

‘Ο χώρος ως παρουσία απουσιών’

Ο χώρος ως παρουσία

Μελέτη περίπτωσης:
Ενοποίηση στην αρχαία Αμφίπολη
[Διπλωματική Εργασία]

Πρόταση διαχείρισης της
πολιτιστικής κληρονομιάς

Επιμέλεια: Αικατερίνη Κουβέλη

Επίβλεψη: Αριστείδης Σαπουνάκης
Κωνσταντίνος Λαλένης

Βόλος, 2012

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ
& ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Διπλωματική Εργασία

*‘ Ο χώρος ως παρουσία απουσιών:
Πρόταση διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς.
Μελέτη περίπτωσης: Ενοποίηση στην αρχαία Αμφίπολη. ’*

Αικατερίνη Κουβέλη

Επίβλεψη:
Αριστείδης Σαπουνάκης, Κωνσταντίνος Λαλένης

Βόλος, 2012

*‘Είμαστε εμείς - στην κοινωνία, μέσα από την ανθρώπινη κουλτούρα - που δίνουμε
στα πράγματα σημασία, που τα δηλοποιούμε.
Τα νοήματα, επομένως, θα αλλάζουν πάντα, από τη μία κουλτούρα
ή περίοδο στην άλλη.’*

*‘It is us - in society, within human culture - who make things mean, who signify.
Meanings, consequently, will always change, from one culture
or period to another.’*

Stuart Hall, 1997.

*‘Χωρίς τον πολιτισμό, και τη σχετική ελευθερία που προσφέρει, η κοινωνία,
ακόμη και τέλεια, είναι μία ζούγκλα. Για το λόγο αυτό, κάθε αυθεντική δημιουργία
είναι δώρο του μέλλοντος.’*

*‘Without culture, and the relative freedom it implies, society, even when perfect, is but a
jungle. This is why any authentic creation is a gift to the future.’*

Albert Camus, 1955.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αριστείδης Σαπουνάκης, Κωνσταντίνος Λαλένης, Μιχάλης Λεφαντζής, Νικολός Βογιαζίδης, Χρήστος Κουσιδώνης, Βύρων Κοτζαμάνης, Ελευθερία, Λίλιαν, Παναγιώτης, Γιάννα, Κωνσταντίνα, Νίκη, Κώστας, Ξένια.

Είχα διαβάσει κάποια στιγμή μία σοφή, κατ' εμέ, φράση του Barthes, στο βιβλίο του S/Z, την οποία παραθέτω εδώ [επισημαίνεται το λογοπαίγνιο 'έλυωσα και έστιψα', αντί του 'έλιωσα και έστυπα']:

'έλυωσα και έστιψα μαζί ιδέες που προέρχονταν από την κουλτούρα μου, δηλαδή από τα λεγόμενα των άλλων · σχολίασα όχι με σκοπό να καταστήσω ευνόητο αλλά για να μάθω τι είναι το ευνόητο · και για όλα αυτά έβρισκα συνεχώς στήριγμα σ' ό,τι διατυπωνόταν γύρω μου'

Μεταφέρω λοιπόν τη φράση του Barthes, στο επίπεδο της διπλωματικής εργασίας (από ένα γενικό επίπεδο, σε ένα ειδικότερο):

Το 'στήριγμα' αφορά στις θεωρητικές προσωπικότητες που ασχολήθηκαν με τα θέματα που περιγράφονται παρακάτω.

Το στήριγμα αφορά στις προσωπικότητες που αναφέρω στην αρχή. Πρόκειται για ψυχολογικό και πνευματικό στήριγμα αλλά και έμπρακτη, σε σχέση με αυτή τη διπλωματική εργασία, βοήθεια – αναφορικά με την παροχή πληροφοριών, με συζητήσεις και με άλλα ζητήματα. Δεν ξεχωρίζω καμία προσωπικότητα διότι όλες είναι σημαντικές, για εκείνες και για όλους.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το πολιτιστικό και αρχαιολογικό απόθεμα είναι η 'φωτογραφία' του χρόνου στο χώρο. Με το πέρασμα του χρόνου, τα εναπομείναντα στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς δύνανται να εγκαταλειφθούν και να χαθούν. Μοναδικά και σημαντικότητας αξίας πολιτιστικά αποθέματα, αποδεδειγμένα και γενικώς αποδεκτά, αποτελούν τα μνημεία και οι αρχαιολογικοί χώροι. Ποιές όμως μπορεί να είναι οι συνέπειες στην περίπτωση που έχουν παραμεληθεί και επομένως χάνονται στη μεζούρα του χρονομέτρου; Για ποιούς λόγους είναι σημαντική η αξιοποίησή τους; Υπάρχει κάποια μέθοδος διαχείρισης της κληρονομιάς, η οποία να αποκαλύπτει την αξία των μνημείων;

Αυτά είναι τα αρχικά ερωτήματα που καλείται να απαντήσει η παρούσα διπλωματική εργασία. Καλείται επομένως να ανακαλύψει και να αποκαλύψει τη σημασία της πολιτιστικής κληρονομιάς για την ταυτότητα της περιοχής, για το χώρο, για τον άνθρωπο. Η προτεινόμενη μέθοδος σχετίζεται με την ενοποίηση και ολοκληρωμένη διαχείριση τόσο των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων, ως υποσύνολα της πολιτιστικής κληρονομιάς, όσο και των υπόλοιπων στοιχείων του περιβάλλοντος χώρου (οικιστικά σύνολα, φυσικά στοιχεία κλπ) για την ανάπτυξη μίας περιοχής αλλά και για τη ενθύμηση του τρόπου ζωής των προγόνων.

Σε δεύτερο επίπεδο, εξειδικεύει στην Αμφίπολη, ως μελέτη περίπτωσης: εφαρμόζεται το ως άνω μοντέλο σε αυτή την περιοχή. Η αρχαία Αμφίπολη αποτελεί σημαντικό αρχαιολογικό χώρο στην Ελλάδα, όχι όμως ιδιαίτερα αξιοποιημένο. Με την ολοκλήρωση της παρατήρησης της μνημειακής υφής του χώρου της Αμφίπολης, προτείνεται λύση που θεωρείται καταλληλότερη για την περιοχή. Στόχος των προτεινόμενων ενεργειών, είναι η περισσότερο ολοκληρωμένη προσέγγιση και αντιμετώπιση των αρχαιολογικών χώρων της Αμφίπολης στο πλαίσιο μίας ενοποίησης που συνδυάζει αρμονικά τα εξής δύο σύνολα: χώρο - χρόνος, παρελθόν - παρόν - μέλλον.

Λέξεις κλειδιά: πολιτιστική κληρονομιά, διαχείριση, ενοποίηση αρχαιολογικών χώρων, εξωαστικός χώρος, Αμφίπολη

ABSTRACT

The cultural and archaeological reserve is a 'photograph' of time upon space. As years are passing by, the remaining elements of cultural heritage may be lost and abandoned. Unique and significant cultural value stocks, proven and generally accepted, are the monuments and archaeological sites. But what might be the consequences if neglected and therefore lost in the scoop timer? Why it is important to exploit them? Is there any method of managing heritage, which highlights the value of the monuments?

These are the first questions this thesis is asked to answer in. Is asked, in other words, to discover and reveal the importance of cultural heritage for the place/city's identity, for the area, for the man. The proposed method is related to the unification and integrated management of both archaeological sites and monuments, as subsets of cultural heritage and the other elements of the environment (residential groups, physical evidence, etc.) for the development of a region, but also for the remembrance of the lifestyle of the ancestors.

In a second level, it specifies in Amphipolis, as a case study: applies the above model in this area. The ancient Amphipolis is an important archaeological site in Greece, but not highly developed. On completion of the observation of the monumental texture space of Amphipolis, the solution proposed, is appropriate for the area. The recommended actions aim to a more integrated approach and management of archaeological sites of Amphipolis, under one consolidation that combines the following two sets: space - time, past - present - future.

Key words: cultural heritage, management, regional space, Amphipolis, unification of archaeological sites

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	10
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	11
ΕΝΟΤΗΤΑ Α: ΤΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΤΟΥ ΑΡΧΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ.....	14
ΕΝΟΤΗΤΑ Β: ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ - ΡΗΞΗ	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΓΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ.....	19
2.1 ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ- ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΟΣ/ΑΝΤΙΘΕΣΗΣ	19
2.2 ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ - ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΧΑΡΤΕΣ - ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ.....	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗΣ.....	46
3.1 ΜΕΘΟΔΟΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	46
3.2 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ	53
ΕΝΟΤΗΤΑ Γ: ΔΟΜΗΣΗ.....	62
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΕΠΑΝΑΔΙΑΤΥΠΩΣΗ/ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΗ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΣ: ΜΙΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΑΠΟΥΣΙΩΝ - ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΑΜΦΙΠΟΛΗΣ.....	62
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΔΟΜΗΣΗ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ ΑΝΑΛΥΣΗΣ.....	67
5.1 ΕΝΝΟΙΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ.....	67
5.2 ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΥΠΟΘΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	68
5.3 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ.....	69
ΕΝΟΤΗΤΑ Δ: ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ/ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΗ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ.....	71
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ.....	72
6.1 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	72
6.2 ΣΤΟΧΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ.....	74
6.3 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ - ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ - ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ.....	76

6.4 ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ - ΕΡΕΥΝΑ ΠΕΔΙΟΥ	117
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ.....	131
7.1 ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ - ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	131
7.2 ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	136
7.3 ΣΕΝΑΡΙΑ	140
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΠΡΟΤΑΣΗ.....	146
8.1 ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ.....	146
8.2 ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ - ΔΡΑΣΕΙΣ.....	160
8.3 ΕΦΑΡΜΟΓΗ - ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ/ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	180
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΙΣΥΝΑΠΤΟΜΕΝΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ	184
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	184
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ - ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.....	185
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ.....	186
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	186
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	221

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΩΝ

ΑΝΕΣΕΡ: Αναπτυξιακή Εταιρεία Σερρών

ΓΠΣ: Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο

Δ: Δήμος

ΕΚΒΥ: Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων Υγροτόπων

ΕΜΥ: Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία Ελλάδας

ΕΠ: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα

ΕΣΥΕ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας

ΕΣΠΑ: Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς

ΚΝ: Κωδικοποιημένη Νομοθεσία

ΚΠΣ: Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης

ΚΥΑ: Κοινή Υπουργική Απόφαση

ΚΥΥ: Κεντρική Υπηρεσία Υδάτων

ΝΔ: Νομοθετικό Διάταγμα

ΠΔ: Προεδρικό Διάταγμα

ΠΕ: Περιφερειακή Ενότητα

ΠΕΠ: Περιοχή Ειδικής Προστασίας

ΠΜ: Πολεοδομική Μελέτη

ΠΕΧΠ: Περιοχή Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων

ΠΟΑΠΔ: Περιοχή Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων

ΠΠΧΣΑΑ: Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης

ΣτΕ: Συμβούλιο της Επικρατείας

ΣΧΟΟΑΠ: Σχέδιο Χωρικής Οικιστικής Οργάνωσης Ανοιχτής Πόλης

ΤΑΠΑ: Ταμείο Αρχαιολογικών Χώρων και Απαλλοτριώσεων

ΤΚΣ: Τόπος Κοινοτικής Σημασίας

ΖΕΠ: Ζώνη Ειδικής Προστασίας

ΥΑ: Υπουργική Απόφαση

ΥΠΕΚΑ: Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής

ΥΠΕΧΩΔΕ: Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων

ΥΠΠΟΤ: Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού

ΦΕΚ: Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης

ICOM: International Council Of Museums

ICOMOS: International Council On MONuments and Sites

ICCROM: International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property

IUCN: International Union for Conservation of Nature

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

SWOT: Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

αι.: αιώνας

αρ.: αριθμός

κλπ: και λοιπά

κ.ο.κ: και ούτω καθεξής

μ.: μέτρο-α

μ.Χ.: μεταχριστιανική περίοδος

π.Χ.: προχριστιανική περίοδος

τ.μ.: τετραγωνικό-ά μέτρο-α

χλμ.: χιλιόμετρο -α

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διπλωματική εργασία που παρουσιάζεται εδώ, όπως και κάθε διπλωματική εργασία, έχει αρχή - μέση - τέλος. Το τέλος όμως δεν είναι 'απόλυτο τέλος', που σημαίνει ότι η εργασία δεν σταματά εκεί, παρά μόνο διαδικαστικά. Το τέλος είναι ουσιαστικά μία νέα αρχή, προτάσεις ανοιχτές για ένα καλύτερο μέλλον.

Στην αρχή, λοιπόν, της μελέτης πραγματοποιείται περιγραφή του 'παρελθόντος', τί έχει συμβεί δηλαδή σε σχέση με τη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς και των αρχαιολογικών χώρων (ως υποσύνολο της πολιτιστικής κληρονομιάς). 'Στην αρχή 'ήταν' το παρελθόν, και το παρελθόν 'ήταν' με αυτούς που αντέχουν στο χρόνο' αναφέρει ο Fowler, περιγράφοντας με μία και μόνο φράση τη λογική όλης της εργασίας (Fowler, 1992).

Η συνέχεια αφορά στην παρατήρηση και στην ανάλυση της ευρύτερης περιοχής της Αμφίπολης. Στην παρούσα δηλαδή κατάσταση. Η Αμφίπολη μελετάται από όλες της τις οπτικές: τί υπάρχει σε σχέση με το φυσικό περιβάλλον, το πολιτιστικό περιβάλλον, το οικιστικό απόθεμα κλπ. Πρόκειται ουσιαστικά για τη 'μέση' της εργασίας, το παρόν.

Για το τέλος, μένουν οι προοπτικές ανάπτυξης και οι προτεινόμενες ενέργειες. Τουτέστιν μένουν οι ενέργειες που θα αποφέρουν μελλοντικά στην περιοχή κάποιας μορφής ανάπτυξη. Συμβολικά, επομένως, η παρούσα εργασία έχει αρχή - μέση - τέλος σε αντιστοιχία με το τρίπτυχο παρελθόν - παρόν - μέλλον. Διαφαίνεται ότι η ουσία και η διάρθρωσή της βρίσκονται σε πλήρη αρμονία.

Μέσα σε αυτό το σύνολο, εντάσσεται και η έρευνα πεδίου. Η έρευνα πεδίου βρίσκεται κάπου στη μέση και, σε συνδυασμό με την επιτόπια παρατήρηση, αποσκοπεί στη μελέτη των προτιμήσεων των κατοίκων της περιοχής. Αναφέρονται βέβαια και κάποιες γνώμες τοπικών και μη φορέων που έχουν ασχοληθεί με την περιοχή ώστε να υπάρξει μία πιο σφαιρική άποψη σε σχέση με τις δυνατότητες αξιοποίησης της Αμφίπολης.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Κάθε έρευνα, ανεξάρτητα από τη μορφή της, περιλαμβάνει ένα σύνολο στοιχείων που της προσδίδουν λογική διάρθρωση και ολοκλήρωση. Τα στοιχεία αυτά είναι η σχέση ανάμεσα στην εξαρτημένη και ανεξάρτητη μεταβλητή, η διατύπωσή του προβλήματος και της υπόθεσης αυτού, ο συγκεκριμένος πληθυσμός που μελετάται και το δείγμα που επιλέγεται, η συλλογή, οργάνωση και ανάλυση των δεδομένων καθώς και η εξαγωγή συμπερασμάτων και η διατύπωση των γενικεύσεων (Θεοφιλίδης, 2002). Αυτή είναι η συνοπτική περιγραφή για την εκπόνηση μίας ορθής και λογικής έρευνας και κατ' επέκταση, μίας διπλωματικής εργασίας.

Με βάση τις στοιχειώδεις διαδικασίες και αρχές της έρευνας, η εν λόγω διπλωματική εργασία δομείται σε τέσσερις κύριες ενότητες. Το Κεντρικό Πρόβλημα, τη Ρήξη - Αναζήτηση, τη Δόμηση και τη Διαπίστωση - Επαλήθευση. Η βασική της ροή αρχίζει με την περιγραφή του κεντρικού προβλήματος. Η επιλογή του θέματος, η αρχική διατύπωση του ερωτήματος και οι γενικότεροι προβληματισμοί που οδήγησαν στην επιλογή του περιγράφονται στην ενότητα αυτή. Η Ρήξη - Αναζήτηση 'αφηγείται' τις σχέσεις αλλά και τις αντιθέσεις, αντιπαραθέσεις και συγκρούσεις ανάμεσα σε προβληματισμούς και έννοιες σχετικές με το κεντρικό πρόβλημα.

Με το πέρας της παρατήρησης των σχέσεων και αντιθέσεων των θεωρητικών εννοιών, που αποτελεί ουσιαστικά το θεωρητικό υπόβαθρο, ακολουθεί η ενότητα 'Δόμηση' που αφορά στο 'χτίσιμο' του μοντέλου ανάλυσης. Η μελέτη του υποβάθρου αποσκοπεί ουσιαστικά στη γνωριμία με τη μέθοδο παρέμβασης (ήτοι η ενοποίηση και η συνολική αντιμετώπιση), η οποία θα εφαρμοστεί εν συνεχεία στη μελέτη περίπτωσης (ευρύτερη περιοχή Αμφιπόλεως) ώστε να καταστεί πλέον το ερώτημα πιο ξεκάθαρο και διαυγές. Οι λέξεις - κλειδιά αποσαφηνίζονται και διατυπώνεται η υπόθεση της εργασίας και οι στόχοι. Η μεθοδολογική προσέγγιση θα βοηθήσει ώστε να γίνει αντιληπτή η παρατήρηση της περιοχής.

Αφού λοιπόν έχει δομηθεί το μοντέλο, απαιτείται η επαλήθευση όλων όσων έχουν προαναλυθεί. Αυτό πραγματοποιείται με την επιλογή της μελέτης περίπτωσης, που είναι η ευρύτερη περιοχή της Αμφιπόλεως, και την εφαρμογή του μοντέλου στην περιοχή αυτή. Στην ενότητα 'Διαπίστωση - Επαλήθευση' πραγματοποιείται η παρατήρηση της μελέτης περίπτωσης - Αμφίπολης, ήτοι η παράθεση των βασικών της χαρακτηριστικών και του προφίλ της συνολικά. Η συνέχεια αφορά στην αξιολόγηση, με την περιγραφή

των σχέσεων των χαρακτηριστικών που έχουν παρατηρηθεί (γεωγραφικό προφίλ, ιστορικό, χωροταξικό κλπ) και τον εντοπισμό των περισσότερο θετικών και αρνητικών της στοιχείων - τί πρέπει να αλλάξει, τί να προστατευθεί και τί να αναδειχθεί. Τέλος, παρουσιάζονται οι προτεινόμενες ενέργειες καθώς και οι δράσεις για την περιοχή της Αμφίπολης.

Η περιγραφή που προηγήθηκε απεικονίζεται σχηματικά. Ο ένας άξονας αποτελείται από τις ενότητες και ο κάθετός του - οριζόντιος - υπάγεται στην ενότητα [Δ]. Ο πρώτος άξονας απεικονίζει τη ροή της εργασίας. Παρατηρείται ότι το πάχος των υποδιαίρέσεων του μεγαλώνει, επειδή ακριβώς με τη ροή της εργασίας προστίθενται όλο και περισσότερα στοιχεία, ανά την ενότητα, ενώ το μήκος τους μικραίνει, καθώς από το γενικό καταλήγει σε κάτι ειδικό - στενεύει το εύρος της πληροφορίας.

Ο κάθετος άξονας απεικονίζει την τέταρτη ενότητα, στην οποία εφαρμόζεται η μελέτη περίπτωσης και αποτυπώνει ταυτόχρονα το χρόνο στο χώρο - πώς δηλαδή το παρελθόν αποτυπώνεται και υπάρχει σήμερα στην περιοχή της Αμφίπολης.. Όπως παρατηρείται, η χρωματική διαβάθμιση της χωρο - χρονικής γραμμής εξασθενεί στο κέντρο και εντείνεται με την απομάκρυνση προς τα απόκεντρα σημεία. Αυτό συμβαίνει διότι το παρελθόν της περιοχής είναι πλούσιο (η παρατήρηση της περιοχής από το παρελθόν μέχρι σήμερα, οπότε και ξεθωριάζει το χρώμα), το παρόν παραμελημένο (προκύπτει μέσα από την εκτίμηση - αξιολόγηση της περιοχής) και με τις προτεινόμενες ενέργειες πλουτίζει πάλι (οι προτεινόμενες ενέργειες αντιστοιχούν στις μελλοντικές παρεμβάσεις).

Οι εν προκειμένω αντιστοιχίες πρεσβεύουν συμβολικά την ολότητα, τόσο στη λογική και διάρθρωση της εργασίας, όσο και στη λύση αυτή κάθε αυτή. Το μοντέλο που επιλέγεται είναι ουσιαστικά μία λύση ενιαίου δικτύου, στη βάση ότι η πολιτιστική κληρονομιά είναι ένα σύστημα και όχι πολλά διαφορετικά αποκομμένα σύνολα (αρχαιολογικοί χώροι, τοποθεσίες φυσικού κάλλους κλπ).

Η ροή της εργασίας

Το Κεντρικό Πρόβλημα [Α]

Τί θέλουμε να επιλύσουμε;

Ρήξη [Β]

Ποιές είναι οι εναλλακτικές σχέσεις πολιτιστικής κληρονομιάς - ανάπτυξης;

Δόμηση [Γ]

Πώς έχει χτιστεί το μοντέλο ανάλυσης;

**Διαπίστωση -
Επαλήθευση [Δ]:**

Πώς εφαρμόζεται το μοντέλο ανάλυσης στη μελέτη περίπτωσης (περιοχή Αμφίπολης)

Παρατήρηση [6]

Εκτίμηση [7]

Πρόταση [8]

Παρελθόν

Παρόν

Μέλλον

ΕΝΟΤΗΤΑ Α: ΤΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Στην ενότητα αυτή, πραγματοποιείται η αρχική διατύπωση του προβλήματος, γίνεται η επεξήγηση του εν λόγω ερωτήματος καθώς και των αιτιών που επελέγη το συγκεκριμένο προς μελέτη πρόβλημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΤΟΥ ΑΡΧΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ.

Η Αμφίπολη Σερρών αποτελεί ιστορικό οικισμό, με γεωγραφικό, φυσικό, αρχαιολογικό και μνημειακό πλούτο. Όπως οι περισσότερες αρχαιολογικές περιοχές στην Ελλάδα, αντιμετωπίζει ένα εμφανές πρακτικό πρόβλημα, ότι δηλαδή η περιοχή παρά τα πλεονεκτικά της χαρακτηριστικά είναι αναξιοποίητη. Επισημαίνεται ότι ο μνημειακός της πλούτος βρίσκεται στον εξωαστικό χώρο, σε διάσπαρτα σημεία του.

Η μέχρι τώρα ροή των επισκεπτών είναι σχετικά μικρή και τα κονδύλια που δίνονται στην περιοχή, ξοδεύονται άστοχα και άσκοπα σε μεμονωμένα έργα, τα οποία τελικά αλλοιώνονται στο χώρο - χρόνο. Τα τελευταία μόνο χρόνια και κυρίως με την εκπόνηση του ΕΠ του Δήμου για τα έτη 2011-2014 πραγματοποιείται κάποια προσπάθεια ανάδειξης, καθώς και με το ΣΧΟΟΑΠ που έχει εκπονηθεί για τη διευθέτηση των χρήσεων και καλύψεων γης.

Η περιοχή είναι γενικότερα παραμελημένη. Το δίκτυο των υποδομών κάποιων από τους οικισμούς είναι ημιτελές. Οι τομείς άθληση - παιδεία - πολιτισμός - τουρισμός αντιμετωπίζουν πολλά προβλήματα και είναι ανεκμετάλλευτοι. Ειδικότερα για τον πολιτισμό που είναι βασικό αντικείμενο της μελέτης (βέβαια για να λειτουργήσει ένας τομέας, αρκεί να υφίσταται ανάπτυξη όλων των τομέων σε ένα βαθμό, όπως θα φανεί παρακάτω, ώστε να υπάρξει ολοκλήρωση - για αυτό άλλωστε αναφέρθηκαν οι υπόλοιποι τομείς), οι αρχαιολογικοί χώροι της περιοχής είναι ασύνδετοι και αναξιοποίητοι ενώ οι πολιτιστικές υποδομές της περιοχής είναι λίγες. Δεν υπάρχει ενιαίο προφίλ και ταυτότητα στην περιοχή. Το φεστιβάλ της Αμφίπολης που πραγματοποιείται τους θερινούς μήνες, είναι το μοναδικό στο Δ. Αμφίπολης, το οποίο συγκεντρώνει ένα ποσοστό κόσμου. Εικόνες της περιοχής στις οποίες διαφαίνεται η εν λόγω υποβάθμιση, παρουσιάζονται στο σχετικό παράρτημα.

Ίδια αντιμετώπιση με την Αμφίπολη έχουν αρκετές περιοχές σημαίνουσας αρχαιολογικής κληρονομιάς στην Ελλάδα. Η ελληνική πραγματικότητα αντιμετωπίζει

προβληματικά την αξιοποίηση του ιστορικού της αποθέματος. Το γενικό αυτό πρόβλημα που υπάρχει στην Ελλάδα και ξεκίνησε από το παράδειγμα της Αμφίπολης, οδήγησε το μελετητή της παρούσας εργασίας στον εξής αρχικό προβληματισμό: πώς μπορεί να αξιοποιηθεί η πολιτιστική κληρονομιά μίας παραμελημένης περιοχής κατά το βέλτιστο δυνατό τρόπο, ώστε να αναδειχθεί και να προστατεύεται ταυτόχρονα η πολιτιστική της κληρονομιά;

Καταρχάς, επισημαίνεται ότι οι αρχαιολογικοί χώροι και τα μνημεία είναι υποσύνολο της πολιτιστικής κληρονομιάς. Για την ορθή λοιπόν διαχείριση των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων αρκεί να μελετηθούν μέσα και μέθοδοι τα οποία δε βλάπτουν και αναπτύσσουν ταυτόχρονα την περιοχή στο σύνολό της. Η άποψη που κυριαρχεί εδώ και δύναται να αποδειχθεί σταδιακά είναι ότι η διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς, μέσα από το σχεδιασμό και τις αναπτυξιακές πτυχές απαιτεί ενιαία και κοινή 'γλώσσα'.

Για να γίνει αντιληπτή η ως άνω κοινή 'γλώσσα', αρκεί η σημείωση ότι συνήθως η προστασία των ερευνητικών αντικειμένων 'αρχαιολογικός χώρος', 'διατηρητέο κτίριο', 'μνημείο', παραπέμπει υποσυνείδητα τον ακροατή στην απλή διατήρηση και συντήρησή τους.

Οι αρχαιολογικοί χώροι, τα ιστορικά κτίρια/κατασκευές, τα ιστορικά τοπία και μέρη αντιμετωπίζονται ως μέσο μετάδοσης της ιστορικότητας, συμβάλλοντας έτσι στην εξυπηρέτηση των σύγχρονων κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών αναγκών. Ο σκοπός, ωστόσο, δεν είναι να σωθεί κάτι από το παρελθόν αλλά να χρησιμοποιηθεί το παρελθόν στο παρόν: η χρήση προσδιορίζει, και με αυτή την έννοια, δημιουργεί πόρους αντί μίας χρήσης που λειτουργεί ως μεταγενέστερη δράση για κάτι που είναι ήδη διατηρημένο (Ashworth, 2012).

Μία προσέγγιση λοιπόν που αφορά στην πολιτιστική κληρονομιά αντιμετωπίζει τις τρεις βασικές μεταβλητές του χρόνου, δηλαδή το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον, με ένα σημαντικά διαφορετικό τρόπο αντιμετώπισης σε σχέση με την προσέγγιση της απλής συντήρησης. Ο συντηρητής ουσιαστικά εντοπίζει τις ευθύνες του παρόντος, τη διατήρηση δηλαδή πτυχών από την όποια κληρονομιά του παρελθόντος, και την κληροδότησή τους σε μελλοντικές γενεές (Ashworth, 2012).

Οι τρεις βασικές μεταβλητές του χρόνου έχουν χρησιμοποιηθεί συμβολικά στη διαπίστωση του προβλήματος (ενότητα Δ) ώστε να γίνει καταληπτή η ενιαία γλώσσα

στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η πολιτιστική κληρονομιά δεν αφορά στη συντήρηση ενός υποκειμένου αλλά στη δημιουργία και δημιουργικότητα συνολικά (Lowenthal, 1985).

Λαμβάνοντας υπόψη τα ως άνω λεγόμενα, είναι φανερό καταρχάς ότι υπάρχει πρακτικό πρόβλημα στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι βασικές έννοιες,- παράγοντες - μεταβλητές του προβλήματος αυτού είναι δύο, με πρώτη την προστασία και ανάδειξη και δεύτερη την πολιτιστική κληρονομιά, και πρόκειται να μελετηθεί η μεταξύ τους σχέση. Για να πραγματοποιηθεί η μελέτη αυτή, αρχικά πρέπει να γίνει αντιληπτή η σχέση εξάρτησης.

Σε γενικές γραμμές, εξαρτημένη μεταβλητή είναι εκείνη στην οποία εστιάζει η προσοχή του ερευνητή, εκείνη στην οποία παρατηρεί τις αλλαγές που πραγματοποιούνται, τις επιδράσεις που ασκούνται από την επενέργεια της ανεξάρτητης (ή των ανεξάρτητων) μεταβλητών, που ουσιαστικά είναι οι παράγοντες που τις έχουν προκαλέσει (Θεοφιλίδης, 2002).

Εν προκειμένω, η εξαρτημένη μεταβλητή είναι η πολιτιστική κληρονομιά και η ανεξάρτητη μεταβλητή η προστασία και ανάδειξη. Η αντιστοιχία αυτή υφίσταται διότι το ενδιαφέρον εστιάζει στις αλλαγές που σημειώνονται στους αρχαιολογικούς χώρους, τα μνημεία κλπ της περιοχής, μέσω των οποίων 'εκφράζεται και λύνεται' η πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής μετά από την εφαρμογή κάποιων μεθόδων προστασίας και ανάδειξης τους.

Προστασία και ανάδειξη —————> Πολιτιστική κληρονομιά

Το πρόβλημα της έρευνας, βάσει των δύο αυτών μεταβλητών, διατυπώνεται ως εξής: Πώς η προστασία και ανάδειξη μπορούν να ενισχύσουν την πολιτιστική κληρονομιά μίας περιοχής;

Για να είναι η μελέτη όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένη, πραγματοποιείται αρχικά η ανάλυση της σχέσης σε γενικό επίπεδο, ώστε να ολοκληρωθεί ο προβληματισμός πάνω στη σχέση αυτή. Στη συνέχεια και με τη ροή της εργασίας και αφού έχουν μελετηθεί μέθοδοι διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς συνολικά, γίνεται έμπρακτη εξειδίκευση στην περιοχή της Αμφίπολης, ως μελέτης περίπτωσης. Να σημειωθεί ότι μπορεί το πρόβλημα να ξεκίνησε για την περιοχή της Αμφιπόλεως, η ανάγκη όμως για

ένα μοντέλο διαχείρισης που θα αποφέρει συνολικά αποτελέσματα και μάλιστα σε βάθος χρόνου, οδήγησε στη μελέτη της σχέσης πολιτιστική κληρονομιά - προστασία και ανάδειξη. Επιπρόσθετα, το βάθος στο οποίο φτάνει η παρούσα διπλωματική είναι τέτοιο ώστε να καταστεί υλοποιήσιμη, λαμβάνοντας υπόψη το διατιθέμενο χρόνο και τις ακαδημαϊκές ανάγκες.

Επομένως το ερώτημα που εκφράζεται εδώ πληροί τα τρία βασικά χαρακτηριστικά ενός ερευνητικού προβλήματος, ήτοι σαφές, εφικτό και προσήκον. Το πρόβλημα είναι αντιληπτό - βάσει μάλιστα της πρότερης ανάλυσης περί μεταβλητών -, είναι υλοποιήσιμο για το βάθος στο οποίο θα φτάσει και πρέπον, καθώς η επιδίωξή του δεν είναι φιλοσοφική, δεν έχει δηλαδή στόχο να ερευνήσει την αρχή και αιτία των όντων ούτε όμως να κάνει τέτοιου τύπου αναζήτηση¹. Αντιθέτως, στόχος του είναι η επίλυση ενός προβλήματος, με ποιιά/ες δηλαδή μεθόδους μπορεί να αναδειχθεί η πολιτιστική κληρονομιά.

Η ανάλυση των δύο μεταβλητών, όπως περιγράφηκε παραπάνω, καθώς και σημαντικών παραγόντων που τις επηρεάζουν πραγματοποιείται στην ενότητα 'Ρήξη'.

¹ Κατά τον Πλάτωνα, φιλοσοφία είναι η γνώση της αιώνιας και αναλλοίωτης ουσίας των όντων, του 'όντως όντος', των ιδεών. Κατά τον Αριστοτέλη, φιλοσοφία είναι η έρευνα της αιτίας ή της αρχής των όντων.

ΕΝΟΤΗΤΑ Β: ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ - ΡΗΞΗ

Σχέσεις αντιθέσεων, συγκρούσεων. Αντιπαραβολές. Συγκρίσεις. Οι αναγνώσεις, οι διερευνητικές συνεντεύξεις αλλά και συνολικότερα η διερεύνηση του αντικειμένου σχηματίζουν ρήξεις από μόνες τους, όχι μόνο με την έννοια της άμεσης και καθαρής αντιπαραβολής, αλλά και πνευματικές ρήξεις, ρήξεις του μυαλού πάνω στο συνολικότερο συλλογισμό και προβληματισμό.

Σε αυτή την ενότητα διερευνώνται σχέσεις ρήξης μεταξύ των μελετώμενων εννοιών: των δύο βασικών (προστασία και ανάδειξη, πολιτιστική κληρονομιά) καθώς και των 'παρακλαδιών' τους, ήτοι της ταυτότητας του τόπου, της αρχαιολογικής κληρονομιάς, της αυθεντικότητας και ούτω καθεξής. Εντοπίζονται και αναλύονται αφενός οι εμφανείς ρήξεις εννοιών και απόψεων, αφ' ετέρου δε οι σχέσεις των παραπάνω παραγόντων.

Η μεγαλύτερη βέβαια ρήξη υφίσταται ανάμεσα στις δύο βασικές μεθόδους αντιμετώπισης της πολιτιστικής κληρονομιάς και των υποσυνόλων της, που είναι τα μνημεία, αρχαιολογικοί χώροι, ιστορικά τοπία, τοπία φυσικού κάλλους κλπ. Η πρώτη μέθοδος είναι η αντιμετώπιση και προστασία του υποκειμένου - ενός εκ των υποσυνόλων της πολιτιστικής κληρονομιάς, ξεχωριστά και μεμονωμένα.

Η δεύτερη μέθοδος, είναι η συνολικότερη αντιμετώπιση και σύνδεση μεταξύ αυτών των υποκειμένων με μία κοινή και ενιαία γλώσσα, με ένα ενιαίο δίκτυο. Η ρήξη ανάμεσα στις δύο μεθόδους αντιμετώπισης της πολιτιστικής κληρονομιάς πρόκειται να οδηγήσει στην επιλογή μίας εκ των δύο, και πιο συγκεκριμένα, της δεύτερης μεθόδου. Πραγματοποιείται συνεπώς μία προσπάθεια απόδειξης ότι μέσα από την ενιαία γλώσσα στην προστασία και ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων, 'παράγεται' η ιστορία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΓΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Καταρχάς για να γίνουν αντιληπτές οι προαναφερόμενες 'ρήξεις' εννοιών, απόψεων, ιδεών, μεθόδων, είναι σημαντικό να ξεκαθαριστούν οι βασικές έννοιες που σχετίζονται με την πολιτιστική κληρονομιά, που ουσιαστικά έρχονται και αυτές σε 'ρήξη' μεταξύ τους. Αυτό συμβαίνει αφενός διότι οι απόψεις των θεωρητικών προσωπικοτήτων που έχουν ασχοληθεί με το θέμα ποικίλουν, αφετέρου διότι και οι έννοιες μεταξύ τους μπορεί να συγκρούονται. Βέβαια ακόμη και η ίδια η έννοια εμπεριέχει πτυχές που και αυτές μεταξύ τους έρχονται σε αντιπαράθεση.

Ωστόσο, η εμφανέστερη και ίσως περισσότερο σημαίνουσα 'ρήξη', σε σχέση πάντα με τα νοήματα των 'πολιτιστικών όρων' που τίθενται εδώ, προκύπτει μέσα από τις διακηρύξεις και τη νομοθεσία (Χάρτες, Συμβάσεις κλπ.). Με το πέρασμα λοιπόν του χρόνου, οι ορολογίες μεταβλήθηκαν. Στο παρόν, ωστόσο, η πολιτιστική κληρονομιά είναι η ευρύτερη έννοια που εμπεριέχει όλα τα υπόλοιπα είδη κληρονομιάς (αρχαιολογική, αρχιτεκτονική, ιστορική κλπ), για αυτό άλλωστε γίνεται κατά κόρον αναφορά σε αυτή.

Τέτοιες έννοιες είναι για παράδειγμα οι 'προστασία και ανάδειξη', 'ταυτότητα', 'τοπίο', 'πολιτιστική ανάπτυξη', και φυσικά 'πολιτιστική κληρονομιά' και μελετώνται μέσα από το πρίσμα κάποιων θεωρητικών προσωπικοτήτων και οργανώσεων (κυβερνητικών και μη) που ασχολούνται κατεξοχήν με τη διαχείριση πολιτιστικής κληρονομιάς σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο². Στο δεύτερο σκέλος, αναλύεται συνοπτικά το θεσμικό πλαίσιο, σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο αναφοράς.

2.1 ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ- ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΟΣ/ΑΝΤΙΘΕΣΗΣ

Ίσως η πρώτη έννοια που πρέπει να αναφερθεί εδώ, παρά το γεγονός ότι είναι γνωστή και ευδιάκριτη για το σύνολο του κόσμου, είναι ο πολιτισμός, η κουλτούρα. Η κουλτούρα λοιπόν αποτελείται στην ουσία της από ένα σύνολο υλικών, ηθικών και πνευματικών αξιών οι οποίες χαρακτηρίζουν μία ομάδα αγαθών (τα πολιτιστικά αγαθά)

² Ο όγκος της πληροφορίας είναι εκ των πραγμάτων μεγάλος, κυρίως Δ αναφορικά με την έκταση της παρούσης εργασίας. Κατ' επέκταση έχουν επιλεγεί οι σημαντικότερες διακηρύξεις, οργανώσεις και προσωπικότητες που ασχολήθηκαν με το ζήτημα αυτό.

σε κάποιο τόπο και μεταδίδονται στους ανθρώπους μέσω της καλλιέργειας και της παιδείας - μέσα από τα αγαθά αυτά οι άνθρωποι αναπτύσσουν την έννοια της κοινής ταυτότητας - της κοινότητας. Τέτοια αγαθά είναι τα προφανή παραδείγματα του Πύργου του Eiffel για το Παρίσι, της Sagrada Familia για τη Βαρκελώνη αλλά και σε μικρότερη ακόμη κλίμακα, και μάλιστα ενέχοντας και θρησκευτική αξία, του καθεδρικού ναού για την Ουτρέχτη της Ολλανδίας.

Κάπως έτσι, μέσα από το συνδυασμό των ως άνω αξιών και αγαθών, προέκυψε και η 'πολιτιστική κληρονομιά' ως όρος, η οποία αν και στην ουσία της υπήρχε πάντοτε, εμφανίστηκε στο προσκήνιο με τη σημερινή της σημασία κυρίως κατά τη δεκαετία του '70.

Το αίτιο της εμφάνισης της πολιτιστικής κληρονομιάς ήταν οι αλλαγές στις ευρωπαϊκές κοινωνίες με το πέρας των δύο Παγκόσμιων Πολέμων, οι οποίες ενίσχυσαν τη νοσταλγία για το παρελθόν. Η δυσαρέσκεια για το παρόν και η δυσφορία για το μέλλον προκάλεσε αυτό το αίσθημα της νοσταλγίας σε αρκετούς, ώστε να εξισώσουν το όμορφο και βιώσιμο με το παλιό και παρελθοντικό (Binney et al., 1981). Αρκετοί θεωρητικοί έχουν αναφερθεί στα νοήματά της, με τους Ashworth, Lowenthal, Graham και Howard να ξεχωρίζουν.

Η αρχή, ωστόσο, θα πραγματοποιηθεί με τους εναργείς ορισμούς που της έχουν προσδώσει οργανισμοί που έχουν ασχοληθεί κατεξοχήν με την πολιτιστική κληρονομιά, ήτοι η ICOMOS και η UNESCO λόγω της σαφήνειάς των ορισμών αυτών - η συνέχεια θα είναι η εμβάθυνση στα νοήματά της. Η ICOMOS λοιπόν ορίζει την πολιτιστική κληρονομιά με τον απλούστερο τρόπο, ως τη φυσική και πολιτιστική μας περιουσία³.

Η UNESCO την αντιμετωπίζει υπό το πλέγμα τριών βασικών κατηγοριών και των συνιστωσών τους. Αυτές είναι η υλική κληρονομιά [1] - συνιστώσες της είναι η ακίνητη (παραδοσιακά κτίρια, αστικά ιστορικά κέντρα, αρχαιολογικοί χώροι), η κινητή (καλλιτεχνήματα, γλυπτική, νομίσματα, χειρόγραφα) και η υποθαλάσσια (ναυάγια, αρχαίες πόλεις) - , η άυλη κληρονομιά [2] (προφορική παράδοση, εφαρμοσμένες τέχνες, τελετουργίες, γνώση, ικανότητες κλπ) και η φυσική κληρονομιά [3] (φυσικοί

³ Όπως ακριβώς αναφέρεται στο λεξικό του ICOMOS

τόποι με πολιτιστικό ενδιαφέρον όπως είναι τα πολιτιστικά τοπία και οι φυσικοί, βιολογικοί ή γεωλογικοί σχηματισμοί) (Ebbe, 2009).

Ο Howard γενικεύει την έννοια της πολιτιστικής κληρονομιάς ως οτιδήποτε επιθυμούν να σώσουν οι άνθρωποι, από τον καθαρό αέρα μέχρι τους παραδοσιακούς χορούς, συμπεριλαμβανομένων της υλικής κουλτούρας⁴ (material culture) και της φύσης (Howard, 2003). Οι ορισμοί της UNESCO και του Howard είναι πολύ σημαντικοί για τη μετέπειτα πορεία της εργασίας. Φανερόνουν κατά κάποιο τρόπο την ύπαρξη ενός θεμέλιου λίθου, που είναι η πολιτιστική κληρονομιά, και διακρίνεται σε επιμέρους ομάδες, τους αρχαιολογικούς χώρους, τα μνημεία, τους φυσικούς σχηματισμούς κλπ. Η αντιμετώπιση αυτή δείχνει ότι όλα τα στοιχεία συνδέονται μεταξύ τους, καθώς ανήκουν στο ίδιο σύνολο. Έτσι, αποκαλύπτεται η ανάγκη για μία συνολική διαχείριση της κληρονομιάς που εν τέλει, και αναφορικά με την περιοχή μελέτης, οδηγεί στην ενοποίηση.

Η πρώτη λοιπόν σύνδεση είναι αυτή που κάνουν η UNESCO και ο Howard. Μία άλλη σύνδεση, είναι εκείνη που κάνει ο Lowenthal, ο οποίος μάλιστα αποκαλεί την κληρονομιά 'οργιαστική' και 'ακράτητη' με πολλαπλά οφέλη: αποτελεί το συνδετικό κρίκο του ατόμου με τους προγόνους και τους απογόνους του, λειτουργεί ως δεσμός για τους γείτονες και τους πατριώτες, πιστοποιεί την ταυτότητά του ατόμου και επιβεβαιώνει την αξία του. Αλλά είναι ταυτόχρονα καταπιεστική, ηττοπαθής, διεφθαρμένη. Τούτο διότι δεν αφήνει περιθώρια απελευθέρωσης της φαντασίας σε σχέση με ένα παρελθόν, σε ένα παρόν και για ένα μέλλον, παρά μόνο περιορισμένης φαντασίας, εφόσον το μνημείο από μόνο του υπενθυμίζει στοιχεία της όποιας ιστορίας, 'όπως εκείνο επιθυμεί'. Ακόμη χειρότερα: η διαφθορά της δε, προέρχεται από την ίδια την αλλοίωση της ιστορίας συν τω χρόνω - με όλα τα εμπλεκόμενα πρόσωπα που έχουν συμβάλλει στη διεφθαρμένη ιστορία. (Lowenthal, 1998).

Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιας ρήξης (διεφθαρμένη και ωφέλιμη ταυτόχρονα κληρονομιά) είναι τα μουσεία. Παρουσιάζουν φανταστικές, μη πραγματικές, γεωγραφίες κοινοτήτων, περιοχών, εθνών της ανθρώπινης ιστορίας σε παγκόσμιο ή/και ηπειρωτικό ή/και εθνικό επίπεδο. Συγχρόνως, και ενώ θεωρητικά αναφέρονται σε

⁴ Ο όρος υλική κουλτούρα (material culture) χρησιμοποιείται συχνά από τους αρχαιολόγους και άλλους επιστήμονες για να γίνει αναφορά στα αρχαία αντικείμενα - κειμήλια καθώς και άλλες μνημειακές κατασκευές που διασώθηκαν από το παρελθόν.

συγκεκριμένες ιστορικές συνθήκες, τόσο το πλαίσιο εντός του οποίου λειτουργούν όσο και οι πληροφορίες που παρέχουν δεν είναι ουδέτερες ή φυσικές αλλά είναι προϊόν κοινωνικών συνθηκών - τα μουσεία δεν αποκαλύπτουν το παρελθόν στους ανθρώπους από μόνα τους, αλλά αποτελούν δημιουργήματα άλλων ανθρώπων. Από την άλλη βέβαια, ακόμη και αυτά τα 'δημιουργήματα', έχουν την ιδιότητα να 'διαβάζονται' διαφορετικά από τον κάθε άνθρωπο (Merriman, 1991·Nash, 1999).

Η θετική σκοπιά του όλου ζητήματος της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι σίγουρα πιο ενδιαφέρουσα και αισιόδοξη συνάμα, διότι ανεξάρτητα από τους περιορισμούς στην ελευθερία της σκέψης και της φαντασίας, προσφέρει ευφορία και ζωντάνια, και σε ένα βαθμό 'ακράτητη' φαντασία, όσο περιορισμένα, παρερμηνευμένα ή μη και αν είναι τα ιστορικά δεδομένα.

Η πολιτιστική κληρονομιά δεν είναι μόνο μία συγκεκριμένη εμπειρία, όπως η απλή επίσκεψη στο παραπάνω μουσείο, αλλά κάτι βαθύτερο, μία αδιόρατη ιδέα, ένα απροσδιόριστο συναίσθημα, φαντασία, νοσταλγία, ευχαρίστηση, περηφάνια. Είναι μία διαδικασία που χρησιμοποιεί αντικείμενα και τοποθεσίες ως μέσα μετάδοσης ιδεών προκειμένου να ικανοποιηθούν οι σύγχρονες ανάγκες. Είναι μέσο επικοινωνίας, μέσο μετάδοσης αξιών και γνώση που εμπεριέχει το υλικό, το άυλο και το εικονικό. Η πολιτιστική κληρονομιά είναι προϊόν του παρόντος αλλά απεικονιζόμενη σε ένα υποτιθέμενο φαντασιακό παρελθόν και σε ένα εξίσου υποτιθέμενο φαντασιακό μέλλον (Ashworth, 2007 · Ashworth, 1994).

Από την άλλη όμως, οι αξίες είναι εκείνες που επιβάλλονται στα αρχαία αντικείμενα - κειμήλια και τις δραστηριότητες των ανθρώπων, οι οποίοι, όπως προειπώθηκε, όταν δουν κάποιο έργο πολιτιστικής κληρονομιάς δίνουν αξία μέσα από ένα συνδυασμό γεγονότων και αναπαραστάσεων, τα πιο προφανή εκ των οποίων είναι η εθνικότητα, η θρησκεία, ο πλούτος, το φύλο, η προσωπική ιστορία. Επομένως είναι η σημασία που δίνει αξία, είτε πολιτιστική είτε οικονομική στην κληρονομιά και εξηγεί γιατί συγκεκριμένα αρχαία αντικείμενα - κειμήλια, παραδόσεις και αναμνήσεις έχουν επιλεγθεί από την εγγύ αιωνιότητα του παρελθόντος (Graham et. al. , 2008).

Έτσι λοιπόν ο Παρθενώνας στην Αθήνα μπορεί να αποκαλύπτει για κάποιον τη ζωή στην αρχαία Ελλάδα τον 5ο αι. π.Χ., το χρυσό αιώνα του Περικλή, μέσα από τη σκοπιά των φιλοσόφων και να του δημιουργεί αισθήματα νοσταλγίας για μία εποχή άνθησης

της φιλοσοφίας και της επιστήμης. Άλλος μπορεί με την ενθύμηση της εποχής εκείνης, να νοσταλγεί την όποια Δημοκρατία υπήρχε τότε ως πολίτευμα. Άλλος μπορεί να αντιμετωπίζει τον Παρθενώνα και να το μελετά από την αρχιτεκτονική του σκοπιά, κατ' αποκλειστικότητα, χωρίς την ενθύμηση του παρελθόντος. Όλα τα παραπάνω αποτελούν τις αξίες που αποκαλύπτει το μνημείο και οι οποίες διαφέρουν ανάλογα με την προσωπικότητα του ατόμου, το αίτιο μελέτης κλπ του μνημείου/ χώρου.

Για να καταφέρει όμως το μνημείο να αποκαλύψει τις αξίες του, είναι σημαντικό να 'προστατεύεται' και να 'αναδεικνύεται'. Ας ξεκινήσει η λογική αντίστροφα, με το ερώτημα του 'τί θα συνέβαινε αν δεν προστατεύονταν η πολιτιστική κληρονομιά' και μάλιστα ας γίνει αναφορά συγκεκριμένα και παραδειγματικά στα μνημεία. Αν λοιπόν ο αρχαιολογικός χώρος δεν προστατευθεί, τότε το μνημείο εγκαταλείπεται, φθείρεται και τελικά εξαφανίζεται στο χρόνο. Άρα οι αξίες του παύουν να υπάρχουν εκ των πραγμάτων, στάση που κατά την άποψη του μελετητή είναι ισοπεδωτική. Η διατήρηση και προστασία, σε ένα πρώτο στάδιο, των αξιών είναι άκρως σημαντική για την ύπαρξη του τρίπτυχου παρελθόν - παρόν - μέλλον.

Σε ένα δεύτερο στάδιο, η απλή προστασία των μνημείων αφαιρεί το δικαίωμα της απόλαυσης και κατανόησης του παρελθόντος από ανθρώπινα όντα που δεν έχουν τη δυνατότητα να αντιληφθούν τις αξίες που αποκαλύπτει κάποιο μνημείο, είτε επειδή Δ γνωρίζουν την ύπαρξή του είτε επειδή δεν έχουν λάβει την κατάλληλη καλλιέργεια - παιδεία ώστε να το ενστερνιστούν. Το κομμάτι αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την 'ανάδειξη' του μνημείου, διότι η αρχαιολογική κληρονομιά δεν απευθύνεται μόνο στο αρχαιολόγους, αρχιτέκτονες κλπ που μελετούν τις αξίες της, και σε γενικότερο ακόμη επίπεδο, η πολιτιστική κληρονομιά, με την αρχαιολογική κληρονομιά να αποτελεί υποσύνολό της, δεν απευθύνεται μόνο στην επιστημονική κοινότητα αλλά σε όλους τους ανθρώπους.

Μία άλλη έννοια που σχετίζεται με την κληρονομιά, ιδίως στη σημερινή εποχή, είναι η πολιτιστική ανάπτυξη. Η έννοια της ανάπτυξης εμπλέκεται όταν τα εν λόγω αντικείμενα και τοποθεσίες, ως μέσα μετάδοσης ιδεών και αξιών, προβάλλονται ηθελημένα μέσω ανθρωπίνων παρεμβάσεων και με στόχο το κέρδος (οικονομικό και άλλο). Η ανάπτυξη είναι, σε γενικές γραμμές, μία διαδικασία που στοχεύει στην ενεργοποίηση και αξιοποίηση των πόρων, των μέσων και των δυνατοτήτων μίας περιοχής. Όταν οι πόροι αυτοί είναι κατεξοχήν πολιτιστικοί και οικονομικοί, τότε η

ανάπτυξη είναι πολιτιστική. Και εδώ όμως μπορούν να υπάρξουν ρήξεις, ουσίας, αξίας και κέρδους.

Αυτό σημαίνει ότι το μνημείο μπορεί μεν να αποκαλύπτει τη δική του αξία, την οποία αντιλαμβάνεται και εκλαμβάνει διαφορετικά το κάθε ανθρώπινο ον, αλλά εξωτερικοί παράγοντες έχουν τη δυνατότητα να αλλοιώσουν την αξία αυτή. Οι εξωτερικοί παράγοντες είναι τα άτομα που ασχολούνται με τη διαχείριση του μνημείου και του χώρου συνολικότερα (π.χ. κυβερνήσεις, αρχαιολόγοι, ιστορικοί, αρχιτέκτονες). Η διαχείριση αυτή απαιτεί μεγάλη προσοχή και αξιοκρατία. Διότι όταν αποσκοπεί στο κέρδος κατ' αποκλειστικότητα, αλλοιώνει την πραγματική αξία της κληρονομιάς. Ο συνδυασμός ουσίας - αξίας - κέρδους, σε απόλυτη ισορροπία, είναι η βέλτιστη λύση της πολιτιστικής ανάπτυξης, καθώς επωφελούνται όλοι, από τον άνθρωπο μέχρι το ίδιο το φυσικό, αρχαιολογικό κλπ περιβάλλον.

Ο Hall μελετά την πολιτιστική κληρονομιά μέσα από την οικονομική και πολιτιστική της πτυχή και σχηματίζει το 'κύκλωμα' της πολιτιστικής κληρονομιάς⁵. Θεωρεί ότι είναι ένα μέσο αναπαράστασης και συνδέεται αμφίδρομα με την ταυτότητα του τόπου και την οικονομία (Identity and economy), την παραγωγή (production), την κατανάλωση (consumption) και τους κανονισμούς (regulation). Υποστηρίζει δε, όπως και οι Asworth και Lowenthal, πως ο άνθρωπος δίνει αξία στα μνημεία και τους αρχαιολογικούς χώρους μέσα από τον τρόπο που τα χρησιμοποιεί καθώς και από τα λεγόμενά του, από τις σκέψεις και τα αισθήματά του για την κληρονομιά (Hall, 1997).

Το 'κύκλωμα' της πολιτιστικής κληρονομιάς του Hall, όπως έχει περιγραφεί παραπάνω αποτελείται, σε γενικές γραμμές, από δύο βασικές συνιστώσες, ήτοι ο πολιτισμός και η οικονομία. Αυτές αποτελούν από τη μία ενιαίο σύνολο για την αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, από την άλλη όμως έρχονται σε αντίθεση/διχοτόμηση.

Τα δύο πεδία ορισμού της πολιτιστικής κληρονομιάς συνδέονται μεταξύ τους με τη διαμοιραζόμενη εξάρτησή τους από τη συντήρηση των μνημείων του παρελθόντος και των νοημάτων των μνημείων αυτών. Η διχοτόμησή τους δε, σχετίζεται καταρχάς με την αξιολόγηση ως καλύτερων και χειρότερων κατασκευών πολιτιστικής κληρονομιάς, οι οποίες αξιολογούνται ως τέτοιες τόσο σε πολιτιστικό - αισθητικό επίπεδο, όσο και με

⁵ βλ. διάγραμμα 1, σελ.189

όρους οικονομικούς (τιμή εισιτηρίου, ποσοστά επισκεπτών κλπ). Κατά δεύτερον, έρχονται σε αντίθεση διότι η οικονομική της συνιστώσα αφορά στην κατανάλωση του πολιτισμού μέσα από την τέχνη, τα μουσεία, τα μνημεία ενώ ο πολιτισμός στην τέχνη αυτή κάθε αυτή (συμπεριλαμβανομένης όλων των πτυχών της - αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία, μουσεία, θέατρα κλπ) (Ashworth et al., 2000).

Άλλα ζητήματα τα οποία επιβάλλεται όμως να τεθούν, ιδίως με τους κινδύνους που ενέχει η 'πολιτιστική ανάπτυξη', και η αλλοίωση της αξίας των υποσυνόλων της πολιτιστικής κληρονομιάς, πριν την αναφορά στην ταυτότητα του τόπου, είναι η αυθεντικότητα, η ακεραιότητα και η ταυτότητα, καθώς και οι μεταξύ τους σχέσεις. Και οι τρεις έννοιες μάλιστα, είναι σημαντικές για τις μεθόδους διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς, όχι μόνο από θεωρητικής απόψεως, ως 'άυλες' αξίες⁶ (intangible values, όπως περιγράφεται και παρακάτω, στις διακηρύξεις), αλλά αποτελούν κριτήριο μίας ορθής διαχείρισης, με την επιλογή της μεθόδου να πραγματοποιείται σε επερχόμενο κεφάλαιο.

Για να γίνει αντιληπτή η αυθεντικότητα των στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς, αρχικά αναλύεται η έννοια του αυθεντικού και του ταυτόσημου - ξεκαθαρίζονται οι σημασίες τους και η διαφορά τους.

Ο Jokilehto αναφέρει ότι το 'αυθεντικό' είναι: το 'γνήσιο' - ως αντίθετο του αντιγράφου, το 'πραγματικό' - ως αντίθετο του 'προσποιητού' και το 'αρχέτυπο' - ως αντίθετο του 'πλαστού'. Η σύγκριση του 'αυθεντικού' (authentic) με το 'ταυτόσημο' (identical) είναι σα να συγκρίνεται το συγκεκριμένο με το γενικό. Το 'αυθεντικό' συνεπάγεται την αυτονομία, την πρωτοτυπία, την ειλικρίνεια, την αλήθεια ή γνησιότητα. Το 'ταυτόσημο' παράγεται από την 'ταυτότητα' (identity). Σαν παράδειγμα για να γίνει κατανοητή η ως άνω διάκριση, αναφέρονται τα αντίγραφα έργων τέχνης έναντι των αυθεντικών έργων τέχνης, η ανοικοδόμηση ενός κτιρίου έναντι του πραγματικού και ένα πανομοιότυπο αντίγραφο - στοιχεία που ανήκουν στο 'ταυτόσημο' (Bellanca, 2009).

Ρήξη και σύγχυση δημιουργείται επίσης ανάμεσα στις έννοιες 'ακεραιότητα' και 'αυθεντικότητα', όπως συνέβη στη Χάρτα της Βενετίας (1964). Συγκεκριμένα, η λέξη 'ακεραιότητα' (integrity) χρησιμοποιείται κατά κόρον αντί της λέξης 'αυθεντικότητα'

⁶ Εδώ γίνεται παραπομπή και στον ορισμό της UNESCO, όπως αυτός διατυπώθηκε στην αρχή του κεφαλαίου.

(authenticity). Οι δύο λέξεις έχουν εντελώς διαφορετικό νόημα και δεν είναι λεπτομέρεια η επισήμανση της διαφοράς τους. Η ακεραιότητα αφορά στη μη - καταστροφή του μνημείου, ώστε να μη 'χαλάσει' κανένα στοιχείο τους, ενώ η αυθεντικότητα έχει πολύ βαθύτερο νόημα. Στη Χάρτα αναφέρεται ότι οι αρχαιολογικοί χώροι και τα μνημεία πρέπει να υφίστανται ειδική φροντίδα, για τη διασφάλιση της ακεραιότητάς τους (integrity).

Για να τονιστεί η αυθεντικότητα ως αξία, αρκεί να αναφερθεί ότι τα μνημεία πρέπει να συντηρούνται ακριβώς όπως ήταν, δίχως να υφίστανται την παραμικρή αλλαγή - τότε περνάνε στο επίπεδο του 'ταυτόσημου' - , ώστε να παραμένουν αυθεντικά (αυτό διαφέρει από τις πιθανές αναπλάσεις που μπορούν να γίνουν στους χώρους). Είναι στη διακριτική ευχέρεια του κάθε ατόμου που απολαμβάνει το μνημείο να το κρίνει όπως εκείνο νομίζει και όχι με παραλλαγές που έχουν προκληθεί από άλλα πρόσωπα (Howard, 2003).

Ο Γάλλος αρχιτέκτονας Viollet-le-Duc κατόρθωσε να διατηρήσει επιτυχώς την αυθεντικότητα όσων κτιρίων ήταν υπεύθυνος το 19ο αι. μ.Χ., με χαρακτηριστικά επιτυχή παραδείγματα τους τοίχους του Carcassonne στην ομώνυμη πόλη και τη Notre - Dame στο Παρίσι, τα οποία αποτελούν ακόμη και σήμερα αξιόλογα μνημεία της πολιτιστικής κληρονομιάς της Γαλλίας.

Η έννοια της αυθεντικότητας περιγράφεται προσφυώς στο αντίστοιχο ντοκουμέντο στη Νάρα (1994), το οποίο αναφέρει ότι σε ένα κόσμο όπου οι δυνάμεις της παγκοσμιοποίησης και της ομογενοποίησης διαρκώς αυξάνονται, και σε έναν κόσμο όπου η αναζήτηση της ταυτότητας επιδιώκεται κάποιες φορές με επιθετικό εθνικισμό και με την καταστολή της κουλτούρας των μειονοτήτων, η ουσιαστική συνεισφορά της αυθεντικότητας των μνημείων είναι η διαφώτιση και η αποσαφήνιση της συλλογικής μνήμης της ανθρωπότητας.

Η παρατήρηση αυτή, στο κείμενο περί αυθεντικότητας στη Νάρα, είναι σημαντική, διότι δε στηρίζεται στην εθνικότητα ή την αίσθηση της υπεροχής ως προς τα ιστορικά γεγονότα, αναφορικά με την παρεμπόδιση της ορθολογικής ερμηνείας της κληρονομιάς. Τουναντίον, υπονοείται ότι η αυθεντικότητα αντιπροσωπεύει συσσωρευμένη εμπειρία τόσο ως προς τα ιστορικά γεγονότα όσο και ως προς την υλική της μορφή. Όλοι οι τύποι των πολιτισμών στην κοινωνία είναι αξιοσέβαστοι για την αυθεντικότητά των

μνημείων τους, η οποία υπάρχει στις μορφές και τα μέσα των 'ενσώματων' (tangible) και 'άυλων' (intangible) εκφράσεων⁷ (Nara, 1994).

Με αυτό τον τρόπο γίνεται ουσιαστική αναφορά και στη ταυτότητα του τόπου (μέσα από τις έννοιες της εθνικότητας και της υπεροχής για έναν τόπο) - που είναι και η συνέχεια του διαγράμματος του Hall, η οποία αποτελείται από δύο στοιχεία, την ταυτότητα και τον τόπο. Η ταυτότητα είναι μία ιδιότητα που κάνει κάποιον/κάτι μοναδικό αλλά και διαφορετικό, ξεχωριστό. Από την άλλη υπάρχει ο τόπος. Τίθενται λοιπόν τα ερωτήματα 'ποιός είναι ο τόπος αυτός;', 'ποιά είναι η προσωπικότητά του;', 'για ποιόν λόγο ξεχωρίζει από άλλα αντίστοιχα παραδείγματα;' (Σαπουνάκης, 2012).

Η ταυτότητα του τόπου επομένως προσδιορίζεται φαινομενολογικά, ως ένα ποιοτικό, 'ολικό φαινόμενο' το οποίο αποπνέει χαρακτήρα και 'ατμόσφαιρα', προκαλεί εντυπώσεις και συναισθήματα (Norberg-Schulz, 1980), ενώ ταυτόχρονα προσδιορίζεται από τα οικονομικά, κοινωνικά, ιστορικά και γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά που διαθέτει ο τόπος αυτός και τον καθιστούν μοναδικό (Δέφνερ και Μεταξάς, 2006).

Η υποκειμενική του διάσταση είναι το αποκαλούμενο 'genius loci'⁸. Πρόκειται για το 'πνεύμα του τόπου', το πώς δηλαδή μπορεί να αισθανθεί ένας άνθρωπος σε κάποιο χώρο, το πώς 'βιώνει' το χώρο αυτό, πώς αντιλαμβάνεται την 'αύρα', την 'ατμόσφαιρα' του χώρου (Norberg-Schulz, 1980 · Petzet, 2009). Για να γίνει μάλιστα σύνδεση και με το θεσμικό πλαίσιο, το ντοκουμέντο στη Νάρα, αναφέρθηκε για πρώτη φορά στο 'genius loci', μιλώντας για το αυθεντικό πνεύμα και την αυθεντική τοποθεσία, συνδυάζοντας το χώρο με την αίσθηση που προκαλεί. - για αυτό άλλωστε μπορεί να θεωρηθεί θεμελιώδης έγγραφο για τη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Προσεγγίζοντας τα αντικειμενικά στοιχεία που συνθέτουν την ταυτότητα ενός τόπου είναι φανερό ότι αυτή εξαρτάται από ένα εκτενές και πολύπλοκο δομημένο σύνολο χαρακτηριστικών που σχετίζονται με τα αβιοτικά χαρακτηριστικά της περιοχής, όπως η

⁷ Οι όροι 'ενσώματη' πολιτιστική κληρονομιά (tangible cultural heritage) και 'άυλη' πολιτιστική κληρονομιά (intangible cultural heritage) χρησιμοποιούνται κατεξοχήν από την UNESCO. Η 'ενσώματη' κληρονομιά αφορά στα κτίρια, μνημεία, τοπία, βιβλία, έργα τέχνης κλπ ενώ η 'άυλη' στη γλώσσα ενός τόπου, τις παραδόσεις, τη λαογραφία κλπ.

⁸ Πρόκειται για φράση που χρησιμοποιούσαν οι Ρωμαίοι καθώς θεωρούσαν η ευστροφία - genius - Δ σχετιζόταν μόνο με το μυαλό. Κάθε Ρωμαίος όπως και κάθε μέρος είχε κατά κάποιο τρόπο το 'νοητό προστάτη' (genius loci) του που έδινε νοήματα στα τοπία, στους ναούς και στον ίδιο τον άνθρωπο. Η εν λόγω επωνυμία χρησιμοποιείται σήμερα για να εκφράσει το πνεύμα και την αίσθηση για έναν τόπο.

γεωμορφολογία, το κλίμα κλπ, την κατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος, την ένταση και τον χαρακτήρα της ανθρώπινης παρέμβασης στην διάρκεια του χρόνου και το σημερινό κοινωνικό γίνεσθαι στην περιοχή και την χωρική του έκφραση (Σαπουνάκης, 2012).

Τέλος, δεδομένου του γεγονότος ότι οι χώροι - μνημεία της πολιτιστικής κληρονομιάς της μελέτης περίπτωσης - Αμφίπολη βρίσκονται κατά κύριο λόγο στον εξωαστικό χώρο, αναφέρεται, η έννοια του τοπίου.

Το τοπίο ήταν μια ιδέα που αναπτύχθηκε από τους ζωγράφους από τον δέκατο έκτο αιώνα για την ολοκλήρωση τους καμβάδες με παράσταση ενός συνήθως φαντασικό σκηνικό της φύσης. Ως ρήμα απέκτησε την έννοια της αισθητικής βελτίωσης εδάφους. Από τότε έχει επεκταθεί και σε οποιονδήποτε συνδυασμό των γεωμορφολογικών και βιολογικών φυσικά χαρακτηριστικών, έστω και τροποποιημένα από την ανθρώπινη δράση και επεκτείνεται ακόμα και σε οποιοδήποτε περιβάλλον ή ρυθμίσεις για παρεμβάσεις σε περιοχές ('το κοινωνικό ή οικονομικό τοπίο'). Είναι συνεπώς, εξ ορισμού, ένα προϊόν της φαντασίας (Asworth, 2007).

Το τοπίο θα πρέπει να έχει το αποτύπωμα των ανθρώπινων γεγονότων και να συνδέεται με τα άτομα που ζουν την περίοδο εκείνη. Παραταύτα, τα αποτυπώματα και οι συνδέσεις πρέπει τελικά να εξαφανίζονται και να ξεχνιούνται με το πέρασμα του χρόνου. Επομένως, οι συνδέσεις δημιουργούνται από τους ανθρώπους και αλλάζουν ανά την ιστορική περίοδο - για αυτό άλλωστε θα πρέπει να ξεχνιούνται (Lynch, 1972).

Με βάση τα ως άνω λεγόμενα, η πιθανή παρέμβαση στο τοπίο, ως προϊόν της φαντασίας, απαιτεί έντεχνο συνδυασμό στοιχείων, φυσικών, γεωγραφικών και άλλων, για την αισθητική βελτίωση του χώρου.

Η πολιτιστική κληρονομιά είναι συνεπώς ένα πολυσύνθετο φαινόμενο το οποίο σχετίζεται άμεσα με την προστασία και ανάδειξη της ταυτότητας (ιστορικής και άλλης) ενός τόπου και την πολιτιστική ανάπτυξη. Δεν είναι όμως ιστορία. Ενώ 'δανείζεται' από αυτή και τη ζωντανεύει, δεν αποτελεί έρευνα αλλά μία γιορτή του παρελθόντος, δεν είναι μία προσπάθεια να γίνει αντιληπτό τί ακριβώς συνέβη αλλά μία επιστήμη πίστης σε ένα παρελθόν προσαρμοσμένο στις προθέσεις του σήμερα. Αντιστρόφως, η ιστορία είναι πολιτιστική κληρονομιά (Lowenthal, 1998).

Σχετίζεται δε, όπως αναφέρουν οι Ashworth, Graham και Tunbridge, με θέματα περιφερειακής ανάπτυξης, πολεοδομίας και τουρισμού. Με βάση αυτό τον ισχυρισμό, η πολιτιστική κληρονομιά πέραν του ότι είναι ταυτόχρονα οικονομικό και πολιτιστικό αγαθό - όπως ακριβώς ισχυρίζεται και ο Howard, και ταυτόχρονα δεν είναι ιστορία αλλά μία 'γιορτή του παρελθόντος', αποτελεί πρωτεύων συστατικό στοιχείο των ως άνω τομέων καθώς και των διαφόρων στρατηγικών και πολιτικών τους (Ashworth et al., 2000).

Ένα τέτοιο πρότυπο μεθοδολογίας, με στρατηγικές και πολιτικές που καταλήγουν σε δράσεις, επιλέγεται παρακάτω. Με την ανάλυση όλων των παραπάνω εννοιών και τις μεταξύ τους συνδέσεις πραγματοποιήθηκε μία προσπάθεια εισόδου στην ατμόσφαιρα της εργασίας αυτής, με στόχο να γίνει αντιληπτή η λογική και μεθοδολογία που ακολουθείται για τη διαχείριση της κληρονομιάς και οι μετέπειτα προτάσεις για την περιοχή μελέτης. Πάντως, η πολιτιστική κληρονομιά δεν αφορά μόνο στη μελέτη των υποσυνόλων της από τη σκοπιά των θεωρητικών, του θεσμικού πλαισίου και των μεθοδολογιών διαχείρισής της (αντικειμενική διάσταση) αλλά και από το πώς την αισθάνεται και τη βιώνει κανείς (υποκειμενική διάσταση), μέσα από το 'genius loci' του ανθρώπου, του τόπου, του χώρου.

2.2 ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ - ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΧΑΡΤΕΣ - ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

Από τις θεωρητικές αναζητήσεις για την πολιτιστική κληρονομιά, στη θεσμική κατοχύρωση⁹:

1964	1972	1989	1992	1994	1999	2011
Χάρτα Βενετίας για τα μνημεία	Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά: UNESCO, Παρίσι (Διεθνής Σύμβαση - Κύρωση με Ν. 1126/81)	Χάρτα ICHAM	Αρχαιολογική Κληρονομιά: Μάλτα. (Ευρωπαϊκή Σύμβαση, Κύρωση με Ν. 3378/2005)	Ντοκουμέντο για την αυθεντικότητα - Nara Document	Χάρτα BURRA	Αρχές της Βαλέττας για τις Ιστορικές Πόλεις

⁹ Οι περιλήψεις - σημαντικότερες επισημάνσεις των νομοθετικών κειμένων από τη σκοπιά του μελετητή προέρχονται από τα κείμενα αυτά καθώς και από βιβλία σχετικά με τη νομοθεσία της πολιτιστικής κληρονομιάς, αρχαιολογικών χώρων κλπ. (βλ. τις αντίστοιχες πηγές).

Σε αυτή την υποενότητα παρατίθενται τα σημαντικότερα 'στιγμιότυπα' εκ των θεσμικών και άλλων κειμένων για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο. Καταρχήν, διευκρινίζονται τα κριτήρια μέσω των οποίων η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει προσδιορίσει την έννοια των εθνικών θησαυρών με καλλιτεχνική, ιστορική ή αρχαιολογική αξία.

Τα κριτήρια αυτά είναι τα εξής (αρκεί το αγαθό να πληροί ένα ή περισσότερα εκ των κριτηρίων αυτών) (Duquesne, 1988):

1. Αντικείμενα τα οποία είναι τόσο συνδεδεμένα με την ιστορία ή τη ζωή της χώρας, ώστε η αφαίρεσή τους από αυτή να αποτελεί σημαντική ζημία.
2. Αντικείμενα που αν αφαιρεθούν από τη χώρα, αποτελούν απώλεια σημαντική για την καλλιτεχνική της κληρονομιά.
3. Αντικείμενα τεράστιας σημασίας για τη μελέτη ή κατανόηση ενός ιδιαίτερου κλάδου των τεχνών ή της ιστορίας της χώρας.
4. Αντικείμενα που ανήκουν σε κάποια συλλογή, που πληρούν ένα ή περισσότερα εκ των άνω κριτηρίων και ταυτόχρονα η αναχώρησή τους από τη χώρα συνεπάγεται σημαντική απώλεια στον ιδιαίτερο χαρακτήρα της συλλογής.

Αναφορικά με το περιεχόμενο της προστασίας μέσα από το θεσμικό πλαίσιο, τα κράτη - μέλη της ΕΕ αναλαμβάνουν την υποχρέωση, ανάλογα με τις συνθήκες που προσιδιάζουν σε κάθε χώρα, να ιδρύσουν υπηρεσίες προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς όπου δεν υπάρχουν ήδη (UNESCO, 1972). Οι υπηρεσίες αυτές έχουν ρυθμιστικές αρμοδιότητες και είναι υπεύθυνες για τη συντήρηση, τη διατήρηση και αξιοποίηση των πολιτιστικών αγαθών.

Πριν αναφερθούν οι σημαντικότεροι σταθμοί για την πολιτιστική κληρονομιά με χρονική ιεράρχηση, επισημαίνεται η αλλαγή από 'αρχαία μνημεία' σε 'ιστορικά μέρη', που πραγματοποιήθηκε με τη Χάρτα της Βενετίας το 1964. Οι σταθμοί αυτοί είναι οι εξής:

1931: Χάρτα των Αθηνών για την αποκατάσταση των ιστορικών μνημείων.

Η πρώτη διεθνής συμφωνία για την αποκατάσταση των ιστορικών μνημείων έγινε στην Αθήνα, το 1931. 120 αντιπρόσωποι από 23 χώρες συμμετείχαν στη συνάντηση αυτή με αποτέλεσμα τη διεξαγωγή επτά ψηφισμάτων, των αποκαλούμενων 'Carta del Restauro':

1. Εγκαθίδρυση διεθνών οργανισμών αποκατάστασης σε επιχειρησιακό και συμβουλευτικό επίπεδο.
2. Υποβολή κριτικής στα προτεινόμενα έργα αποκατάστασης για την αποφυγή σφαλμάτων που μπορεί να προκαλέσουν την απώλεια του χαρακτήρα και της ιστορικής αξίας των ιστορικών κατασκευών.
3. Επίλυση των προβλημάτων συντήρησης των αρχαιολογικών χώρων και των ιστορικών τόπων μέσα από τη νομοθεσία των χωρών σε εθνικό επίπεδο.
4. Ενταφιασμός των ανασκαφέντων αρχαιολογικών χώρων και μνημείων που Δεν υπόκεινται σε άμεση αποκατάσταση ώστε να προστατευθούν.
5. Χρήση σύγχρονων τεχνικών και υλικών σε εργασίες αποκατάστασης.
6. Αυστηρή προστασία για τους αρχαιολογικούς χώρους.
7. Έμφαση και προσοχή στην προστασία των περιοχών γύρω από ιστορικά αξιοθέατα.

Παρόλο που τα βασικότερα θέματα της συνάντησης ήταν νομοθετικοί και τεχνικοί κανονισμοί, η έννοια 'ιστορική αξία' υπήρχε σε πολύ επιφανειακό επίπεδο στις γενικές αρχές της Χάρτας. Πάντως οι συμμετέχοντες δεν καθόρισαν τον ακριβή σκοπό σε σχέση με το μεγάλο τους ενδιαφέρον για την εφαρμογή της αποκατάστασης των ιστορικών μνημείων.

1956: Συστάσεις για τους διεθνείς όρους που πρέπει να εφαρμόζονται στις αρχαιολογικές ανασκαφές, (UNESCO, Delhi, 05.12.1956).

Πρόκειται για μία διεθνή συνάντηση με θέμα τις αρχαιολογικές ανασκαφές. Ορίζονται για πρώτη φορά οι γενικές κατευθύνσεις, αρχές και κανονισμοί που διέπουν τις ανασκαφές και τη διεθνή συνεργασία, ενώ τίθενται και άλλα αρχαιολογικά θέματα, συμπεριλαμβανομένης της εμπορίας αρχαιοτήτων το 1956.

Ωστόσο, δε γίνεται καμία αναφορά σε πρακτικές διαχείρισης και η συνάντηση εμμένει

στο επίπεδο των ανασκαφικών δραστηριοτήτων. Έτσι λοιπόν, δεν θίχτηκαν ζητήματα όπως τί γίνεται μετά από τις ανασκαφικές δραστηριότητες, ποιοι είναι οι μέθοδοι διατήρησης των αρχαιολογικών χώρων και ποιά η διαχείριση αυτών λαμβάνοντας υπόψη την ένταξή τους στο σύγχρονο περιβάλλον και τη σχέση τους με το παρόν αποτελεσματικότερα.

1964: Χάρτα της Βενετίας για τα μνημεία (ICOMOS, 1964).

Η Χάρτα της Βενετίας αναφέρθηκε πιο ξεκάθαρα και πιο 'ανοιχτά' στην πολιτιστική κληρονομιά, επεκτείνοντας τα νοήματά της. Επισήμανε ότι το ιστορικό μνημείο Δεν σχετίζεται μόνο με το αρχιτεκτονικό έργο αλλά ταυτόχρονα εντάσσεται και σχετίζεται άμεσα με το αστικό και αγροτικό περιβάλλον στο οποίο χωροθετείται.

Οι συμμετέχοντες σε αυτή τη συνάντηση χρησιμοποίησαν τρεις βασικούς όρους για να περιγράψουν την κληρονομιά, ήτοι Μνημεία (Monuments), Χώροι (Sites), Κτίρια (Buildings), στοιχείο που μαρτυρούσε ότι η διάσκεψη αφορούσε περισσότερο σε τεχνικές λύσεις, ως τμήμα των εργαλείων συντήρησης.

Βέβαια, εμμέσως πλην σαφώς η ιστορία μέσα από αυτή τη διεθνή συνάντηση άρχισε να ορίζεται σε ένα πλαίσιο 'άπιαστων - άυλων' (intangible) εννοιών αλλά ταυτόχρονα και 'ενσώματων- αισθητών' (tangible) πραγμάτων/ κατασκευών, σε μία ευρύτερη έννοια στον τομέα της συντήρησης. Οι όροι αυτοί χρησιμοποιήθηκαν αργότερα από την UNESCO.

1969: Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς – Συμβούλιο της Ευρώπης, Λονδίνο, 06.05.1969.¹⁰

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς, του Συμβουλίου της Ευρώπης, όπως αυτή υπογράφηκε στο Λονδίνο το 1961 και κυρώθηκε μεταγενέστερα (1981) από την Ελλάδα προσδίδει οδηγίες και γενικές κατευθύνσεις, τις οποίες τα κράτη μέλη οφείλουν να εξειδικεύσουν λαμβάνοντας ουσιαστικά μέτρα για την επίτευξη των στόχων που η εν λόγω Σύμβαση επιδιώκει, ήτοι την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς. Ορίζει ως προστατευόμενα αρχαιολογικά αγαθά, όλα τα ευρήματα και αντικείμενα ή κάθε άλλο ίχνος ανθρώπινης ύπαρξης που αποκαλύπτει εποχές και πολιτισμούς, για τους οποίους η κύρια πηγή ή μια από τις κύριες πηγές

¹⁰ Κύρωση από την Ελλάδα με τον Ν. 1127/1981 ΦΕΚ 32/Α/10-02-1981)

επιστημονικής πληροφόρησης είναι οι ανασκαφές ή ανακαλύψεις (άρθρο 1).

Έγκειται στην διακριτική ευχέρεια των Κρατών Μελών να επιλέξουν τον τρόπο και το είδος των μέτρων που θα λάβουν, αρκεί να είναι αποτελεσματικά κατά το μέγιστο δυνατό τρόπο. Η Σύμβαση καλύπτει όχι μόνο την προστασία των αρχαιολογικών μνημείων από την άποψη της ορθής τους συντήρησης και προστασίας, αλλά επιτάσσει και την λήψη θετικών μέτρων, διακρατικών, για την ορθή μετακίνησή τους, την αλλαγή του περιβάλλοντός τους, και την προστασία από την αρχαιοκαπηλία. Η Ελλάδα, παρά το άμεσο ενδιαφέρον που όφειλε να επιδείξει δεδομένου του αρχαιολογικού πλούτου που διαθέτει σε όλη της την επικράτεια, καθυστέρησε να κυρώσει την εν λόγω Σύμβαση (είκοσι χρόνια).

1972: Διεθνής Σύμβαση για την παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά - UNESCO, Παρίσι, 23/11/1972¹¹

Κατά την Γενική Συνδιάσκεψη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών ψηφίστηκε η Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς η οποία αποτελείται από 39 άρθρα, τα οποία προσδίδουν όχι μόνο ορισμούς και οδηγίες-υποχρεώσεις προς τα συμβαλλόμενα κράτη για την συντήρηση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς αλλά λαμβάνουν ουσιαστικά μέτρα για την προστασία αυτής σε διεθνές επίπεδο, αφού, όπως ρητά ορίζεται και στο άρθρο 6 παρ.1 της Συμβάσεως, παραμένει μεν η εθνική κυριαρχία των Συμβαλλομένων Κρατών στην διαχείριση και συντήρηση των πολιτιστικών αποθεμάτων του, αλλά Δεδομένου ότι η πολιτιστική κληρονομιά έχει παγκόσμια σημασία, οφείλει να συμπράττει και η Διεθνής Κοινότητα.

Σε εθνικό επίπεδο, με την Σύμβαση τα Κράτη Μέρη υποχρεώνονται να απαριθμήσουν και να καταγράψουν τα στοιχεία της Πολιτιστικής και Φυσικής τους Κληρονομιάς, να ιδρύσουν αντίστοιχα αρμόδιους οργανισμούς ή όργανα για την διατήρησή τους κατά τον βέλτιστο δυνατό τρόπο και να λάβουν αντίστοιχα τα κατάλληλα οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά, νομικά και πολιτιστικά μέτρα για την διευθέτηση και βελτίωση της κατάστασης των φυσικών και αρχιτεκτονικών μνημείων.

Σε διεθνές επίπεδο, με την εν λόγω Σύμβαση ιδρύεται στο πλαίσιο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, η Διακυβερνητική Επιτροπή για την Προστασία της Παγκοσμίου

¹¹ Κύρωση από την Ελλάδα με το Ν. 1126/1981 (ΦΕΚ 32/Α/10-02-1981)

Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς στην οποία το κάθε Κράτος Μέλος οφείλει τουλάχιστον ανά διετία να αποστέλλει καταγεγραμμένα όλα τα αγαθά της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και τις αλλαγές που έχουν υποστεί αυτά με σκοπό την ενημέρωση της Επιτροπής η οποία ανά διετία θα εκδίδει ειδικό κατάλογο του συνόλου αυτών με σκοπό την προστασία τους σε διεθνές επίπεδο. Επίσης, δύνανται τα Κράτη Μέλη να ζητούν έπειτα από αίτηση την βοήθεια της Επιτροπής σε τεχνικό επίπεδο με σκοπό την συντήρηση των πολιτιστικών αγαθών και προστασία αυτών. Επιπλέον, ιδρύεται και σχετικό Ταμείο αρωγής των κρατών για την προστασία των πολιτιστικών που βρίσκονται σε κίνδυνο.

Η Διεθνής Σύμβαση, η οποία ιδίως μετά την κύρωσή της και από την Ελλάδα το 1981 αποτελεί πλέον εσωτερικό νόμο του κράτους, δεσμεύει την χώρα προς τις ενέργειες που εμπεριέχονται σε αυτήν και την αναγκάζει να λάβει μέτρα. Σε διεθνές επίπεδο, παρόλο που η ιδρυθείσα τότε με αυτήν Επιτροπή δεν αποτελούσε τόσο κατασταλτικό μηχανισμό προστασίας των πολιτιστικών αγαθών ώστε να ληφθούν κατεπείγοντα μέτρα από τα κράτη, αλλά περισσότερο ενημερωτικό μηχανισμό για την διεθνή πληροφόρηση και αναγνώρισή των εκάστοτε μνημείων και φυσικού πλούτου, αποτελεί καινοτομία και για τον ΟΗΕ σε αυτό το πεδίο αλλά και θεμέλιο λίθο για την διεθνή προστασία και επί της ουσίας για τη συνεργασία των κρατών.

Αξίζει να αναφερθεί ότι μέχρι τα τέλη του 1991 είχε επικυρωθεί από 72 κράτη. Από τα ευρωπαϊκά κράτη, τη Σύμβαση έχουν επικυρώσει εννέα ανατολικές χώρες¹², η Ιταλία (1978), η Κύπρος (1979), η Ελλάδα (1980)¹³, η Τουρκία (1981), η Πορτογαλία (1985), και η Ισπανία (1986). Τέλος, η εφαρμογή της Σύμβασης Δεν είναι άμεση αλλά εξαρτάται από τα εκτελεστικά νομοθετικά μέτρα που υιοθετούν τα κράτη - μέλη. Ειδικότερα, απαιτείται από τα κράτη - μέλη να λάβουν τα αναγκαία νομοθετικά μέτρα για την εφαρμογή των άρθρων 1, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10 και 13 της Συμβάσεως (Βουδούρη, 1992).

¹² Βουλγαρία (1970), Γιουγκοσλαβία (1972), Πολωνία (1974), πρώην Γερμανική Δημοκρατία (1974), Τσεχοσλοβακία (1977), Ουγγαρία (1978), Ρωσία (1988), Λευκορωσία (1988), Ουκρανία (1988).

¹³ Ν. 1103/80, ΦΕΚ Α' 297.

1975: Διακήρυξη του Άμστερνταμ - Συμβούλιο για την Ευρωπαϊκή Αρχιτεκτονική Κληρονομιά, Συμβούλιο της Ευρώπης.

Κατά την Διακήρυξη του Άμστερνταμ, η οποία εγκρίθηκε κατά το Συνέδριο του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Ευρωπαϊκή Αρχιτεκτονική Κληρονομιά το 1975, πέραν του ότι αναγνωρίζεται η Ευρώπη ως μείζονος πολιτιστικής αρχιτεκτονικής σημασίας ήπειρος, δεδομένης της από αρχαιοτάτων χρόνων ιστορίας της ηπείρου, τονίστηκε η αναγκαιότητα συντήρησης και συνέχειας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς όχι μόνο σαν αντικείμενο τεράστια πολιτιστικής αξίας αλλά και σαν μέσο προσδιορισμού των ιδιαιτεροτήτων, της ιστορίας, της ταυτότητας, αλλά και του μέλλοντος των λαών της Ευρώπης και του κόσμου, αφού η πολιτιστική αρχιτεκτονική κληρονομιά δεν μπορεί να ανήκει μόνο στην Ευρώπη που την γέννησε αλλά αποτελεί κληρονομιά των λαών όλου του κόσμου.

Στο πλαίσιο αυτό, το Συμβούλιο των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, με σκοπό να θεσμοθετήσει και να δώσει τις γενικές κατευθυντήριες γραμμές προς την συντήρηση, προστασία και συνέχεια της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς στα Συμβαλλόμενα Κράτη, αφού τόνισε την δέουσα σημασία της μεταξύ τους συνεργασίας για τον σκοπό αυτό και της διαρκούς ενημέρωσης του Συμβουλίου της Ευρώπης, εστίασε σε έξι ξεχωριστά σημεία τα οποία αφορούσαν:

1. Στην διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς ως έναν από τους βασικούς στόχους τους πολεοδομικού και περιφερειακού σχεδιασμού όπου τονίζεται ότι οι κρατικές και τοπικές πολεοδομικές και χωροτακτικές αρχές θα πρέπει να λαμβάνουν στενά υπόψη την ιδιαιτερότητα της κάθε περιοχής γενικότερα και των εκάστοτε κτηρίων ειδικότερα και να υπολογίζουν με εγκεκριμένα σχέδια την σημασία της εκάστοτε περιοχής. Το Συμβούλιο των Υπουργών θεωρεί εν προκειμένω ότι για να επιτευχθούν τα βέλτιστα δυνατά αποτελέσματα προς το σκοπό της διατήρησης και συνέχειας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, θα πρέπει το κάθε συμβαλλόμενο κράτος να λάβει μέτρα ενίσχυσης των σχετικών περιοχών, αποκέντρωσης και ενημέρωσης των πολιτών σε κάθε επίπεδο.

2. Στην σημασία της ευθύνης των εκάστοτε τοπικών αρχών και της συμμετοχής των ίδιων των πολιτών για την ολοκληρωμένη προστασία και συντήρηση των αρχιτεκτονικών μνημείων της πολιτιστικής κληρονομιάς η οποία θα επιτευχθεί κατά τις κατευθυντήριες γραμμές της Διακήρυξης με τον υπολογισμό από τις αρμόδιες αρχές όχι

μόνο του ρόλου, της θέσης και του σκοπού της χρήσης των εκάστοτε αρχιτεκτονικών μνημείων αλλά και των συνηθειών και παραδόσεων των κατοίκων της περιοχής και με την ενεργό συμμετοχή των τελευταίων (εκθέσεις, συνεδριάσεις κλπ.)

3. Στην σημασία του συνυπολογισμού των κοινωνικών παραγόντων της εκάστοτε περιοχής για την επιτυχή διατήρηση των αρχιτεκτονικών αποθεμάτων της πολιτιστικής κληρονομιάς της, οφείλουν συνεπώς οι αρμόδιες αρχές να ενημερώνουν σχετικά τους πολίτες και να παρέχουν κίνητρα ώστε να προτιμούν να χρησιμοποιούν και να αναστηλώνουν τα ήδη υπάρχοντα παραδοσιακά, πολιτιστικά, νεοκλασικά κτήρια – μνημεία, από το να χτίζουν νέα.

4. Στην σημασία θέσπισης σχετικού νομοθετικού πλαισίου και σχετικών διοικητικών μέτρων που να οργανώνει και να ορίζει τους τρόπους, τις μεθόδους και τα αρμόδια όργανα και αρχές που θα ασχοληθούν ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι που τίθενται με την Διακήρυξη και τέλος

5. Στην σημασία εύρεσης και διάθεσης σχετικών οικονομικών μέσων για την οργάνωση και επίτευξη των στόχων της παρούσης.

Η Διακήρυξη του Άμστερνταμ το 1975, έδωσε τις κατευθυντήριες γραμμές λειτουργίας και δράσης των Συμβαλλομένων Κρατών προς την επίτευξη του στόχου της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ευρώπης. Η σημασία της είναι μεγάλη διότι, μαζί με τον 'Ευρωπαϊκό Καταστατικό Χάρτη της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς' διατυπώνει για πρώτη φορά σε Ευρωπαϊκό επίπεδο τις έννοιες της 'Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς' και της 'Ολοκληρωμένης Συντήρησης', οι οποίες τελικά θεσπίστηκαν με την Σύμβαση για την Προστασία της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ευρώπης' στην Γρανάδα το 1985, η οποία κυρώθηκε και από την Ελλάδα με τον Νόμο 2039/1992.

1987: Χάρτα της Ουάσινγκτον για τις Ιστορικές Πόλεις (ICOMOS).

Η διατήρηση των ιστορικών πόλεων καθώς και άλλων ιστορικών περιοχών πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι των συνεκτικών πολιτικών της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και του αστικού και περιφερειακού σχεδιασμού σε κάθε επίπεδο ώστε να είναι αποτελεσματική.

Στη Χάρτα της Ουάσινγκτον για την συντήρηση των Ιστορικών Πόλεων, η οποία σχεδιάστηκε με την συνεργασία της ICOMOS και με βάση προηγούμενα κείμενα και

αναλύσει που είχαν ψηφιστεί (σχετικά κείμενα της UNESCO, Χάρτης της Βενετίας κλπ.) παρατίθενται και πάλι κατευθυντήριες γραμμές προς τους επιστημονικούς παράγοντες που θα ασχοληθούν με την διατήρηση των ιστορικών πόλεων σε όλα τα επίπεδά της. Διακρίνονται και προτείνονται αρχές, στόχοι, μέθοδοι και όργανα προς την πραγματοποίηση του εν λόγω σκοπού. Χαρακτηριστικά είναι η εκτενής μελέτη της ιστορίας των περιοχών και ο συνυπολογισμός του κάθε είδους περιβάλλοντος (κοινωνικού, οικονομικού, ιστορικού, φυσικού κλπ).

Προτρέπει η διατήρηση της ιστορικής φυσιογνωμίας της εκάστοτε περιοχής και ιδίως των αστικών προτύπων (π.χ. ο τρόπος σύνδεσης των δρόμων), των σχέσεων μεταξύ των κτιρίων, του πρασίνου, των ελεύθερων χώρων κλπ, το εσωτερικό και το εξωτερικό των κτιρίων από κάθε άποψη, της σχέσης και σύνδεσης μεταξύ της περιοχής και των περιχώρων της, φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, των διαφόρων λειτουργιών που η περιοχή έχει αποκτήσει μέσα από την αντοχή της στο χρόνο.

Η Χάρτα της Ουάσινγκτον πέραν της σημασίας των κατευθυντήριων γραμμών που θέτει, αποτέλεσε βάση για την μετέπειτα θέσπιση των αρχών της Βαλέττα (1992).

1989: Χάρτα ICHAM

Η Χάρτα ICHAM αναφέρθηκε κατά κύριο λόγο στην αρχαιολογική κληρονομιά, ως υποσύνολο της υλικής κληρονομιάς¹⁴ (material heritage) για την οποία οι αρχαιολογικές μέθοδοι παρέχουν πρωτογενή στοιχεία. Η αρχαιολογική κληρονομιά περιλαμβάνει όλα τα απομεινάρια της ανθρώπινης ύπαρξης και αποτελείται από χώρους που σχετίζονται με όλες τις εκφάνσεις της ανθρώπινης δραστηριότητας, εγκαταλελειμμένες δομές, και ερείπια όλων των ειδών (συμπεριλαμβανομένων των υπόγειων και υποθαλάσσιων μνημείων), μαζί με όλο το φορητό πολιτιστικό υλικό που συνδέεται με αυτά, όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά στη Χάρτα.

Διαιρείται αρχικά σε δύο κατηγορίες, στις αρχιτεκτονικές κατασκευές και στην αρχαιολογική κληρονομιά στην οποία εντάσσεται και τμήμα των παραδόσεων των αυτοχθόνων πληθυσμών. Η αμοιβαία συνεργασία μεταξύ των κεντρικών και τοπικών κυβερνήσεων καθώς και η διεθνής συνεργασία είναι απαραίτητη για τη διατήρηση των αρχαιολογικών χώρων λόγω της διαφοράς της κλίμακας και των υλικών συνθηκών

¹⁴ Η υλική κληρονομιά προφανώς σχετίζεται με την υλική κουλτούρα, όπως ακριβώς έχει περιγραφεί παραπάνω.

ανάμεσα στις μεμονωμένες κατοικίες και τους αρχαιολογικούς χώρους.

Η Χάρτα ICHAM ήταν η απαρχή της παράθεσης γενικών κατευθύνσεων για τη διαχείριση των αρχαιολογικών χώρων. Τέτοιου τύπου γενικές κατευθύνσεις διαχείρισης της αρχαιολογικής κληρονομιάς δεν υπήρχαν μέχρι το 1989. Αν και η Χάρτα των Αθηνών αναφέρθηκε στα μνημεία και τους αρχαιολογικούς χώρους, έδωσε έμφαση στη διεθνή συνεργασία και στη συντήρηση των μνημείων παρά σε μία συνολική διαδικασία διαχείρισης της κληρονομιάς.

Σε σχέση με τις προηγούμενες συναντήσεις - συμβάσεις, εστίασε περισσότερο στη διαδικασία σχεδιασμού που σχετίζεται με κοινωνικές, οικονομικές και νομικές διαδικασίες σε αρχαιολογικούς χώρους και στη διαχείρισή τους μετά την ανασκαφή. Επιπρόσθετα, οι κατευθυντήριες γραμμές και αρχές που πρότεινε αφορούσαν στην ξεχωριστή διαχείριση και κατεργασία των μνημείων και ερειπίων ανάλογα με τον τύπο τους (π.χ. οι αρχιτεκτονικές κατασκευές χαρακτηρίζονται ως απτές (tangible) ενώ οι παραδόσεις ως άυλες (intangible).

Μία σημαντική επισήμανση που γίνεται στη Χάρτα είναι η σχέση των αρχαιολογικών χώρων με το κοινό. Στο άρθρο 7 λοιπόν αναφέρεται ότι η παρουσίαση των αρχαιολογικών χώρων στο κοινό αποτελεί βασική μέθοδο προώθησης της κατανόησης της προέλευσης και της ανάπτυξης της σύγχρονης κοινωνίας (σύγκριση του παλιού με το τωρινό) ενώ οι πληροφορίες θα πρέπει να γίνονται αντιληπτές έτσι ώστε να ερμηνεύονται οι αρχαιολογικοί χώροι και η ιστορία βάσει της υπάρχουσας, τωρινής κατάστασης.

Επιπρόσθετα, αναφέρεται ότι μέρος των πολιτικών για την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς πρέπει να είναι η ενεργή συμμετοχή από το ευρύ κοινό, ειδικά όταν υπάρχει κληρονομιά ιθαγενών πληθυσμών. Η παροχή των πληροφοριών για το ευρύ κοινό είναι επομένως ένα σημαντικό στοιχείο για μία ολοκληρωμένη προστασία (άρθρο 2).

1990: Πράσινη Βίβλος για το Αστικό Περιβάλλον, Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων πλέον Ευρωπαϊκής Ένωσης, Βρυξέλλες.

Στο πλαίσιο των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, λαμβάνοντας υπόψιν την αναγκαιότητα της ομοιόμορφης ανάπτυξης, συνεργασίας,

αλληλοϋποστήριξης και αλληλεπίδρασης των πόλεων της Κοινότητας για την επίτευξη του στόχου αυτού, για πρώτη φορά το 1990, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δημοσίευσε την Πράσινη Χάρτα για το Αστικό Περιβάλλον των Ευρωπαϊκών Πόλεων η οποία στοχεύει στην 'ανατίμηση' της αξίας του δημοσίου χώρου των ευρωπαϊκών πόλεων, του οποίου η υποτίμηση και περιθωριοποίηση ήταν και είναι εμφανής λόγω της αναπτυξιακής και περιβαλλοντικής κρίσης (Hastaoglou et al., 1993) θέτοντας στόχους, οδηγίες και κατευθύνσεις προς τα Κράτη Μέλη για την επίτευξη των αναφερομένων σε αυτήν στόχων.

Ως ένα τεραστίας σημασίας κομμάτι του αστικού περιβάλλοντος, η πολιτιστική κληρονομιά και η προστασία της, δεν θα μπορούσε να μην λαμβάνεται υπόψιν από το σχέδιο και τις κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Κατά συνέπεια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, συμπεριέλαβε ξεχωριστό κεφάλαιο αναφορικά με την προστασία και συντήρηση της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς των αστικών κέντρων στο οποίο, πέραν του ότι τονίζει την αναγκαιότητα διατήρησής της αφού προσδίδει ταυτότητα στην εκάστοτε πόλη, προτείνει την *'περαιτέρω οικονομική ενίσχυση από την Κοινότητα των πόλεων προς το σκοπό αυτό (συντήρηση και αναστήλωση των ιστορικών κτιρίων και των περιοχών ιστορικής σημασίας)* και την *διερεύνηση του ενδεχομένου δημιουργίας Κοινοτικού συστήματος για την αναγνώριση των κτιρίων και των περιοχών ιστορικής και πολιτιστικής σημασίας'*.

Ο Χάρτης έθεσε τις βάσεις για την περαιτέρω ανάπτυξη και του νομικού πλαισίου της ΕΕ για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και των επί της ουσίας δράσεων – οικονομικών, νομικών και θεσμικών- για την ενίσχυσή της.

1992: Σύμβαση για την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς της Ευρώπης, , 16/01/1992, Συμβούλιο της Ευρώπης, Βαλέττα (Μάλτα)¹⁵.

Η Σύμβαση αυτή αποτελεί συνέχεια της συμβάσεως του Λονδίνου (1969). Δεδομένων των αλλαγών στα βιομηχανικά, τεχνολογικά, πολιτιστικά, οικονομικά Δεδομένα, θεωρήθηκε επιτακτική ανάγκη η αναθεώρηση της προαναφερθείσης Συμβάσεως, η οποία έλαβε χώρα το 1992 στην Βαλέττα. Η αναθεωρημένη έκδοση υπογράφηκε από την χώρα μας ως Συμβαλλόμενο Κράτος του Συμβουλίου της Ευρώπης, κυρώθηκε το 2005 με τον Ν 3378/2005 και τέθηκε σε ισχύ δύο χρόνια αργότερα, ήτοι την 11^η

¹⁵ Κύρωση από την Ελλάδα με το Ν. 3378/2005 και Νόμοι 3028/2002, 3658/2008

Ιανουαρίου 2007¹⁶. Η αναθεωρημένη έκδοση της Συμβάσεως είναι σαφώς αναλυτικότερη και περιλαμβάνει ευρύτερο πεδίο προστασίας και μεγαλύτερη εξειδίκευση.

Υποχρεώνει τα Συμβαλλόμενα Κράτη να λάβουν μέτρα για τον προσδιορισμό των ζωνών αρχαιολογικού ενδιαφέροντος ακόμη και για την περίπτωση που δεν υπάρχουν ακόμη ευρήματα και να ιδρύσουν προς τον σκοπό αυτό κατάλληλες υπηρεσίες με εξειδικευμένο προσωπικό.

Περιλαμβάνοντας τεχνικές πληροφορίες (βλ. για παράδειγμα άρθρο 3 της Συμβάσεως που αφορά στην υποχρέωση χρήση ανιχνευτών μετάλλων κλπ.) Δεν αφήνει περιθώρια στην Διοίκηση του εκάστοτε κράτους να δράσει όπως αυτή θεωρεί, αλλά θέτει πιο εξειδικευμένες κατευθύνσεις (βλ. για παράδειγμα άρθρο 4 όπου προτείνεται να γίνει κάθε προσπάθεια για την συντήρηση και διατήρηση των ευρεθέντων μετά από ανασκαφή μνημείων στην περιοχή όπου ανακαλύφθηκαν).

Σαφώς, επιτάσσει και πάλι στα Κράτη Μέλη να θεσπίσουν την κατάλληλη νομοθεσία προς αυτό, και να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα οικονομικά, εκπαιδευτικά, πληροφοριακά, ενημερωτικά για την ενίσχυση της προστασίας της αρχαιολογικής του κληρονομιάς και την ανάδειξή της καθώς και την προστασία της από την αρχαιοκαπηλία. Σε κάθε περίπτωση, στα σχετικά άρθρα του κειμένου τίθενται λεπτομερής σχετικά προτάσεις. Η Ελλάδα, παρά το γεγονός ότι κύρωσε την συγκεκριμένη σύμβαση, δεν έχει λάβει μέχρι στιγμής ουσιαστικά μέτρα για την επί της ουσίας εφαρμογή της.

Μπορεί να θεωρηθεί ότι η ουσιαστική 'δράση' της χώρας σε νομικό πλαίσιο αναφορικά με την εφαρμογή των γενικών οδηγιών μεν κυρωθέντων δε από την χώρα μας, με την εξειδίκευση κάποιων από αυτών έλαβε χώρα με την θέσπιση του Ν. 3028/2002. Συγκεκριμένα, μεταξύ άλλων, τίθενται οι ορισμοί των μνημείων, αρχαιολογικών χώρων κλπ και τα όρια επεμβάσεων (απαγόρευση και επέμβαση υπό πολύ οριακές προϋποθέσεις) στα μνημεία και στις αρχαιολογικής σημασίας περιοχές.

Στο τρίτο μέρος που αφορά στις χωρικές ρυθμίσεις προσδιορίζεται ο τρόπος οριοθέτησης των αρχαιολογικών χώρων και ζωνών προστασίας καθώς και των

¹⁶ Ανακοίνωση Υπ. Εξωτερ. ΑΠ.0546/Μ.5122/ΑΣ.1069 (ΦΕΚ Α 283 29.12.2006).

ιστορικής σημασίας περιοχών αλλά και οι προϋποθέσεις οποιασδήποτε επέμβασης στις περιοχές αυτές. Αντίστοιχα, τίθενται ρυθμίσεις και σχετικά με το καθεστώς των κινητών μνημείων (βλ. άρθρα 20-32). Αναφορικά με τα μέτρα της προστασίας των μνημείων και των εκάστοτε περιοχών, με κυρώσεις σε ποινικό και διοικητικό επίπεδο θεσπίστηκε ο Ν. 3658/2008¹⁷.

1994: Ντοκουμέντο για την Αυθεντικότητα (UNESCO, ICCROM, ICCOMOS, Νάρα).

Το έγγραφο της Nara, το οποίο συντάχθηκε στην Ιαπωνία το 1994, αναφέρεται στις αρχές της αυθεντικότητας, όπως αυτή πρέπει να προσδιορίζεται συνυπολογίζοντας ποικίλους παράγοντες και ιδίως τις οποιασδήποτε μορφής ιδιαιτερότητες των συμμετεχόντων κρατών.

Στο πλαίσιο αυτό, και με σκοπό την θέσπιση διεθνών οδηγιών για τον προσδιορισμό της αυθεντικότητας των μνημείων και των πολιτιστικής σημασίας περιοχών και για τον σεβασμό αυτής, η διάσκεψη της Nara οργάνωσε τα αποτελέσματά της σε δύο κομβικές, κατά την κρίση της διάσκεψης, συνιστώσες για τον προσδιορισμό και το σεβασμό της αυθεντικότητας της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Καταρχήν η αναγνώριση των πολιτιστικών ιδιαιτεροτήτων της κάθε περιοχής και ιδίως ο αλληλοσεβασμός μεταξύ των εκάστοτε σχετικών περιοχών της παγκόσμιας κοινότητας είναι μεγάλης σημασίας για την διατήρηση και συνέχεια της πολιτιστικής κληρονομιάς, σε όλα τα επίπεδα (αρχιτεκτονικά, περιβαλλοντικά, μουσικά, ήθη και έθιμα). Η ευθύνη για την διαχείρισή της εκάστοτε πολιτιστικής κληρονομιάς, ανήκει πρωτίστως στην κοινότητα που την δημιούργησε αλλά ο σεβασμός και η διατήρησή της ανήκει σε όλο τον κόσμο - διεθνές επίπεδο.

Κατά δεύτερον ο προσδιορισμός του μεγέθους της αξίας του μνημείου μέσα από τον συνυπολογισμό όλων των πληροφοριών και στοιχείων που υπάρχουν για αυτό και την αυθεντικότητά του είναι ουσιώδους σημασίας. Η αξιολόγηση της αυθεντικότητας του εκάστοτε μνημείου ποικίλει από χώρα σε χώρα και περιοχή σε περιοχή και κατά συνέπεια όλες οι ιδιαιτερότητες και η ποικιλομορφία όχι μόνο των ίδιων των μνημείων ή των αντικειμένων του προσδιορισμού της πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και των ίδιων των περιοχών πρέπει να είναι σεβαστές από όλα τα κράτη.

¹⁷ Το περιεχόμενο της παρούσας μελέτης και το αντικείμενό της δεν επιτάσσει την εκτενέστερη αναφορά στις διατάξεις του συγκεκριμένου νόμου.

Οι κατευθυντήριες γενικές οδηγίες του εγγράφου της Διάσκεψης της Nara ελήφθησαν υπόψη και συνυπολογίστηκαν αργότερα σε διάφορα σχετικά έγγραφα νομικής φύσης σε διεθνές επίπεδο (βλ. για παράδειγμα τους σχετικούς χάρτες της ICOMOS).

1979 - αναθεώρηση το 1999: Χάρτα Burra, 19 Αυγούστου 1979, Αυστραλία - ICOMOS.

Αποτελεί το βασικό θεωρητικό κείμενο το οποίο χρησιμοποιήθηκε στη συνολικότερη διαδικασία σχεδιασμού και οργάνωσης των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων. Τρεις είναι οι κύριες κατευθύνσεις της συνολικής διαχείρισης, η πολιτική συντήρησης, η σημασία των πολιτιστικών αγαθών και η διαδικασία σχεδιασμού.

Πρωτεύον στοιχείο της Χάρτας είναι η αναγνώριση των λιγότερο 'απτών' (tangible) πτυχών της πολιτιστικής αξίας, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με τη χρήση των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και τα νοήματα που μπορεί να αποκαλύπτουν οι τόποι για τους ανθρώπους.

Η Χάρτα αναγνωρίζει ταυτόχρονα την ανάγκη συμμετοχής των ανθρώπων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, ιδιαίτερα εκείνων που έχουν ισχυρούς δεσμούς με έναν τόπο. Τα άτομα αυτά μπορεί να είναι, όπως αναφέρει χαρακτηριστικά η Χάρτα, οι ένοικοι ενός καταστήματος, μέχρι και οι εργαζόμενοι σε ένα εργοστάσιο ή οι φύλακες - υπάλληλοι των χώρων αυτών με την ιδιαίτερη πολιτιστική αξία, ιθαγενείς και πρόσωπα ευρωπαϊκής προέλευσης.

Είναι το πρώτο διεθνές κείμενο που άλλαξε την έννοια της κληρονομιάς από την 'απτή - αισθητή' (tangible) της χροιά σε 'άυλη' (intangible). Στη Χάρτα αυτή, επίσης, χρησιμοποιείται ευρέως ο όρος 'τόπος' (place) αντί για τις διάφορες ορολογίες πολιτιστικών χώρων και αγαθών (ήτοι αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία κλπ). Χρησιμοποιείται επομένως για να εκφράσει την ευρύτερη αίσθηση της κληρονομιάς, η οποία εν τέλει δεν αφορά μόνο στην υλική αξία των κατασκευών αλλά και ενέχει την έννοια της πολιτιστικής αξίας, η οποία μάλιστα συνδέεται έντονα με τον τόπο - χώρο.

Συνεπώς και έχοντας κατά νου τα παραπάνω συμπεράσματα, η Χάρτα Burra αναφέρεται σε όλα τα είδη των ιστορικών μνημείων, χώρων, τόπων, τα οποία έχουν ταυτόχρονα πολιτιστική και εγχώρια αξία.

2007: Χάρτης της ICOMOS για την ερμηνεία-αντίληψη και παρουσίαση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Quebec.

Όπως τονίζεται και στο Προοίμιο της εν λόγω Χάρτας, δεδομένης της ήδη από το 1965 ίδρυσης του οργανισμού και της διαρκούς αφοσίωσής του στην αναστήλωση και συντήρηση των αρχαιολογικών μνημείων και κτιρίων, για να διευκολυνθεί ο προαναφερθείς στόχος, θεωρήθηκε απαραίτητο να 'κατανοηθεί', 'ερμηνευθεί' και να 'παρουσιαστεί' η πολιτισμική κληρονομιά και τον σκοπό αυτό εξυπηρετεί και ο παρών χάρτης. Θέτει δηλαδή τις βασικές αρχές ερμηνείας – κατανόησης και παρουσίασης της πολιτισμικής κληρονομιάς θεωρώντας ότι αποτελούν βασικά συστατικά διατήρησής της ως μέσα ενίσχυσης της δημόσιας εκτίμησης και του σεβασμού προς αυτά¹⁸.

Οι επτά αρχές στις οποίες εστιάζει ο Χάρτης, και τις θεωρεί ως βασικά κριτήρια για την βέλτιστη επίτευξη της ερμηνείας και προβολής των μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς αφορούν και εστιάζουν στα εξής:

1. *Διευκόλυνση της πρόσβασης και κατανόησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, που σημαίνει ότι τα προγράμματα ερμηνείας και παρουσίασης θα πρέπει να διευκολύνουν την φυσική και πνευματική-νοητική πρόσβαση του κοινού σε μνημεία και σχετικούς χώρους.*
2. *Πηγές πληροφοριών οι οποίες θα πρέπει να προέρχονται από έγκυρες ακαδημαϊκές πηγές και έχουν συγκεντρωθεί με τις ανάλογες επιστημονικές μεθόδους και μέσα από τις πολιτισμικές παραδόσεις που έχουν σωθεί.*
3. *Η κατανόηση και παρουσίαση των αποθεμάτων πολιτισμικής κληρονομιάς πρέπει να γίνεται εντός του ευρύτερου κοινωνικού, πολιτιστικού, ιστορικού και φυσικού πλαισίου και περιβάλλοντος όπου βρίσκονται.*
4. *Αυθεντικότητα* η οποία θα πρέπει να γίνεται αντιληπτή και σεβαστή στο πλαίσιο των προγραμμάτων παρουσίασης και κατανόησης των αρχιτεκτονικών μνημείων και περιοχών της πολιτισμικής κληρονομιάς και να λαμβάνεται υπόψιν όπως αυτή προσδιορίζεται στο πλαίσιο του Nara Document (1994), ήτοι οποιαδήποτε παρέμβαση θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στο περιβάλλον της περιοχής (κτιριακό και φυσικό),

¹⁸ Η αναφορά λαμβάνει χώρα στο προοίμιο.

ενώ παράλληλα θα έχει την δυνατότητα ο επισκέπτης να διακρίνει την παρέμβαση από το αυθεντικό.

5) *Βιωσιμότητα* στο πλαίσιο του ότι το σχέδιο για την κατανόηση και παρουσίαση των μνημείων και περιοχών της πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς και τα προγράμματα που αυτό θα περιλαμβάνει, οφείλει να λαμβάνει υπόψη και να συνυπολογίζει την κοινωνική, οικονομική, περιβαλλοντική βιωσιμότητα της περιοχής.

6) *Συμμετοχικότητα* όπως αυτή προσδιορίζεται και επιβάλλεται με την συνεργασία και συμμετοχή των κατάλληλων προσώπων για την επίτευξη του σκοπού που ορίζεται με τον παρόντα Χάρτη, ήτοι επαγγελματιών, αρμοδίων αρχών, σχετικών σωματείων και άλλων ενδιαφερομένων

7) *Ερευνα, εκπαίδευση και αξιολόγηση*, οι οποίες επιβάλλονται για την περαιτέρω και ορθή εξέλιξη και βελτίωση των προγραμμάτων και σχεδίων και αποτελούν ουσιαστικές και απαραίτητες συνιστώσες για την αντίληψη-ερμηνεία-κατανόηση και προβολή των περιοχών που αφορούν και συσχετίζονται, τονίζοντας και την σημασία της διεθνούς συνεργασίας για τον σκοπό αυτό.

Μετά την θέσπιση του Χάρτη της Βενετίας το 1964, προσδιορίζοντας τους όρους 'παρουσίαση – προβολή' και 'ερμηνεία- κατανόηση' της πολιτιστικής κληρονομιάς και της αναγκαιότητας αυτών μέσω των επτά προαναφερθέντων αρχών ως κατευθυντηρίων οδηγιών για τον τρόπο προβολής-παρουσίασης και κατανόησης των αρχαιολογικών και πολιτιστικών μνημείων προς τις ενδιαφερόμενα κράτη, και προσδίδοντας στους σχετικούς όρους διεθνή αναγνώριση και αποδοχή, έπαιξε κομβικό ρόλο στην διεθνή συνεργασία προς τον σκοπό της σε ένα διεθνές ενιαίο επίπεδο βελτίωσης των σχετικών μεθόδων και προγραμμάτων.

2011: Αρχές της Βαλέττα για τις Ιστορικές Πόλεις (ICOMOS-CIVVIH, Βαλέττα).

Ο σκοπός της ψήφισης και διακήρυξης των αρχών της Βαλέττα, όπως σαφώς αναφέρεται στο προοίμιο του κειμένου, είναι να προτείνει γενικές αρχές και στρατηγικές με δυνατότητες εφαρμογής σε κάθε περίπτωση που να αφορούν τις ιστορικές πόλεις και τις αντίστοιχες αστικές περιοχές.

Σύμφωνα με τις αρχές αυτές, λαμβάνοντας υπόψη τις αλλαγές που έχουν υποστεί σε κάθε επίπεδο οι σχετικές πόλεις και αυτές που πρόκειται να επέλθουν, οι πολεοδομικοί

και οι αρχιτέκτονες που ειδικεύονται στον σχετικό τομέα και ασχολούνται με τις πόλεις και τις περιοχές αυτές ενθαρρύνονται αρχικά να μελετήσουν γενικότερη και ειδικότερη με την περιοχή ιστορία. Και συγκεκριμένα, όχι μόνο να την μελετήσουν, αλλά να την εμπεδώσουν κιόλας.

Επίσης, προτρέπονται να σέβονται οποιοδήποτε νεωτεριστικό στοιχείο και να το προσαρμόζουν χωρίς να διαβρώνουν το ήδη υπάρχον αρχιτεκτονικό, πολεοδομικό και φυσικό περιβάλλον. Αναφορικά με τις αλλαγές χρήσης και του κοινωνικού περιβάλλοντος, τονίζεται ότι η απώλεια παραδοσιακών χρήσεων και λειτουργιών μπορούν να έχουν τεράστιες αρνητικές επιπτώσεις στον τρόπο ζωής της τοπικής κοινωνίας και της ευρύτερης περιοχής μελλοντικά. Προτείνεται να διατηρηθεί η ταυτότητα των περιοχών και να αποφευχθεί η μετατροπή τους σε καθαρά τουριστικές περιοχές διότι αυτό ίσως οδηγήσει στην απώλεια της πολιτιστικής τους αξίας και της αυθεντικότητάς τους.

Οι αρχές της Βαλέττα θέτουν συγκεκριμένα κριτήρια για την οποιαδήποτε 'ανάμειξη' και επέμβαση στις συγκεκριμένες ιστορικές περιοχές. Ειδικότερα τα κριτήρια αυτά, αφορούν στον σεβασμό των πολιτιστικών αξιών της εκάστοτε περιοχής, στην βελτίωση του τρόπου και της ποιότητας ζωής των κατοίκων, στην 'ποσότητα' ήτοι τον αριθμό των αλλαγών, επεμβάσεων που θα πραγματοποιηθούν, αφού τονίζεται ότι ένα πλήθος επεμβάσεων μπορεί εν τέλει να έχει αρνητικά αποτελέσματα σε όλους τους τομείς, στην συνοχή μεταξύ των αλλαγών και των ήδη υπάρχοντων στοιχείων και αγαθών. Επίσης, στην ισορροπία και συμβατότητα με τα ήδη υπάρχοντα αγαθά, στον χρόνο, ήτοι στην ταχύτητα με την οποία λαμβάνουν χώρα οι αλλαγές, αφού μπορεί να επηρεάσει μια ταχύτατη και απότομη αλλαγή αρνητικά και τα αγαθά αλλά και τους κατοίκους, και στην μεθοδική και επιστημονική πειθαρχία, στην σωστή οργάνωση και διακυβέρνηση και στην ορθή συνεργασία σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Οι αρχές της Βαλέττα και οι προτάσεις που τέθηκαν περαιτέρω, παρά την μη δεσμευτικότητά τους για τα κράτη στα οποία απευθύνονται, είναι μεγάλης σημασίας διότι χρησιμοποιούνται στην πράξη από ειδικότερους μηχανισμούς και οργανισμούς που ασχολούνται ουσιαστικά με την συντήρηση της πολιτισμικής κληρονομιάς και ειδικότερα των πόλεων ιστορικής σημασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗΣ

Η πολιτιστική κληρονομιά, όπως φάνηκε από τη βιβλιογραφική επισκόπηση, αποτελείται από ένα σύνολο αλληλοεξαρτώμενων στοιχείων: του φυσικού περιβάλλοντος, των τοπίων, των μνημείων, των αρχαιολογικών χώρων, των μουσείων κ.ο.κ. Ταυτόχρονα, η έννοια της ταυτότητας του τόπου σχετίζεται άμεσα με την κληρονομιά, κατά τρόπο που αναλύθηκε παραπάνω, με τα οικιστικά σύνολα και τους κατοίκους τους να αποτελούν διάσταση αυτής, - τα οικιστικά σύνολα είναι τόποι που εντάσσονται σε κάποια γεωγραφικά και διοικητικά όρια, και χωροθετούνται σε σαφείς θέσεις, εντός των ορίων αυτών, έχοντας τη δική τους 'ταυτότητα'.

Λαμβάνοντας Δ υπόψη τη σύγχρονη τάση που επιτάσσει την ευρύτερη δυνατή χρήση των αρχαιολογικών χώρων, με την επίσκεψη σε αυτούς να έχει πλέον βιωματικό χαρακτήρα που σχετίζεται με την ψυχαγωγία, την οικολογία, την εκπαίδευση, τον περίπατο, οι αρχαιολογικοί χώροι μετατρέπονται σε ζωντανούς - ζωτικούς χώρους τόσο για τους οικισμούς και το φυσικό περιβάλλον όσο και για τον ίδιο τον άνθρωπο.

Έτσι αντιμετωπίζεται ο αρχαιολογικός χώρος εδώ, μέσα από ένα ενιαίο ζωτικό δίκτυο, το οποίο για να λειτουργήσει, χρειάζεται μεθοδευμένη στρατηγική και αντιμετώπιση. Στο κεφάλαιο αυτό πραγματοποιείται η ανάπτυξη της προβληματικής σε σχέση με τη μεθοδευμένη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Αναλύονται κάποια θεωρητικά και διαγραμματικά μοντέλα διαχείρισης και επιχειρείται η εύρεση της βέλτιστης λύσης διαχείρισης - υιοθέτηση ενός τέτοιου μοντέλου, η οποία τελικά εφαρμόζεται στην περιοχή μελέτης (ευρύτερη περιοχή Αμφιπόλεως).

3.1 ΜΕΘΟΔΟΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Πριν γίνει αναφορά στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς, κρίνεται σημαντικό να διευκρινιστεί η έννοια της 'διαχείρισης - διοίκησης' (management). Η έννοια χρησιμοποιήθηκε αρχικά από τις επιχειρήσεις και επομένως διευκρινίζεται ο ορισμός της σε τέτοιο επίπεδο.

Στις επιχειρήσεις λοιπόν, η διοίκηση - διαχείριση (management) αφορά σε μία διαδικασία δημιουργίας ενός περιβάλλοντος όπου τα άτομα συνεργάζονται μεταξύ τους σε ομάδες, με στόχο την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων, κατά αποτελεσματικό τρόπο. Ο ως άνω ορισμός, μαζί με τις βασικές αρχές της διαχείρισης, μπορεί να υιοθετηθεί εν μέρει για οποιαδήποτε μορφή διαχείρισης, ωστόσο υπάρχουν κάποιες διαφοροποιήσεις,

όπως για παράδειγμα ότι οι επιχειρήσεις έχουν συγκεκριμένη δομή εξουσίας και ιεραρχίας με σαφείς στόχους ανάπτυξης και κέρδους (Λαλένης κ.α., 2006).

Επιπρόσθετα, το αστικό και αγροτικό περιβάλλον φιλοξενεί ομάδες που εκπροσωπούν διαφορετικά συμφέροντα ενώ το κομμάτι του πολιτισμού είναι κάτι πολύ περισσότερο από την οικονομία (αν και η πολιτιστική κληρονομιά διχοτομείται στην κουλτούρα και την οικονομική της πτυχή). Από την άλλη όμοιοι στόχοι διαχείρισης, με συγκεκριμένη δομή πρόκειται να τεθούν και στην εργασία αυτή και μάλιστα αποσκοπώντας στη συνολικότερη ανάπτυξη της περιοχής. Ένα πρόσθετο κοινό στοιχείο διαχείρισης είναι οι ad hoc αποφάσεις, οι οποίες αν ληφθούν χωρίς ένα σχέδιο/πλάνο διαχείρισης μπορεί να είναι αντιπαραγωγικές και συχνά επικίνδυνες.

Συγκεκριμένα για τη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς, μπορεί να ειπωθεί σε πολύ γενικές γραμμές ότι είναι μία έννοια που συνδέεται με συστήματα που υπόκεινται σε νομικές απαιτήσεις και διοικητικές διαδικασίες και που οδηγούν στην προστασία των μνημείων, στις εθνικές συλλογές - ταυτότητα των μνημείων κλπ. (Willems, 2010). Για την ορθή διαχείριση και εντοπισμό των στοιχείων/υποσυνόλων της πολιτιστικής κληρονομιάς απαιτούνται νομικές διαδικασίες, συζητήσεις κλπ., κάτι που δε μπορεί να το αμφισβητήσει κανείς με βάση τα σημερινά δεδομένα. Ωστόσο, σε ένα βαθύτερο επίπεδο, δεν αρκεί μόνο η γνώση αυτών των νομικών απαιτήσεων. Είναι σημαντική η αίσθηση του χωρο-χρόνου και η προσαρμογή των εκάστοτε συστημάτων διαχείρισης στην αίσθηση αυτή - στοιχείο που φανερώνει τη διαφοροποίησή της από την 'διαχείριση/ διοίκηση' μίας επιχείρησης.

Η όλη διαδικασία και αντιμετώπιση της διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς, διαφοροποιείται δε από την απλή συντήρηση. Πρόκειται για ολόκληρη φιλοσοφία ως προς την αντιμετώπιση των ιστορικών μνημείων και των πολιτιστικών τοπίων. Η απλή συντήρηση του μνημείου ως ξεχωριστό αντικείμενο χρησιμοποιήθηκε κατά κόρον και από πολλούς. Η λογική ήταν ότι ο κίνδυνος να χαθεί η ιστορική αξία ενός μνημείου είναι μέγιστος και επομένως αρκούνε μέθοδοι που αφορούν μόνο στη διαφύλαξή του. Αυτό βέβαια απέχει μακράν από τη ανα-δημιουργία σχετικά με τη διαχείριση της κληρονομιάς. Φράσεις όπως 'Ας σωθεί και ας το δώσουμε σε ένα μουσείο', 'Ας το διατηρήσουμε δίνοντάς το στο National Trust'¹⁹ είναι χαρακτηριστικές του πώς

¹⁹ Ο 'National Trust' είναι οργανισμός ο οποίος διαφυλάσσει χώρους με πολιτιστική και

αντιμετωπίζεται το όλο ζήτημα (Fowler, 1992).

Εξάλλου, η πολιτιστική κληρονομιά υπάρχει για τους ανθρώπους και η διαχείρισή της αποσκοπεί στην ευχαρίστηση, εξυπηρέτηση, διέγερση των αισθήσεων, εκπαίδευση κλπ των ανθρώπων αυτών, κάποιιοι εκ των οποίων δεν έχουν ακόμη γεννηθεί. Επιπλέον, είναι λογικό να απαγορεύεται η πρόσβαση σε κάποιους χώρους για λόγους συντήρησης ή/και κινδύνου εξαφάνισης κάποιων πολιτιστικών αγαθών, με σκοπό να διασωθούν για αυτές τις μελλοντικές γενεές (λαμβάνοντας υπόψη το τρίπτυχο παρελθόν - παρόν - μέλλον).

Αφού λοιπόν έχει αναφερθεί ότι η διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι κάτι παραπάνω από την απλή συντήρηση των πολιτιστικών της αγαθών καθώς και από το management των επιχειρήσεων, διευκρινίζεται έμπρακτα το 'κάτι παραπάνω'. Δηλαδή η συντήρηση πρέπει να υπάρχει, ωστόσο τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα δεν αρκεί να μένουν μόνο σε αυτό το επίπεδο. Επισημαίνεται επομένως ότι η συντήρηση εντάσσεται στην όλη διαδικασία της διαχείρισης.

Καταρχήν η διαδικασία σχεδιασμού για τη διαχείριση της κληρονομιάς που προτείνεται, όπως έχει προαναφερθεί, αφορά αφενός σε οποιοδήποτε μνημείο, αρχαιολογικούς χώρο/ους, κατασκευή πολιτιστικής κληρονομιάς ενώ ταυτόχρονα δείχνει σαφώς τις γενικές διαδικασίες διαχείρισης με συγκεκριμένα βήματα.

Το πρώτο επίπεδο αναφοράς για τη συνολικότερη αντιμετώπιση της διαδικασίας είναι ένα πυραμοειδές σύστημα που προτείνει ο Greg Young²⁰. Η 'ανάγνωση' της πυραμίδας ξεκινά από την βάση και καταλήγει στην κορυφή, που σημαίνει ότι απαραίτητη προϋπόθεση για την κατανόηση του μέσου τμήματος είναι η γνώση της βάσης. Στη βάση λοιπόν της πυραμίδας βρίσκεται η ερευνητική μέθοδος που χρησιμοποιείται για μία ορθή διαχείριση. Αποτελείται από τα στάδια παρατήρησης της περιοχής (περιβάλλον, ιστορία κλπ), τις πιθανές συνεργασίες, την ερμηνεία του χώρου κλπ (Young, 2008). Τα βήματα της ερευνητικής μεθόδου για τη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς της Αμφίπολης, αποτελούν το σημαντικότερο τμήμα της πυραμίδας, πάντα στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας και για το βάθος, χρονικό και άλλο, στο

περιβαλλοντική αξία σε μία συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή. Τέτοιοι οργανισμοί υπάρχουν στην Αγγλία, την Ιρλανδία, την Αμερική και ούτω καθεξής.

²⁰ βλ. διάγραμμα 2, σελ. 190

οποίο μπορεί να φτάσει μία διπλωματική.

Στο κέντρο βρίσκεται το 'τρίο της ανά-γνωσης' (literacy trio) της περιοχής, ήτοι της πολιτιστικής ανά-γνωσης (cultural), της ηθικής ανά-γνωσης (ethical) και της στρατηγικής ανά-γνωσης (strategic). Το στάδιο αυτό υποστηρίζει ότι το επιστημονικό προσωπικό που θα ασχοληθεί με ένα θέμα διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς, πριν περάσει στο στάδιο της κριτικής της περιοχής, θα πρέπει να έχει ικανότητες και γνώσεις που να σχετίζονται με το ως άνω 'τρίο'.

Για παράδειγμα, ο σχεδιαστής θα πρέπει να έχει την ικανότητα και την οικειότητα να προσδιορίζει, να αναπτύσσει και να χρησιμοποιεί την πολιτιστική κληρονομιά σε όλες της τις μορφές και μέσα από τις σύγχρονες και ιστορικές της αποκαλύψεις. Αντιστοίχως, αναφορικά με τη στρατηγική ανά-γνωση, αρκεί ο σχεδιαστής να έχει γνώση διαφόρων στρατηγικών προσεγγίσεων στις μεθόδους διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς, ώστε να μπορεί να επιλέξει τις στρατηγικές για την περιοχή μελέτης. Για να 'λυθεί' και το μυστήριο με την ηθική ανά-γνωση και να ολοκληρωθεί η εξήγηση του 'τρίου της ανά-γνωσης', ο Young θεωρεί ότι η ηθική αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο για το σχεδιασμό και για το σχεδιαστή, όπως ακριβώς και για οποιαδήποτε πτυχή της ζωής.

Στην κορυφή της πυραμίδας αναφέρονται οι 'αρχές της κουλτούρας', όπως περιγράφονται από τον ίδιο το Greg Young. Αυτές είναι επτά (πληρότητα - plenitude, συνδεσιμότητα - connectivity, ποικιλία - diversity, αναστοχασμός - reflexivity, δημιουργικότητα - creativity, κριτική σκέψη - critical thinking, βιωσιμότητα - sustainability) και πρεσβεύουν την υποστήριξη και την παροχή του γενικού πλαισίου για την ενδελεχή αξιολόγηση της περιοχής, μετά την εφαρμογή της ερευνητικής μεθόδου.

Η επιλογή της ερευνητικής μεθόδου, που είναι η βάση της πυραμίδας με τα τελευταία βήματα να αντιστοιχίζονται στη μέση και στην κορυφή της, αποτελεί σύμπτυξη κατευθύνσεων και διαγραμμάτων που έχουν προταθεί από περισσότερα εκ του ενός πρόσωπα και διακηρύξεις. Ειδικότερα: της Χάρτας Burra²¹, των κατευθύνσεων για την Παγκόσμια Κληρονομιά από την UNESCO, των διαγραμμάτων των Pearson και

²¹ βλ. διάγραμμα 3, σελ. 192

Sullivan, των διαγραμμάτων της Martha Demas, αλλά και του γενικότερου θεσμικού πλαισίου/ κατευθυντήριων οδηγιών κλπ, όπως αναλύθηκε παραπάνω.

Σε γενικές γραμμές τα βήματα αυτά είναι (παρουσιάζονται σχηματικά στο διάγραμμα 4, σελ. 193):

1. (α) Προσδιορισμός των στόχων και των προσδοκιών για την περιοχή μελέτης.

(β) Ο εντοπισμός και εμπλοκή των ομάδων συμφερόντων, ήτοι των ομάδων που έχουν κάποιο ενδιαφέρον για τους αρχαιολογικούς χώρους ή τους επηρεάζουν.

(γ) Η τεκμηρίωση της περιοχής μέσα από γενική έρευνα, ιστορική και αρχαιολογική καταγραφή, σχέδια, χάρτες κλπ.

2. (α) Ο εντοπισμός/εκτίμηση των αξιών της περιοχής ώστε να προκύψει ένα συνολικό προφίλ για τη σημασία της (διάγραμμα 5, σελ. 194).

(β) Η εκτίμηση της διαχείρισης μέσα από τον εντοπισμό των κινδύνων και των ευκαιριών.

3. Ο καθορισμός της πολιτικής που πρέπει να ακολουθηθεί για τη διαχείριση της περιοχής.

4. Οι στρατηγικές της διαχείρισης και οι πρακτικές (συντήρηση των μνημείων, διαχείριση του τουρισμού, διαχείριση των ενδιαφερόμενων προσώπων κλπ).

5. Εφαρμογή, παρακολούθηση, αξιολόγηση.

(Demas, 2000 · Pearson et al., 1995 · Sullivan, 1997).

Η αντιστοιχία που μπορεί να γίνει με το διάγραμμα του Young²² είναι η εξής: τα βήματα 1α, 1β και 1γ είναι η βάση της πυραμίδας, τα 2,3,4 ανήκουν στη μέση και το 5, που είναι η παρακολούθηση και η συνεχής εξακρίβωση των αρχών της κουλτούρας, είναι η κορυφή του πυραμοειδούς συστήματος.

Καταρχάς, διευκρινίζονται τα πρόσωπα τα οποία σχετίζονται με την πολιτιστική κληρονομιά, οι ομάδες συμφερόντων (βήμα 1β) εφόσον η ίδια η κληρονομιά υπάρχει

²² βλ. διάγραμμα 2, σελ. 190

για αυτά, ενώ κατηγοριοποιούνται στο πλαίσιο της ορθότερης διαχείρισης. Υιοθετείται η κατηγοριοποίηση του Howard, ο οποίος διακρίνει έξι κατηγορίες ομάδων συμφερόντων - ενδιαφερόμενα πρόσωπα της πολιτιστικής κληρονομιάς: τους ιδιοκτήτες (owners), τα εξωτερικά πρόσωπα - ξένοι (outsiders), τα εσωτερικά πρόσωπα - γνώστες (insiders), τις κυβερνήσεις (governments), τα ακαδημαϊκά πρόσωπα (academics) και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (media).

Οι ιδιοκτήτες σχετίζονται κυρίως με τα διατηρητέα κτίρια ή κειμήλια ή/και αξιόλογες κτιριακές εγκαταστάσεις που μπορεί να ανήκουν στις κυβερνήσεις και σε οργανισμούς (λέξεις - κλειδιά: ιδιωτικότητα, ασφάλεια, επιχορηγήσεις) . Τα εξωτερικά πρόσωπα - ξένοι αναφέρονται στους τουρίστες, σε ταξιδιώτες, επισκέπτες για εκπαιδευτικούς λόγους, εμπειρογνώμονες - ειδήμονες κλπ (λέξεις - κλειδιά: προσβασιμότητα, ερμηνεία/εξήγηση). Τα εσωτερικά πρόσωπα - γνώστες είναι οι ντόπιοι, τα άτομα που εργάζονται στο αντίστοιχο περιβάλλον (λέξεις - κλειδιά: εκδηλώσεις, αντίτιμο).

Οι κυβερνήσεις είναι εκείνες που πρωτίστως χρηματοδοτούν τη φύση, το τοπίο, τα μουσεία, την κληρονομιά συνολικά (λέξεις - κλειδιά: νομιμότητα, κύρος, γόητρο). Οι ακαδημαϊκοί 'ανακαλύπτουν' τις πτυχές της πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι κλάδοι είναι εκείνοι που καθιερώνουν την 'ηγεμονία' στην κληρονομιά ενώ συνεργάζονται για το σκοπό αυτό με την εκάστοτε κυβέρνηση (λέξεις - κλειδιά: αυθεντικότητα, συντήρηση, διαχείριση). Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης φροντίζουν ώστε να ενημερώνουν το κοινό για τα αξιόλογα πολιτιστικά αγαθά (λέξεις - κλειδιά: ειδησεογραφική αξία, οπτική αξία) (Howard, 2003).

Ο ίδιος ο Howard έχει αναφερθεί σε τυπολογίες μέσω των οποίων μπορεί η ομάδα διαχείρισης του αρχαιολογικού χώρου να αντιληφθεί την αυθεντικότητα του μνημείου, ως σημαντικότατο στοιχείο για το μνημείο καθαυτό, χωρίς να της διαφύγει κατά το δυνατόν κάποια σημαντική πτυχή της αυθεντικότητάς του. Οι τυπολογίες αυτές παρουσιάζονται στον πίνακα 4 (σελ. 187).

Εφόσον λοιπόν οι επισκέπτες - ενδιαφερόμενα πρόσωπα καλύπτουν μεγάλο εύρος αιτιών επισκεψιμότητας, τα οποία μάλιστα μεταβάλλονται στο χώρο - χρόνο, αρκεί να καλυφτούν οι επιθυμίες τους στον κατά δύναμιν μέγιστο βαθμό.

Οι αξίες και η σημασία του χώρου συνολικά και της πολιτιστικής κληρονομιάς ειδικότερα είναι ένα άλλο ζήτημα που θίγεται εδώ (βήμα 2α). Σε γενικές γραμμές, η

πολιτιστική κληρονομιά μπορεί να έχει πολλές και διαφορετικές αξίες: αισθητική, ιστορική, κοινωνική, επιστημονική, θρησκευτική, οικονομική, εκπαιδευτική κ.ο.κ.

Οι αξίες που διαπιστώνονται στην αρχαιολογική κληρονομιά από τα διάφορα σύνολα της κοινωνίας εξαρτώνται από τις διαφορετικές 'ποιότητες' και έννοιες που αποδίδουν τα σύνολα αυτά στις περιοχές. Οι εν λόγω ομάδες συμφερόντων δεν έχουν τις ίδιες προτιμήσεις ενώ οι αντιλήψεις τους για τη σημασία ενός αρχαιολογικού, πολιτιστικού χώρου βρίσκονται συχνά σε σύγκρουση.

Όσοι είναι υπεύθυνοι για τη διαχείριση της αρχαιολογικής κληρονομιάς πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι χώροι αυτοί χρησιμοποιούνται από την κοινωνία με τρόπους που δεν αλλοιώνουν τις αξίες των χώρων αυτών. Η απαίτηση αυτή είναι η πιο δύσκολη πρόκληση που αντιμετωπίζουν οι διαχειριστές της πολιτιστικής κληρονομιάς (De la Torre, 1995).

Τελικά, η ορθή διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς, υποσύνολο της οποίας είναι και η ιστορία, όπως άλλωστε έχει αναφέρει και ο Lowenthal, δεν αφορά μόνο στην 'απλή μέριμνα των μνημείων', η οποία είναι μετάφραση της ορολογίας που χρησιμοποιείται σε πολλές ευρωπαϊκές γλώσσες, π.χ. στα γερμανικά 'Denkmalpflege' (Willems, 1999), ούτε όμως στη διαχείριση ως μία επιχειρησιακή διαδικασία αλλά επιδέχεται συνολικής και μεθοδευμένης διαχείρισεως.

Συμπερασματικά, ως βέλτιστη στρατηγική μέθοδος για τη διαχείριση της κληρονομιάς προτείνεται η πυραμίδα του Greg Young²³. Υποσύνολο αυτής, και συγκεκριμένα η βάση της πυραμίδας, είναι η ερευνητική μέθοδος για την επιλογή των προτάσεων παρέμβασης της περιοχής.

Η διαχείριση αυτή, μάλιστα, μπορεί να εφαρμοστεί με ένα καλό στρατηγικό σχέδιο όχι μόνο σε μέρη που κρίνονται ως ιδιαίζουσας πολιτιστικής αξίας αλλά και σε χώρους, μνημεία κλπ τα οποία δε θεωρούνται απαραίτητα τόσο αξιόλογα (μπορούν ωστόσο να γίνουν αξιόλογα με την αντίστοιχη διαχείριση). Ο στρατηγικός σχεδιασμός έχει τη δυνατότητα να αποφέρει πολύ μεγάλο κέρδος σε μία ή/και περισσότερες κοινωνίες με μία συνολική και δυναμική μέθοδο διαχείρισης (Young, 2008).

²³ διάγραμμα 2, σελ.190

3.2 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Αναφέρονται εδώ παραδείγματα ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς, της και ενοποίησης αρχαιολογικών χώρων, όντας ενδεικτικά βέβαια, σύμφωνα με την κρίση του μελετητή. Το δείγμα επιλέχθηκε με τέτοιο τρόπο, ώστε να πρεσβεύει την κατά το δυνατόν αντίληψη της ανάδειξης και ενοποίησης. Τα παραδείγματα είναι: ο αρχαιολογικός χώρος του Port Arthur, στην Αυστραλία [1] (εικόνα 8), το Kobarid στη Σλοβενία [2] (εικόνα 9), το Carcassonne στη Νότια Γαλλία [3] (εικόνα 10) και ο αρχαιολογικός χώρος της Πέλλας [4] (εικόνα 11).

[1]: Το Port Arthur είναι μία από τις σημαντικότερες περιοχές πολιτιστικής κληρονομιάς της Αυστραλίας (εικόνα 8) (De la Torre et al., 2005 · Young, 2008). Χωροθετείται στον εξωαστικό χώρο του ομώνυμου οικισμού, στο κέντρο της Τασμανίας (νότια Αυστραλία) που είναι και το μοναδικό νησί της Αυστραλίας. Απέχει δε από την πρωτεύουσα της Τασμανίας, ήτοι το Χόμπαρτ, περί τα 100 χλμ. οδικώς. Ιστορικά, η περιοχή είναι γνωστή κυρίως για τις φυλακές της που φιλοξενούσαν εγκληματίες για να εκτίσουν τις ποινές τους και να συμμορφωθούνε μέσα από σκληρές εργασίες το 18ο και 19ο αι. Η περιοχή αποτελείται από διάσπαρτα ιστορικά κτίρια, αρχαιολογικούς χώρους και ερείπια.

Αναφορικά με το φυσικό περιβάλλον, το κλίμα είναι εύκρατο και υγρό, στοιχείο που συνεπάγεται έντονες βροχοπτώσεις και συνεπώς ευνοείται η βλάστηση. Παλαιότερα στην περιοχή κυριαρχούσε ο ευκάλυπτος σαν είδος βλάστησης, ο οποίος αντικαταστάθηκε από φυλλοβόλα δέντρα με ευρωπαϊκή πρωτοβουλία. Η τοποθεσία είναι όμορη με τη θάλασσα. Το παραλιακό τμήμα της περιοχής είναι αναπτυγμένο και μάλιστα δίνει τη δυνατότητα για θαλάσσια αθλήματα, όπως το kayak και το surfing. Παλαιότερα, όπως αποκαλύπτει και όνομά του (port = λιμάνι) ήταν λιμάνι, λόγω της αξιόλογης γεωγραφικής του θέσης.

Για την ορθή διαχείριση του Port Arthur αναγνωρίστηκαν αρχικά οι αξίες του χώρου ενώ λήφθηκαν υπόψη οι κατευθύνσεις από τη Χάρτα Burra. Τόσο οι πολιτιστικές όσο και οι οικονομικές αξίες της περιοχής έχουν σχηματίσει τη βάση για τη λήψη των μακροχρόνιων αποφάσεων. Οι βασικές στρατηγικές κινήσεις είναι (De la Torre et al., 2005):

- Η διαχείριση των αξιών του χώρου (διαχείριση του πολιτιστικού και φυσικού

περιβάλλοντος και τοπίου, ενίσχυση της κατανόησης της σημασίας της ιστορίας και του πολιτισμού της περιοχής, εγκαθίδρυση κέντρου για συνεχή έρευνα και πραγματογνωμοσύνη στον τομέα της διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς).

- Αύξηση της επισκεψιμότητας (αύξηση των επισκεπτών σε ποσοστό τουλάχιστον 2%).
- Βελτίωση της ποιότητας της εμπειρίας των επισκεπτών (αύξηση της ικανοποίησης των επισκεπτών).
- Βελτίωση της οργανωτικής και επιχειρηματικής ικανότητας (βελτίωση των οικονομικών μεγεθών, βελτίωση των ευκαιριών για εκπαίδευση σε σχέση με τη διαχείριση του χώρου, χρησιμοποίηση και εξοικείωση με τα ΙΤ²⁴ συστήματα.
- Διατήρηση της κυβερνητικής υποστήριξης (αύξηση της ενημέρωσης, στήριξη των προσπαθειών σε κυβερνητικό επίπεδο).
- Ενίσχυση της αλληλεπίδρασης της τοπικής κοινότητας με το χώρο αυτό (ενημέρωση, στήριξη των προσπαθειών σε κοινοτικό επίπεδο).

Το σχέδιο της πρότασης του Port Arthur έχει ως αρχικό στάδιο ένα σχέδιο συντήρησης των μνημείων, κτιρίων κλπ του χώρου (conservation plan) προαπαιτούμενο για τις μετέπειτα παρεμβάσεις. Εν συνεχεία, σε δεύτερο επίπεδο κατηγοριοποιεί το χώρο σε επιμέρους σχέδια (τοπίο, αρχαιολογικοί χώροι, κτιριακά στοιχεία, αρχεία, έρευνα, ερμηνεία) ώστε να μην παραληφθεί κανένας τομέας για τη μελέτη και την πρόταση. Ταυτόχρονα και όλοι οι τομείς είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι μεταξύ τους με τη συνεργατική μέθοδο. Τέλος, ξεχωρίζει τα στοιχεία που χρήζουν παρεμβάσεως, προσοχής και ανάπτυξης στον κάθε τομέα και ομοίως τα συνδέει μεταξύ τους²⁵. Οι επισημάνσεις εδώ είναι το σχέδιο της ερμηνείας (interpretation plan) το οποίο αντιμετωπίζει το Port Arthur ως ένα 'πολύπλοκο πολυεπίπεδο πολιτιστικό τοπίο'²⁶.

Στο παράδειγμα του Port Arthur, η σύνδεση της περιοχής με το σχεδιασμό και τις 'άυλες' (intangible) αξίες άλλαξε την παλιά εικόνα της περιοχής που στηριζόταν κατεξοχήν στη συντήρηση της υλικής κληρονομιάς και στη θετικιστική

²⁴ Η Information Technology Association of America ορίζει τα ΙΤ συστήματα ως συστήματα που ασχολούνται με τη μελέτη, το σχεδιασμό, την ανάπτυξη, την εφαρμογή, την υλοποίηση, την υποστήριξη και τη διαχείριση των υπολογιστικών συστημάτων πληροφοριών.

²⁵ βλ. διάγραμμα 7, σελ. 196

²⁶ 'a complex layered cultural landscape'.

επιστημολογία²⁷. Η πολιτιστική ερμηνεία του μνημειακού χώρου δίνει τη δυνατότητα για ουσιαστική μάθηση, προσωπική εμπειρία και ευφυή θεματοποίηση ενός ολοκληρωμένου πολιτιστικού συστήματος.

[2]: Το Kobarid (Caporetto στα ιταλικά) είναι ένας μικρός οικισμός που βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα της Σλοβενίας (εικόνα 9) και είναι γνωστό για τη μάχη του Caporetto, όπου η Αυστρία νίκησε του Ιταλούς στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο το 1917 (Kobarid, 2012). Η περιοχή παρουσιάζει όμοια χαρακτηριστικά με την περιοχή μελέτης της παρούσας διπλωματικής, για αυτό άλλωστε επιλέχθηκε ως παράδειγμα, ήτοι μικροί οικισμοί, μνημεία διάσπαρτα στον εξωαστικό χώρο, ευρήματα προϊστορικών χρόνων, φυσικού κάλλους τοπίο, τον ποταμό Soca καθώς και μία γέφυρα του στρατού του Ναπολέοντα.

Βρίσκεται σε κομβικό σημείο, όπου συναντώνται δύο κοιλάδες της Σλοβενίας, των ποταμών Nadiza και Soc - η πόλη ήταν σε θέση στρατηγικής σημασίας και κατά την αρχαιότητα. Ίσως το μεγαλύτερο γεγονός αποτυπώνεται στην ιστορία της Kobarid έλαβε χώρα κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, όταν αυστριακά στρατεύματα, με την υποστήριξη από τους Γερμανούς, πέρασαν τα σύνορα της περιοχής. Η ιστορία της πόλης αναπαρίσταται στο μουσείου του Kobarid, το οποίο μάλιστα είχε ψηφιστεί ως το καλύτερο ευρωπαϊκό μουσείο για το έτος 1993.

Η περιοχή είναι βέβαια γνωστή και από το μυθιστόρημα του Ernest Hemingway, A Farewell to Arms. Επιπρόσθετα, συγκεντρώνει εστιατόρια και χώρους αναψυχής σε ενιαίο χώρο. Έχει αναπτύξει δηλαδή το γαστρονομικό τουρισμό. Άλλα είδη τουρισμού που έχουν αναπτυχθεί είναι ο αθλητικός τουρισμός μέσα από την εκμετάλλευση του ποταμού (καγιάκ κλπ) και πεζοπορίες στην περιοχή. Ουσιαστικά υπάρχει ενιαίο δίκτυο πολιτιστικού ενδιαφέροντος μέσα από το ιστορικό μονοπάτι του Kobarid, όπως αποκαλείται, το οποίο συνδέει:

1. Το μουσείο Kobarid.
2. Τον οικισμό των προϊστορικών και ρωμαϊκών χρόνων.
3. Το Ιταλικό οστεοφυλάκιο.

²⁷ Η θετικιστική επιστημολογία εδράζεται στην παραδοχή ότι οι φυσικές επιστήμες αποτελούν πρότυπο επιστημονικότητας, το οποίο οι άλλες επιστήμες οφείλουν να το αποδεχτούν.

4. Το φαράγγι του ποταμού Soca.
5. Την Ιταλική γραμμή άμυνας.
6. Τον καταρράκτη Kozjak.
7. Τη γέφυρα του Ναπολέοντα.

[3]: Το Carcassonne είναι μία πόλη στη Ν. Γαλλία, στην επαρχία του Languedoc (εικόνα 10) (ICOMOS, 1997 · UNESCO, 1997 · UNESCO, 2002). Αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα της νοοτροπίας 'νέες πόλεις πάνω σε παλιές και παλιές πάνω σε νέες', καθώς η αρχαία πόλη χωροθετείται στο όριο της νεότερης πόλης με τον εξωαστικό χώρο (χάρτης 1 και 2, σελ. 203). Η επιλογή του συγκεκριμένου παραδείγματος οφείλεται σε τρία στοιχεία: Το πρώτο είναι η καταπληκτική διαχείριση και προώθηση της κληρονομιάς μίας περιοχής που για τα δεδομένα της Γαλλίας είναι πληθυσμιακά μικρού –μεσαίου μεγέθους (περίπου 47.000 κάτοικοι). Το δεύτερο είναι η μελέτη της αρμονίας μεταξύ των δύο τμημάτων, οικιστικού και αρχαιολογικού - ιστορικού, ιδίως όταν ο μνημειακός χώρος δε βρίσκεται εντός του οικιστικού ιστού αλλά στα όριά του με τον εξωαστικό χώρο. Το τρίτο είναι η μελέτη της ερμηνείας των αξιών του.

Η παλιά Carcassonne αποτελεί εξαιρετικό παράδειγμα μεσαιωνικής οχυρωμένης πόλης με τείχους που η κατασκευή τους χρονολογείται στην ύστερη αρχαιότητα και είναι γνωστή κυρίως από τη μακρά 'εκστρατεία' αποκατάστασης του αρχιτέκτονα Viollet-le-Duc. Στην περιοχή έχει εφαρμοστεί επιτυχώς σύστημα διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς και μάλιστα πραγματοποιείται ποικιλία φεστιβάλ (μουσικής, θεάτρου, χορού κλπ), εκθέσεων, αναπαραστάσεων ιστορικών γεγονότων κλπ.

Καταρχήν κρίθηκε ως σημαντικό μνημείο της πολιτιστικής κληρονομιάς της Γαλλίας αφού αναγνωρίστηκαν οι ιστορικές του αξίες, οι οποίες είναι:

1. χρονολογείται από τον 6ο π.Χ. αι.
2. στον προϊστορικό λόφο κατασκευάστηκε οικισμός, δίπλα στο ποτάμι Aude καθώς και στον αρχαίο δρόμο που συνδέει τον Ατλαντικό με τη Μεσόγειο και την Ιβηρική χερσόνησο με την υπόλοιπη Ευρώπη.
3. κατά τον 3ο και 4ο μ.Χ. αι. προστατευόταν από τείχος μήκους 1200 μ. - οχύρωση του

οικισμού. (φυσικά υπάρχουν λεπτομέρειες για το τείχος και τη λογική της κατασκευής του).

4. κάποιες σημαντικές μάχες που έγιναν στην περιοχή: οι Βησιγότθοι και οι Φράγκοι προσπάθησαν να τον κατακτήσουν, κάτι το οποίο κατάφεραν οι Άραβες το 724 μ.Χ. ενώ διώχτηκαν το 759 μ.Χ.

5. έχει κάποια σημαντικά γλυπτά, με αξιοσημείωτο τον τάφο του Επισκόπου Radulph που χρονολογείται το 13ο αι.

6. τα βιτρό στα παράθυρα της αψίδας και το εγκάρσιο κλίτος ξεχωρίζουν λόγω της ποιότητάς τους.

Ως προς την ερμηνεία των αξιών του, το σημαντικότερο στοιχείο είναι η αποτύπωσή του στο χρόνο. Η σημασία του είναι κάτι πολύ περισσότερο από την εικόνα της μεσαιωνικής πόλης που παρουσιάζει και αυτό ακριβώς τη διαφοροποιεί από τις γαλλικές μεσαιωνικές πόλεις Avila, Aigues-Mortes, Avignon και Citadella, οι οποίες δημιουργήθηκαν ως μία ενιαία πράξη με παπική ή βασιλική εντολή. Επιπρόσθετα, έχει μελετηθεί το ζήτημα της αυθεντικότητας και μάλιστα σε πολλά και διαφορετικά επίπεδα (π.χ. οι οχυρώσεις έχουν σίγουρα διατηρήσει την ιστορική τους διαστρωμάτωση, υπάρχουν ρωμαϊκές κατασκευές από το 13ο αι. κλπ).

Στον εξωαστικό χώρο το περιβάλλον είναι πλούσιο και προσεγμένο με μία παλιά γέφυρα (Pont Vieux), ποτάμι (River Aude), πράσινο, σταθμούς ανάπαυσης ενώ η διάδραση ανάμεσα στο μνημείο και στον άνθρωπο είναι εμφανής. Πέραν των ιστορικών του αξιών, οι οποίες σαφώς συνδυάζονται με το φυσικό περιβάλλον, εδώ το σημαντικότερο στοιχείο που κατέστησε την περιοχή γνωστή και επισκέψιμη είναι η προβολή της, στοιχείο το οποίο είναι κοινώς και εγγράφως αποδεκτό - υπάρχει ακόμη και ομώνυμο ηλεκτρονικό παιχνίδι, το οποίο πιθανώς να σχεδιάστηκε για λόγους τουριστικής προβολής ή το αντίστροφο (αφορμή ίσως του σχεδιασμού του παιχνιδιού να αποτέλεσε η έντονη τουριστική κίνηση της περιοχής που το κατέστησε γνωστό-προφανώς συνέβαλλε σε αυτό και η ιστορική του αξία. ανεξάρτητα πάντως από την αφορμή και τα σημερινά κίνητρα της περιοχής, λειτουργεί ως στοιχείο τουριστικής καμπάνιας).

[4]: Ο αρχαιολογικός χώρος στην Πέλλα (εικόνα 11) βρίσκεται σε απόσταση 39 χλμ.

από τη Θεσσαλονίκη, που σημαίνει ότι γειτνιάζει τόσο με τον αρχαιολογικό χώρο της Αμφιπόλεως όσο και με το δεύτερο μεγαλύτερο οικιστικό κέντρο της Ελλάδας (Τ.Δ.Π.Ε.Α.Ε., 2012).

1. Είναι η περιοχή στην οποία εγκαθιδρύθηκε η πρωτεύουσα των Μακεδόνων, στο τέλος του 5ου αι. π.Χ.. Ήταν παραθαλάσσια με διαχρονική κατοίκηση από την 3η χιλιετία (Πρώιμη Εποχή Χαλκού) ως και τον 4ο αι. μ.Χ.

2. Είναι γνωστό σήμερα το πολεοδομικό σχέδιό της, με ορθογώνιες ισοπλατείς (47 μ.) οικοδομικές νησίδες, που διαχωρίζονται κάθετα και οριζόντια με δρόμους, πλάτους 6 και 9 μ. αντίστοιχα.

3. Στο κέντρο της πόλης βρισκόταν η Αγορά, όπου υπήρχαν εργαστήρια και καταστήματα πώλησης κεραμικής, κοροπλαστικής, μεταλλοτεχνίας, αρωματικών υλών, τροφίμων, κρασιού κ.λπ.

4. Τα κτερίσματα των νεκροταφείων της Πέλλας παρέχουν πλήθος στοιχείων για την κοινωνική διαστρωμάτωση, την οικονομία, τις επικοινωνιακές σχέσεις με άλλες περιοχές, τη γλώσσα (δωρική διάλεκτο), τη θρησκεία, τις αντιλήψεις για το θάνατο, τα ταφικά έθιμα. Το επιγραφικό υλικό βεβαιώνει ότι στην Πέλλα, από το τέλος του 5ου αι. π.Χ. και εξής, υπήρχε μία πολυεθνική κοινωνία με πολύπλευρες δραστηριότητες, οι οποίες κατέστησαν την πόλη επίκεντρο της πολιτικής, οικονομικής και πολιτιστικής κίνησης της κοσμοκρατορίας του Αλεξάνδρου.

Η ανασκαφική δραστηριότητα στην περιοχή, από τις αρχές της δεκαετίας του '90, περιορίστηκε στις σωστικές έρευνες ενώ οι προσπάθειες της τοπικής Εφορείας Αρχαιοτήτων επικεντρώθηκαν στην εκπόνηση των απαραίτητων μελετών για την υλοποίηση του παραπάνω έργου, στοιχείο που αποκαλύπτει τη νοοτροπία που έχει επικρατήσει στην Ελλάδα μέχρι σήμερα σε σχέση με την αρχαιολογική της κληρονομιά. Ωστόσο, με το Γ' ΚΠΣ καθώς και το ΕΣΠΑ 2010 - 2013 πραγματοποιείται προσπάθεια συνολικής ανάδειξης και ενοποίησης του χώρου, με συγκεκριμένες προτάσεις που παρουσιάζονται εδώ:

1. Η ενοποίηση του χώρου, τον οποίο τετρατομούσαν ο μεγάλης κυκλοφορίας εθνικός δρόμος Θεσσαλονίκης - Έδεσσας και ο επαρχιακός δρόμος εισόδου στο σύγχρονο οικισμό της Πέλλας. Μεγάλο μέρος του χώρου καταλάμβαναν και τα αγροτεμάχια της

περιοχής, για τη διακοπή της καλλιέργειας των οποίων είχαν κινηθεί οι σχετικές διαδικασίες από τη δεκαετία του '80.

Η εν λόγω τετρατόμηση έπαψε να υφίσταται με την κατάργηση τμήματος του εθνικού δρόμου Θεσσαλονίκης - Έδεσσας και την απαλλοτρίωση 146.000 τ.μ. στο νότιο και νοτιοανατολικό τμήμα του.

2. Σε αγροτεμάχιο νότια της εισόδου του αρχαιολογικού χώρου, που προορίζεται για χώρος στάθμευσης, διενεργήθηκαν δοκιμαστικές τομές για την έρευνα αρχαιολογικών καταλοίπων, προκειμένου αυτό να επιστρωθεί μελλοντικά.

3. Για τη διέλευση των επισκεπτών επάνω από σύγχρονο αρδευτικό κανάλι, που μεσολαβεί μεταξύ του χώρου στάθμευσης και του επισκέψιμου χώρου, κατασκευάστηκε το μεγαλύτερο τμήμα μεταλλικής πεζογέφυρας. Αποκαταστάθηκε έτσι η είσοδος στην αρχαία πόλη από νότια, από την περιοχή του λιμανιού, όπως συνέβαινε και στην αρχαιότητα.

4. Στην περιοχή της νέας εισόδου, κατασκευάστηκαν κτιριακές μονάδες, σε ψηλότερο επίπεδο από τα διερευνημένα αρχαιολογικά στρώματα, για την εξυπηρέτηση της κοπής εισιτηρίων, της απόθεσης αποσκευών, της πώλησης βιβλίων, εντύπων και αντιγράφων, της λειτουργίας αναψυκτηρίου και των χώρων υγιεινής. Οι παραπάνω κατασκευές, συνοδεύονται από διαμόρφωση μεγάλων χώρων πρασίνου.

5. Η μονάδα ενημέρωσης των επισκεπτών, ήτοι ημυπαίθριο κτίριο, συνοδεύεται από τρεις αμφιθεατρικούς χώρους και ένα μεγαλύτερο κλειστό, για το χειμώνα.

6. Σε επιλεγμένα σημεία του αρχαιολογικού χώρου, για την ξεκούραση και την ενημέρωση των επισκεπτών, τοποθετήθηκαν μεταλλικά σκίαστρα με πινακίδες κάτω από αυτά, με εποπτικό υλικό για την Πέλλα.

7. Στην περιοχή της εισόδου, προβάλλεται ταινία για τον αρχαιολογικό χώρο της Πέλλας. Η ταινία προβάλλεται και στο νέο μουσείο.

8. Οι ως άνω εκπονηθείσες εργασίες ανακοινώθηκαν σε επιστημονικά συνέδρια και ημερίδες εντός και εκτός Ελλάδας, σε διαλέξεις τοπικού, πανελλήνιου και διεθνούς χαρακτήρα (Λονδίνο, Οξφόρδη), αλλά αποτέλεσαν και θέματα επιστημονικών μελετών.

9. Οι διαδρομές των επισκεπτών πρόκειται να αποκατασταθούν με κατάλληλες

επιστρώσεις.

10. Προβλέπεται η κυκλοφορία μικρών οχημάτων μεταφοράς επισκεπτών σε κάποιον από τους διανοιχθέντες δρόμους της πόλης, με κατάλληλη επίστρωση.

11. Προγραμματισμένη από τις μελέτες προσέγγιση και αναχώρηση των επισκεπτών, η σύνδεση χώρου και μουσείου - ανακτόρου.

12. Καθαριότητα και ευπρεπισμός του χώρου με οργανωμένα μέσα λόγω της μεγάλης έκτασής του.

13. Συνεχής εξεύρεση τρόπων να κεντρίζεται το ενδιαφέρον των επισκεπτών κατά την περιήγησή τους.

14. Διατήρηση ενιαίου εισιτηρίου επίσκεψης αρχαιολογικού χώρου - μουσείου θεωρούμε ότι πρέπει να συνεχιστεί, ώστε ο επισκέπτης να θεωρεί το χώρο και το μουσείο ως μία ενότητα.

Σε γενικές γραμμές η Ελλάδα με κάποιες εξαιρέσεις δε λειτουργεί συνολικά σε σχέση με την πολιτιστική της κληρονομιάς και για την ανάπτυξη των περιοχών της περιορίζεται στη συντήρηση και όχι σε κάποιο ενιαίο δίκτυο πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Ενοποιήσεις αρχαιολογικών χώρων, αναφορικά με μνημεία και χώρους που χωροθετούνται εκτός μεγάλων οικιστικών κέντρων²⁸, μπορεί να έχουν γίνει αποσπασματικά και σε κάποιες περιοχές αλλά χωρίς να ληφθούν υπόψη λοιπά στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Μία τέτοια προσπάθεια πραγματοποιήθηκε και στο Δίον χωρίς όμως ουσιαστικά αποτελέσματα, σε αντίθεση με το Ολύμπιον που είναι από τους λίγους στην Ελλάδα καλοδιατηρημένους και αναπτυγμένους αρχαιολογικούς χώρους (με δραστηριότητες αναψυχής, αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος, προσεγγμένες διαδρομές σύνδεσης κλπ). Σε κάποιες περιπτώσεις, μπορεί να αναγνωρίζεται η σπουδαιότητα του μνημείου, αλλά την αξία αυτή την ασπάζεται ουσιαστικά μόνο ο επιστήμονας, εάν Δ γίνει προσπάθεια ευαισθητοποίησης τόσο της τοπικής κοινωνίας όσο και του κόσμου

²⁸ Στα αστικά κέντρα της Θεσσαλονίκης και της Αθήνας, για παράδειγμα, οι ενοποιήσεις είναι σχετικά πετυχημένες αλλά αυτό ξεφεύγει από το χωρικό επίπεδο της μελέτης, το οποίο αφορά σε μικρά οικιστικά σύνολα και τα περισσότερα μνημεία χωροθετούνται εκτός των συνόλων αυτών.

συνολικότερα.

Επιπλέον, ανεξάρτητα από την ιστορική αξία, η 'απόλαυση' του μνημείου πραγματοποιείται τόσο με την περιποίηση του χώρου (φυσικό περιβάλλον, συντήρηση μνημείου κλπ) όσο και με τη διαφήμισή του, τη διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων κλπ., στοιχεία που απαιτούν μία σωστή διαχείριση.

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ: ΔΟΜΗΣΗ

Η προβληματική που αναπτύχθηκε ανωτέρω για τη σχέση της πολιτιστικής κληρονομιάς ενός τόπου και της προστασίας και ανάδειξης αυτού, κατέληξε σε μία ενιαία μέθοδο διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η δόμηση είναι ερευνητικό στάδιο το οποίο αποτελείται αφενός από την εξειδίκευση του θεωρητικού καμβά, όπως αναλύθηκε παραπάνω, αφετέρου από την εφαρμογή της εν λόγω πολιτικής διαχείρισης για την περιοχή που έχει επιλεγεί ως μελέτη περίπτωσης - την ευρύτερη δηλαδή περιοχή της Αμφιπόλεως.

Με την ενιαία γλώσσα και μέθοδο αντιμετώπισης να κυριαρχεί στη μελέτη περίπτωσης, ξεκινά η δόμηση του μοντέλου ανάλυσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΕΠΑΝΑΔΙΑΤΥΠΩΣΗ/ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΗ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΣ: ΜΙΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΑΠΟΥΣΙΩΝ - ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΑΜΦΙΠΟΛΗΣ.

Η αρχή του κεφαλαίου πραγματοποιείται με την άποψη του Kant για το χώρο. Θεωρεί λοιπόν ότι ο χώρος είναι ένας και όταν αναφέρεται ο άνθρωπος σε τμήματα του χώρου, αναφέρεται ουσιαστικά στον ίδιο και μοναδικό χώρο. Ο χώρος Δεν έχει συστατικά μέρη αλλά μόνο περιεχόμενα. Κάθε έννοια προέρχεται από μία αναπαράσταση στο χώρο και όχι από ένα σύνολο αναπαραστάσεων του συνολικού χώρου. Ο χώρος είναι το θεμελιώδες πλαίσιο υποδοχής κάθε αντίληψης (Kant, 1998). Από την άλλη, ο ίδιος χώρος μπορεί να πάρει πολύ διαφορετικά νοήματα ανάλογα με τις εποχές και τις κοινωνίες (Lefebvre, 1986).

Η αρχική προσέγγιση είναι αυτή ακριβώς που περιγράφουν ο Kant και ο Lefebvre - η έννοια της ολοκληρωμένης προσέγγισης, του δικτύου, του ενός χώρου - αυτή είναι η φιλοσοφία της διπλωματικής εργασίας. Ο χώρος είναι ένας και λειτουργεί ως πλαίσιο υποδοχής κάθε αντίληψης σε κάθε εποχή και κοινωνία. Με βάση αυτό το ξεκαθάρισμα, του ενός και μοναδικού χώρου, του 'ενιαίου' ουσιαστικά χώρου, γίνεται αρχικά επίκληση στο νόημα του συστήματος και του συνόλου. Το σύνολο είναι μία συλλογή στοιχείων για τα οποία υπάρχουν λόγοι ότι ταιριάζουν μεταξύ τους. Όταν τα στοιχεία ενός συνόλου ταιριάζουν μεταξύ τους είτε γιατί συνεργάζονται είτε γιατί λειτουργούν μαζί, το σύνολο αυτό των στοιχείων καλείται 'σύστημα' (Alexander, 1966).

Ο χώρος υπό αυτή την οπτική είναι ένα σύνολο, διότι οι φυσικές διαδικασίες

πραγματοποιούνται με βάση το συνταίριασμα των επιμέρους στοιχείων του χώρου, ήτοι δέντρα, λουλούδια, άνθρωποι, στοιχεία που 'δένουν' μεταξύ τους εκ φύσεως. Τα υπόλοιπα, τεχνητά στοιχεία, είναι ανθρώπινες παρεμβάσεις οι οποίες είτε βρίσκονται σε αρμονία μεταξύ τους είτε όχι. Επομένως, όπως αναφέρει και ο Alexander ενδεικτικά, ο πάγκος, ο σηματοδότης, το πεζοδρόμιο (αμετάβλητα στοιχεία), ο άνθρωπος και η ηλεκτρική ενέργεια (μεταβλητά στοιχεία) γίνονται αλληλοεξαρτώμενα στοιχεία και μάλιστα αποτελούν μία ενότητα. Τελικά ο χώρος μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένα και μεγάλο σύνθετο σύστημα, διότι είναι καταρχάς ένας και μοναδικός ενώ ταυτόχρονα αποτελείται από μία συλλογή πολλών μικρών συστημάτων τα οποία λειτουργούν όλα μαζί, συν-λειτουργούν.

Στην ενότητα που μελετάται εδώ, ήτοι η ευρύτερη περιοχή της Αμφιπόλεως, υπάρχουν προφανώς τα μεταβλητά στοιχεία που είναι οι άνθρωποι, αυτοκίνητα κλπ, και τα αμετάβλητα στοιχεία, δηλαδή οι οικισμοί, οι αρχαιολογικοί χώροι και τα μνημεία, το φυσικό περιβάλλον (ποτάμι - Στρυμόνας, θάλασσα - Αιγαίο/ Θρακικό πέλαγος), το οδικό δίκτυο κλπ. Η συλλογή όλων αυτών των συνόλων αποκτά αυτόματα μία ορισμένη δομή διότι οι σχέσεις εδραιώνονται ανάμεσα στα υποσύνολα από τη στιγμή που τα υποσύνολα αυτά επιλέγονται (Alexander, 1966). Το πρόβλημα εδώ είναι πώς μπορεί να υπάρξει αρμονία όλων αυτών των υποσυνόλων του συστήματος με πρόσθετο παράγοντα το χρόνο; Πώς το παρελθόν ενσωματώνεται στο παρόν και ποιά είναι η 'αποτύπωσή' του στο μέλλον; Ποιά είναι η δηλαδή η παρουσία του παρελθόντος στο παρόν και ποιά στο μέλλον;

Οι παρούσες απουσίες: Τίποτα Δεν προέρχεται από το τίποτα. Κάτι προ-υπήρχε και αυτό το κάτι άλλαξε στο χώρο - χρόνο σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό (αλλοιώθηκε ή/και αξιοποιήθηκε ή/και αναπτύχθηκε ή/και...). Τα μνημεία και οι αρχαιολογικοί χώροι είναι τα κατεξοχήν στοιχεία για να γίνει καταληπτή η ως άνω λογική. Υπήρχαν στο παρελθόν, μαρτυρούν άλλες εποχές, άλλα γεγονότα, μία διαφορετική κουλτούρα, έναν άλλο τρόπο ζωής - άλλη πραγματικότητα. Αυτή η πραγματικότητα είναι παρούσα και απύσα ταυτόχρονα. Παρούσα καταρχάς, διότι τα εν λόγω μνημεία υπάρχουν στο χώρο αυτή τη στιγμή. Στο παρόν. Στο τώρα. Παρούσα, διότι οι άνθρωποι με τις επισκέψεις τους σε αυτά μεταβαίνουν σε ένα άλλο παρόν, στο 'παρελθοντικό παρόν'. Φαντασιώνονται την εποχή εκείνη, τα γεγονότα, τους ανθρώπους. Η στιγμή εκείνη, της οργανιστικής φαντασίας, είναι ουσιαστικά για δαύτους μία χωρο-χρονική μεταφορά.

Ταυτόχρονα, η πραγματικότητα εκείνη απουσιάζει. Το τώρα Δεν είναι το τότε, παρά μόνο για το περιορισμένο χρονικό διάστημα της φαντασίας του παρελθόντος. Αυτή είναι η αίσθηση του χώρου ('genius loci') και του χρόνου, ο τρόπος με τον οποίο τα ανθρώπινα όντα αντιλαμβάνονται το χώρο - χρόνο συνολικά, μέσα από αυτούς τους συνδυασμούς της ιστορίας, των οικισμών, του φυσικού περιβάλλοντος²⁹, του παρόντος και του παρελθόντος. Για αυτό άλλωστε τα μνημεία είναι παρούσες απουσίες.

Το μελλοντικό παρελθόν: Είναι η αναπαράσταση του παρελθόντος στο μέλλον. Είναι η αποτύπωση του χρόνου στο χώρο. *‘Στερούμενη χρόνου η πόλη, όπως και κάθε άλλη πραγματικότητα, μεταβάλλεται από την ίδια της την εντροπία σε σκουπιδότοπο. Όπου Δεν υπάρχει χρόνος όλα γίνονται σκουπίδια’*, αναφέρει χαρακτηριστικά ο Ρόμφορς, και αυτό διότι Δεν έχουν περιθώρια κινητικότητας, αλλαγής και ανανέωσης. Όταν λέμε 'χρόνος', Δεν εννοούμε απλώς ότι ο ήλιος δύει αλλά ότι η σχέση μας με την κίνηση μπορεί να είναι θεμελιωδώς θετική ή αφόρητα προβληματική στο μέτρο που σκεφτόμαστε τα προβλήματα με αναφορά τη βίωση της κίνησης και της αλλαγής. Κάποιος που Δ θέλει αλλαγή απορρίπτει το χρόνο μέσα του (Ρόμφορς, 2012).

Η αλλαγή Δ σημαίνει βέβαια η επέμβαση στην αυθεντικότητα των μνημείων. Τουτέστιν, τα μνημεία αλλάζουν μόνα τους στο χρόνο και κανένας Δεν έχει το δικαίωμα της παρέμβασης σε αυτά και αλλοίωσής τους. Ας μεταβληθούν με το πέρασμα του χρόνου, τουλάχιστον οι μελλοντικές γενεές θα γνωρίζουν ότι αυτή η αλλαγή οφείλεται στην 'απόφαση' του ίδιου του μνημείου.

Από την άλλη βέβαια, αυτό δε σημαίνει σε καμία περίπτωση ότι αφήνουμε το μνημείο ως έχει και απλώς το συντηρούμε για την αυθεντικότητά του. Κάθε άλλο, τα ανα-δημιουργηθέντα παρελθόντα οφείλουν να βασίζονται στη γνώση και τις αξίες του παρόντος και να τις μεταφέρουν στο προσεχές και μη μέλλον. Τα ανα-δημιουργηθέντα παρελθόντα πρέπει να αλλάζουν με την αλλαγή της γνώσης και των αξιών, ακριβώς όπως γράφεται η ιστορία. Κάθε περιβάλλον θα έπρεπε να έχει τη δυνατότητα να παρέχει τη σύνδεση ανάμεσα στο παρελθόν και στο μέλλον μέσω της παροντικής αλλαγής. Ο χρόνος ή ο ρυθμός ενός ανθρώπου θα έπρεπε να συγχρονίζεται με το ρυθμό

²⁹ Η ανθρώπινη αίσθηση του χρόνου είναι περισσότερο ο βιολογικός χρόνος που ακολουθεί το σώμα, παρά ο εξωτερικός χρόνος που υπάρχει στο φυσικό κόσμο. Ο Lynch υποστηρίζει μάλιστα ότι ο βιολογικός ρυθμός του ανθρώπου επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο εκείνος σχηματίζει και αλλάζει το περιβάλλον του (Lynch, 1972).

της εποχής (Lynch, 1972). Ο τρόπος με τον οποίο ο σχεδιαστής του παρόντος θα επέμβει στο 'παρελθόν' και θα αναλογισθεί τις συνέπειες που μπορεί να έχει η εν λόγω παρέμβαση στο μέλλον θα είναι και το μελλοντικό παρελθόν (δε συνυπολογίζονται βέβαια εξωγενείς παράγοντες οι οποίοι δε μπορούν να προβλεφθούν, με ακραίο παράδειγμα αναφοράς έναν σεισμό που μπορεί να καταδαφίσει κτιριακές κατασκευές).

Ο ρόλος λοιπόν του σχεδιαστή είναι η επίτευξη της απόλαυσης του παρελθόντος για τους ανθρώπους του παρόντος και η διατήρηση των υποσυνόλων του παρελθόντος στο μέλλον, με την μικρότερη κατά το δυνατό αλλοίωσή τους.

Ο Cesar Daly έχει επισημάνει για τη μελέτη του χώρου από την οπτική του σχεδιαστή, ότι οι γραμμικές μορφές των δρόμων με τα κανάλια και το σιδηροδρομικό δίκτυο σχηματίζουν ουσιαστικά το χώρο ενώνοντας ταυτόχρονα τον οικισμό με τα μνημεία και τους αρχαιολογικούς χώρους, παλιούς και σύγχρονους. Όλα αυτά μπορούν να γίνουν καταληπτά αν μελετηθεί ο χώρος πανοραμικά, μεταφορικά και κυριολεκτικά: αποκαλύπτονται με αυτό τον τρόπο οι σχέσεις ανάμεσα στα μνημεία και το χαρακτήρα τους, σε σημαντικά κτίρια και φυσικούς σχηματισμούς, στοιχεία που δε μπορούν να γίνουν άμεσα αντιληπτά μόνο από την επιτόπια παρατήρηση, στην κυριολεξία του. Στη μεταφορά του, αρκεί να υπάρξει 'πανοραμική', συνολική μελέτη για την ομαλή σύνδεση όλων των στοιχείων (Becherer, 1980).

Η έννοια λοιπόν του ιστορικού μνημείου δεν εμπεριέχει μόνο την αρχιτεκτονική διεργασία που απαιτείται αλλά και την αστική και αγροτική τοποθεσία όπου υπάρχουν και βρίσκονται τα στοιχεία ενός συγκεκριμένου πολιτισμού, ή ένα ιστορικό γεγονός. Αυτό Δεν ισχύει μόνο για τα μεγάλα έργα τέχνης αλλά και για τα πιο μέτρια έργα του παρελθόντος τα οποία έχουν αποκτήσει πολιτιστική σημασία στο χωρικό χρονόμετρο. (ICOMOS, 1964).

Τελικά, ο 'θεμέλιος λίθος' για την επιλογή της λύσης του υπάρχοντος προβλήματος είναι ότι η ακραία τμηματοποίηση και διάσπαση των εσωτερικών στοιχείων κάθε οργανωμένου αντικειμένου είναι τα πρώτα σημάδια της επερχόμενης καταστροφής του (Alexander, 1965).

Συνεπώς, το μοντέλο διαχείρισης που επιλέχθηκε παραπάνω, για την οργάνωση της πολιτιστικής κληρονομιάς σε συνδυασμό με το ενιαίο δίκτυο ως λύση, ώστε τα μην υπάρχει διάσπαση των εσωτερικών στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς,

εφαρμόζονται στην περιοχή της Αμφιπόλεως που αποτελεί τη μελέτη περίπτωσης.

Λαμβάνοντας υπόψη τα νέα δεδομένα καθώς και τη συνεχή επισήμανση της πολιτιστικής κληρονομιάς ως ευρύτερης έννοιας της κληρονομιάς, που εμπεριέχει και την αρχαιολογική κληρονομιά, το πρόβλημα εξειδικεύεται για τη μελέτη περίπτωσης και αναδιατυπώνεται ως εξής: 'Ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων της Αμφίπολης'. Η αναδιατύπωση σαφώς και σχετίζεται άμεσα με τη λογική πορεία μίας ερευνητικής εργασίας - είναι δηλαδή απαραίτητο να υπάρχει ως στοιχείο της μεθόδου έρευνας.

Με αυτά λοιπόν τα δεδομένα οι μεταβλητές 'πολιτιστική κληρονομιά' και 'ανάδειξη και προστασία' εξειδικεύουν και αντιστοιχούν στις μεταβλητές 'ενοποίηση' (ανεξάρτητη μεταβλητή) και 'δυναμική ανάπτυξης αρχαιολογικών χώρων, οικισμών και περιβάλλοντος χώρου' (εξαρτημένη μεταβλητή).

Ενοποίηση —————> Δυναμική ανάπτυξης αρχαιολογικών χώρων, οικισμών και περιβάλλοντος χώρου.

Η εστίαση δηλαδή αφορά στην παρατήρηση των επιδράσεων που ασκούνται στο 'πακέτο' αρχαιολογικοί χώροι - οικισμοί - περιβάλλον της ευρύτερης περιοχής της Αμφίπολης, μετά από την εφαρμογή της ενοποίησής τους. Σαφώς και γίνεται μεγαλύτερη αναφορά στους αρχαιολογικούς χώρους ως έννοια, διότι αποτελούν ουσιαστικά την ταυτότητα του τόπου, την προσωπικότητα δηλαδή των οικισμών και του περιβάλλοντος χώρου. Αυτή η ταυτότητα βέβαια αποκαλύπτεται μέσα από μία ορθή διαχείριση.

Τελικά, η ενοποίηση ως λύση δεν αφορά μόνο στη δομή και διαχείριση, στην ένωση των στοιχείων κάποιου συστήματος. Η ενοποίηση αναζητά ταυτόχρονα τα ίχνη του παρόντος - παρελθόντος καθώς και το πώς αποτυπώνονται/ δύνανται να αποτυπωθούν αυτά στο μέλλον. Είναι η ανάγνωση της περιοχής και όχι η απλή παρατήρησή της (επιτόπια και άλλη). Είναι τα μνημεία, οι διαδρομές, οι περίπατοι αλλά και η αίσθηση του χωρο - χρόνου, το 'genius loci'. Όλα, δηλαδή, τα υποσύνολα της έννοιας της πολιτιστικής κληρονομιάς. Μία gestalt³⁰ φιλοσοφία.

³⁰ Στο φιλοσοφικό ρεύμα Gestalt η ανθρώπινη αντίληψη λειτουργεί ολιστικά, που σημαίνει ότι για να γίνει αντιληπτή μία κατάσταση, ένα πρόσωπο, μία μελωδία, αρκεί να συνδεθούν τα επιμέρους στοιχεία μεταξύ τους και να ενταχθούν σε μεγαλύτερα σύνολα ώστε να υπάρξει ένα βαθύ νόημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΔΟΜΗΣΗ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

5.1 ΕΝΝΟΙΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ

Οι έννοιες - κλειδιά που είναι απαραίτητες για την κατανόηση του μοντέλου ανάλυσης είναι οι εξής:

Αρχαιότητα - Antiquity: Η ιδιότητα του αρχαίου³¹, του παλιού.

Μνημεία - Monuments: Αρχιτεκτονικά έργα, έργα μνημειακής γλυπτικής και ζωγραφικής, στοιχεία ή κατασκευές αρχαιολογικής φύσης, επιγραφές, σπήλαια και συνδυασμοί χαρακτηριστικών, τα οποία έχουν εξαιρετική παγκόσμια αξία από την οπτική της ιστορίας, της τέχνης και της επιστήμης³².

(Αρχαιολογικοί και άλλοι αξιόλογοι) Χώροι - Sites: Ανθρώπινα έργα ή συνδυασμός ανθρώπινων και φυσικών έργων, που περιλαμβάνουν αρχαιολογικούς χώρους οι οποίοι έχουν εξαιρετική παγκόσμια αξία από ιστορικής, αισθητικής, εθνολογικής ή ανθρωπολογικής απόψεως³³.

Πολιτιστική κληρονομιά - Cultural Heritage: Είναι μία διαδικασία και ένα αποτέλεσμα.

Μία διαδικασία, κατά την οποία αντικείμενα, γεγονότα, χώροι, παραστάσεις και προσωπικότητες που προέρχονται από το παρελθόν, μέσα από τις παλιές κατασκευές, τις αναμνήσεις και τις ιστορίες μετατρέπονται σε εμπειρίες μέσα από και για το παρόν με την πρόθεση να 'μείνουν' αυτά στο μέλλον. Ένα αποτέλεσμα, μέσα από το οποίο το παρόν προκαλεί το ευφάνταστο παρελθόν και το ευφάνταστο μέλλον για την εκπλήρωση των σύγχρονων πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών και ψυχολογικών αναγκών. (Ashworth, 2012)

[Μετά από εκτενή ανάλυση για τη σημασία της πολιτιστικής κληρονομιάς (βλ. κεφάλαιο 2.1), υιοθετείται ο ορισμός που δίνει ο Ashworth.]

Ενοποίηση - Unification: Η δημιουργία ενός δικτύου που θα αποτελείται τόσο από τα αρχαιολογικά όσο και από άλλα ορόσημα (π.χ. χώροι αναψυχής) της περιοχής αυτής.

³¹ Ο ορισμός των αρχαίων δίνεται από το άρθρο 2 σε συνδυασμό με το άρθρο 1 του ΚΝ 5351/32 με τη μέθοδο της γενικής περιγραφής και της απαρίθμησης. Η ιδιότητα του αρχαίου πηγάζει απευθείας από το νόμο (ΣτΕ 3465/80, 2176/81, 4618/86) (Βουδούρη, 1992).

³² UNESCO (1972)

³³ UNESCO (1972)

5.2 ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΥΠΟΘΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Υπόθεση: Η προστασία και ανάδειξη μέσα από την ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων αποφέρει θετικά αποτελέσματα σε σχέση με την πολιτιστική και οικονομική ανάπτυξη της περιοχής και με την κατάλληλη προσέγγιση συνεργεί στη διατήρηση του αρχαιολογικού αποθέματος.

Οι πτυχές 'πολιτιστική ανάπτυξη' και 'οικονομική ανάπτυξη', χρήζουν προσοχής, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για ανάδειξη περιβάλλοντος και αρχαιολογικών χώρων. Όταν υπάρχει και η 'περιβαλλοντική ανάπτυξη' στο προσκήνιο δε, περιγράφονται στη σημερινή εποχή ως 'αειφορία' (sustainability). Ο Hall έχει αναφέρει ότι η πολιτιστική κληρονομιά χωρίζεται στις δύο αυτές έννοιες, ήτοι 'πολιτιστικός' και 'οικονομικός'. Η συνύπαρξή τους όμως, και ειδικά όταν αναφέρεται στην υπόθεση μίας εργασίας, ενέχει την οικολογική διάσταση του θέματος.

Η αειφορία ή βιωσιμότητα, ορίζεται κατά κάποιο τρόπο ως η οικονομική ανάπτυξη η οποία λαμβάνει υπόψη της τις περιβαλλοντικές συνέπειες από μία οικονομική δραστηριότητα και χρησιμοποιεί του πόρους με τρόπο τέτοιο που να μπορούν να αντικατασταθούν μελλοντικά ή είναι ικανοί να ανανεωθούν - συνεπώς δεν είναι δεσμευτική - περιοριστική³⁴ (Allaby, 1998).

Η σχέση της αειφορίας με τη συντήρηση είναι παράλληλη, καθώς χρησιμοποιείται συχνά για να εκφράσει την ανάγκη διαχείρισης πόρων, φυσικών και άλλων. Αρχικά υπονοεί την εξασφάλιση μακροχρόνια αρμονία ανάμεσα στον άνθρωπο και τους πόρους αυτούς. Στη συνέχεια, την εξέλιξη και ανάπτυξη του περιβάλλοντος, του ανθρώπου και των υπόλοιπων μορφών ζωής μέσα από μία καλή ποιότητα ζωής (Rodwell, 2007).

Η βιωσιμότητα εξάλλου, έχει ήδη αναφερθεί από τις διακηρύξεις και το θεσμικό πλαίσιο για την πολιτιστική κληρονομιά³⁵. Με τη σύγχρονη τάση να στηρίζει τη διαχείριση της κληρονομιάς μέσα από όρους βιωσιμότητας, και εφόσον συμφωνεί με την έννοια αυτή και ο μελετητής της εργασίας, κρίνεται σημαντικό να ληφθεί υπόψη

³⁴ Η δεσμευτικότητα εδώ Δ σχετίζεται με τη θεσμική έννοια του 'δεσμευτικού'.

³⁵ Δες κεφάλαιο 2.2

στη μελέτη της περιοχής.

Βέβαια, μπορεί να υπάρξει σύγκυση ανάμεσα στη συντήρηση για τη συνέχιση της αρχαιότητας και την ενθύμηση των προγόνων και στη βιώσιμη ανάπτυξη που είναι απαραίτητη ώστε η πολιτιστική κληρονομιά να μένει ζωντανή και ελκυστική για το σύνολο του κόσμου. Για το λόγο αυτό και σε γενικές γραμμές ο σχεδιασμός είναι αναγκαίο να συνυπάρχει με την αειφορία (οι έννοιες αντιμετωπίζονται ως συμβατές και συμπληρωματικές ταυτόχρονα) αν και για τη βέλτιστη συνύπαρξή τους αρκεί να συνυπολογιστούν η ισορροπία και η ολιστική προσέγγιση στη στρατηγική διαχείριση της ανάπτυξης.

Αναμένεται λοιπόν τόσο με όρους αειφορίας - βιωσιμότητας όσο και με όρους ανάπτυξης, η πολιτιστική κληρονομιά της Αμφίπολης μέσα από την ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων να αναδειχθεί κατά το βέλτιστο βαθμό, σεβόμενοι πάντα τη συντήρηση και αυθεντικότητα του μνημείου και λαμβάνοντας υπόψη την ολιστική προσέγγιση στη διαχείρισή της.

5.3 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για τη μελέτη περίπτωσης χωρίζεται σε πέντε βασικά στάδια:

I. Επιτόπια παρατήρηση - συχνές επισκέψεις στην περιοχή.

Η επιτόπια παρατήρηση είναι το πρώτο στάδιο της μεθοδολογίας για τη μελέτη της περιοχής, χωρίς όμως να γίνεται μία φορά. Οι επισκέψεις στην περιοχή είναι συχνές, ενώ σημαντικό είναι η παρατήρηση να γίνει όντας πεζός. Φωτογραφίες της περιοχής, ομιλίες με τους κατοίκους και τους τοπικούς φορείς, συλλογή στοιχείων από τις τοπικές υπηρεσίες είναι στοιχεία απαραίτητα για τη συνολική μελέτη και έρευνα.

II. Έρευνα και συλλογή κειμένων - Παρατήρηση της περιοχής.

Αποτελείται από τη συγκέντρωση του υλικού που είναι απαραίτητο για τη μελέτη της περιοχής. Η συγκέντρωση αυτή αφορά τόσο στο θεσμικό πλαίσιο της περιοχής, όσο και σε βιβλία, κείμενα, έγγραφα κλπ τα οποία να αναφέρονται στο φυσικό της περιβάλλον, την ιστορία της, τη γεωγραφία, τη σχέση της με το γύρω χώρο, στο γενικότερο δηλαδή προφίλ της. Επισημαίνονται δηλαδή τα βασικά χαρακτηριστικά της περιοχής στην παροντική του κατάσταση (από το παρελθόν μέχρι και σήμερα).

III. Ενδιαφερόμενα Πρόσωπα

Το κομμάτι αυτό αφορά στη διάδραση προσώπων - περιβάλλοντος χώρου. Εντοπίζει όλα τα πρόσωπα τα οποία σχετίζονται με την περιοχή μελέτης, όπως για παράδειγμα το επιστημονικό προσωπικό και οι επισκέπτες.

IV. Εκτίμηση της Αξίας της περιοχής.

Στο στάδιο αυτό αναλύονται οι σχέσεις που μπορεί να προκύψουν από την παρατήρηση της περιοχής και από τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα ενώ εντοπίζονται οι κίνδυνοι, οι ευκαιρίες και οι απειλές που μπορεί να δημιουργηθούν μελλοντικά.

V. Παραγωγή της πρότασης

Η παραγωγή της πρότασης αποτελεί το τελικό στάδιο της μεθοδολογίας. Είναι ουσιαστικά οι προτεινόμενες δράσεις για την περιοχή μελέτης, την Αμφίπολη, μέσα από τις διαστάσεις της ενοποίησης:

1. Φυσική πρόσβαση

2. Ενιαία τιμολογιακή πολιτική. Όλοι αρχαιολογικοί χώροι έχουν ενιαίο ύφος. Για την ακρίβεια, Δεν αντιμετωπίζονται ως πολλοί αρχαιολογικοί χώροι αλλά ως μία αρχαία περιοχή.

3. Ενοποίηση του ιστορικού αφηγήματος. Η ιστορία είναι μία, δεν είναι πολλές.

ΕΝΟΤΗΤΑ Δ: ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ/ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΗ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ

Ερμηνεία Ενοποίησης

Η ερμηνεία της ενοποίησης διαφαίνεται ξεκάθαρα στο διάγραμμα 6, σελ.195. Πρόκειται για μία κυκλική διαδικασία που μεταβάλλεται ανάλογα με τα δεδομένα της εκάστοτε περιοχής και εποχής, αλλά οι παράγοντες που συμβάλλουν στη διαδικασία αυτή μένουν ουσιαστικά ίδιοι.

Πυρήνας του κυκλώματος είναι ο πολιτισμός. Με βάση αυτόν, η ενδελεχής μελέτη της κληρονομιάς μίας περιοχής αφορά καταρχάς στην κλίμακα και το επίπεδο αναφοράς της περιοχής: η αναφορά αυτή μπορεί να είναι σε επίπεδο εθνικό (national), περιφερειακό (regional), κοινοτικό (communal) ή/και μικρότερης κλίμακας (precinct και για τοποθεσία, site). Όλα τα επίπεδα αλληλοεπηρεάζονται. Η ευρύτερη περιοχή της Αμφίπολης, που είναι και η περιοχή μελέτης, ανήκει στην κατηγορία μικρότερης κλίμακας (precinct), τα ακριβή όρια της οποίας περιγράφονται στο αμέσως επόμενο κεφάλαιο.

Εν συνεχεία, είναι απαραίτητη η μελέτη των ερευνητικών δεδομένων της περιοχής, οι συνεργασίες καθώς και η ερμηνεία της κληρονομιάς και ειδικότερα για την περιοχή μελέτης, του αρχαιολογικού χώρου, μέσα από την ‘τριαλεκτική’ της υπάρξεως του Lefebvre (‘trialectics’ of being). Η τριαλεκτική αποτελείται από τους γενικούς τομείς ‘Γεωγραφία και Περιβάλλον’ [1], ‘Ιστορία και Άυλη Κληρονομιά’ [2] και ‘Κοινωνία και Τρόποι Ζωής’ [3], οι οποίοι αποτελούνται από μία σειρά στοιχείων προς μελέτη, τα οποία καλύπτουν το μεγαλύτερο φάσμα μέσα από το οποίο μπορεί να μελετηθεί μία περιοχή για την αξιοποίηση της κληρονομιάς της.

Επισημαίνεται ότι η μελέτη όλων των παραπάνω στοιχείων και των μεταξύ τους επιδράσεων και σχέσεων πραγματοποιείται σε ένα ανώριμο, επιφανειακό επίπεδο, ένεκα των περιορισμών που προκύπτουν από την εκπόνηση μίας απλής διπλωματικής εργασίας (χρόνος, βάθος στο οποίο μπορεί να φτάσει κλπ). Επιπρόσθετα, η ορθότερη επεξεργασία των στοιχείων και των σχέσεων απαιτεί εκ των πραγμάτων μία ποικιλία ειδικοτήτων επιστημονικού προσωπικού ή/και περισσότερα εκ τους ενός άτομα. Το σημαντικό είναι ότι η παρούσα διπλωματική προτείνει μεθόδους συνολικής μελέτης και διαχείρισης της κληρονομιάς, οι οποίες μπορούν να εφαρμοστούν σε οποιοδήποτε

υποσύνολό της και εφαρμόζονται εδώ σε ένα βαθμό για την περιοχή της Αμφίπολης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Η παρατήρηση και ανάλυση της περιοχής μελέτης³⁶ αναφέρεται στο γενικότερο προφίλ της περιοχής, στα βασικά της χαρακτηριστικά καθώς και σε εκείνα τα ξεχωριστά και ιδιαίτερα που την καθιστούν σημαντική.

6.1 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η περιοχή μελέτης (εικόνα 12), η οποία θεωρείται από τους σημαντικότερους αρχαιολογικούς χώρους πανελλαδικώς, βάσει της εκτίμησης των αξιών της, αποτελεί σε γενικές γραμμές την ευρύτερη περιοχή της Αμφιπόλεως, η οποία χωροθετείται στην ΠΕ Σερρών, στο Δ. Αμφιπόλης, στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.

Τα επιλεγόμενα όρια της περιοχής μελέτης ταυτίζονται με την τομή των ορίων της ΠΕΠ ΑΧ Β' βαθμού (αυξημένου ελέγχου), του Δ. Αμφιπόλεως καθώς και των ισοϋψών - αποτελούν μίξη διοικητικών και φυσικών ορίων (χάρτης 11). Το αίτιο της οριοθέτησης είναι καταρχάς η σπουδαιότητα όλων των αρχαιολογικών χώρων που βρίσκονται εντός της περιοχής μελέτης: δε θα μπορούσε για παράδειγμα να μείνει εκτός των ορίων το αρχαίο γυμνάσιο. Επιπρόσθετα, αίτιο οριοθέτησης αποτελεί η ύπαρξη του δέλτα του ποταμού καθώς και το συνολικότερο προφίλ της περιοχής αυτής σε σχέση με την ιστορική της σημασία: στην εν λόγω τοποθεσία βρισκόταν η αρχαία Αμφίπολη.

Ένα άλλο αίτιο είναι η κλίμακα της περιοχής. Η επιλογή της μελέτης περίπτωσης και της εφαρμογής των παραπάνω μοντέλων διαχείρισης σε αυτή είναι μία περιοχή πολεοδομικής και όχι χωροταξικής κλίμακας. Η χωροταξική κλίμακα απαιτεί εκ των πραγμάτων περισσότερα άτομα και περισσότερο χρόνο για την παρατήρηση και την αξιολόγηση της περιοχής.

Το τελευταίο αίτιο σχετίζεται με το προσωπικό ενδιαφέρον του μελετητή σε σχέση με την κλίμακα μελέτης, το επίπεδο στο οποίο θέλει να φτάσει και τα αποτελέσματα της όλης διαδικασίας της εργασίας: πρώτος στόχος είναι η αντιμετώπιση του χώρου ολιστικά, η διαχείριση της κληρονομιάς συνολικά και η εύρεση της μεθόδου

³⁶ Τα στοιχεία που παρατίθενται στο κεφάλαιο αυτό και όπου δεν υπάρχει συγκεκριμένη πηγή, αποτελούν διασταύρωση περισσότερων της μίας πηγών. Τέτοιες πηγές είναι: οι ιστοσελίδες όλων των δήμων, περιφερειών κλπ που αναφέρονται εδώ, το ΣΧΟΟΑΠ του Δ. Αμφίπολης, το ΕΠ του Δ. Αμφίπολης, google maps και αποστάσεις χλμ. κλπ.

διαχείρισης και δεύτερος η εφαρμογή της μέσα από τη μελέτη περίπτωσης.

Αναφορικά με την επιστημονική κατάσταση της Αμφίπολης, ο αρχαιολόγος Δημήτρης Λαζαρίδης αναφέρει χαρακτηριστικά, *'Μικρές έρευνες έγιναν κατά διάφορα χρονικά διαστήματα από το 1918 έως το 1936[...], Περιορισμένες σε έκταση έρευνες έγιναν στη θέση της Αμφίπολης και του Κερδυλλίου στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.[...], Συστηματικές και δοκιμαστικές ανασκαφές στο χώρο μιας μεγάλης νεκροπόλεως[...]* διενήργησε υπό τη διεύθυνση του Δημ. Λαζαρίδη η Αρχαιολογική Εταιρεία και η Υπηρεσία Αρχαιοτήτων από το έτος 1956 έως το έτος 1965[...], *Η μοναδική μονογραφία για την ιστορία και την προσωπογραφία της Αμφιπόλεως είναι του καθηγητή JOH. PASTAVRU [...].'* (Λαζαρίδης, 1972).

Η ανασκαφική δραστηριότητα στην Αμφίπολη ξεκίνησε το 1894 με το Γάλλο αρχαιολόγο Perdrizet, έπειτα διακόπηκε και συνεχίστηκε με το πέρας του Α' παγκόσμιου πολέμου το 1918 - 1919. Την περίοδο εκείνη και πριν το 1956, ανέλαβε την ανασκαφική δραστηριότητα ο Λαζαρίδης, του οποίου το έργο κρίνεται αξιόλογο όχι μόνο σε επίπεδο συντήρησης και ανασκαφών αλλά και σε επίπεδο αναγνώρισης των αξιών και της προσπάθειας ευαισθητοποίησης. Μετά το Λαζαρίδη βέβαια, η περιοχή ξεχάστηκε σε γενικές γραμμές.

Οι οικισμοί εντός της περιοχής μελέτης είναι τέσσερις, η Παλιά Αμφίπολη, η Νέα Αμφίπολη, η Νέα Μεσολακκιά και τα Νέα Κερδύλλια. Όλοι οι οικισμοί έχουν τους προσδιορισμούς 'παλιό' και 'νέο', στοιχείο που επιβάλλεται να σχολιαστεί ως προς τη συνοχή και ολότητα της εργασίας. Προφανώς δεν είναι τυχαίο, διότι υπήρχαν συγκεκριμένοι λόγοι που έδωσαν στους οικισμούς αυτούς τους προσδιορισμούς 'παλιό' και 'νέο'. Έτσι λοιπόν, η Νέα Μεσολακκιά, είναι οικισμός που σχηματίστηκε έπειτα από τη μετακίνηση των κατοίκων από τη Μεσολακκιά, ορεινό χωριό ανατολικά της περιοχής μελέτης, το οποίο δεν κατοικείται σήμερα.

Ομοιοτρόπως, τα Νέα Κερδύλλια, οικισμός γειτνιάζων με τη θάλασσα, ονομάστηκαν έτσι από τους κατοίκους των Άνω και Κάτω Κερδυλλίων (ορεινά χωριά δυτικά της περιοχής μελέτης). Σε σχέση με την Αμφίπολη, αξίζει να αναφερθεί ότι ο σύγχρονος οικισμός είναι η Παλιά Αμφίπολη, όπως ακριβώς περιγράφεται και από τους κατοίκους της περιοχής. Η Νέα Αμφίπολη, παρότι νεότερη, δεν έχει μόνιμους κατοίκους - σε αντίθεση με την παλιά.

Επισημαίνεται ότι το μεγαλύτερο κομμάτι της περιοχής ανήκει μεν στο Δ. Αμφιπόλεως, ωστόσο τα όρια της επιλεγόμενης περιοχής δεν ταυτίζονται με τα όρια του δήμου, ούτε όμως με τα όρια της ΠΕΠ. Είναι ένα συνδυασμός των ορίων της ΠΕΠ, του Δ. Αμφίπολης και φυσικών ορίων, καθώς εντός της περιοχής αυτής εντοπίζονται οι σημαντικότεροι αρχαιολογικοί χώροι και η έλλειψη της μεταξύ τους συνοχής.

Η εν λόγω επισήμανση αφορά στο γεγονός ότι τα όρια μίας περιοχής μελέτης δεν είναι απαραίτητο ότι πρέπει να ταυτίζονται με καθαρά διοικητικά όρια, όπως είθισται να συμβαίνει στην ελληνική πραγματικότητα. Η οριοθέτηση εξαρτάται από μία ποικιλία παραγόντων και κυρίως από το αίτιο μελέτης μίας περιοχής καθώς και το επίπεδο της κλίμακας και της παρέμβασης στο οποίο επιθυμεί να φτάσει ο μελετητής. Επιπρόσθετα, η οριοθέτηση σίγουρα δε συνεπάγεται τη λογική 'όριο = τείχος', δηλαδή να μελετάται η οριοθετημένη περιοχή χωρίς να λαμβάνεται υπόψη τί συμβαίνει στο γύρω περιβάλλον.

Διευκρινίζεται, τέλος, ότι τα τελευταία έτη πραγματοποιείται κάποια στοιχειώδης προσπάθεια ανάπτυξης της περιοχής με την εκπόνηση του ΣΧΟΟΑΠ και του ΕΠ για το Δ. Αμφίπολης. Το ΣΧΟΟΑΠ είναι η πρώτη προσπάθεια διευθέτησης των χρήσεων γης της περιοχής, ενώ το ΕΠ προτείνει αξιόλογες δράσεις, οι οποίες βέβαια δε 'φαίνονται' στο χώρο - πουθενά δε γίνονται έργα στην περιοχή μελέτης, ίσως βέβαια στους υπόλοιπους οικισμούς του δήμου, να βρίσκονται κάποια έργα σε εξέλιξη. Ας μην αμελείται ωστόσο το γεγονός ότι το Δέλτα του ποταμού Στρυμόνα, το οποίο χωροθετείται εντός της περιοχής μελέτης, είναι εντελώς ξεχασμένο και υποβαθμισμένο. Ωστόσο, ούτε στο δέλτα του ποταμού δε βρίσκονται έργα σε εξέλιξη.

6.2 ΣΤΟΧΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Κεντρικός Στόχος:

Δημιουργία συνολικού και ολοκληρωμένου δικτύου ενοποίησης με ταυτόχρονη ανάδειξη των στοιχείων του.

Επιμέρους Στόχοι:

α. Αρμονική συνύπαρξη των επιμέρους στοιχείων του δικτύου, ήτοι των οικισμών, των αρχαιολογικών χώρων, του φυσικού περιβάλλοντος κλπ. με τέτοιο τρόπο ώστε κανένα στοιχείο να μη λειτουργήσει σε βάρος των υπολοίπων.

β. Μέριμνα στην πολιτιστική και οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.

γ. Βελτίωση της ελκυστικότητας της περιοχής συνολικά αλλά και κάποιων επιμέρους τμημάτων της.

δ. Ανάδειξη της ταυτότητας της περιοχής.

ε. Συμμετοχή των κατοίκων στον παραπάνω κεντρικό και στους επιμέρους στόχους.

στ. Ποιότητα ζωής.

Είναι ευνόητο ότι ο ένας στόχος τροφοδοτεί τον άλλο.

6.3 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ - ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ - ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

A. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

1. Γεωγραφική τοποθέτηση - ρόλος

Η θέση και ο ρόλος της περιοχής μεγάλης σημασίας, στοιχείο που αποδεικνύεται τόσο ιστορικά όσο και γεωγραφικά. Η μελετώμενη περιοχή, όπως έχει προαναφερθεί, ανήκει στο Δ. Αμφίπολης, ΠΕ Σερρών, Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Γεωγραφικά, χωροθετείται στο νοτιοανατολικό τμήμα της περιφέρειας και στο νοτιοδυτικό τμήμα του δήμου³⁷. Είναι όμορη με την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και ειδικότερα με την ΠΕ Καβάλας, ενώ περιβάλλεται από το Δ. Τραγίλου και το Δ. Ορφανού. Η περιοχή βρίσκεται στο μοναδικό παραθαλάσσιο δήμο της ΠΕ Σερρών, με το Στρυμόνα να εκβάλλει στις ακτές του.

Τέσσερεις είναι οι οικισμοί οι οποίοι βρίσκονται εντός των ορίων της περιοχής μελέτης: η Παλιά Αμφίπολη, η Νέα Αμφίπολη, η Νέα Μεσολακκιά και τα Νέα Κερδύλλια. Η Νέα Μεσολακκιά βρίσκεται στις παρυφές του όρους Παγγαίου και οι κάτοικοί της είναι απόγονοι των Αμφιπολιτών. Είναι ένα νέο χωριό που ιδρύθηκε μετά το 1965, έπειτα από μετακίνηση των κατοίκων της Παλιάς Μεσολακκιάς, λόγω των αναγκών που τους οδήγησαν από το ορεινό Παγγαίο σε κεντρικότερη τοποθεσία.

Τα Νέα Κερδύλλια αποτελούν οικισμό που γειτνιάζει στο θαλάσσιο μέτωπο και είναι νέος οικισμός - ιδρύθηκε από τους κατοίκους των Άνω και Κάτω Κερδυλλίων ομοίως, για λόγους ορεινότητας αλλά κυρίως για ιστορικούς λόγους (ολοκαύτωμα Κερδυλλίων). Πρόκειται για τέσσερις αρκετά μικρούς οικισμούς, με 94, 213, 436 και 685 κατοίκους αντιστοίχως (ΕΣΥΕ, 2001), και κυρίως μεσήλικες και γηραιό πληθυσμό, όπως θα αναλυθεί παρακάτω.

Ένα από τα σημαντικότερα γεωγραφικά χαρακτηριστικά της περιοχής αποτελεί το γεγονός ότι τη διαρρέει ο ποταμός Στρυμόνας που ανήκει στη Βαλκανική Χερσόνησο, με κατεύθυνση από το βορρά προς το νότο, ο οποίος εκβάλλει στο βορειοδυτικό άκρο του Θρακικού πελάγους. Ο Στρυμονικός Κόλπος ή Κόλπος Ορφανού, όπως καλείται,

³⁷ βλ. χάρτης 3, σελ. 200

αποτελεί εγκόλπωση του Αιγαίου με συνολικό μήκος άνω των 20 χλμ. Συνδέεται με την κοινωνική και αναπτυξιακή φυσιογνωμία της περιοχής από αρχαιοτάτων ακόμη χρόνων.

Το ανάγλυφο της περιοχής είναι πεδινό με κάποιες λοφώδεις και αρκετές πεδινές εκτάσεις. Σημαντικό στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι πέραν της γεωμορφολογικής μονάδας της λεκάνης του Στρυμονικού Κόλπου, στην περιοχή βρίσκεται και τμήμα ενός ευρύτερου βυθίσματος, της λεκάνης των Σερρών (Στρυμόνας - Νέα Μεσολακκιά).

Η περιοχή είναι προσβάσιμη μέσω επαρχιακού και εθνικού οδικού δικτύου καθώς και της Εγνατίας οδού. Βρίσκεται σε σταυροδρόμι οδικών αρτηριών που είτε ενώνουν τη Θράκη με τη Μακεδονία, είτε ενώνουν τη θάλασσα με την πεδιάδα της ΠΕ Σερρών. Έχει συνεπώς κεντροβαρική θέση ως προς τα δίκτυα συγκοινωνιών - επικοινωνιών. Ωστόσο, η διέλευση της Εγνατίας οδού από την περιοχή μελέτης και μάλιστα από τόσο κοντινή απόσταση σε σχέση με τους αρχαιολογικούς χώρους, μπορεί να έχει σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις τόσο για την ποιότητα των μνημείων όσο και για το εν δυνάμει ενοποιητικό δίκτυο.

Η περιοχή ήταν περιζήτητη από αρχαιοτάτων ακόμη χρόνων, στοιχείο απόλυτα λογικό εφόσον οι οικισμοί της πληρούν τις βασικές αρχές, όπως αυτές περιγράφονται από το Βιτρούβιο (Vitruvius, 1998), ρωμαίο αρχιτέκτονα του 1ου μ.Χ. αι., ώστε να θεωρηθεί ένας οικισμός - πόλη κατάλληλος για κατοίκηση. Η Νέα Μεσολακκιά βρίσκεται σε υψόμετρο 432 μ. και δεν καλύπτεται από ομίχλη και παγωνιά, ενώ ο προσανατολισμός της είναι εξαιρετικός (σε συνδυασμό πάντα με το συγκεκριμένο υψόμετρο), στοιχεία που την καθιστούν υγιεινή τοποθεσία.

Ομοίως, η Αμφίπολη (Νέα και Παλιά) που βρίσκεται σχετικά κοντά σε ποτάμι και σε ακτή (καθιστώντας δύσκολη την πολιορκία της στα τότε δεδομένα), έχει βορειοδυτικό προσανατολισμό, ώστε να αποφεύγεται η υπερβολική ζέστη κατά την ανατολή και τις μεσημεριανές ώρες τις καλοκαιρινές ημέρες. Τα Νέα Κερδύλλια βρίσκονται λίγο παρακάτω, επομένως συνυπολογίζονται στην αρχαία Αμφίπολη.

Το λιμάνι της Ηϊόνας, στις σημερινές εκβολές του Στρυμόνα, αποτελούσε σημαντικό εμπορευματικό λιμάνι της εποχής και επίνειο της Αμφίπολης. Η Αμφίπολη αρχικά

ονομαζόταν 'Εννέα Οδοί'³⁸, καθώς γειτνίαζε σε εννέα δρόμους: οι τρεις διέρχονταν από το ανατολικό τμήμα του ποταμού και οι υπόλοιπες έξι από το δυτικό. Αμφί -πολις λοιπόν, όπως ονομάστηκε το 437 π.Χ. από τον Άγωνα - ιδρυτή της - διότι την περιβρέχει ο Στρυμόνας από δύο μεριές. Αποτελούσε τόπο φυσικά οχυρό και μοναδικής στρατηγικής σημασίας. Η περιοχή στο σύνολό της έλεγχε τις χερσαίες συγκοινωνίες Μακεδονίας - Θράκης και τον Ελλήσποντο καθώς και τις αντίστοιχες θαλάσσιες μέσω του λιμανιού της αρχαίας Ηιόνας (Πέτροβιτς, 1957· Λαζαρίδης, 2001).

Επομένως, το πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα της περιοχής, η ευκολία πρόσβασης σε αυτή, η ύπαρξη του ποταμού Στρυμόνα, η γειτνίασή της με σημαντικά αστικά κέντρα (Θεσσαλονίκη, Καβάλα) και τουριστικούς προορισμούς (Χαλκιδική, Παγγαίο όρος) καθώς και το ενδιαφέρον φυσικό περιβάλλον της προσδίδουν ξεχωριστή φυσιογνωμία που, παρότι αναξιοποίητη, έχει όλες τις προοπτικές να αναπτυχθεί.

2. Χωροταξική ένταξη

Η χωροταξική ένταξη της περιοχής αφορά στις σχέσεις των χωρικών της ενοτήτων, ήτοι της παράκτιας ζώνης του Αιγαίου, των προβληματικών ορεινών και ημιορεινών περιοχών καθώς και των οικιστικών συνόλων που την απαρτίζουν, τόσο μεταξύ τους όσο και με το γύρω περιβάλλον. Συνεπώς, η χωροταξική τοποθέτηση πρόκειται να καταλήξει στο κατά πόσον υπάρχει χωρική συνοχή σε χωροταξικό επίπεδο, διότι σε πολεοδομικό επίπεδο, δεν υπάρχει.

Η μελετώμενη περιοχή λοιπόν ανήκει στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Γεωγραφικά, βρίσκεται στο διαμέρισμα της Βόρειας Ελλάδας και συνορεύει με άλλες τρεις Περιφέρειες, την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης στο ανατολικό της όριο, την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας στο δυτικό της όριο καθώς και σε ένα μικρό τμήμα του δυτικού ορίου της, την Περιφέρεια Θεσσαλίας. Έχει έδρα τη Θεσσαλονίκη, στοιχείο πολύ σημαντικό για τη μελετώμενη περιοχή, εφόσον η Θεσσαλονίκη ως γνωστόν αποτελεί το δεύτερο μεγαλύτερο αστικό κέντρο της Ελλάδας.

Από μία οπτική η Θεσσαλονίκη λειτουργεί ως θέλγητρο για την περιοχή μελέτης διότι βρίσκεται σε πολύ μικρή απόσταση από αυτή. Επομένως δύναται να βοηθήσει τον τόπο

³⁸ Άλλη εκδοχή είναι ότι ο Ξέρξης καθώς περνούσε τις γέφυρες του Στρυμόνα, έθαψε ζωντανά εννέα νεαρά αγόρια και εννέα νεαρά κορίτσια..

να αναπτυχθεί, από όλες τις απόψεις (διαφήμιση, ανασκαφές κλπ). Από μία συνολικότερη όμως οπτική, αυτό το μεγάλο αστικό κέντρο συγκεντρώνει πληθώρα δραστηριοτήτων, την οποία αφαιρεί από τις γύρω περιοχές - ίσως 'κλέβει' κομμάτι από την προβολή του πολιτιστικού πλούτου που θα μπορούσε να υπάρξει σε άλλα τμήματα της περιφέρειας. Ταυτόχρονα, συγκεντρώνει πάνω από το 50% του πληθυσμού της περιφέρειας - συνεπώς δεν υπάρχει ισομερής κατανομή. Με τη λογική αυτή μία μορφή διάχυσης στα γύρω κέντρα και στο σύνολο της περιφέρειας είναι απαραίτητη.

Οι ΠΕ από τις οποίες απαρτίζεται είναι επτά. Η ΠΕ Σερρών, στην οποία ανήκει η περιοχή αναφοράς, χωροθετείται στο ανατολικό τμήμα της Περιφέρειας. Η Περιφέρεια σχηματίζει ένα πολύμορφο και περίτεχνο προφίλ, με θάλασσα και βουνό ταυτόχρονα, πάμπολλους αρχαιολογικούς και ιστορικούς χώρους, αξιόλογους τουριστικούς προορισμούς και είναι μεγαλύτερη σε έκταση και δεύτερη σε πληθυσμό περιφέρεια της χώρας, με ποσοστά 14% και 17% αντιστοίχως.

Ειδικότερα για την ΠΕ Σερρών, μπορεί να αποκληθεί ως διοικητική περιφέρεια³⁹, εφόσον έχει διοικητική υπόσταση, δεν είναι ωστόσο ούτε ομοιογενής ούτε όμως λειτουργική. Η ανομοιογένειά της έγκειται σε μία ποικιλία παραγόντων που αφορά τόσο το φυσικό της περιβάλλον και ανάγλυφο το οποίο ποικίλει (βουνό, θάλασσα, πεδιάδα, βραχώδεις και λείες επιφάνειες), όσο και την πληθυσμιακή κατανομή, την οικιστική κατανομή και ούτω καθεξής. Η εν λόγω χωρική ενότητα δε μπορεί να χαρακτηριστεί λειτουργική. Είναι μεν πολωμένη με κέντρο αναφοράς της (πόλος) τις Σέρρες αλλά δεν είναι επαρκώς εσωτερικά ολοκληρωμένη. Ωστόσο, διαθέτει όλες τις προοπτικές για περαιτέρω ανάπτυξη.

Ο Δ. Αμφίπολης στο νότιο τμήμα της ΠΕ Σερρών είναι ο μοναδικός παραθαλάσσιος δήμος της. Συνορεύει με την ΠΕ Θεσσαλονίκης στα δυτικά, την ΠΕ Καβάλας ανατολικά και με τους Δ. Ροδολίβου και Δ. Τραγίλου στα βορειοανατολικά και βορειοδυτικά αντιστοίχως. Επομένως ο δήμος βρίσκεται σε κοντινή απόσταση από μεγάλα αστικά κέντρα, με την περιοχή αναφοράς να χωροθετείται στο κέντρο αυτού. Ενδεικτικά αναφέρονται οι κατά μέσο όρο χιλιομετρικές αποστάσεις της περιοχής μελέτης από τα σημαντικότερα περιβάλλοντα αστικά κέντρα: 65 χλμ. από την Καβάλα,

³⁹ Ως περιφέρεια νοείται μία περιοχή, δηλαδή μια χωρική ενότητα ανεξαρτήτως κλίμακας ή άλλων χαρακτηριστικών (Οικονόμου, 2008).

95 χλμ. από τη Θεσσαλονίκη, 55 χλμ. από τις Σέρρες, 50 χλμ. από τη Δράμα.

Το ανάγλυφο του δήμου είναι πεδινό - ημιορεινό, καθώς εκτείνεται από το όρος των Κερδυλλίων μέχρι τα όρια του Παγγαίου ενώ η εσωτερική του ζώνη αποτελείται από διάσπαρτες πεδινές εκτάσεις. Όμοια γεωμορφολογία έχει και η περιοχή μελέτης. Επισημαίνεται η γειτνίαση με το Παγγαίο όρος, καθώς αποτελεί προορισμό που αναπτύσσει εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Επιπρόσθετα, η εγγύτητα με το Άγιο Όρος (θρησκευτικός τουρισμός) και την υπόλοιπη χερσόνησο της Χαλκιδικής, η οποία συγκεντρώνει σημαντικό αριθμό τουριστών κάθε καλοκαίρι - θερινός τουρισμός.

Όπως λοιπόν διαφαίνεται από τα παρατιθέμενα στοιχεία, η ευρύτερη περιοχή της Αμφίπολης συγκεντρώνει γειτνιάζοντες τουριστικούς προορισμούς, μεγάλα αστικά κέντρα και περιοχές φυσικού πλούτου εκτός των ορίων της. Ο εντός των ορίων χώρος της έχει έντονο πολιτιστικό και ιστορικό απόθεμα, ενδιαφέρον φυσικό περιβάλλον και νερό - θάλασσα και ποτάμι. Ωστόσο, δεν υπάρχει ούτε εξωτερική ούτε εσωτερική ολοκλήρωση, καθώς τα πλεονεκτικά αυτά χαρακτηριστικά είναι αποκομμένα μεταξύ τους και τα περισσότερα εξ αυτών αναξιοποίητα. Επομένως στην περιοχή δεν υπάρχει χωρική συνοχή. Πραγματοποιούνται πάντως προσπάθειες ανάπτυξης στρατηγικού και άλλου χαρακτήρα, οι οποίες θα αναφερθούν παρακάτω.

Σημαντική προσπάθεια αποτελεί η χάραξη κάποιων ιστορικών διαδρομών σε χωροταξικό επίπεδο που ουσιαστικά εντοπίζει και συγκεντρώνει συνδέσεις σημαντικών αρχαιολογικών χώρων στη Μακεδονία από το ΤΑΠΑ. Οι διαδρομές είναι έξι και η ευρύτερη περιοχή της Αμφιπόλεως, υπάρχει στις 5 εξ αυτών: στη Μεγάλη Ιστορική Διαδρομή⁴⁰, στη Μικρή Ιστορική Διαδρομή⁴¹, στη Διαδρομή Μεγάλου Αλεξάνδρου⁴², στη Διαδρομή Εγνατίας Οδού⁴³ και στη Βυζαντινή Διαδρομή⁴⁴, πλην της Προϊστορικής Διαδρομής. Θετικό είναι το γεγονός ότι έχουν ονομαστεί οι διαδρομές με ιστορικούς χαρακτηρισμούς που αφορούν είτε σε κάποια εποχή είτε σε κάποιο ιστορικό πρόσωπο (Μέγας Αλέξανδρος). Το στοιχείο αυτό είναι άκρως θετικό για την ανάπτυξη της περιοχής, καθώς αποτελεί δέλεαρ τόσο για τον τουρίστα όσο και στη συνολική μελέτη και ανάπτυξη της περιοχής με την απαγωγική προσέγγιση (από το γενικό στο ειδικό).

⁴⁰ βλ. χάρτης 4, σελ.201

⁴¹ βλ. χάρτης 5, σελ. 201

⁴² βλ. χάρτης 6, σελ. 202

⁴³ βλ. χάρτης 7, σελ. 202

⁴⁴ βλ. χάρτης 8, σελ. 203

Ειδικότερες πληροφορίες για τις διαδρομές παρατίθενται εδώ (ΤΑΠΑ, 2005):

1. Μεγάλη Ιστορική Διαδρομή:

Πρόκειται ουσιαστικά για την απόδοση της συνολικής εικόνας της ιστορικής πορείας της Μακεδονίας από την προϊστορική περίοδο (προϊστορικοί οικισμοί) μέχρι και τη μεταβυζαντινή περίοδο (μνημεία, οικιστικά σύνολα) μέσα από αυτή τη διαδρομή. Οι κόμβοι - σταθμοί της διαδρομής είναι: Δίον, Βεργίνα, Αιανή, Καστοριά, Πρέσπες, Πέτρες, Έδεσσα, Μίεζα, Πέλλα, Όλυνθος, Στάγειρα, Ρεντίνα, Αμφίπολη και οι Φίλιπποι. - Η Αμφίπολη αποτελεί τον 13ο σταθμό με τη διαδρομή να ξεκινά από τα δυτικά προς τα ανατολικά ή αλλιώς το Δύτερο σταθμό από τα ανατολικά προς τα δυτικά.

2. Μικρή Ιστορική Διαδρομή:

Αποτελεί μία 'ελάχιστη περιήγηση' - καθώς είναι και μικρή σε μήκος διαδρομή - σε όλη την ιστορία της Κεντρικής, Δυτικής και Ανατολικής Μακεδονίας. Σημειώνει τους σημαντικότερους κόμβους οι οποίοι μπορούν να αποδώσουν συνοπτικά και σε γενικές γραμμές το ιστορικό προφίλ της Μακεδονίας. Αυτοί είναι: το Δίον, η Βεργίνα, η Πέλλα, η Καστοριά, η Όλυνθος και η Αμφίπολη.

3. Ιστορική Διαδρομή Μεγάλου Αλεξάνδρου:

Η διαδρομή αυτή αποτελείται από σταθμούς στους οποίους έζησε και έδρασε ο Μέγας Αλέξανδρος και οι επίγονοί του και ήκμασε το Μακεδονικό βασίλειο. Οι σταθμοί είναι το Δίον, η Βεργίνα, η Μίεζα, η Πέλλα, οι Πέτρες, τα Στάγειρα και η Αμφίπολη.

4. Διαδρομή Αρχαίας Εγνατίας:

Ακολουθεί τη χάραξη της ομώνυμης ρωμαϊκής οδού που κατασκευάστηκε το 2ο αι. π.Χ. και οδηγούσε από την Απολλωνία ή το Δυρράχιο προς την Κωνσταντινούπολη. Στην πορεία της σφραγίζονται ως σημαντική αρχαιολογικοί χώροι οι Πέτρες, η Πέλλα, η Ρεντίνα, η Αμφίπολη και οι Φίλιπποι.

5. Διαδρομή Βυζαντινών Χρόνων:

Σε αυτή τη διαδρομή περιλαμβάνονται χώροι που αφορούν τη μακεδονική ιστορία από την παλαιοχριστιανική έως τη μεταβυζαντινή περίοδο. Στη διαδρομή αυτή περιλαμβάνονται οι Πρέσπες, η Καστοριά, τα Γρεβενά, τα Σέρβια, η Βέροια, η Έδεσσα,

η Ρεντίνα, η Αμφίπολη και οι Φίλιπποι.

Οι ως άνω περιγραφείσες διαδρομές μπορούν να μεταφέρουν τον αναγνώστη - επισκέπτη - ενδιαφερόμενο στο κλίμα της εποχής εκείνης. Με σωστή αξιοποίηση, διαχείριση και προβολή των ιστορικών χαράξεων σε γενικότερο επίπεδο και κυρίως των επιμέρους αρχαιολογικών χώρων - μνημείων - σταθμών μπορεί να επιτευχθεί σε ένα βαθμό συνολική ολοκλήρωση και ανάπτυξη.

3. Φυσικό περιβάλλον - αβιοτικά και βιοτικά χαρακτηριστικά

Το φυσικό περιβάλλον στο Δ. Αμφίπολης είναι αξιόλογο. Ο δήμος αποτελείται από μία ποικιλία γεωμορφολογικών μονάδων: ορεινούς όγκους, παράκτιο τμήμα, λεκάνες, λίμνες, χείμαρρους. Οι ακριβείς σχηματισμοί που εντοπίζονται στο δήμο είναι οι εξής, με φορά από το βορρά προς νότο και από ανατολή προς δύση:

1. Νότιο τμήμα λεκάνης Σερρών (βόρειο κομμάτι δήμου)
2. Λίμνη Αχινού (βόρειο κομμάτι δήμου)
3. Στενά Αμφίπολης (κεντρικό τμήμα)
4. Λεκάνη Στρυμονικού κόλπου και εκβολές Στρυμόνα (νότιο τμήμα)
5. Μαυροβούνιο (ανατολικό τμήμα)
6. Παγγαίο όρος (ανατολικό τμήμα)
7. Απολήξεις Κερδύλλιου όρους (δυτικό τμήμα)

Εκ των άνω, ένα τμήμα της λεκάνης των Σερρών, τα στενά της Αμφίπολης, η λεκάνη του Στρυμονικού κόλπου, οι εκβολές του Στρυμόνα και οι απολήξεις του Κερδύλλιου όρους βρίσκονται εντός των ορίων της μελετώμενης περιοχής. Ειδικότερα:

1. Στο βόρειο τμήμα της περιοχής βρίσκονται αγροτικές καλλιέργειες του Δ. Αμφίπολης (μεγαλύτερο τμήμα από όλο το δήμο) καθώς και ένα πολύ μικρό τμήμα των υπωρειών του Παγγαίου όρους, στο οποίο χωροθετείται και ο οικισμός της Ν. Μεσολακκιάς. Πρόκειται ουσιαστικά για το νότιο και καταληκτικό τμήμα της λεκάνης των Σερρών.
2. Στο ανατολικό και κεντρικό τμήμα της περιοχής βρίσκονται τα στενά της

Αμφίπολης.

3. Στο δυτικό τμήμα της, οι πρόποδες του Κερδύλλιου όρους. Το τμήμα των εκτάσεων στο Δέλτα του ποταμού βρίσκεται ελάχιστα ψηλότερα από την θάλασσα και αποτελείται κυρίως από άγονες χέρσες εκτάσεις. Παρουσιάζεται δε ως ιδιαίτερα ευάλωτο σε διαδικασίες διάβρωσης και μεταφοράς υλικών, τόσο από την θάλασσα όσο και από τον ίδιο τον Στρυμόνα.

4. Στο νότιο τμήμα, το βύθισμα του Στρυμονικού κόλπου και των εκβολών του Στρυμόνα ποταμού, που διασχίζει όλη την περιοχή μελέτης με κατεύθυνση από βορά προς νότο.

Αβιοτικά χαρακτηριστικά.

α. Γεωμορφές - Γεωλογία:

Ο ποταμός Στρυμόνας που διαρρέει όλο το κομμάτι της περιοχής μελέτης και αποτελεί σημαντικότερο στοιχείο για αυτή, εισέρχεται στο ελληνικό έδαφος από τη Βουλγαρία λειτουργώντας ουσιαστικά και ως συνδετικός κρίκος μεταξύ των δύο χωρών. Κατ' επέκταση, συνδέει την Αμφίπολη με τον ευρωπαϊκό χώρο. Η έκταση της υδρολογικής λεκάνης είναι περίπου 17.130 τ.χλμ. με το 49% να βρίσκεται στη Βουλγαρία (8.410 τετραγωνικά χλμ.). Το μήκος του είναι 410 χλμ., εκ των οποίων τα 120 χλμ. βρίσκονται στην Ελλάδα (Κραουνάκης, 2005) και περίπου τα 10 χλμ. στην περιοχή μελέτης. Η φυσική του κοίτη έχει πλάτος 100 - 220 μ., ελαφρά κυματοειδή πορεία, μικρή κλίση 0,9-1,1 ‰ ενώ η ροή του Στρυμόνα έχει σαφή χειμαρρώδη χαρακτήρα (Αλμπανάκης κ.α., 1994). Ο ποταμός με κατεύθυνση από βορρά προς νότο, διασχίζει τη λεκάνη των Σερρών και τα στενά της Αμφίπολης για να καταλήξει στη θάλασσα μέσω του Στρυμονικού κόλπου.

Αναφορικά με τη λεκάνη των Σερρών, που αποτελεί ουσιαστικά ένα μικρό κομμάτι του βόρειου τμήματος της μελετώμενης περιοχής, έχει συνολική έκταση 3970 τετραγωνικά χλμ. (Αλμπανάκης κ.α., 1994) ενώ στο πεδινό τμήμα ανάμεσα στο Στρυμόνα και στις απολήξεις του όρους Παγγαίο περιλαμβάνει αγροτικές καλλιέργειες (ο οικισμός Ν. Μεσολακκιά χωροθετείται εντός αυτού του τμήματος).

Συνεχίζοντας την περιγραφή των γεωσηματισμών, με κατεύθυνση από βορρά προς νότο, εντοπίζονται τα στενά της Αμφίπολης, πλάτους 500 μ. και μήκους 2,5 χλμ.. Τα

στενά αυτά βρίσκονται στην ομώνυμη λοφοσειρά, η οποία μάλιστα αποτελεί φυσικό όριο της λεκάνης των Σερρών και της λεκάνης - βυθίσματος του Στρυμόνα (ΣΧΟΟΑΠ, 2005).

Σε γενικές γραμμές, ο κεντρικός άξονας των λεκανών Σερρών και Στρυμόνα χαρακτηρίζεται από τεκτονική αστάθεια, η οποία εκφράζεται μέσω της συνεχούς βύθισης των λεκανών αυτών και της αντίστοιχης ανύψωσης των όμορων ορεινών όγκων. Το μόνο τμήμα το οποίο δεν ακολουθεί αυτή την πορεία είναι τα στενά της Αμφίπολης. Από ό,τι φαίνεται, η ομώνυμη λοφοσειρά χώριζε τις δύο λεκάνες κατά τη διάρκεια εξέλιξής τους (το επιχείρημα: το υπόβαθρο στο λοφώδες ανάγλυφο έχει βάθος περί τα 150 μ. ενώ στο κέντρο των λεκανών, μεγαλύτερο των 2 χλμ.) - (ΣΧΟΟΑΠ, 2005).

Λόγω αυτής της αδυναμίας αποστράγγισης του Στρυμόνα στη θάλασσα από τα στενά της Αμφίπολης, η οποία κατέστη επικίνδυνη για τον άνθρωπο (δεδομένης μάλιστα της ύπαρξης οικισμών και αρχαιολογικών χώρων στην περιοχή), κατασκευάστηκε τεχνητή κοίτη από αλλοδαπές εταιρίες μεταξύ των ετών 1931 - 1938. Τα έργα τα οποία πραγματοποιήθηκαν εν όψει της κατασκευής του τεχνητού Στρυμόνα στην Αμφίπολη είναι η εκβάθυνση και διαπλάτυνση της κοίτης του στο εσωτερικό των στενών (1), η κατασκευή νέας κοίτης από την έξοδο του ποταμού από τα στενά με το βάθος της στο στόμιο να φτάνει τα 6 μ. (2) καθώς και η κατασκευή πλευσίμης κοίτης από την εκβολή του Στρυμόνα στην θάλασσα έως το χωριό Πεθελινός (3) - (Αλμπανάκης κ.α., 1994).

Το σύνολο σχεδόν της περιοχής δυτικά των στενών της Αμφίπολης βρίσκεται σε κατάσταση έντονης διάβρωσης, με αποτέλεσμα την διάνοιξη απότομων κοιλάδων και την δημιουργία εντονότερου ανάγλυφου. Τα χαμηλότερα υψόμετρα (πλην των καλλιεργημένων εκτάσεων) καλύπτονται από θαμνώδη βλάστηση και εμφανίζονται ευάλωτα σε πυρκαγιές, ιδίως αυτά που παρουσιάζουν νότια έκθεση, λόγω μειωμένης υγρασίας.

β. Υδρογεωλογικά στοιχεία:

Μετεωρολογικά - Κλιματολογικά στοιχεία (2α):

Αναφορικά με τους μετεωρολογικούς σταθμούς στην περιοχή, το ΣΧΟΟΑΠ ισχυρίζεται ότι οι προσμετρήσεις για τα κλιματολογικά στοιχεία της περιοχής πραγματοποιούνται στο μετεωρολογικό σταθμό της Κάρυανης και στο μετεωρολογικό σταθμό Σερρών. Ο πρώτος δίνει στοιχεία για το παραλιακό μέτωπο του Δ. Αμφίπολης

ενώ ο δεύτερος για το πεδινό της τμήμα. Αναφέρει μάλιστα ότι τα στοιχεία από το σταθμό της Κάρυανης καλύπτουν τις περιόδους 1978 - 1990 (για τα μηνιαία ύψη βροχής) και 1976 - 1989 (για τη μηνιαία θερμοκρασία) που σημαίνει πριν από μία 20ετία. Προφανώς, είναι αναγκαία η ανανέωση των στοιχείων του μετεωρολογικού σταθμού της Κάρυανης. Σήμερα οι πλησιέστεροι ενεργοί μετεωρολογικοί σταθμοί της περιοχής βρίσκονται στο Λαιλιά Σερρών και στη Δράμα ενώ οι υπόλοιποι σταθμοί, όπως ακριβώς τους αναφέρει το ΣΧΟΟΑΠ φαίνονται να είναι όλοι ανενεργοί (Δίκτυο Μετεωρολογικών Σταθμών της ΕΜΥ).

Καταρχήν στην ΠΕ Σερρών υπάρχουν δύο κλιματικές ζώνες, η 'Γ' και η 'Δ'. Η 'Γ' αναφέρεται σε όλο την ΠΕ πλην του ΒΑ τμήματος το οποίο εντάσσεται στη ζώνη Δ⁴⁵. Συνεπώς η περιοχή μελέτης της εργασίας ανήκει στη ζώνη Γ. Η μέση θερμοκρασία στην ΠΕ Σερρών είναι 15,18° C ενώ η μέση ταχύτητα του ανέμου 1,52 m/s το χρόνο. Η μέση μηνιαία ηλιακή ακτινοβολία είναι 123, 5 kWh/(m² .mo) (ΤΕΕ, 2010). Αυταπόδεικτα, οι ως άνω προσμετρήσεις ισχύουν και για την περιοχή μελέτης.

Οι χιονοπτώσεις είναι συνηθισμένο φαινόμενο για την περιοχή, ενώ οι χαλαζοπτώσεις σπάνιο. Ο αριθμός των αίθριων ημερών κυμαίνεται από 100 ως 120 ενώ η μέση ετήσια σχετική υγρασία κυμαίνεται από 65% ως 70%. Η ξηρή περίοδος στην περιοχή έχει διάρκεια 2 έως 4 μήνες, ενώ μειώνεται βαθμιαία προς τα βόρεια σε διάρκεια 1 ως 2 μηνών (ΚΥΥ, 2000).

Οι βροχοπτώσεις στην περιοχή μειώνονται σταδιακά και έχουν αντίκτυπο στην παροχή του Στρυμόνα. Βέβαια, η εν λόγω μείωση ερμηνεύεται και από την αύξηση της χρήσης του νερού του ποταμού για αρδεύσεις στη Βουλγαρία και γενικότερα της αύξησης χρήσης του νερού κατά τη θερινή περίοδο. Για την ακρίβεια, παρατηρείται γενικότερη μείωση βροχοπτώσεων στην περιοχή της Νότιας Βαλκανικής (Koutrakis et al., 2000).

Σεισμολογικά στοιχεία (2β):

Η περιοχή μελέτης ανήκει στη Ζώνη Σεισμικής Επικινδυνότητας I⁴⁶. Αυτό σημαίνει ότι οι πιθανότητες σεισμικής δραστηριότητας είναι μειωμένες, εφόσον η σεισμική επιτάχυνση του εδάφους είναι ίση με 0,16, ήτοι η χαμηλότερη σε σχέση με τις υπόλοιπες Ζώνες. Ωστόσο, όπως φαίνεται και στο χάρτη, ο Στρυμονικός Κόλπος ανήκει

⁴⁵ χάρτης 9, σελ. 204

⁴⁶ χάρτης 10, σελ. 205

στη Ζώνη Σεισμικής Επικινδυνότητας II, που σημαίνει ότι η σεισμική επιτάχυνση στον κόλπο είναι ίση με 0,24, σχετικά υψηλό ποσοστό σεισμικής επικινδυνότητας⁴⁷.

Βιοτικά χαρακτηριστικά.

Σε γενικές γραμμές η βλάστηση διαφοροποιείται ανά τα τμήματα: παραλιακό μέτωπο, παρόχθιο τμήμα του Στρυμόνα και θαλάσσια και ποτάμια περιοχή, υπόλοιπη περιοχή.

Στο παραλιακό μέτωπο, η βλάστηση είναι ελλιπής με λίγα στοιχεία οργανωμένης βλάστησης. Υπάρχουν αμμώδεις εκτάσεις στο δέλτα του ποταμού, παραθαλάσσιες λιμνοθάλασσες, έλη και θάμνους χωρίς την ύπαρξη αναχωμάτων τα οποία θα έπρεπε να χωρίζουν τις γεωργικές καλλιέργειες από τον υγρότοπο. Τα είδη που αναπτύσσονται είναι η θαμνώδης βλάστηση - τυπική μακία καθώς και είδη ρεικιών και κουμαριών. Λίγες είναι οι δασικές εκτάσεις εντός της περιοχής μελέτης, με δάση οξιάς και ελάτου, ενώ στην υπόλοιπη και κυρίως στην παράκτια ζώνη της περιοχής, είναι περισσότερες.

Παραποτάμια, αναπτύσσονται καλαμώνες (υδρόφυτα και ελόφυτα είδη), οι οποίοι ριζώνουν στα αβαθή νερά προεξέχοντας από την επιφάνεια των υδάτων. Η μεσογειακή αείφυλλη και σκληρόφυλλη βλάστηση η οποία περιβάλλει την παραλιακή ζώνη και εντοπίζεται σε κάποια παρόχθια σημεία, αποτελείται κυρίως από τυπικούς θαμνώνες αείφυλλων δρυών. Γενικά η περιοχή καλύπτεται κατά κύριο λόγο από μία μεγάλη ποικιλία θάμνων (φυλλοβόλοι θάμνοι, αείφυλλοι θάμνοι, θαμνόμορφα δένδρα, θάμνοι ειδών γαύρος και φράξος κλπ με τους φυλλοβόλους θάμνους να κυριαρχούν στην περιοχή).

Η φυτοκοινωνία και οι δασικές εκτάσεις του ευρύτερου δήμου Αμφίπολης είναι σαφώς μεγαλύτερες, στοιχείο πλήρως λογικό εφόσον τα υπώρεια του Παγγαίου όρους και το όρος των Κερδυλλίων ανήκουν σε αυτή. Ο πίνακας 1, σελ.183 δείχνει τα είδη και την κάλυψη των οικοτόπων σε ολόκληρο το δήμο. Οι δασικές εκτάσεις καταλαμβάνουν ποσοστό 36 % από το σύνολο του δήμου και παρά το μεγάλο ποσοστό των δασών στο δήμο, η ξυλεία είναι χαμηλής ποιότητας (οξιά, πλατύφυλλα) και συνεπώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο ως καυσόξυλο που σημαίνει ότι δεν αποφέρει κέρδος στην ευρύτερη περιοχή.

⁴⁷ Υ.Α. Δ17α/115/9/ΦΝ275/2003

Στο φυσικό περιβάλλον της περιοχής κυριαρχούν οι εκβολές του Στρυμόνα με ειδικά τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους τα οποία αποτελούνται από παραθαλάσσιες λιμνοθάλασσες με αλμυρό νερό και από έλη που σχηματίζονται γύρω από τις εκβολές, οι οποίες αποτελούν σημαντικό πόλο έλξης για αρκετούς επαγγελματίες και ερασιτέχνες αλιείς της ευρύτερης περιοχής. Στην περιοχή υπάρχει η 'Πλαζ Περιγιάλι', η οποία απέχει 700 μέτρα από τον οικισμό των Νέων Κερδυλλίων. Από τον οικισμό διέρχεται η οδός Θεσσαλονίκης - Καβάλας, η οποία διαμορφώνει το 'εμπορικό κέντρο' του με τους λίγους χώρους αναψυχής (καφενεία) και τα εμπορικά καταστήματα (Γείτονας κ.α., 2002).

Στο Στρυμονικό Κόλπο δραστηριοποιούνται συνολικά 63 σκάφη παράκτιας και ένα σκάφος μέσης αλιείας. Τα 16 από τα 63 σκάφη εξυπηρετούνται από το λιμάνι της Αμφίπολης που βρίσκεται ανατολικότερα του Στρυμόνα και συνδέεται με τις εκβολές του μέσω ενός διαύλου επικοινωνίας, οποίος εξαιτίας των φερτών υλών που παρασύρονται από το ποτάμι, γίνεται αβαθής και Δεν εξυπηρετεί την πρόσβαση από την 'Πλαζ Περιγιάλι' στο λιμάνι της Αμφίπολης (Κουτράκης κ.α., 1999).

Οι εκβολές του ποταμού Στρυμόνα εντάσσονται στο δίκτυο ΦΥΣΗ 2000 (NATURA 2000) με κωδικό Εθνικού Καταλόγου GR1260002 και έκταση 1297.1 εκτάρια και αποτελούν ειδική ζώνη διαχείρισης κατηγορίας ΤΚΣ/ΖΕΠ (αποτελούν και τόπο κοινοτικής σημασίας - SCI αλλά και ζώνη ειδικής προστασίας για την ορνιθοπανίδα - SPA).

Στις εκβολές του ποταμού υπάρχει πλήθος ειδών ορνιθοπανίδας. Είναι σημαντικός οικότοπος για σπάνια πτηνά, τα οποία μπορούν να διακριθούν σε πέντε κατηγορίες: τα υδρόβια (18), τα παρυδάτια (17), τα αρπακτικά (6), τα θαλασσοπούλια (10) και τα στρουθιόμορφα (16), 67 στο σύνολο (ΕΚΒΥ, 1999). Δυστυχώς δε δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην ορνιθοπανίδα της περιοχής, παρά το γεγονός ότι εντάσσεται στο δίκτυο NATURA 2000, και μάλιστα η περιοχή του Δέλτα έχει μεταβληθεί έπειτα από σχέδια αποξηράνσεων για γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

Οι ποικίλες νησίδες του Δέλτα, όπου εντοπίζονται και είδη ορνιθοπανίδας απειλούνται καθώς λιπάσματα και απόβλητα από τις αγροτικές εκμεταλλεύσεις έχουν αλλάξει την ποιότητα του νερού ενώ ταυτόχρονα οι ίδιοι οι κάτοικοι (αλιεία, βόσκηση κλπ) Δεν είναι ευαισθητοποιημένοι σε σχέση με το περιβάλλον και την περιοχή - είναι αρκετά

παραμελημένη. Στο Δέλτα του ποταμού υπάρχουν παράνομα κτίσματα, ακόμη και κατοικίες, για λόγους αλιευτικών εργασιών και τουριστικών δραστηριοτήτων, αποτελούν σοβαρή απειλή για την περιοχή και έχουν υποβαθμίσει αισθητά το περιβάλλον.

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά αποκαλύπτουν μία περιοχή φυσικού κάλλους που έρχεται σε σύγκρουση με την παρούσα κατάσταση. Η 'Πλαζ Περιγιάλι' δεν υπάρχει ουσιαστικά. Μπορεί να ονομάζεται έτσι το τμήμα της παραλίας που καταλήγει στο Στρυμονικό Κόλπο και να υπάρχει μία υποτυπώδης παρακμιακή πινακίδα η οποία να αναγράφει 'Πλαζ Περιγιάλι', αλλά η περιοχή είναι περιβαλλοντικά υποβαθμισμένη και χαρακτηρίζεται από προχειρότητα, αυθαιρεσία, εγκατάλειψη, ρίψη απορριμμάτων σε όλο το χώρο. Θεωρητικά, έχει χαρακτηριστεί και οριοθετηθεί από το πρόγραμμα LEADER και τον άξονα 'Αναμόρφωση της Σερραϊκής Υπαίθρου' ως Περιοχή Προστασίας της φύσης, αλλά εμπράκτως και εν έτη 2012 (το πρόγραμμα LEADER είναι πρόγραμμα δράσεων του 2006) δε διαφαίνεται καμία απολύτως αλλαγή στην περιοχή.

Κατά μήκος της παραλίας υπάρχουν ξύλινα παραπήγματα διάσπαρτα σε όλο το χώρο, ξεροί καλαμώνες, απεριποίητο φυσικό περιβάλλον, λαμαρινοκατασκευές ή ξύλινες κακοσυντηρημένες κατασκευές οι οποίες χρησιμοποιούνται πιθανότατα από τους επαγγελματίες ή ερασιτέχνες αλιείς.

Η εν λόγω 'Πλαζ', ωστόσο, έχει τις προϋποθέσεις για να αποτελέσει τοπίο για ανάπαυση και αναψυχή και να τονώσει οικονομικά την περιοχή, έπειτα όμως από συνολική εκκαθάριση και με γνώμονα το δίπτυχο αναψυχή - προστασία (μπορούν να κατασκευαστούν καταστήματα, εστιατόρια κλπ φιλικά όμως προς το περιβάλλον).

4. Αρχιτεκτονική κτιρίων - μορφολογία

Στο τμήμα αυτό της μελέτης έχουμε τις 'νέες πόλεις πάνω στις παλιές και τις παλιές πάνω στις νέες'. Η αρχιτεκτονική δηλαδή των κτιρίων δεν αφορά μόνο στους νεότερους οικισμούς αλλά και στην αρχιτεκτονική και μορφολογία του μνημειακού - αρχαιολογικού χώρου. Ξεχωρίζουν λοιπόν το γυμνάσιο, οι μνημειακοί τάφοι στην Αμφίπολη και στη Νέα Μεσολακκιά, τα κτίρια του παλαιού σιδηροδρομικού σταθμού του ΟΣΕ καθώς και το αρχαιολογικό μουσείο της περιοχής, κυρίως ως προς τη χρήση του και την ύπαρξή του. Η αρχή αφορά στο αν υπάρχει συνέχεια και συνοχή στο

'αρχιτεκτονικό' πλέον τρίπτυχο παρελθόν - παρόν - μέλλον. Επισημαίνεται ότι δεν αποζητείται η ταύτιση του αρχιτεκτονικού προφίλ με το σημερινό, αλλά η συνέχεια και ο συσχετισμός του.

Η σύγχρονη αρχιτεκτονική δεν έχει να αναδείξει πολλά στοιχεία και κτίρια. Το κτίριο του αρχαιολογικού μουσείου Αμφιπόλεως δεν παρουσιάζει αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον. Παρόλο που η χρήση του και ύπαρξή του είναι σημαντική, τόσο το ίδιο καθ' αυτό όσο και η σχέση του με τον περιβάλλοντα χώρο παραμένουν αδιάφορα: έρχεται επομένως σε αντιπαράθεση με την ποικιλία και την αξία των έργων που φιλοξενεί καθώς και με τον αρχαιολογικό χώρο στο σύνολό του.

Αναφορικά με την αρχιτεκτονική των σημερινών κτιρίων της περιοχής είναι μέτρια έως συμπαθητική για ελληνικό χωριό, επομένως δεν αποτελεί το άλλο άκρο, δηλαδή τη σύγχρονη ή τη βιομηχανική αρχιτεκτονική σε σχέση με τον αρχαιολογικό χώρο. Το ουδέτερο είναι κάποιες φορές χειρότερο από το ακραίο. Εν προκειμένω δεν είναι, διότι αυτή η ουδετερότητα επιδέχεται βελτιώσεων. Έντονη αντιπαράθεση παρατηρείται κυρίως και αναφορικά με την εγκατάλειψη της Αμφίπολης από τους παράγοντες και φορείς που είχαν την δυνατότητα να την αξιοποιήσουν κατά τον δέοντα τρόπο.

Σε γενικές γραμμές, τα κτίρια όλων των οικισμών είναι μονώροφα, διώροφα ή τριώροφα με μικρούς και μεγαλύτερους κήπους και ποικίλους χρωματισμούς (συνήθως λευκούς ή μπεζ - κιτρινωπούς). Πεζόδρομοι στους οικισμούς υπάρχουν, αλλά είναι αρκετά παραμελημένοι και δεν υπάρχει λογική στις χαράξεις των οικισμών που να οδηγούν στην πλατεία του χωριού ή σε κεντρικές λειτουργίες. Προβλήματα οδοποιίας εντοπίζονται εντός των οικισμών καθώς και στις πλακοστρώσεις των πεζοδρόμων, οι οποίες θα έπρεπε να συνάδουν με τους αρχαιολογικούς χώρους. Επιπρόσθετα, υπάρχουν προβλήματα βραδινού φωτισμού. Το ΣΧΟΟΑΠ άλλαξε ριζικά τις χρήσεις γης στην περιοχή και υποθετικά αναμένεται να γίνουν αλλαγές και στους τέσσερις οικισμούς. Ωστόσο, εμφανή έργα γίνονται μόνο σε κάποια τμήματα της Νέας Μεσολακκιάς - αλλαγές των οδοστρωμάτων.

Αναφορικά με τη μορφολογία του κάθε οικισμού, η Παλαιά Αμφίπολη, το ορεινότερο εκ των τεσσάρων, παρουσιάζει μία ενιαία αρχιτεκτονική εικόνα, χωρίς να έχει υιοθετήσει την παγγαιορίτικη μακεδονίτικη αρχιτεκτονική. Το ουδέτερο προφίλ της, σε συνδυασμό με την ύπαρξη του χωριού εντός του αρχαιολογικού χώρου και την ύπαρξη

του μουσείου εντός του χωριού, ούτε απωθεί ούτε όμως κρατά το ενδιαφέρον του επισκέπτη για το χωριό και το χώρο συνολικά.

Η Νέα Αμφίπολη είναι ένα χωριό που κατά τις δηλώσεις των κατοίκων της Παλαιάς Αμφίπολης και μετά από επιτόπια έρευνα, δεν φιλοξενεί πλέον μόνιμους κατοίκους. Η αρχιτεκτονική του ομοιάζει με την Παλαιά Αμφίπολη – όπως άλλωστε σε γενικές γραμμές και τα τέσσερα υπό μελέτη χωριά. Ακόμη και η ίδια εικόνα των κατοικιών, στην πλειοψηφία τους υποδηλώνει την εγκατάλειψη, ίσως και λόγω έλλειψης ανεύρεσης οικονομικών πόρων.

Τα Νέα Κερδύλλια, παρόλο που αποτελεί οικισμό γεινιάζοντα στο θαλάσσιο μέτωπο, είναι αναξιοποίητα (και μάλιστα μετά τις εκπονήσεις των ΣΧΟΟΑΠ και ΕΠ για το δήμο). Αναμενόμενο θα ήταν να γίνονται έργα τουλάχιστον σε αυτό το χωριό, διότι ειδικά το ΕΠ στοχεύει στην τουριστική ανάπτυξη της περιοχής. Παραταύτα, η έλλειψη πεζοδρομήσεων είναι εμφανής ενώ η κεντρική πλατεία του χωριού φιλοξενεί μία πεπαλαιωμένη και σχεδόν κατεστραμμένη παιδική χαρά. Τα καφενεία του χωριού (3-4) δεν παρουσιάζουν κάποια αρχιτεκτονική ιδιαιτερότητα, όπως άλλωστε και τα υπόλοιπα κτίρια του χωριού, και φαίνεται ότι κατασκευάστηκαν για να εξυπηρετούν αποκλειστικά τους σκοπούς και τις ανάγκες των κατοίκων της περιοχής.

Η εκκλησία του χωριού τοποθετείται στην κεντρική πλατεία στο κέντρο του οικισμού, στοιχείο θετικό αναφορικά με την πολεοδομία του οικισμού, ενώ γύρω της εντοπίζονται διάσπαρτες κατοικίες, Είναι πάντως πιο οργανωμένο από την Παλαιά Αμφίπολη αλλά όχι από τη Νέα Μεσολακκιά,.

Η Νέα Μεσολακκιά είναι το πιο προσεγμένο οικιστικό σύνολο, τόσο από αρχιτεκτονικής απόψεως όσο και πολεοδομικά. Το χωριό έχει 'ανοίγματα' που το κάνουν να 'αναπνέει' ενώ ο γενικότερος χώρος είναι προσεγμένος, ακόμη και οι αυλές των σπιτιών. Αρχιτεκτονικά ομοιάζει με τους υπόλοιπους οικισμούς - ουδέτερη δηλαδή και όχι παραδοσιακή ή κάποιου άλλου ελκυστικού ύφους αρχιτεκτονική των κτιρίων.

Η εικόνα της εγκατάλειψης από την άποψη της μη περιποίησης του χωριού φαίνεται και από τους ίδιους τους χώρους πρασίνου σε όλα τα χωριά, πλην της Νέας Μεσολακκιάς, που παρά την ύπαρξή τους, αισθητικά πάσχουν και θα μπορούσαν με την φροντίδα φορέων και κατοίκων να αξιοποιηθούν και να αναδειχθούν αναλόγως.

Αξίζει πάντως να σημειωθεί ότι παρά την εγκατάλειψη των υπό μελέτη οικισμών, ο επισκέπτης εξακολουθεί κατά τον περίπατό του σε κάθε έναν από αυτούς να νιώθει την ζεστασιά και ηρεμία του 'ελληνικού χωριού', με εξαίρεση ίσως την Παλιά Αμφίπολη που φαντάζει έρημη, χωρίς βέβαια αυτό να σημαίνει ότι δεν πρέπει να αξιοποιηθούν και να λάβουν χώρα οι απαραίτητες παρεμβάσεις.

B. ΙΣΤΟΡΙΑ - 'ΑΣΩΜΑΤΗ - ΑΥΛΗ' ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ.

5. Ιστορικές εκφάνσεις

Ο Θουκυδίδης αναφέρεται στην Αμφίπολη λέγοντας⁴⁸:

‘..ήν Αμφίπολιν..

..περιφανή ες θάλασσαν τε και την ήπειρον ώκισεν..’

Μετάφραση:

‘..ήν Αμφίπολιν..

..περιφανή ες θάλασσαν τε και την ήπειρον ώκισεν..’

(Θουκυδίδης, χ.χ.)

Η φράση του Θουκυδίδα φανερώνει τη διττή μορφή της Αμφί - πόλις⁴⁹: 'πόλις' που βρέχεται από δύο μεριές από τον ποταμό Στρυμόνα. Μία πόλις, ή σημερινός οικισμός, με πλούσια ιστορία και εξαιρετικά σημαντική θέση από αρχαιοτάτων χρόνων. Η περιοχή φυσικά δεν ταυτιζόταν με τον οικισμό το σημερινό, αλλά νοούνταν η ευρύτερη περιοχή ως Αμφίπολις, όπως άλλωστε διαφαίνεται και από τις θέσεις των αρχαιολογικών χώρων. Τα ακριβή δηλαδή όρια της περιοχής της Αμφίπολης δεν είναι απόλυτα ούτε βέβαια, ενώ αλλάζουν σε διάφορες εποχές της ιστορίας. Ως όρια μπαίνουν τα γύρω βουνά, ο Στρυμόνας, ρυάκια ή χείμαρροι που αποτελούν σταθερά γεωγραφικά σημεία (Λαζαρίδης, 1972).

Η Νέα Μεσολακκιά που εμπίπτει στην ευρύτερη περιοχή μελέτης, είναι νέος οικισμός που ιδρύθηκε μετά το 1965. Ομοίως, και τα Νέα Κερδύλλια. Ως οικισμοί επομένως, έχουν μικρή ιστορία. Ωστόσο, εντάσσονται στα όρια της ευρύτερης περιοχής της Αμφίπολης. Εφεξής λοιπόν, ως ιστορία της Αμφίπολης νοείται το χωρικό σύνολο εντός των ορίων της περιοχής μελέτης - και κατ' επέκταση η Νέα Μεσολακκιά και τα Νέα

⁴⁸ Οι σημαντικότερες πηγές για το κεφάλαιο των ιστορικών εκφάνσεων αποτελούν τα εξής συγγράμματα 1. 'Αμφίπολις' (Λαζαρίδης, 2005), 2. 'Αμφίπολις και Άργιλος' (Λαζαρίδης, 1972), 3. 'Αμφίπολις' (Hirschfeld, 1894) με συμπλήρωση του άρθρου από τον Παπασταύρου (1965), 4. 'Ενιαίο Δίκτυο Αρχαιολογικών Χώρων Μακεδονίας' (ΤΑΠΑ, 2005) καθώς και τα εκθέματα του μουσείου της Αμφίπολης - προσωπική επίσκεψη.

⁴⁹ Ιστορικά καλείται 'Αμφίπολις' και νοείται η ίδια η πόλη αλλά και η ευρύτερη περιοχή έχοντας περίπου στο βόρειο τμήμα τη Νέα Μεσολακκιά και φτάνοντας μέχρι τα σημερινά Νέα Κερδύλλια και το λιμάνι της Ηιόνας - σημερινός Στρυμονικός κόλπος.

Κερδύλλια που εντάσσονται σε αυτό το χωρικό σύνολο. Είναι βέβαια λογικό να χαρακτηρίζεται η περιοχή ως ευρύτερη της Αμφίπολης και να της δίνεται τέτοια ταυτότητα, εφόσον η παράδοση και η ίδια η ιστορία τη θέλει γνωστή με αυτό το όνομα.

Η περιγραφή των ιστορικών εκφράσεων και εκφάνσεων χωρίζεται σε δύο περιόδους, την προχριστιανική και τη μεταχριστιανική περίοδο. Αυτό γίνεται για τρεις σημαντικούς λόγους. Ο πρώτος είναι πρακτικός, ώστε να γίνει πιο ξεκάθαρη στο μυαλό η ιστορία της περιοχής λόγω του πλούτου της ιστορικής πληροφορίας που υπάρχει για την Αμφίπολη. Με κάποιο τρόπο πρέπει να γίνει ομαδοποίηση των περιστατικών. Ο δεύτερος είναι, ομοίως, πρακτικός και αφορά στο γεγονός ότι το ιστορικό χρονόμετρο μηδενίζεται στη γέννηση του Χριστού, όπως έχει επικρατήσει, εννοώντας ότι τα π.Χ. έτη ακολουθούν φθίνουσα πορεία μέχρι να μηδενιστούν. Από κει και έπειτα, αρχίζουν και αυξάνονται (στα μ.Χ. έτη). Ο τρίτος λόγος είναι ότι λιγότερα πράγματα είναι γνωστά για τη μεταχριστιανική περίοδο και περισσότερο αβέβαια. Γενικότερα το ενδιαφέρον για τα μ.Χ. έτη, ως προγενέστερα, εντοπίζεται κυρίως στο κατά πόσον διατηρήθηκαν και συντηρήθηκαν οι αρχαιολογικοί χώροι - μετά από κάποιες μεγάλες καταστροφές - καθώς και η σημασία της περιοχής για τα δεδομένα της εποχής.

Προχριστιανική περίοδος:

Ως τυπικό έτος ίδρυσης της Αμφίπολης, αναφέρεται το 437 π.Χ. (1) από Αθηναίους αποίκους με οικιστή τον Άγνωνα, από τον οποίο έλαβε και το όνομά της. Στην πραγματικότητα βέβαια η θέση του οικισμού προϋπήρχε της παραπάνω ημερομηνίας. Οι Πάριοι πιθανώς να ήταν οι πρώτοι άποικοι της περιοχής, όπως ισχυρίζεται ο αρχαιολόγος Δημήτρης Λαζαρίδης, καθώς, με λεγόμενά του, σπεύδουν να κατακτήσουν περί το 650 π.Χ., τις θρακικές παραλίες με στρατηγούς τον ποιητή Αρχίλοχο και τον Γλαύκο (ποιητή που συνήθιζε τη ζωή του στρατιώτη). Πιθανολογείται λοιπόν ότι κατόρθωσαν να φτάσουν μέχρι την αρχαία Ηιόνα - επίνειο της Αμφίπολης που εντοπίζεται στις εκβολές του Στρυμονικού κόλπου - και την ευρύτερη περιοχή της Αμφίπολης (Λαζαρίδης, 2001).

Ο Αρχίλοχος σε ποιήματά του έχει αναφερθεί στη σύγκριση της Θάσου, όπου κατόρθωσαν να εγκατασταθούν οι Πάριοι στις αρχές του 7ου αι., με τις ακτές του ποταμού Σίριου. Σύμφωνα με το Λαζαρίδη, ο 'Σίριος' είναι θρακική πόλη στην περιοχή του Στρυμόνα, στοιχείο που όντως μαρτυρά την ύπαρξη των Πάριων στο Στρυμονικό

κόλπο και επομένως στην περιοχή της Αμφίπολης. Ο Γιώργος Μπλανάς ωστόσο υποστηρίζει ότι είναι ποταμός της νότιας Ιταλίας, στις όχθες του οποίου ήταν χτισμένη ελληνική αποικία (Μπλανάς, 2001). Όποια άποψη και αν γίνει δεκτή, ένα είναι βέβαιο: η ιστορία της Αμφίπολης, είτε ξεκίνησε το 650 π.Χ. με την εισβολή των Πάριων στο Στρυμονικό κόλπο, είτε το 437 π.Χ., είναι μακρά και ορατή στο χώρο μέχρι σήμερα, με τα μνημεία και τους αρχαιολογικούς της χώρους.

Συνεχίζοντας τον εντοπισμό των σημαντικότερων ιστορικών στιγμιότυπων, σημαντικός ήταν ο ρόλος της περιοχής την περίοδο του Πελοποννησιακού Πολέμου, το 422 π.Χ., που αποτέλεσε πεδίο συγκρούσεων μεταξύ των Αθηναίων και των Σπαρτιατών (2). Τελικά, οι Λακεδαιμόνιοι υποχρεώθηκαν να παραδώσουν την Αμφίπολη στους Αθηναίους, σύμφωνα με τους όρους της ειρήνης του Νικία⁵⁰ το 421 π.Χ. Η περιοχή περιήλθε στους Μακεδόνες με την κατάκτησή της από το Φίλιππο το Β' το 358/7 π.Χ. Είναι περίοδος που η περιοχή ανθεί, καθώς αποτελεί σημαντικό αστικό κέντρο εκείνης της περιόδου (3) και έδρα του βασιλικού νομισματοκοπείου (4).

Η θέση της Αμφίπολης συνέχισε να είναι σπουδαία τα χρόνια που έζησε ο Μέγας Αλέξανδρος. Περιστατικά από τα οποία διαφαίνεται ο ισχυρισμός αυτός είναι η εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου κατά της Θράκης το 336 π.Χ., καθώς η πόλη χρησιμοποιήθηκε ως ναυτική βάση για τις προετοιμασίες της εξόρμησης (5). Πρόσθετο περιστατικό αποτελεί η απόφαση του Μεγάλου Αλεξάνδρου να χαρακτηρίσει την Αμφίπολη ως μία από τις έξι πόλεις όπου θα χιζόταν ένας μεγάλος, πολυτελούς κατασκευής ναός (6). Τέλος, πολλοί εταίροι του Μεγάλου Αλεξάνδρου εγκαταστάθηκαν στην περιοχή μετά την επιστροφή τους από την Ασία, στοιχείο που αποδιδνύει επίσης τη σημασία της τα τότε χρόνια (7). Μετά τη ρωμαϊκή κατάκτηση, η Αμφίπολη ορίστηκε ως μία από τις τέσσερις διοικητικές περιφέρειες, τις 'μερίδες' όπως τις αποκαλούσαν, στις οποίες είχε χωριστεί η Μακεδονία, μέχρι το έτος 148 π.Χ. (8). Αυτή την περίοδο η πόλη ακμάζει, ενώ κατέχει αξιόλογη θέση ως εμπορικό κέντρο και νομισματοκοπείο με σειρές νομισμάτων με την επιγραφή 'Μακεδόνων Πρώτης' (9). Στα μέσα του 1ου αι. π.Χ. λεηλατήθηκε από τους Θράκες (10).

⁵⁰ Συνθήκη μεταξύ Δηλιακής και Πελοποννησιακής Συμμαχίας το Μάρτιο του 421 π.Χ. Περιλάμβανε τους όρους της ειρήνης περί ανταλλαγής αιχμαλώτων και καθορισμού της μοίρας διαφόρων πόλεων.

Μεταχριστιανική περίοδος:

Μετά την επικράτηση του χριστιανισμού αλλάζουν τα δεδομένα. Απ' ό,τι φαίνεται συνέχισε να αποτελεί σημαντικό αστικό κέντρο, καθώς βρέθηκαν στην περιοχή ευρήματα όπως παλαιοχριστιανικά μνημεία. Ήταν πάντως έδρα επισκοπής έως το έτος 692 μ.Χ. (2). Σημαντικό στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι ο απόστολος Παύλος στο ταξίδι του από τους Φιλίππους για τη Θεσσαλονίκη, πέρασε από την Αμφίπολη το 49 ή 50 μ.Χ., ακολουθώντας την Εγνατία Οδό, τη μεγάλη ρωμαϊκή οδική αρτηρία (1). Φαίνεται η σημασία τόσο της Εγνατίας όσο και των αστικών κέντρων, τα οποία μέχρι και σήμερα δεν έχουν χάσει αυτή τους την αξία (η Εγνατία ως χάραξη και οι πόλεις ως κόμβοι -αστικοί, αρχαιολογικοί - πολιτιστικοί κλπ).

Η περιοχή πιθανολογείται ότι υπέστη καταστροφές κατά τον 8ο ή 9ο μ.Χ. αι. από Σλαβικές φυλές (3). Το όνομα της πόλης αναφέρουν Βυζαντινοί συγγραφείς με αρχαϊζουσα γλώσσα, που δείχνει την τότε αξία της (4). Το 14ο αι. μ.Χ. η πόλη εξακολουθεί να κατέχει στρατηγική θέση, όπως φαίνεται από τις οχυρώσεις στρατηγών του Βυζαντίου (Αλέξιος και Ιωάννης Πριμικίρης) - (5). Το ενδιαφέρον των Ευρωπαίων ταξιδιωτών για το ιστορικό και αρχαιολογικό απόθεμα της περιοχής ξεκινά το 18ο αι. (6). Τους 2 τελευταίους αιώνες, πραγματοποιούνται ανασκαφές και εντοπίζεται υλικό που σχετίζεται με τη μυθολογία, την ιστορία και την τοπογραφία της περιοχής (7).

Γ. ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ.

6. Ανθρωπογενή χαρακτηριστικά

6.1. Οικιστικοί Υποδοχείς:

Η περιοχή αποτελείται γενικά από πεδινές και κάποιες λοφώδεις εκτάσεις καθώς και από το παράκτιο τμήμα όπου βρίσκεται και ο λιμένας της Αμφίπολης. Οι οικισμοί εντός της περιοχής μελέτης είναι τέσσερις, η Νέα Μεσολακκιά, η Παλιά Αμφίπολη, η Νέα Αμφίπολη και τα Νέα Κερδύλλια εκ του συνόλου των έντεκα οικισμών που έχει ο Δ Αμφίπολης.

Τα πληθυσμιακά μεγέθη του δήμου είναι εξαιρετικά χαμηλά (περί τους 3.500 κατοίκους) ενώ υπάρχουν οικισμοί οι οποίοι είναι ακατοίκητοι, με κάποια σπίτια να χρησιμοποιούνται ως παραθεριστικές κατοικίες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η Νέα Αμφίπολη εντός της περιοχής μελέτης, η οποία μάλιστα χωροθετείται κατά μήκος του οδικού δικτύου, δεν κατοικείται από ντόπιους, παρά μόνο φιλοξενεί παροδικούς ιθαγενείς τουρίστες, συνεπώς δύναται να αποτελέσει οικιστικό υποδοχέα. Άλλο ένα τέτοιο παράδειγμα εντός του δήμου Αμφίπολης αλλά εκτός της περιοχής μελέτης, είναι η Παλιά Μεσολακκιά, εκτός της περιοχής μελέτης, οικισμός εγκαταλελειμμένος λόγω της μετεγκατάστασης των κατοίκων στη Νέα Μεσολακκιά η οποία χωροθετείται εντός της περιοχής μελέτης.

Τα Νέα Κερδύλλια είναι οικισμός στο Στρυμονικό κόλπο, γειτνιάζων με τη θάλασσα. Η ανάπτυξη του είναι οργανική και χρονολογείται μετά τη δεκαετία του '60. Μάλιστα, στερείται ρυμοτομικού σχεδίου και βασικών υποδομών, όπως και οι υπόλοιποι οικισμοί με τη Νέα Μεσολακκιά να βρίσκεται σε κάπως καλύτερη κατάσταση. Ο οικισμός έχει προοπτικές τουριστικής ανάπτυξης, ιδίως λόγω της εγγύτητάς του με τη θάλασσα.

Η άναρχη δόμηση αποτελεί ένα πρόσθετο πρόβλημα για ολόκληρη την περιοχή, δεδομένου του πλούσιου αρχαιολογικού της αποθέματος, του παραλιακού της μετώπου το οποίο μάλιστα φιλοξενεί σημαντικό αριθμό ειδών πανίδας, καθώς και του φυσικού περιβάλλοντος στο σύνολό του.

2. Υποδομές:

Η έδρα της Αμφίπολης, είναι η Παλαιοκόμη, οικισμός εκτός της περιοχής μελέτης, η οποία βρίσκεται σε σαφώς καλύτερο επίπεδο σε σχέση με τις υποδομές των υπόλοιπων

οικισμών. Πολλές χρήσεις των οικισμών εξυπηρετούνται από την Παλαιοκώμη αλλά και την Πρώτη (Δ. Πρώτης) και κυρίως το Ροδολίβος (Δ. Ροδολίβους) - ο διοικητικός και κοινωνικός εξοπλισμός είναι υποτυπώδης. Οι ελλείψεις βέβαια σημειώνονται και σε άλλους τομείς, όπως για παράδειγμα παιδικοί σταθμοί, πολιτιστικά κέντρα, χώροι αθλητισμού κλπ. Με το ΣΧΟΟΑΠ αναμένεται να διευθετηθούν τα προβλήματα αυτά, όπως παρουσιάζεται παρακάτω. Επισημαίνεται ότι στους οικισμούς της περιοχής μελέτης δεν είναι σε εξέλιξη ούτε έχουν ολοκληρωθεί έργα που προβλέπονται από το ΣΧΟΟΑΠ, με εξαίρεση τη Νέα Μεσολακκιά. Οι κάτοικοι πάντως εξακολουθούν να έχουν παράπονα σε σχέση με τα δίκτυα των υποδομών στο σύνολό τους.

Υδρευση [α]

Η ύδρευση στα χωριά είναι σημαντικό πρόβλημα. Στην Αμφίπολη και στα Νέα Κερδύλλια το δίκτυο είναι παλιό και παρατηρούνται γενικότερες ελλείψεις. Η Νέα Μεσολακκιά έχει δίκτυο ύδρευσης εδώ και μία εξαετία (με το ΕΠ της περιφέρειας 2000 - 2006).

Αποχέτευση [β]

Τόσο στη Ν. Μεσολακκιά όσο και στην Αμφίπολη δεν υφίσταται δίκτυο ακαθάρτων, οι οικισμοί εξυπηρετούνται από βόθρους. Μόνο ο οικισμός Ν. Κερδύλλια εξυπηρετείται από εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων (βιολογικός καθαρισμός) και δίκτυο ακαθάρτων.

Ηλεκτρική ενέργεια [γ]

Υπάρχει υποσταθμός ηλεκτρικής ενέργειας στην Παλιά Αμφίπολη, ισχύος 80 MW, ο οποίος ηλεκτροδοτεί τους υπόλοιπους οικισμούς. Βέβαια, πολλοί από τους κατοίκους χρησιμοποιούν ξυλεία για τη θέρμανσή τους καθώς μικρός αριθμός διαθέτει κεντρική θέρμανση. Η ετήσια άνοδος της κατανάλωσης στην περιοχή ανέρχεται σε 6%.

Τηλεπικοινωνίες [δ]

Δύο κέντρα τηλεπικοινωνιών εξυπηρετούν την περιοχή, τα οποία χωροθετούνται στην Παλαιοκώμη και στα Νέα Κερδύλλια. Το κέντρο της Παλαιοκώμης εξυπηρετεί την Αμφίπολη και τη Μεσολακκιά ενώ αυτό των Νέων Κερδυλλίων, τον ομώνυμο οικισμό καθώς και τους γύρω οικισμούς, οι οποίοι όμως βρίσκονται εκτός της περιοχής μελέτης. Βέβαια, τα υφιστάμενα κέντρα είναι αναλογικής και όχι ψηφιακής τεχνολογίας.

Κοινωνικές υποδομές (εκπαίδευση, αθλητισμός, πολιτισμός κλπ)/ε/

Ελλείψεις στις κοινωνικές υποδομές παρατηρούνται σε όλους τους οικισμούς. Λύκειο που εξυπηρετεί το δήμο υπάρχει στο Ροδολίβος και γυμνάσιο στην Παλαιοκόμη. Τα προγραμματικά μεγέθη από το ΣΧΟΟΑΠ προβλέπουν ότι οι μαθητές του νηπιαγωγείου το 2020 θα ανέρχονται στους 11, οι μαθητές του δημοτικού στους 53, του γυμνασίου στους 27 και του λυκείου στους 22. Αντίστοιχα για τους υπόλοιπους οικισμούς, στη Νέα Αμφίπολη τα νούμερα αυτά μεταβάλλονται σε 3, 15, 8, 6, στην Παλιά Αμφίπολη σε 5, 25, 13, 10 και στα Νέα Κερδύλλια σε 17, 85, 43, 34.

Ειδικότερα, η Νέα Μεσολακκιά δεν έχει καμία δημόσια υπηρεσία και δε λειτουργεί επίσης δημοτικό σχολείο, νηπιαγωγείο, παιδικός σταθμός, ΚΑΠΗ κλπ. Υπάρχει μόνο ένα γήπεδο ποδοσφαίρου και ένα αγροτικό ιατρείο.

Ο οικισμός Νέα Κερδύλλια, διαθέτει κοινοτικό κατάστημα, γραφείο του ΕΛΤΑ, υποσταθμό του ΟΤΕ ενώ λειτουργεί ένα εξατάξιο Δημοτικό – Νηπιαγωγείο, για το οποίο προτείνεται αναβάθμιση, ενώ εξυπηρετεί του υπόλοιπους τρεις οικισμούς. Υπάρχει επιπρόσθετα, αγροτικό ιατρείο, γήπεδο ποδοσφαίρου και παλιά ιχθυόσκαλα.

Η Παλιά Αμφίπολη αντιμετωπίζει πρόβλημα στις βασικές υποδομές της, εφόσον δεν έχει καμία δημόσια υπηρεσία πλην του κοινοτικού καταστήματος. Δεν λειτουργεί νηπιαγωγείο, δημοτικό (στο κτίριο στεγάζεται η Αρχαιολογική Υπηρεσία), παιδικός σταθμός, ΚΑΠΗ, ενώ σε αυτό τον οικισμό στεγάζεται το αρχαιολογικό μουσείο.

Η Νέα Αμφίπολη δεν έχει κοινωνικές υποδομές, στοιχείο απόλυτα λογικό από τη στιγμή που δεν έχει μόνιμους κατοίκους, αν και το ΣΧΟΟΑΠ ορθώς προτείνει τη δημιουργία κοινωνικών υποδομών στον οικισμό.

Κέντρο Υγείας δεν υπάρχει στο Δ. Αμφίπολης Το ΣΧΟΟΑΠ προτείνει γενικά τη δημιουργία (όπου δεν υφίσταται σήμερα) και τη λειτουργία τουλάχιστον ενός τοπικού ιατρείου σε κάθε οικισμό του Δ. Αμφίπολης. Στη ζώνη των παραλιακών οικισμών προτείνεται επιπρόσθετα η δημιουργία χώρου περίθαλψης (συγκεκριμένα στην περιοχή Ράχη – Γιάντσα) που θα εξυπηρετεί το σύνολο της παραλίας Κερδυλλίων, συνεπώς και τα Νέα Κερδύλλια.

Ως προς τις πολιτιστικές υποδομές του δήμου, μουσεία υπάρχουν στην Παλαιοκόμη (2 μουσειακοί χώροι, ένας ιδιωτικός και ένα λαογραφικό μουσείο) και στην Παλιά

Αμφίπολη (αρχαιολογικό μουσείο). Πολιτιστικό κέντρο λειτουργεί στα Νέα Κερδύλλια. Στην Αμφίπολη, στους χώρους του παλιού δημοτικού σχολείου στεγάζονται αρχαιολογικές υπηρεσίες και αποθήκες αρχαιοτήτων.

Υπάρχει ανάγκη για χώρους πολιτιστικής χρήσης, καθώς οι υπάρχοντες σύλλογοι λειτουργούν κυρίως σε χώρους παλιών σχολείων, χωρίς αυτοί να έχουν διαμορφωθεί κατάλληλα και επιπλέον δεν υπάρχουν χώροι συγκέντρωσης κοινού για τη διεξαγωγή πολιτιστικών εκδηλώσεων. Χώροι πολιτιστικών δραστηριοτήτων προτείνονται ούτως ή άλλως από το ΣΧΟΟΑΠ, απλώς είναι αναγκαία η ευαισθητοποίηση του κοινού και η καλύτερη οργάνωση, διότι υπάρχει σύγχυση στον τομέα αυτό.

Τουριστικές υποδομές[ζ]

Στο δήμο υπάρχουν κάποια καταλύματα και εστιατόρια, κυρίως στους παραλιακούς οικισμούς. Το ΣΧΟΟΑΠ αναφέρει ότι στην Αμφίπολη υπάρχουν δύο ξενοδοχεία στην Αμφίπολη (το ένα υπό κατασκευή), παρόλο που δεν ήταν ιδιαίτερα εμφανή στο χώρο, μετά από εκτενή επιτόπια παρατήρηση. Άλλα τουριστικά καταλύματα στην περιοχή μελέτης δεν υπάρχουν.

Η πρόταση του ΣΧΟΟΑΠ δεν καθορίζει συγκεκριμένες ζώνες τουριστικής ανάπτυξης και αναψυχής. Θεωρεί ότι το φυσικό περιβάλλον στο δήμο είναι ελκυστικό και δύναται να προσελκύσει έντονη τουριστική δραστηριότητα.

Δίκτυα Μεταφορών[η]

Σε γενικές γραμμές το οδικό δίκτυο της περιοχής κρίνεται ικανοποιητικό (οδική σύνδεση με Σέρρες, Δράμα και Θεσσαλονίκη). Η εθνική οδός Θεσσαλονίκης – Καβάλας διέρχεται παροχθίως του Στρυμόνα και ένα κομμάτι της παράλληλα με την Εγνατία Οδό. Η Εγνατία Οδός περνά από πολύ κοντινή απόσταση σε σχέση με τον αρχαιολογικό χώρο ενώ, πέραν των χωματόδρομων και μικρότερων δρόμων που διαρρέουν την περιοχή, η επαρχιακή οδός Καβάλας - Αμφίπολης και Αμφίπολης - Σερρών διέρχεται από την περιοχή μελέτης, κάθετα στην Εγνατία οδό⁵¹.

Σιδηροδρομική σύνδεση στην περιοχή δεν υπάρχει σήμερα (παλαιότερα υπήρχε κάποια υποτυπώδης, η οποία φαίνεται άλλωστε και από την ύπαρξη των παλιών κτιρίων -

⁵¹ βλ. χάρτης 11.

σταθμών που εξυπηρετούσαν το δίκτυο αυτό). Δίκτυο υπεραστικών - αστικών συγκοινωνιών υπάρχει αλλά είναι υποτυπώδης - η σύνδεση με τη Θεσσαλονίκη και τις Σέρρες γίνεται με λεωφορεία των ΚΤΕΛ σε καθημερινή βάση. Ωστόσο, τα ωράρια και για τη διέλευση στους οικισμούς είναι περιορισμένα και δεν υπάρχει κάποια πληροφόρηση στους οικισμούς σχετικά με αυτά.

Λιμάνι Αμφίπολης[θ]

Το λιμάνι της Αμφίπολης είναι το μοναδικό λιμάνι του δήμου και, παραταύτα, αναξιποίητο. Σύμφωνα με το ΠΠΧΣΑΑ Κεντρικής Μακεδονίας, χαρακτηρίζεται ως μικρός λιμένας – αλιευτικό καταφύγιο. Βρίσκεται σε απόσταση 800 μ. ανατολικά των εκβολών του Στρυμόνα, με τον οποίο ενώνεται με πλευσίμο κανάλι, εντάσσεται στο ευρωπαϊκό δίκτυο ΦΥΣΗ 2000 (NATURA 2000), ενώ σε εκκρεμότητα για την αξιοποίησή του βρίσκονται έργα που αφορούν στη χρήση του λιμένα ως αλιευτικό καταφύγιο και μαρίνα σκαφών αναψυχής⁵², ήτοι η μελέτη καθορισμού χερσαίας και θαλάσσιας ζώνης λιμένα καθώς και η ΜΠΕ για τη δημιουργία του αλιευτικού καταφυγίου (αναμένεται η κατασκευή τριών πλωτών προβλητών με χωρητικότητα του καταφυγίου ίση με 200 μικρά αλιευτικά σκάφη). Αναφορικά με τη μαρίνα σκαφών αναψυχής, το λιμάνι μπορεί να αξιοποιηθεί τουριστικά, αν και δεν ανήκει στο Εθνικό Σύστημα Λιμένων Αναψυχής.

6.2. Καλύψεις και χρήσεις γης:

Οι καλύψεις γης στην περιοχή είναι υδάτινες επιφάνειες, βοσκότοποι, δασικές εκτάσεις και κατοικία - οικισμοί⁵³. Η περιοχή καλύπτεται κυρίως από πεδινές εκτάσεις και γεωργική γη.

Αναφορικά με τις χρήσεις γης στους οικισμούς, το σύνολο των οικισμών του Δ. Αμφίπολης ανήκει μέχρι σήμερα στην κατηγορία των μικρών οικισμών κάτω των 2.000 κατοίκων και η διευθέτηση των χρήσεων γης έγινε ούτως ή άλλως με την εκπόνηση ΣΧΟΟΑΠ (2005). Πριν από το ΣΧΟΟΑΠ, υπήρχαν μόνο οριοθετήσεις κάποιων οικισμών και στην περιοχή μελέτης, η Παλιά και η Νέα Αμφίπολη στερούνταν ορίων (προφανώς η Νέα Μεσολακκιά και τα Νέα Κερδύλλια ήταν οριοθετημένοι οικισμοί, αλλά τμήματά τους στερούνταν ρυμοτομικού σχεδίου). Το στοιχείο αυτό όπως

⁵² Απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου - Αριθμ. 92/2001

⁵³ βλ. χάρτης 11

αναφέρεται και παρακάτω προκάλεσε σύγχυση στις χρήσεις γης στον παράκτιο χώρο και αύξησε τα ποσοστά της άναρχης δόμησης.

Στους οικισμούς της περιοχής μελέτης οι κύριες χρήσεις γης είναι η γενική και αμιγής κατοικία, ενώ προτείνεται δημιουργία περιοχής τοπικού κέντρου και κεντρικών λειτουργιών στη Νέα Μεσολακκιά, στη Νέα και στην Παλιά Αμφίπολη, καθώς υπάρχει ήδη τοπικό κέντρο στα Νέα Κερδύλλια, κατά μήκος του κεντρικού οδικού άξονα.

Γενικότερα υπάρχουν αυξημένες ανάγκες σε κοινόχρηστους ελεύθερους χώρους και αναψυχής (χώρους πρασίνου, πλατείες, πάρκα, παιδικές χαρές κ.λπ.) στην Παλιά και Νέα Αμφίπολη. Στη Νέα Μεσολακκιά και τα Νέα Κερδύλλια, βάσει των πινάκων των κοινωνικών υποδομών του ΣΧΟΟΑΠ, Δεν παρατηρούνται ελλείψεις, ωστόσο το ΣΧΟΟΑΠ προτείνει ελεύθερους κοινόχρηστους χώρους πρασίνου και σε αυτούς τους δύο οικισμούς.

7. Δημογραφικό προφίλ

7.1. Πληθυσμός.

Η αναμενόμενη πληθυσμιακή εξέλιξη του δήμου σύμφωνα με το ΣΧΟΟΑΠ είναι 6.590 κάτοικοι το έτος 2020, εκ των οποίων οι 1.700 εκτιμάται ότι θα είναι εποχιακός παραθεριστικός πληθυσμός των παραλιακών οικισμών (πληθυσμός του δήμου με την απογραφή του 2001 είναι 3500 κάτοικοι).

Το εκπαιδευτικό επίπεδο στο δήμο είναι αρκετά χαμηλό, καθώς το 15% δεν έχει αποφοιτήσει από το δημοτικό σχολείο και μόλις το 5% έχει τελειώσει κάποιο ΑΕΙ ή ΤΕΙ. Οι απόφοιτοι πάντως του δημοτικού σχολείου αγγίζουν το ποσοστό της τάξεως του 40% και της μέσης εκπαίδευσης, το 12% (ΕΣΥΕ, 2001).

Όσον αφορά στους οικονομικούς μετανάστες, συνολικά στην περιοχή έχουν εγκατασταθεί 278 μετανάστες με το μεγαλύτερο ποσοστό να κατοικεί στην Παλιά Αμφίπολη (159). Το 57% του δήμου, κατάγεται από την Αλβανία, ενώ το υπόλοιπο 43% από τις χώρες Βουλγαρία, Γεωργία και Αρμενία.

Η περιοχή μελέτης έχει το ίδιο προφίλ με το δήμο. Οι πληθυσμοί της Νέας Αμφίπολης, της Παλιάς Αμφίπολης, της Νέας Μεσολακκιάς και των Νέων Κερδυλλίων με βάση την απογραφή του 2001 είναι με 94, 213, 436 και 685 αντιστοίχως. Ωστόσο, μετά από προσωπική και επιτόπια παρατήρηση, τα νούμερα αυτά δε φαίνεται να αντιστοιχούν

στο πραγματικό πληθυσμιακό προφίλ της περιοχής. Με εξαίρεση τη Νέα Μεσολακκιά και τα Νέα Κερδύλλια, που μπορεί να αναφερθεί η αίσθηση του 'ελληνικού χωριού', αν και ο απογραφόμενος πληθυσμός πάλι φαντάζει υπέρογκος σε σχέση με το παρατηρητέο αποτέλεσμα, η Παλιά Αμφίπολη ήταν σχεδόν 'νεκρή'.

Με εξαίρεση το τοπικό καφενείο που συγκέντρωνε κατά κύριο λόγο γηραιό πληθυσμό και κάποιους μεσήλικες, το υπόλοιπο χωριό φάνταζε άδειο. Από την έρευνα πεδίου δε, και τη συζήτηση με τους ίδιους τους κατοίκους προέκυψε ότι το χωριό έχει μόνο 4 παιδιά ηλικίας 16 -17 ετών καθώς και 3 - 4 παιδιά κάτω των 6 ετών. Το ηλικιακό προφίλ των υπόλοιπων χωριών συμφωνεί εν μέρει με τα ποσοστά της ΕΣΥΕ.

Οι οικονομικοί μετανάστες κατοικούν τόσο στην Παλιά Αμφίπολη όσο και στη Νέα Μεσολακκιά και τα Νέα Κερδύλλια. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, η περιοχή αντιμετωπίζει δημογραφικά προβλήματα τα οποία απηγούν την κρίση του πρωτογενή τομέα, την έλλειψη ευκαιριών απασχόλησης και άλλα διαρθρωτικά προβλήματα.

Πρόσθετο πρόβλημα στην περιοχή αποτελεί η διάρθρωση των ηλικιακών ομάδων, όπου το 50% είναι ηλικίας άνω των 45 ετών. Μεγάλο είναι και το ποσοστό του γηραιού πληθυσμού ενώ μικρό είναι το ποσοστό της νεολαίας, ιδίως εκείνης που κατοικεί στην Παλιά Αμφίπολη. Οι ίδιοι οι κάτοικοι της περιοχής εντοπίζουν ως πρόβλημα την έλλειψη της νεολαίας στην περιοχή και εκφράζουν την επιθυμία τους για εύρεση κινήτρων σε σχέση με τη συγκέντρωση νέων.

Εντοπίζεται τέλος το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, η ενασχόληση μεγάλου τμήματος του πληθυσμού με τον πρωτογενή και η έλλειψη εξειδίκευσης και επιμόρφωσης.

7.2. Παραγωγή και απασχόληση.

Το ποσοστό των ανέργων στην περιοχή αγγίζει το 15 %, ενώ σε αντιστοιχία με τα άτομα των νεότερων ηλικιών να αντιμετωπίζουν το μεγαλύτερο πρόβλημα. Το στοιχείο αυτό επισημαίνεται ως σημαντικό, διότι η μειωμένη απασχόληση σε μία περιοχή και ιδίως για άτομα νέων ηλικιών δύναται να λειτουργήσει απωθητικά σε σχέση με την εγκατάστασή τους σε μία περιοχή. Συνεπώς και λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι το ποσοστό της νεολαίας στην περιοχή είναι ήδη μικρό, οι ελλείψεις θέσεων εργασίας μπορεί να επιτείνουν το φαινόμενο.

Το προφίλ του δήμου είναι αγροτικό, όπως και της ίδιας της ΠΕ αλλά και της περιοχής μελέτης, καθώς η γεωργία αποτελεί τη βάση της τοπικής οικονομίας και απασχολεί το μεγαλύτερο ποσοστό των κατοίκων της. Στην ΠΕ Σερρών παράγεται το 3,4 % του συνολικού γεωργικού προϊόντος της χώρας, στοιχεία που δικαιολογούν τον παραπάνω ισχυρισμό (ΕΣΥΕ, 2001).

Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι ο πληθυσμός του Δήμου, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή, είναι περίπου 3000 κάτοικοι και ο πρωτογενής τομέας παραγωγής απασχολεί το 60% εξ αυτών. Η κτηνοτροφία αποτελεί επίσης βασική οικονομική δραστηριότητα - η ΠΕ Σερρών είναι από τους πρώτες ΠΕ παραγωγής κτηνοτροφικών προϊόντων.

Στο δευτερογενή τομέα απασχολείται το 15% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, σε ελαιοτριβεία και βιοτεχνικές μονάδες. Οι μεταποιητικές δραστηριότητες συγκεντρώνονται σε μεγαλύτερο ποσοστό στο Ροδολίβος και η συνέχεια έρχεται με την Αμφίπολη. Όσο για τον τριτογενή τομέα, η φέρουσα τουριστική ικανότητα του δήμου είναι πολύ χαμηλή (0,55%), παρά την ύπαρξη αρχαιολογικού χώρου στην περιοχή. Επιπρόσθετα, οι υποδομές διανυκτέρευσης τόσο στο σύνολό του, όσο και στην περιοχή μελέτης είναι λίγες, όπως και οι επιχειρήσεις τουριστικού χαρακτήρα.

8. Κατευθύνσεις/ προβλέψεις του υπερκείμενου σχεδιασμού - Προγράμματα

Παρακάτω γίνεται συνοπτική περιγραφή αυτών των προγραμμάτων με έμφαση στην αναφορά των προτάσεων που σχετίζονται με την παρούσα μελέτη.

8.1 ΠΠΧΣΑΑ Κεντρικής Μακεδονίας.

Οι βασικές κατευθύνσεις του ΠΠΧΣΑΑ Κεντρικής Μακεδονίας είναι ουσιαστικά τρεις, ο προσδιορισμός της θέσης και του ρόλου της Περιφέρειας στον διεθνή, ευρωπαϊκό και εθνικό χώρο, η αξιολόγηση της υπάρχουσας κατάστασης και οι προτάσεις σχεδίων δράσης για την εν λόγω Περιφέρεια.

Στην Περιφέρεια το μεγαλύτερο αστικό κέντρο είναι η Θεσσαλονίκη, που ουσιαστικά ακολουθεί μονοπολικό πρότυπο οικιστική διάρθρωσης. Ως προς τους υπόλοιπους Νομούς, η Πιερία, ακολουθεί ομοίως μονοπολικό πρότυπο οικιστικής διάρθρωσης, πολύ-πολικό η Ημαθία και η Πέλλα, α-πολικό η Χαλκιδική και ενδιάμεσο πρότυπο ακολουθούν το Κιλκίς και οι Σέρρες.

Συνεπώς, η ανάπτυξη του Νομού έχει προοπτικές να λάβει κατεύθυνση προς το ένα ή το άλλο πρότυπο οικιστικής ανάπτυξης, ανάλογα με την ταυτότητα και το προφίλ που θα της δοθεί. Το πολυκεντρικό - πολυπολικό πρότυπο είναι και το καλύτερο σύμφωνα με την κρίση του μελετητή, λόγω του φυσικού κάλλους και αρχαιολογικού αποθέματος της περιοχής, ώστε να υπάρξει διάχυση της ανάπτυξης σε ολόκληρη την ΠΕ.

Το περιφερειακό αναγνωρίζει και επισημαίνει για την ΠΕ Σερρών τα σημαντικά αποθέματα ορυκτού πλούτου που υπάρχουν στην περιοχή ενώ χαρακτηρίζει την πεδιάδα των Σερρών ως σημαντικό στοιχείο για τον πρωτογενή τομέα της Περιφέρειας γενικά και της ίδιας της ΠΕ ειδικότερα. Επιπρόσθετα, οι Σέρρες, ως το Δύτερο μεγαλύτερο αστικό κέντρο της Περιφέρειας, προβλέπεται να λειτουργήσουν ως πόλος ανάπτυξης της ευρύτερης πεδιάδας και ως κέντρο διαβαλκανικής συνεργασίας.

Αναφορικά με τη χωρική οργάνωση των παραγωγικών δραστηριοτήτων, διακρίνει τη ζώνη Πέλλας - Ημαθίας - Θεσσαλονίκης - πεδινής Αλμωπίας - Σερρών, με προοπτικές ανάπτυξης και ανταπόκρισης στις προκλήσεις του ανταγωνισμού της αγοράς, λόγω της υψηλής γαιοϊκανότητας, τεχνογνωσίας, γεωθερμικών αποθεμάτων και υποστηρικτικών συστημάτων υποδομών. Ο κύριος κλάδος ζωικής παραγωγής στην ΠΕ Σερρών είναι η ορνιθοτροφία ενώ ως προς τη μεταποίηση, ειδικεύεται στον κλάδο των τροφίμων και στο ένδυμα - υπόδημα.

Επισημαίνονται επίσης τα γεωθερμικά πεδία χαμηλής κυρίως ενθαλπίας στους νομούς Χαλκιδικής, Θεσσαλονίκης και Σερρών, για την αξιοποίηση στους τομείς τουρισμού, υγείας, χερσαίων και υδάτινων καλλιεργειών (θερμοκήπια κλπ.). Η σπουδαιότητα των ΠΟΑΠΔ για την Περιφέρεια διακρίνεται στο περιφερειακό, ως στοιχείο οργάνωσης το εξωαστικού χώρου, είτε μέσω των ΣΧΟΟΑΠ και ΓΠΣ (το οποίο τελικά εκπονήθηκε για την Δ της περιοχή μελέτης), είτε με γενικευμένες ζώνες και ξεχωρίζει τη ζώνη των Σερρών ως μία από τις κυριότερες πεδινές εκτάσεις γης υψηλής παραγωγικότητας.

Συγκεκριμένα προτείνει για το Ν. Σερρών, ως γενικές κατευθυντήριες γραμμές, τη χωροθέτηση ζώνης εμπορευματικών και μεταποιητικών δραστηριοτήτων στον άξονα Σερρών - Σιδηροκάστρου, την ολοκλήρωση της ΒΙ.ΠΕ καθώς και την οργάνωση χώρων υποδοχής δευτερογενών- τριτογενών δραστηριοτήτων στην ευρύτερη περιοχή Σερρών.

Ως προς τα μεταφορικά δίκτυα και υποδομές, στο Ν. Σερρών υπάρχει ελικοδρόμιο, στα

Ανω Πορόια, ως έργο επέκτασης και εκσυγχρονισμού του αεροδρομίου ‘Μακεδονία’ της Θεσσαλονίκης.

Ειδικές κατευθύνσεις για την Δ Αμφίπολης - υπερσύνολο της περιοχής μελέτης - Δεν αναφέρει. Ωστόσο, για την ίδια την Αμφίπολη, προβλέπει δημιουργία σιδηροδρομικής γραμμής, ως σημαντικό έργο μακροχρόνιου προγραμματισμού, δηλαδή τη γραμμή Θεσσαλονίκης- Τοξοτών Ξάνθης, μέσω Αμφίπολης και Καβάλας.

8.2. Ρυθμιστικό Σχέδιο

Η περιοχή δε διαθέτει ρυθμιστικό σχέδιο.

8.3. ΣΧΟΟΑΠ

Το ΣΧΟΟΑΠ του Δήμου Αμφιπόλεως, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες, αναφορικά με τους οικισμούς προτείνει την δημιουργία δικτύου με εξαρτήσεις από την πόλη των Σερρών και πρωτεύουσα της Περιφερειακής Ενότητας, καθώς και από την Θεσσαλονίκη. Σε πολεοδομικό επίπεδο, με πληθυσμιακό μέγεθος 6.950 κατοίκων το 2020, προτείνεται η έγκριση των προς πολεοδόμηση περιοχών και η δημιουργία 11 πολεοδομικών ενοτήτων, για τις οποίες παρατίθεται αντίστοιχος χάρτης, εντός του σχετικού ΦΕΚ.

Θέτει τα όρια περιοχών Ειδικής Προστασίας Δασών σε ολόκληρο το δήμο, και καθορίζει τους όρους κτίσης κατοικιών και άλλων ακινήτων σε γενικό και ειδικό πλαίσιο. Ως προς την οριοθέτηση των αρχαιολογικών χώρων, προτείνονται Περιοχές Προστασίας με τον αρχαιολογικό χώρο της Αμφίπολης, που αποτελεί την περιοχή μελέτης να απασχολεί αυτή τη διπλωματική εργασία. Προτείνονται, επομένως, σε αυτόν δύο συγκεκριμένες Ζώνες Προστασίας –απόλυτης προστασίας (Ζώνη Α) και αυξημένου ελέγχου (Ζώνη Β) -.

Η μεν πρώτη απαγορεύει οποιαδήποτε δόμηση εντός αυτής, η δε δεύτερη επιτρέπει συγκεκριμένη δόμηση, χαμηλού βεληνεκούς όπως αυτή περιγράφεται αναλυτικά στο ΦΕΚ, και πάντα έπειτα από έλεγχο και άδεια από την αρχαιολογική υπηρεσία. Ξεχωριστή αναφορά γίνεται για την αρχαιολογική διαδρομή του ποταμού Στρυμόνα, η οποία οριοθετείται στην Ζώνη Α, και προτείνεται η δημιουργία αρχαιολογικού τουρισμού διαδρομής με πλωτό μέσο, και με σκοπό την γνώση και επίσκεψη στους αρχαιολογικούς χώρους, μέσω του ποταμού και με την αξιοποίησή του, ενώνοντας έτσι

τους αρχαιολογικούς χώρους και μέσω υδάτων. Μέχρι δε την οριστική κήρυξη και οριοθέτηση της Ζώνης Προστασίας Α, θέτει σημεία απαγόρευσης της δόμησης προσωρινά, και ειδικά στις εκτάσεις εκατέρωθεν της κοίτης του ποταμού Στρυμόνα, και την περιοχή του Λιμανιού του Στρυμόνα.

Οικιστικές επεκτάσεις προτείνονται για τους οικισμούς Νέα Μεσολακκιά, Νέα Αμφίπολη και Νέα Κερδύλλια, ενώ η Παλιά Αμφίπολη δεν επιδέχεται επεκτάσεως, καθώς χωροθετείται εντός του αρχαιολογικού χώρου.

Επιπρόσθετα,, προτείνεται Ζώνη Εγκατάστασης Μελισσοτροφικού Δρυμού σε όποια περιοχή είναι αυτό εφικτό, Ζώνη Μετεγκατάστασης Κτηνοτροφικών Μονάδων, σε περιοχές που θα επιλέξουν οι δημοτικές ενότητες, και ιδίως στη Νέα Μεσολακκιά και Γραμμή Ανάπτυξης Αιολικής Ενέργειας στην ορεινή περιοχή των Άνω και Κάτω Κερδυλλίων.

Σε επίπεδο ρυθμίσεων, ορίζεται ότι θα πρέπει να διατηρηθούν ως έχουν οι υφιστάμενες εγκαταστάσεις στις υπό κρίση Ζώνες, ενώ το ίδιο ισχύει και για τις οικοδομικές άδειες, των οποίων η αναθεώρηση δεν προβλέπεται για την περίπτωση που δεν εκτελεσθούν εμπροθέσμως. Ειδικές ρυθμίσεις ορίζονται για τις τεχνικές υποδομές, οι οποίες αναλόγως, περιορίζονται εκτός των αρχαιολογικών χώρων, ενώ προβλέπονται εξαιρέσεις, μετά από μελέτη και σχετική άδεια από τους αρμόδιους φορείς.

Αναφορικά με δραστηριότητες που θα προέκυπταν από την εφαρμογή του προτεινόμενου ΣΧΟΟΑΠ, αυτές συσχετίζονται με την αύξηση της οικοδομικής δραστηριότητας, κυρίως στις περιοχές επέκτασης σχεδίου αλλά και στην παραθαλάσσια τουριστική περιοχή.

Παράλληλα, με τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού που προτείνει στις δασικές εκτάσεις (π.χ. μονοπάτια πεζοπορίας), στο ποταμό Στρυμόνα (π.χ. διαδρομές με караβάκια, αθλήματα) αλλά και στο αλιευτικό καταφύγιο (π.χ. ερασιτεχνική αλιεία). Επιπλέον, οι κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις και η αλιεία οργανώνονται σε χώρους και αναμένεται αύξηση των δραστηριοτήτων με την όποια πιθανή μεγαλύτερη παραγωγή.

8.4. Πολεοδομικές Μελέτες.

Σε εξέλιξη βρίσκονται οι πολεοδομικές μελέτες της Νέας Μεσολακκιάς, της Παλιάς και της Νέας Αμφίπολης. Ειδικότερα, στις 3 Φεβρουαρίου 2012 εγκρίθηκαν οι δαπάνες και

η διάθεση πιστώσεων του προϋπολογισμού για την έναρξη και υλοποίηση τριών έργων: την ταχυμετρική αποτύπωση, κτηματογράφηση και πολεοδομική μελέτη της Νέας Αμφίπολης, την πολεοδομική μελέτη της Παλιάς Αμφίπολης καθώς και την πολεοδομική μελέτη της Νέας Μεσολακκιάς⁵⁴.

8.5. Όροι Δόμησης, Αρτιότητα κλπ ανά οικισμό.

Νέα Μεσολακκιά: Η Νέα Μεσολακκιά είναι αγροτικός οικισμός με φθίνουσα εξελικτική πορεία σε σχέση με τον πρωτογενή τομέα. Συμμετέχει σε κάποια αγροτικά προγράμματα, όπως το LEADER+ και κοινοτικές πρωτοβουλίες, αλλά δεν έχουν γίνει ενέργειες για την ανάπτυξη της περιοχής. Ο οικισμός έχει χαρακτηριστεί ως αδιάφορος, δυναμικός, συνεκτικός, μεσαίος αλλά και μη περιαστικός-παραλιακός-τουριστικός⁵⁵.

Ως προς την αρτιότητα, όρους δόμησης, ειδικούς όρους δόμησης κλπ, για το τμήμα με εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο, η αρτιότητα ορίζεται στα 400 τ.μ., η κάλυψη στο 70% με μέγιστο ύψος δόμησης τα 7,50 μ. (σε περίπτωση κλίσης μεγαλύτερης από 25%, τα 8,50 μ.) και ύψος στέγης τα 2 μ.⁵⁶ Στο τμήμα στερούμενου του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου, τα ως άνω στοιχεία παραμένουν ίδια, πλην όμως της αρτιότητας η οποία μεταβάλλεται στα 600μ².⁵⁷

Αναφορικά με τους περιορισμούς της δόμησης, σε απόσταση 500 μ. από όρια του οικισμού απαγορεύεται η ανέγερση βιομηχανίας ή βιοτεχνίας μέσης ή υψηλής όχλησης. Η απόσταση αυτή μειώνεται στα 200 μ. για στάσιμους οικισμούς, ο εκσυγχρονισμός ή επέκταση υφιστάμενων βιομηχανιών ή βιοτεχνιών.

Τέλος, οι ειδικοί όροι δόμησης δεν υποχρεώνουν την ύπαρξη στέγης και πυλωτής στην περιοχή, ενώ τα κάγκελα πρέπει να είναι ξύλινα ή μεταλλικά, οι χρωματισμοί ποικίλοι σε αρμονία και οι εξώστες διασπαρμένοι.

Νέα Κερδύλλια: Σε γενικές γραμμές και επειδή όπως έχει προαναφερθεί η ανάπτυξη στον παράκτιο χώρο είναι άναρχη με αυθαίρετα οικοδομήματα (για χρήσεις κατοικίας

⁵⁴ Απόφαση 7/2012 της Οικονομικής Επιτροπής του Δ. Αμφίπολης.

⁵⁵ Απόφαση Νομάρχη Σερρών - ΦΕΚ 651Δ' / 92.

⁵⁶ Απόφαση Νομάρχη 10028 / 19-5-92 (ΦΕΚ 651Δ' / 92) και 10029 / 19-5-92 (ΦΕΚ 651Δ' / 92) και 3710 / 19-11-97 (ΦΕΚ 1077Δ' / 97).

⁵⁷ Απόφαση Νομάρχη 10028/19-5-92 (ΦΕΚ 651Δ/92).

και αποθηκών), έγιναν διάσπαρτες οριοθετήσεις οικισμών σε σημεία του παράκτιου χώρου (εκτός της περιοχής μελέτης) με Απόφαση Νομάρχη, σύμφωνα με τις διατάξεις για τους οικισμούς κάτω των 2000 κατοίκων. Η πράξη αυτή, παρόλο που πραγματοποιήθηκε για την αποφυγή της άναρχης δόμησης, τελικά μάλλον συνέβαλλε στην αύξησή της, αλλοιώνοντας το συνολικό προφίλ της παράκτιας ζώνης και επομένως και του τμήματος στην περιοχή μελέτης.

Αυτό διότι οι περισσότεροι από αυτούς τους οικισμούς Δεν έχουν κανονικές πολεοδομικές μελέτες. Συνεπώς, δε μπορεί να υπάρξει διευθέτηση αρκετών ζητημάτων, όπως για παράδειγμα των συντελεστών δόμησης, ενώ ταυτόχρονα Δεν μπορεί να δοθεί συγκεκριμένη ταυτότητα στην περιοχή και τους οικισμούς ώστε να αποφευχθεί η δόμηση στην παράκτια ζώνη για τουριστικές χρήσεις, η μίξη των χρήσεων γης, η έλλειψη αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας κλπ.)

Ως προς την αρτιότητα, όρους δόμησης, ειδικούς όρους δόμησης κλπ, για το τμήμα με εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο, η αρτιότητα ορίζεται στα 700 μ², η κάλυψη στο 70% με μέγιστο ύψος δόμησης τα 8,50 μ. (σε περίπτωση κλίσης μεγαλύτερης από 25%, τα 10 μ.) και ύψος στέγης τα 2 μ.. Στο τμήμα στερούμενου του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου, τα ως άνω στοιχεία παραμένουν ίδια, πλην όμως της αρτιότητας η οποία μεταβάλλεται στα 1000μ² καθώς και το ύψος δόμησης, στα 7,50 μ. (σε περίπτωση κλίσης μεγαλύτερης από 25%, τα 8,50 μ.).⁵⁸

Αναφορικά με τους περιορισμούς της δόμησης, σε απόσταση 500 μ. από όρια του οικισμού απαγορεύεται η ανέγερση βιομηχανίας ή βιοτεχνίας μέσης ή υψηλής όχλησης. Η απόσταση αυτή μειώνεται στα 200 μ. για στάσιμους οικισμούς, ο εκσυγχρονισμός ή επέκταση υφιστάμενων βιομηχανιών ή βιοτεχνιών.

Τέλος, οι ειδικοί όροι δόμησης υποχρεώνουν την ύπαρξη στέγης αλλά όχι την ύπαρξη πυλωτής στην περιοχή, ενώ τα κάγκελα πρέπει να είναι ξύλινα ή μεταλλικά, οι χρωματισμοί ποικίλοι σε αρμονία και οι εξώστες διασπαρμένοι.

Παλιά Αμφίπολη : Η Παλιά Αμφίπολη είναι αγροτικός οικισμός γειτνιάζων σε

⁵⁸ Απόφαση Νομάρχη 11506 / 7-5-87 (ΦΕΚ 582Δ' / 87) και 3707 / 19-11-97 (ΦΕΚ 1078Δ' / 97).

σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους της περιοχής. Εξελικτικά, αντιμετωπίζει προβλήματα λόγω της πληθυσμιακής του συρρίκνωσης ενώ η εγγύτητά του με τον αρχαιολογικό χώρο, καθιστά προβληματική την επέκτασή του.

Ως προς την αρτιότητα, όρους δόμησης, ειδικούς όρους δόμησης κλπ, η αρτιότητα ορίζεται στα 2000 μ², η κάλυψη στο 70% με μέγιστο ύψος δόμησης τα 7,50 μ. (σε περίπτωση κλίσης μεγαλύτερης από 25%, τα 10 μ.) και ύψος στέγης το 1,50 μ.⁵⁹

Αναφορικά με τους περιορισμούς της δόμησης, σε απόσταση 500 μ. από όρια του οικισμού απαγορεύεται η ανέγερση βιομηχανίας ή βιοτεχνίας μέσης ή υψηλής όχλησης. Η απόσταση αυτή μειώνεται στα 200 μ. για στάσιμους οικισμούς, ο εκσυγχρονισμός ή επέκταση υφιστάμενων βιομηχανιών ή βιοτεχνιών. Ταυτόχρονα, πριν από την έκδοση οικοδομικής άδειας απαιτείται άδεια εκσκαφής από την Εφορεία Κλασικών και Προϊστορικών Αρχαιοτήτων.

Τέλος, οι ειδικοί όροι δόμησης υποχρεώνουν την ύπαρξη στέγης αλλά όχι την ύπαρξη πυλωτής στην περιοχή, ενώ τα κάγκελα πρέπει να είναι ξύλινα ή μεταλλικά, οι χρωματισμοί δε ποικίλοι σε αρμονία και οι εξώστες διασπαρμένοι.

Νέα Αμφίπολη: Η Νέα Αμφίπολη είναι μικρό οικιστικό σύνολο κατά μήκος του βασικού οδικού δικτύου το οποίο φιλοξενεί παροδικά ιθαγενείς για τουριστικούς και άλλους λόγους (Δεν είναι σταθερά κατοικήσιμο). Ο οικισμός έχει χαρακτηριστεί ως αδιάφορος, στάσιμος, συνεκτικός, μικρός, μη περιαστικός-παραλιακός-τουριστικός⁶⁰.

Ως προς την αρτιότητα, όρους δόμησης, ειδικούς όρους δόμησης κλπ, η αρτιότητα ορίζεται στα 2000 μ², η κάλυψη στο 70% με μέγιστο ύψος δόμησης τα 7,50 μ. (σε περίπτωση κλίσης μεγαλύτερης από 25%, τα 10 μ.) και ύψος στέγης τα 2 μ.⁶¹

Αναφορικά με τους περιορισμούς της δόμησης, η μέγιστη δόμηση είναι τα 400 μ² και σε απόσταση 500 μ. από όρια του οικισμού απαγορεύεται η ανέγερση βιομηχανίας ή βιοτεχνίας μέσης ή υψηλής όχλησης. Η απόσταση αυτή μειώνεται στα 200 μ. για στάσιμους οικισμούς, ο εκσυγχρονισμός ή επέκταση υφιστάμενων βιομηχανιών ή βιοτεχνιών. Ταυτόχρονα, πριν από την έκδοση οικοδομικής άδειας απαιτείται άδεια εκσκαφής από την Εφορεία Κλασικών και Προϊστορικών Αρχαιοτήτων.

⁵⁹ Π. Δ. 2/13-3-81 (ΦΕΚ 138Δ/81).

⁶⁰ Απόφαση Νομάρχη Σερρών - ΦΕΚ 349Δ/87.

⁶¹ ΠΔ 3710/19-11-97 (ΦΕΚ 1077Δ/97).

Τέλος, οι ειδικοί όροι δόμησης δεν υποχρεώνουν την ύπαρξη στέγης και πυλωτής στην περιοχή, ενώ τα κάγκελα πρέπει να είναι ξύλινα ή μεταλλικά, οι χρωματισμοί ποικίλοι σε αρμονία και οι εξώστες διασπαρμένοι.

8.6. Άλλα.

ΕΠ Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας: Αναφορικά με την Α' φάση του σχεδίου, αναφέρεται ότι η περιφερειακή ενότητα Σερρών, που αποτελεί και την υπό εξέταση περιοχή έχει αρκετά μικρό μήκος ακτογραμμών με αποτέλεσμα να υποβαθμίζεται η ανάπτυξη της και να μην της δίνεται η δέουσα προσοχή. Σε πληθυσμιακό επίπεδο, η περιφερειακή ενότητα Σερρών είναι η πλέον πολυπληθέστερη μετά την Θεσσαλονίκη με 9.39 % του πληθυσμού επί συνόλου περιφέρειας (176.050) κατοίκους κατά την απογραφή του 2011. Σε περιβαλλοντικό επίπεδο, όπως διαπιστώνεται από το Επιχειρησιακό, ο νομός Σερρών περιλαμβάνει έξι τόπους κοινοτικής σημασίας, και τρεις ζώνες ειδικής προστασίας⁶² ενώ η λίμνη Κερκίνη αποτελεί εθνικό πάρκο και υγρότοπο διεθνούς σημασίας (RAMSAR).

Επιπλέον, σε επίπεδο πολιτισμικού περιβάλλοντος, στην περιφερειακή ενότητα Σερρών παραδοσιακοί οικισμοί θεωρούνται οι Αλιστράτη, Εμμανουήλ Παπάς (Δοβίτσα), Κορμίστα, Ηλιοκόμη, Πρώτη, Μικρό Σούλι και το Ροδολίβος, ενώ σημειώνεται, ότι ιδίως λόγω της μεταξύ τους απομόνωσης των περιοχών πολιτισμικής σημασίας (αρχαιολογικών, παραδοσιακών κλπ) η ανάπτυξη, εκμετάλλευση και αξιοποίηση Δεν είναι καν η στοιχειώδης. Από την ανάλυση SWOT της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας προκύπτουν και τα ισχυρά σημεία, τα μειονεκτήματα και οι αδυναμίες, οι απειλές και τα περιθώρια ανάπτυξης της περιοχής, τα οποία αναφέρονται επίσης στην Α Φάση.

Οι στρατηγικοί στόχοι του επιχειρησιακού σχεδίου αφορούν σε γενικές γραμμές στην [1] ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης, [2] ενίσχυση της προστασίας και διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος, [3] ενίσχυση της γεωργίας - κτηνοτροφίας – αλιείας, [4] ενίσχυση του εμπορίου – τουρισμού, [5] ενίσχυση της κοινωνικής

⁶² ΤΚΣ Σέρρες Λίμνη Κερκίνη - Κρούσια - Κορυφές όρους Μπέλες, Αγγιστρο – Χαρωπό, ΤΚΣ-ΖΕΠ Σέρρες Εκβολές ποταμού Στρυμόνα, ΤΚΣ Σέρρες Άη Γιάννης - Επτάμυλοι, ΤΚΣ Σέρρες Κορυφές όρους Μενοίκιον -όρος Κούσκουρας - Ύψωμα, ΤΚΣ Σέρρες Κορυφές όρου Όρβηλος, ΤΚΣ Σέρρες Όρη Βροντούς - Λαϊλιάς -Επιμηκες, ΖΕΠ Σέρρες Τεχνητή Λίμνη Κερκίνης - Όρος Κρούσι, ΖΕΠ Σέρρες Κοιλιάδα Τίμιου Προδρόμου –Μενοίκιον, ΖΕΠ Σέρρες Όρος Μπέλες,

προστασίας και της αλληλεγγύης, [6] ενίσχυση της απασχόλησης, [7] προστασία της υγείας, [8] βελτίωση της ποιότητας ζωής, [9] προώθηση της παιδείας, του αθλητισμού και του πολιτισμού, [10] ενίσχυση της πολιτικής προστασίας και διοικητικής μέριμνας, [11] τήρηση των αρμοδιοτήτων της ως φορέα κρατικού χαρακτήρα.

Η Β' φάση του επιχειρησιακού προγράμματος Κεντρικής Μακεδονίας, περιλαμβάνει τον επιχειρησιακό και τον οικονομικό προγραμματισμό. Στο πλαίσιο της οικονομικής κρίσης και των νέων οικονομικών και διοικητικών δεδομένων (εφεδρεία, πρόωρη αθρόα συνταξιοδότηση δημοσίων υπαλλήλων, οι προαναφερθέντες στην πρώτη φάση του επιχειρησιακού προγράμματος στόχοι διακρίνονται σε στρατηγικούς στόχους περιφερειακής ανάπτυξης που αφορούν στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής [1], προώθηση της κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξης της περιοχής[2], αναβάθμιση της διοικητικής ικανότητας της περιφέρειας ως οργανισμού και ικανοποίηση των αναγκών των αποδεκτών των υπηρεσιών της [3], βελτίωση της οικονομικής κατάστασης της περιφέρειας ως οργανισμού [4]. Οι στόχοι αυτοί, εξειδικεύονται σε επιμέρους άξονες δράσεις⁶³ και αυτοί με τη σειρά τους, σε μέτρα δράσης. Ως δράσεις εν προκειμένω νοούνται τα έργα που θα εκτελούνται αλλά και οι λειτουργίες, μέσω των ιδιωτικών ή δημόσιων υπηρεσιών. Τα έργα και οι σχετικές υπηρεσίες αφορούν στην βελτίωση των υποδομών με τεχνικά έργα οδοποιίας, αντίστοιχα διαχείρισης απορριμμάτων, βελτίωση και αξιοποίηση των ήδη υπαρχόντων κοινόχρηστων χώρων, τη βελτίωση των υποδομών της διοίκησης και της εξειδίκευσης του ανθρώπινου δυναμικού καθώς και των οικονομικών της Περιφέρειας.

Όπως προαναφέρθηκε και στους στόχους της Α' φάσης, ο προγραμματισμός και η υλοποίηση των έργων αυτών γίνεται σε τριετές επίπεδο, ενώ προβλέπεται κάθε διεύθυνση της περιφέρειας να αναλαμβάνει συγκεκριμένα έργα διαχειριζόμενη συγκεκριμένη οικονομική δύναμη. Για την περιφερειακή ενότητα Σερρών ειδικά διατίθενται για το σύνολο της τριετίας 20.730.190,76 ευρώ. Αναλύονται στην φάση αυτή, οι οικονομικοί πόροι που διατίθενται σε συνδυασμό με τους στόχους που έχουν ήδη τεθεί σε αντιστοιχία για την καλύτερη αξιοποίησή τους.

⁶³ Άξονας 1: Προστασία περιβάλλοντος και βελτίωση ποιότητας ζωής, Άξονας 2: Οικονομική ανάπτυξη και απασχόληση, Άξονας 3: Ενίσχυση κοινωνικής μέριμνας – υγείας – παιδείας – πολιτισμού - αθλητισμού, Άξονας 4: Ανάπτυξη Περιφέρειας και Νομικών Προσώπων ως Οργανισμών.

Σαφώς το χρονικό διάστημα τριετίας για την επίτευξη των στόχων ενός επιχειρησιακού προγράμματος είναι πάρα πολύ μικρό και δεν λαμβάνεται ορθώς ο παράγων χρόνος. Για αυτό τον λόγο ακριβώς και μέχρι στιγμής, έπειτα από προσωπική έρευνα και συζήτηση με τους κατοίκους τουλάχιστον των υπό εξέταση στην παρούσα μελέτη περιοχών, διαπιστώνεται δυστυχώς ότι δεν έχει προχωρήσει κανένα από τα προβλεπόμενα έργα, και ιδίως αναφορικά με την κατάσταση του λιμένος αλλά και την προστασία του δέλτα του ποταμού Στρυμόνα - επικρατεί πλήρης στασιμότητα.

ΕΠ Δήμου Αμφίπολης 2011-2014: Χωρίζεται στην ενότητα της ανάλυσης, 2 βασικές ενότητες αξιολόγησης (εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση) και 3 βασικές ενότητες στρατηγικών, μέτρων και προτάσεων. Δε θα γίνει περιγραφή της ενότητας της ανάλυσης της περιοχής καθώς έχει ήδη πραγματοποιηθεί εκτενέστερη στην παρούσα διπλωματική εργασία. Αναφορικά με τις ενότητες της αξιολόγησης, η εξωτερική αξιολόγηση αφορά στον εντοπισμό των προβλημάτων της περιοχής σε τρεις θεματικούς άξονες, που συνοψίζουν τα βασικά θέματα της τοπικής ανάπτυξης, και είναι ο 'περιβάλλον και ποιότητα ζωής', ο 'κοινωνική πολιτική, παιδεία, πολιτισμός και αθλητισμός' και ο 'τοπική οικονομία και απασχόληση'. Η εσωτερική αξιολόγηση έχοντας σα βάση αυτούς τους άξονες, συγκεντρώνει τα προβλήματα και τις προοπτικές του Δ. σε επίπεδο υπηρεσιών (ανά τμήμα υπηρεσιών). Πραγματοποιείται ουσιαστικά η ανάλυση SWOT για κάθε ενότητα αξιολόγησης και στο τέλος, συνδυαστικά, και για τις δύο ενότητες.

Δε θα γίνει αναφορά στα προβλήματα και τις δυνατότητες τις περιοχές, όπως επισημαίνονται από το ΕΠ, για το λόγο ότι προφανώς διαφαίνονται μέσα από τους στόχους, στις προτάσεις και τις δράσεις (είναι οι τρεις επόμενες βασικές ενότητες) που προτείνει το επιχειρησιακό, τα οποία και μας ενδιαφέρουν για τη διεκπεραίωση της παρούσας εργασίας.

Από τον τομέα του περιβάλλοντος χαρακτηρίζονται ως σημαντικότερα προβλήματα η έλλειψη περιβαλλοντικής συνείδησης των κατοίκων του δήμου - με αντίστοιχη δυνατότητα καλλιέργειας αυτής, η ανεξέλεγκτη διάθεση των απορριμμάτων και η μόλυνση υδάτινων πόρων με τις δυνατότητες αξιοποίησης των πολιτικών για περιβαλλοντικά φιλικούς τρόπους διάθεσης των απορριμμάτων καθώς και ενός γενικού κανονισμού καθαριότητας. Σε γενικές γραμμές η περιοχή πάσχει από βασικά προβλήματα, όπως για παράδειγμα ζητήματα αποχέτευσης του δήμου (στην περιοχή

της Αμφίπολης το αποχετευτικό δίκτυο δεν είναι ολοκληρωμένο). Άλλο πολύ σημαντικό πρόβλημα αποτελεί η χρήση των φυτοφαρμάκων η οποία επιβαρύνει τη χλωρίδα, την πανίδα και συνολικά τον υδροφόρο ορίζοντα της περιοχής. υποδομές υγείας.

Στο θεματικό τομέα της κοινωνικής πολιτικής - παιδείας - πολιτισμού - αθλητισμού, κρίσιμα ζητήματα αποτελούν η γήρανση του πληθυσμού καθώς και η ύπαρξη μεγάλου ποσοστού ηλικιωμένων με συνέπεια την αδυναμία των υφιστάμενων δομών να καλύψουν τις ανάγκες φροντίδας τους. Επιπρόσθετα, η ανεπάρκεια υποδομών υγείας που οδηγεί στην εγκατάλειψη της περιοχής από τους κατοίκους. Ειδικότερα για τον τομέα του πολιτισμού, Δεν υπάρχει ενιαίος κεντρικός δημοτικός χώρος εκδηλώσεων και γενικότερη προβολή του φεστιβάλ, των αρχαιολογικών χώρων καθώς και των μοναστηριών της περιοχής.

Τέλος, αναφορικά με την τοπική οικονομία και απασχόληση παρά τις ευνοϊκές προϋποθέσεις, ήτοι οι αρχαιολογικοί χώροι, η παραλιακή ζώνη, ο υδροβιότοπος στο Δέλτα του Στρυμόνα και οι οικισμοί, η τουριστική ανάπτυξη είναι περιορισμένη, στοιχείο που οφείλεται επίσης στην έλλειψη παιδείας στο σύνολο των δημοτών, πάνω στον τομέα αυτό. Το παραλιακό μέτωπο είναι αναξιοποίητο με επερχόμενη ανάγκη διαμόρφωσης αυτού καθώς και του περιβάλλοντος χώρου της ιχθυόσκαλας. Επιπλέον στο θαλάσσιο μέτωπο Δεν υπάρχουν ξενοδοχειακές μονάδες ικανές να προσελκύσουν οργανωμένο τουρισμό. Όσον αφορά στην απασχόληση, τα ποσοστά της ανεργίας της περιοχής είναι υψηλά με συνέπεια την αύξηση του κινδύνου εγκατάλειψης της περιοχής από τους νέους.

Στην εσωτερική αξιολόγηση, γίνεται περιγραφή της οργανωτικής δομής των υπηρεσιών του Δ. καθώς επίσης και δραστηριοτήτων, δράσεων και διαθέσιμου προσωπικού ανά υπηρεσία. Κλείνοντας με τις δύο αυτές ενότητες, το ΕΠ αντιστοιχίζει τα προαναφερόμενα προβλήματα και προοπτικές ανά τομέα της εξωτερικής αξιολόγησης με την υπηρεσία η οποία είναι υπεύθυνη για αυτή -SWOT ανάλυση. Η εκτενέστερη αναφορά των προβλημάτων και προοπτικών σε επίπεδο υπηρεσιών πάντα, ξεφεύγει από το αντικείμενο της παρούσας μελέτης. Είναι βέβαια σημαντικό να αναφερθεί η έλλειψη οικονομικών πόρων ως κίνδυνος για τις προτεινόμενες ενέργειες.

Οι τρεις επόμενες ενότητες αποτελούν μία οργάνωση των προτάσεων του ΕΠ για την

περιοχή σε τέσσερα επίπεδα: τα μέτρα, τους στόχους, τις δράσεις και τις προτεραιότητες.

Ο γενικός αναπτυξιακός στόχος του Επιχειρησιακού προγράμματος αναλύεται στους εξής κύριους στρατηγικούς στόχους :

1. Ενίσχυση της τοπικής οικονομίας μέσω παρεμβάσεων στον παραγωγικό ιστό σε όλους τους τομείς ανάπτυξης και διαφοροποίηση απασχόλησης:

- Στον πρωτογενή τομέα με εισαγωγή καινοτομιών και νέας τεχνολογίας στην καλλιέργεια τοπικών προϊόντων για την αναβάθμιση των ποιοτικών χαρακτηριστικών τους.
- Στο δευτερογενή τομέα με προώθηση της έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας σε θέματα μεταφοράς τεχνολογίας και τεχνογνωσίας, πληροφόρησης για την αξιοποίηση νέων μορφών χρηματοδοτήσεων, αξιοποίηση της πληροφορικής, ανάπτυξης διασυνοριακών επιχειρηματικών συνεργασιών κ.λπ.
- Στον τριτογενή τομέα με ανάδειξη και ορθολογική αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και του φυσικού περιβάλλοντος το οποίο διακρίνεται για τον συνδυασμό παραλιακής ζώνης (μοναδικός παραθαλάσσιος δήμος του Νομού) και ορεινών όγκων. Η επίτευξη των παραπάνω απαιτεί την υλοποίηση επενδύσεων στις αναγκαίες υποδομές, τον ποιοτικό εκσυγχρονισμό, την αξιοποίηση σύγχρονων τεχνολογιών για την προώθηση της επιχειρηματικότητας και την διατομεακή σύζευξη της παραγωγής με τη μορφή ολοκληρωμένων προγραμμάτων.

2. Ανάδειξη και αξιοποίηση της γεωγραφικής θέσης του Δήμου Αμφίπολης για τον επαναπροσδιορισμό του ρόλου του Δήμου στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας:

Ολοκλήρωση του λιμανιού, ορθολογική αξιοποίηση αλιευτικού καταφυγίου και μαρίνας σκαφών, προώθηση των διασυνοριακών συνεργασιών με σκοπό την δημιουργία και κλιμάκωση των επωφελών σχέσεων με τις αγορές της ευρύτερης περιοχής, βελτίωση συστήματος διαχείρισης μεταφορών για την πλήρη αξιοποίηση της Εγνατίας Οδού και των μεγάλων εθνικών οδικών αξόνων που συνδέουν το Νομό Σερρών με την υπόλοιπη Ελλάδα.

3. Προστασία - αξιοποίηση φυσικού περιβάλλοντος:

Ενίσχυση των δράσεων προστασίας και αναβάθμισης του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος με ειδική μέριμνα για την διαφύλαξη του υδάτινου δυναμικού (παραλιακή ζώνη, υγροβιότοπος Στρυμόνα), του Παγγαίου όρους – προστατευόμενων ζωνών δικτύου NATURA και την ανάδειξη των περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλους του δήμου.

4. Άμβλυνση των ενδοπεριφερειακών κοινωνικών ανισοτήτων & βελτίωση της ποιότητας ζωής:

Ολοκλήρωση αρδευτικού δικτύου, δικτύου ύδρευσης, ενίσχυση υφιστάμενων και δημιουργία νέων υποδομών στους τομείς υγείας - πρόνοιας, πολιτισμού, εκπαίδευσης, καθώς και των κοινωνικών εξυπηρετήσεων που απευθύνονται σε ειδικές πληθυσμιακές ομάδες.

Τα σημαντικότερα μέτρα και οι δράσεις τους, ανάλογα με την προτεραιότητά τους (A και B προτεραιότητας), παρουσιάζονται παρακάτω:

Περιβάλλον και ποιότητα ζωής:

1. Φυσικό περιβάλλον: προστασία και διαχείριση φυσικών πόρων (παραλιακή ζώνη, ορεινοί όγκοι, προστατευόμενες περιοχές δικτύου NATURA, υγροβιότοπος Δέλτα Στρυμόνα) (A), διευθέτηση χωματερών – έλεγχος περιβαλλοντικής ρύπανσης του Δήμου (A), αντιπλημμυρικά έργα (A), διευθέτηση χρήσεων γης (A), οδική πρόσβαση οικισμών – συντήρηση υφιστάμενου οδικού δικτύου (A), αποκατάσταση και ανάπλαση περιοχών (B), διαχείριση στερεών απόβλητων (A), παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (B), πρόγραμμα αναδάσωσης (B), έλεγχος περιβαλλοντικών επιπτώσεων επιχειρήσεων (A).

2. Οικιστικό περιβάλλον: έλεγχοι αυθαιρέτων κατασκευών (A), χωροθέτηση και καθορισμός όρων λειτουργίας υπαιθρίων εμπορικών δραστηριοτήτων (λαϊκές αγορές , εμποροπανηγύρεις, υπαίθρια διαφήμιση) μετακινούμενων πληθυσμιακών ομάδων και επιχειρήσεων (B), ανάπτυξη και συντήρηση πρασίνου (A).

3. Υποδομές – δίκτυα: βιολογικός καθαρισμός (A), ολοκλήρωση αρδευτικού

δικτύου (Α), βελτιώσεις δικτύου ύδρευσης (Α), κατασκευή υπογείων δικτύων μεταφοράς ηλεκτρικού ρεύματος και φυσικού αερίου (Γ), βελτίωση του φωτισμού (Α), βελτίωση οδοποιίας στους οικισμούς (Β), επεμβάσεις – βελτιώσεις οδικού δικτύου (Α).

Κοινωνική πολιτική, παιδεία, πολιτισμός, πολιτισμός και αθλητισμός:

1. Υγεία και Κοινωνική Πρόνοια: δημιουργία Δημοτικού Συμβουλίου Τρίτης Ηλικίας για την διαχείριση και επίλυση των προβλημάτων τους (Γ), απόκτηση λεωφορείου του Δήμου για εξυπηρέτηση των μαθητών και συλλόγων (Β), δημιουργία Κέντρου Δημιουργικής Απασχόλησης των Παιδιών (Α), ενεργοποίηση Συμβουλίου Νέων (Β)

2. Κοινωνική μέριμνα , κοινωνική ενσωμάτωση: παλιννοστούντες, μετανάστες, προσφυγές , αθίγγανοι (Α), εθελοντισμός (Α),

3. Εκπαίδευση: δημιουργία νέων σχολικών κτιρίων (Β), λειτουργία παιδικής και εφηβικής βιβλιοθήκης (Β), δημιουργία κέντρου Περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (Β), προμήθεια εξοπλισμού σε κέντρα εκμάθησης πληροφορικής (Α)

4. Πολιτισμός: ίδρυση μουσείου αγροτικών δράσεων (Γ), ίδρυση ιστορικών μουσείων στα Νέα Κερδύλλια (Γ), αναβάθμιση και ανάδειξη αρχαιολογικού πάρκου Αμφίπολης (Α), αναδιοργάνωση φεστιβάλ Αμφίπολης (Α), δημιουργία δημοτικού θεάτρου (Γ), δίκτυο πολιτιστικών συλλόγων (Β), ανάδειξη μνημείων αρχαιολογικών ανασκαφών (Β).

5. Αθλητισμός: δημιουργία Δημοτικού Συμβουλίου Νεολαίας στον Δήμο και συνεχή ενημέρωση για τα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα (Α), συντήρηση και αναβάθμιση των υπάρχοντων αθλητικών εγκαταστάσεων (Α), κατασκευή νέων αθλητικών εγκαταστάσεων (Α), καθιέρωση νέων αθλητικών θεσμών (Β).

Τοπική οικονομία και απασχόληση:

1. Αγροτικές και οικονομικές υποδομές και δίκτυα: ίδρυση γραφείου Αγροτικής ενημέρωσης (επιδοτήσεις κ.α.) (Γ), δημιουργία γραφείου τουριστικής ενημέρωσης και ανάπτυξης (Α), ίδρυση βιοτεχνικού πάρκου (Γ), δημιουργία κτηνοτροφικού πάρκου (Γ), προώθηση γυναικείων συνεταιρισμών παραγωγής τοπικών προϊόντων (Α).

2. Οικονομικές δραστηριότητες: αξιοποίηση παραλιακής ζώνης (Α), αξιοποίηση αλιευτικού καταφυγίου (Α), αξιοποίηση μαρίνας σκαφών αναψυχής – καταφυγίου

τουριστικών σκαφών (Α), αξιοποίηση ορεινών όγκων (Α), αξιοποίηση αρχαιολογικού πάρκου (Α), ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού (Δέλτα Στρυμόνα) (Β), προώθηση των αγροτικών - κτηνοτροφικών προϊόντων με διοργάνωση εκθέσεων (Α), προσέγγιση τουριστικών επενδύσεων (Β),

3. Απασχόληση – ανάπτυξη ανθρωπινού δυναμικού: προγράμματα για την προώθηση της απασχόλησης (Α), γραφεία ενημέρωσης, συμβουλευτικής υποστήριξης των ανέργων και γραφείο ενημέρωσης επενδυτών (Α), προγράμματα ανάπτυξης ανθρωπινού δυναμικού (Α), επαγγελματική κατάρτιση (Α).

6.4 ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ - ΕΡΕΥΝΑ ΠΕΔΙΟΥ

Ομάδες συμφερόντων

Τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα, όπως έχουν αναλυθεί παραπάνω από το Howard, χωρίζονται σε έξι βασικές κατηγορίες: τους ιδιοκτήτες (owners), τα εξωτερικά πρόσωπα - ξένοι (outsiders), τα εσωτερικά πρόσωπα - γνώστες (insiders), τις κυβερνήσεις (governments), τα ακαδημαϊκά πρόσωπα (academics) και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (media).

Οι ιδιοκτήτες εν προκειμένω ταυτίζονται με την κατηγορία της κυβερνήσεως - αρχών. Η κυβέρνηση διαχειρίζεται τους αρχαιολογικούς χώρους, τα μνημεία, τα τοπία, το φυσικό περιβάλλον, τα οικιστικά σύνολα (με εξαίρεση βεβαίως κάποια από τα επιμέρους στοιχεία τους που ανήκουν στους κατοίκους ή/και σε ιδιώτες), τις πλατείες κλπ. της περιοχής. Επιπρόσθετα, δεν υπάρχουν κτίρια ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής, διατηρητέα κτίρια κλπ που να ανήκουν σε ιδιώτες.

Με αυτά τα δεδομένα, οι διαχειριστικές αρχές καλούνται να επιτρέψουν στην περιοχή παρεμβάσεις που μπορεί να οδηγήσουν στην ανάπτυξή της, με ταυτόχρονη προστασία του περιβάλλοντος, στο πλαίσιο μίας οργανωμένης διαχείρισης. Τέτοιες παρεμβάσεις μπορεί να είναι, για παράδειγμα, η δημιουργία μουσείου - γέφυρας στο Στρυμόνα και μεμονωμένα κτίρια αρχιτεκτονικής που να συμβαδίζει με τον τότε πολιτισμό για τη φιλοξενία τουριστών οποιουδήποτε χαρακτήρα. Επιπρόσθετα, η διαλλακτικότητα ως προ τη συνολική διαχείριση ανήκει στη διακριτική ευχέρεια των αρχών.

Τα εξωτερικά πρόσωπα - ξένοι είναι οι ταξιδιώτες: τουρίστες, επισκέπτες για

εκπαιδευτικούς λόγους, εμπειρογνώμονες - ειδήμονες κλπ. Αποτελούν την πλειοψηφία των επισκεπτών στην περιοχή - ίσως το ποσοστό αυτό να είναι μεγαλύτερο από το ποσοστό των ντόπιων που επισκέπτεται την περιοχή λόγω της γειννιάσής τους με αυτήν.

Από την άλλη, επισκέπτες στην περιοχή είναι τα σχολεία του δήμου, στοιχείο πολύ θετικό τόσο για την ενημέρωση των μαθητών όσο και για την απόδοση αξίας στην πολιτιστική κληρονομιά της Αμφίπολης από την άποψη της χρήσης του χώρου (αλλοιώνεται η χρήση του χώρου όταν δεν είναι επισκέψιμη σε μεγάλη συχνότητα). Ωστόσο, ο χώρος χρήζει περιποίησης και ανάπτυξης ώστε - ειδικά για τα παιδιά εν προκειμένω - να είναι παρουσιάζει μεγαλύτερο ενδιαφέρον (μέσω παιχνιδιών που να σχετίζονται με τους αρχαιολογικούς χώρους, μέσω της φύτευσης δένδρων και λουλουδιών στην περιοχή, ώστε να αποκτήσει 'χρώμα', με τη χρήση οπτικοακουστικών μέσων κλπ).

Όσο για τους τουρίστες, που έχουν ανάγκη για ξεκούραση σε συνδυασμό με την παρατήρηση ή/και μελέτη του χώρου, είναι σημαντικός ο εντοπισμός σημείων όπου θα έχουν τη δυνατότητα προσωρινής ανάπαυσης και απόλαυσης του τοπίου. Προσέλκυση τουριστών θα μπορούσε σίγουρα να γίνει μέσω ενός ολοκληρωμένου marketing plan - διαφήμισης, συνεργασιών για εκπαιδευτικούς λόγους, συνεδρίων, χωροθέτησης πινακίδων πληροφόρησης και χρήσης οπτικοακουστικών μέσων, διοργάνωσης εκδηλώσεων κλπ. Επίσης, καλύτερη διαχείριση του χώρου συνολικά, ώστε οι τουρίστες της περιοχής να έχουν τη δυνατότητα να απολαύσουν για παράδειγμα τον πολιτισμό ταυτόχρονα με άλλες δραστηριότητες (για παράδειγμα αθλητικές - καγιάκ στο ποτάμι).

Τα εσωτερικά πρόσωπα - γνώστες είναι οι ντόπιοι, οι κάτοικοι, τα άτομα που εργάζονται στο αντίστοιχο περιβάλλον καθώς και άτομα που τρέφουν μεγάλο ενδιαφέρον - συνδέονται έντονα με το συγκεκριμένο περιβάλλον. Τα άτομα αυτά βιώνουν 'εκ των έσω' την κατάσταση, αναφορικά με τη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Σε αυτή την κατηγορία μπορεί επιπρόσθετα να ανήκουν άτομα τα οποία 'αισθάνονται' και εμπνέονται από τον εν λόγω αρχαιολογικό χώρο ή το μνημείο ή το φυσικό περιβάλλον ή άλλο στοιχείο της κληρονομιάς. Τα άτομα αυτά μπορεί να είναι ντόπιοι αλλά και επισκέπτες που έχουν τέτοιο σκοπό - 'genius loci'.

Εδώ λοιπόν μπορεί να ανήκουν οι καλλιτέχνες (ποιητές, ζωγράφοι, γλύπτες κλπ) οι

οποίοι εμπνέονται από κάποιο στοιχείο της κληρονομιάς στον συγκεκριμένο τόπο. Ακόμη, ανήκουν οι εμπειρογνώμονες, οι οποίοι όμως επισκέπτονται τον τόπο επειδή πραγματικά τον αισθάνονται και όχι μόνο για να το μελετήσουν - ή από απλό ενδιαφέρον. Επίσης, οι ντόπιοι μπορούν να χωριστούν σε δύο κατηγορίες, εκείνους που αγαπούν την κληρονομιά τους διότι δεν έχουν άλλο μέτρο σύγκρισης (δεν έχουν επισκεφτεί άλλον τόπο και συνήθως αυτό συμβαίνει σε γέροντες ή πολύ νέους ανθρώπους - ανήλικους), καθώς και σε εκείνους που έχουν μέτρο σύγκρισης αλλά εκτιμούν την αξία του (Relph, 1976).

Η ομάδα αυτή μπορεί να προκαλέσει το μεγαλύτερο πρόβλημα στη συνολική διαχείριση, καθώς τείνουν να είναι περισσότερο ομιλητικοί σχετικά με το τί θέλουν εκείνοι χωρίς έμπρακτες δράσεις και άπειροι και απρόβλεπτοι σε σχέση με τις επιθυμίες τους. Συνήθως έχουν συμπεριφορά τύπου 'το μέρος αυτό ανήκει σε μένα' και να απορρίπτουν οποιασδήποτε μορφής πρόταση (Howard, 2003).

Ειδικά για την Αμφίπολη, τα άτομα αυτά είναι οι υπάλληλοι του μουσείου, των εστιατορίων - ξενοδοχείου - καφενείων, οι αλιείς, οι κάτοικοι, οι φύλακες των αρχαιολογικών χώρων. Επίσης κατά καιρούς μπορεί να συγκεντρώνει εμπειρογνώμονες που να αρέσκονται με αυτό τον τόπο, αλλά μάλλον σπανίως συμβαίνει αυτό, λόγω του γεγονότος ότι ο τόπος είναι παραμελημένος συνολικά. Επίσης, είναι δύσκολο έως και απίθανο να συγκεντρώνονται καλλιτέχνες στην περιοχή, διότι καταρχάς οι κάτοικοι δεν έχουν το εκπαιδευτικό υπόβαθρο ώστε να ανήκουν σε αυτή την κατηγορία και ταυτόχρονα η περιοχή όπως προειπώθηκε είναι παρατημένη. Εξάλλου, δεν υπάρχουν μαρτυρίες για συγκέντρωση καλλιτεχνών στην Αμφίπολη.

Τα ακαδημαϊκά πρόσωπα είναι εκείνα που 'ανακαλύπτουν' τις πτυχές τις πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι επιστημονικοί κλάδοι είναι εκείνοι που καθιερώνουν την 'επικυριαρχία' στην κληρονομιά ενώ συνεργάζονται για το σκοπό αυτό με την εκάστοτε κυβέρνηση. Τα πρόσωπα αυτά ανήκουν στις ανθρωπιστικές επιστήμες, τις κοινωνικές επιστήμες, τις εφαρμοσμένες επιστήμες και τις φυσικές επιστήμες ενώ μία ορθή διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς πρεσβεύει τη συνεργασία όλων των ως άνω επιστημονικών κλάδων.

Το επιστημονικό προσωπικό από τις ανθρωπιστικές επιστήμες μελετά την ιστορία της εξέλιξης της αρχαίας κοινωνίας, τη σύνδεση των ανθρώπων με το παρελθόν κλπ.

Τέτοιες επιστήμες είναι . Αντιστοίχως, οι κοινωνικές επιστήμες μελετούν την κοινωνική αρχαιολογία, την κατανόηση της συμπεριφοράς στους παρελθοντικούς χρόνους, την ηθική, την αρχαιολογία ως επιστήμη κλπ. Οι φυσικές επιστήμες με τη σειρά τους ασχολούνται με περισσότερο τεχνικά ζητήματα, όπως για παράδειγμα το αρχαίο DNA, τα περιβάλλοντα συντήρησης, τα επίπεδα ανόδου στάθμης του ποταμού, τις κλιματολογικές αλλαγές κλπ. Τέλος, οι εφαρμοσμένες επιστήμες αναμένεται να ασχολούνται με τις μεθόδους διαχείρισης της περιοχής, τις σχεδιαστικές παρεμβάσεις, τη μελέτη των υλικών των παρελθοντικών ή/και προτεινόμενων κατασκευών κλπ (αρχιτέκτονες, πολεοδόμοι, σχεδιαστές κλπ)⁶⁴.

Σε γενικές γραμμές, έχουν γίνει κάποια συνέδρια κατά καιρούς για την Αμφίπολη (κυρίως στη Θεσσαλονίκη), χωρίς όμως κάποιο αποτέλεσμα για την ανάπτυξη της περιοχής, παρά την όποια επισήμανση της ιστορικής και πολιτιστικής της αξίας. Επιπρόσθετα, κάποια ακαδημαϊκά πρόσωπα και κυρίως αρχαιολόγοι, ασχολούνται με την περιοχή αλλά σε επίπεδο γνώσεων, μελέτης αξιών της και συντήρησης του αρχαιολογικού χώρου και όχι με ολοκληρωμένη παρεμβατική μέθοδο.

Η ομάδα αυτή μπορεί να παρέχει το συνδυασμό γνώση - ιδέες - καινοτομία, για αυτό είναι πολύ σημαντική η αξιοποίηση των προσώπων αυτών για την ανάπτυξη της Αμφίπολης και την ταυτόχρονη προστασία της πολιτιστικής της κληρονομιάς. δεδομένου του γεγονότος ότι η Αμφίπολη γειτνιάζει τόσο με τη Θεσσαλονίκη όσο και με τις Σέρρες όπου υπάρχουν πανεπιστήμια όλων των παραπάνω ειδικοτήτων, θα μπορούσε να γίνει εκτενέστερη μελέτη στην περιοχή μέσα από τη συνεργασία της ακαδημαϊκής κοινότητας. Επιπρόσθετα, η Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών της Θεσσαλονίκης καθώς και η Σχολή Μουσικών Επιστημών θα μπορούσαν να επισκέπτονται την περιοχή, ενώ μέσω της ευαισθητοποίησης από μέρους των φοιτητών, να αναπτυχθεί πολύ περισσότερο με τις ιδέες της νεολαίας.

Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης φροντίζουν ώστε να ενημερώνουν το κοινό για την πολιτιστική κληρονομιά μέσω προγραμμάτων, εκπομπών, διαφημίσεων, άρθρων κλπ. Ειδικά για την Αμφίπολη, με κάποιες σπάνιες ενημερωτικές εκπομπές - ντοκιμαντέρ που προβλήθηκαν στο παρελθόν, τον τελευταίο καιρό δεν έχει πραγματοποιηθεί κάποια προσπάθεια για προβολή και ενημέρωση σχετικά με την αξία της.

⁶⁴ πίνακας 3, σελ.187

Στην παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε προσπάθεια επαφής με πρόσωπα που ανήκουν στις παραπάνω ομάδες. Από την ακαδημαϊκή κοινότητα και ενώ υπήρξε η επιθυμία, δεν κατέστη δυνατή η εύρεση επιστημονικού προσωπικού και η επαφή με κάποιον εμπειρογνώμονα. Συνεπώς, διαπροσωπική επαφή πραγματοποιήθηκε με την ομάδα ιδιοκτητών - κυβέρνησης (τοπικοί φορείς) και των εσωτερικών προσώπων (κάτοικοι, ντόπιοι, υπάλληλοι) μέσω της έρευνας πεδίου και της διαπροσωπικής συνάντησης. Οι απόψεις τους καθώς και τα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου περιγράφονται παρακάτω.

Αποψη των αρμόδιων φορέων (ομάδα ιδιοκτητών - κυβέρνησης)

Σε αυτό το σημείο παρατίθενται απόψεις φορέων που σχετίζονται ή/και εργάζονται ή/και γνωρίζουν την περιοχή της Αμφίπολης, έπειτα από σχετική συζήτηση μαζί τους. Οι απόψεις αυτές σε συνδυασμό με τις απόψεις των κατοίκων, μετά από την εξαγωγή των αποτελεσμάτων της αντίστοιχης δειγματοληψίας θα δώσουν πιο ολοκληρωμένα αποτελέσματα. Τα πρόσωπα - φορείς και οι απόψεις τους (διευκρινίζεται ότι δεν παρατίθενται αυτολεξεί οι απόψεις αυτές, αλλά μεταφερόμενες μέσω του μελετητή της παρούσης εργασίας - όπως δηλαδή τις εξέλαβε και τις αντιλήφθηκε εκείνος -), είναι οι εξής:

Υπάλληλοι του Μουσείου της Αμφιπόλεως: Θεωρούν ότι η Αμφίπολη έχει τεράστιο αρχαιολογικό, πολιτιστικό και φυσικό πλούτο. Πιστεύουν ωστόσο ότι δεν είναι ιδιαίτερα παραμελημένη, αν και δύνανται και πρέπει να γίνουν πρόσθετες ενέργειες για την αξιοποίηση της ευρύτερης περιοχής. Στις συνδέσεις ίσως χρειάζεται να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή. Επίσης, θεωρούν ότι το μουσείο είναι κομβικό σημείο για την ανάπτυξη της περιοχής και πως είναι ήδη πολύ προσεγμένο.

Υπάλληλοι της ANEΣEP: Αρχικά ήταν αρνητικοί σε σχέση με την ανάπτυξη της περιοχής και επισήμαιναν ότι η Αμφίπολη δεν έχει κάτι ουσιαστικό να δείξει παρά μόνο τους αρχαιολογικούς τους χώρους. Γενικά, θεωρούσαν ότι η περιοχή δε μπορεί να αναπτυχθεί ιδιαίτερα λόγω του γεγονότος ότι είναι ήδη πολύ παρατημένη. Μετά από αλληπάλληλες επισκέψεις και συζητήσεις, ωστόσο, άρχισαν να γίνονται πιο δεκτικοί και ενθαρρυντικοί σε σχέση με οποιαδήποτε ενέργεια αφορά στην ανάπτυξη της περιοχής. Μάλιστα, αποκύημα της συζητήσεως ήταν ότι η απόδοση προσοχής στους αρχαιολογικούς χώρους, το λιμάνι (το οποίο είναι και το μοναδικό) και το ενιαίο δίκτυο

- αρχαιολογικοί χώροι, φυσικό περιβάλλον κλπ - θα αποφέρει ποικίλα οφέλη σε όλη την ΠΕ Σερρών (αύξηση τουρισμού, οικονομική ευμάρεια κλπ).

Υπάλληλοι της ΚΗ' Εφορείας Αρχαιοτήτων Σερρών: Αρχικά ερωτήθηκαν για την κατάσταση στην περιοχή καθώς και τα έργα που γίνονται στην περιοχή από το ΕΠ και το ΣΧΟΟΑΠ. Δεν ήταν πολύ διαλλακτικοί ως προς τις απαντήσεις που έδιναν στο μελετητή (λόγω άγνοιας ή έλλειψης επιθυμίας για ενημέρωση). Εν συνεχεία, ωστόσο, ανέφεραν ότι σε ολόκληρη την ΠΕ πραγματοποιούνται κάποια έργα όπως προβλέπεται από το ΕΠ και κάποια εξ αυτών έχουν διακοπεί προσωρινά. Ευελπιστούν πως τα έργα που έχουν ξεκινήσει και πραγματοποιούνται τμηματικά στην περιοχή, θα έχουν θετικά αποτελέσματα και θα ολοκληρωθούν στο απώτερο μέλλον. Όσο για την περιοχή, θεωρούν πως είναι αξιόλογη και μάλιστα αναμένεται να αλλάξει το θεσμικό πλαίσιο για τη ζωνοποίηση των αρχαιολογικών χώρων (άγνωστο πότε). Οποιαδήποτε παρέμβαση στην περιοχή, είναι προς όφελός της.

Υπάλληλοι της 23ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Αθήνας: Υποστηρίζουν πως η Αμφίπολη έχει πολύ μεγάλο πλούτο από όλες τις όψεις και απόψεις. Είναι παραμελημένη αρκετά και μάλιστα εδώ και πολλά έτη. Επισημαίνουν ότι ο κ. Δημήτρης Λαζαρίδης, αρχαιολόγος, είχε προσπαθήσει να βοηθήσει στην ανάδειξη της περιοχής, δυστυχώς όμως χωρίς αποτελέσματα. Πιστεύουν ότι η μνημειακή της αίγλη είναι τέτοια, ώστε θα έπρεπε εδώ και καιρό να έχει αναδειχθεί. Τροχοπέδη στην ανάδειξή της αποτελεί σίγουρα και η διέλευση της Εγνατίας οδού. Αντί λοιπόν να διανοιχθεί οδικό δίκτυο τέτοιου βεληνεκούς και κυκλοφοριακού φόρτου, θα έπρεπε να πεζοδρομηθεί το οδικό δίκτυο που διέρχεται μέσα από τον αρχαιολογικό χώρο.

Ερευνητικό πλαίσιο - Δειγματοληψία και ανάλυση αποτελεσμάτων (ομάδα εσωτερικών προσώπων - ντόπιοι)

Είναι σημαντικό να υπάρχει μία γενικότερη φιλοσοφία για τη διαχείριση των αρχαιολογικών χώρων και των μνημείων η οποία θα συνδυάζει όλες τις αξίες που έχουν αναφερθεί στα παραπάνω κεφάλαια. Αυτό διότι η πολιτιστική κληρονομιά στη βάση της, ως έννοια, ως ιδέα, ως βίωμα, είναι κοινή. Όπως έχει προειπωθεί, η αξία αυτή αφορά μεν στο σύνολο μίας κοινωνίας, θα πρέπει όμως να γίνει και καταληπτή από αυτό.

Για το λόγο αυτό πραγματοποιείται η έρευνα πεδίου, ώστε καταρχάς να γίνουν

αντιληπτές οι επιθυμίες των κατοίκων της περιοχής και να ληφθούν υπόψη στις αντίστοιχες παρεμβάσεις, και από την άλλη να πραγματοποιηθεί προσπάθεια ώστε να γίνει αντιληπτή η αξία των αρχαιολογικών χώρων και του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής στους κατοίκους βάσει των συμπερασμάτων αυτών (διαλλακτικοί - αδιάλλακτοι κάτοικοι).

Δείγματα πάρθηκαν από τους τρεις εκ των τεσσάρων οικισμών, διότι η Νέα Αμφίπολη δεν έχει μόνιμο πληθυσμό και επομένως, δεν είχε κατοίκους στον οικισμό (ή τα άτομα που πιθανώς να παρευρίσκονταν στα οικήματά τους, δεν επιθυμούσαν να απαντήσουν). Χρησιμοποιήθηκε δείγμα εξήντα (60) ατόμων – είκοσι για κάθε οικισμό - εκ των οποίων τριάντα πέντε (35) άνδρες και είκοσι πέντε (25) γυναίκες.

Συνοπτικά, το 80,00% των ερωτηθέντων θεωρεί ως πρώτη προτεραιότητα την σύνδεση των αρχαιολογικών χώρων και το 75,00% την αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος. Το 23,33% θεωρεί όλα τα στοιχεία που τέθηκαν ως άμεσης προτεραιότητας. Στις απαντήσεις των κατοίκων δεν παίζουν ιδιαίτερο ρόλο, όπως προκύπτει, το επίπεδο εκπαίδευσης, το επάγγελμα ή ηλικία.

Καταρχάς, όπως άλλωστε προέκυψε και από την έρευνα πεδίου, αναφέρεται ότι το ποσοστό των νέων στην περιοχή είναι πολύ μικρό. Στην Παλιά Αμφίπολη, οι νέοι ηλικίας 15-18 είναι τρεις ενώ η ηλικιακή ομάδα 5 - 15 δεν υπάρχει. Τα παιδιά ηλικίας 0 - 5 ετών που κατοικούν στην Παλιά Αμφίπολη είναι περίπου 3 - 4. Τα αποτελέσματα αυτά προέκυψαν από προσωπική ερώτηση του δείγματος της Παλιάς Αμφίπολης και των νέων καθαιτών. Στα υπόλοιπα χωριά, τα παιδιά δεν επιθύμησαν να απαντήσουν στα ερωτηματολόγια.

Ειδικότερα, το δείγμα **ηλικιακά** κυμαίνεται ως εξής: τρία (3) άτομα (5%) από 14 έως 18 ετών, ένδεκα (11) άτομα (18,33%) από 18 έως 35 ετών, είκοσι εννέα (29) άτομα (48,33%) από 35 έως 65 ετών και δέκα επτά (17) άτομα (28,33%) από 65 ετών και άνω. Οι μεσήλικες του δείγματος φαίνεται να καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο ποσοστό. Ωστόσο, να αναφερθεί ότι η έρευνα πεδίου δεν υποχρεώνει τους κατοίκους να απαντήσουν. Επομένως, το ποσοστό του γηραιού πληθυσμού είναι μεγαλύτερο, στοιχείο που φαίνεται τόσο από τα ποσοστά των απογραφών της ΕΣΥΕ όσο και από την επιτόπια παρατήρηση.

Αναφορικά με το **επίπεδο εκπαίδευσης** του δείγματος, δέκα (10) άτομα (16,67%)

έχουν τελειώσει ΑΕΙ ή ΤΕΙ, δύο (2) άτομα (3,33%) είναι φοιτητές, επτά (7) άτομα (11,67%), έχουν τελειώσει ΙΕΚ, δέκα (10) άτομα (16,67%), έχουν τελειώσει λύκειο, είκοσι (20) άτομα (33,33%) έχουν τελειώσει Δημοτικό ή γυμνάσιο και έντεκα (11) άτομα (18,33%) δεν έχουν τελειώσει το δημοτικό. Σημαντικό το ποσοστό των ατόμων που έχουν τελειώσει ΑΕΙ ή ΤΕΙ, αλλά σημαντικότερο το ποσοστό των ατόμων που δεν έχουν τελειώσει δημοτικό (18,33%). Αξιοσημείωτο επίσης ότι οι οκτώ από τους ένδεκα (72,73%) είναι άνδρες.

Αναφορικά με τους χώρους πρασίνου στην περιοχή, η πλειονότητα των αποφοίτων ΑΕΙ ή ΤΕΙ δεν είναι ικανοποιημένοι από τους υπάρχοντες χώρους πρασίνου (8 από τους 10 ή ποσοστό 80,00%). Περίεργο είναι το γεγονός ότι όλοι οι μαθητές (3) (100,00%) δήλωσαν ικανοποιημένοι από τους υπάρχοντες χώρους πρασίνου. Επιπρόσθετα, οι γυναίκες έχουν ελαφρώς περισσότερες απαιτήσεις σε πράσινους χώρους από τους άνδρες.

Σημαντικές διαφορές παρουσιάζονται αναφορικά με τις προτιμήσεις για χώρους πρασίνου στην Παλιά Αμφίπολη και στη Μεσολακκιά. Το 71,43% των ανδρών στην Παλιά Αμφίπολη είναι ικανοποιημένο σε αντίθεση με τις γυναίκες που το ποσοστό είναι μόνο 33,33%. Αντίθετα στην Μεσολακκιά το ποσοστό των γυναικών που δηλώνουν ευχαριστημένες ανέρχεται σε (66,67%).

Ως προς τα στοιχεία του περιβάλλοντος που πρέπει να αναπτυχθούν, κάτοικοι έδωσαν τις εξής απαντήσεις:

Λίγο πάνω από το 50% (51,67%) θεωρεί ζωτικής σημασίας την ανάπτυξη του πρασίνου τόσο στους οικισμούς, όσο και στην γύρω περιοχή. Οι γυναίκες και εδώ εμφανίζονται περισσότερο ευαισθητοποιημένες (ποσοστό 56% στο σύνολο, στη δε Μεσολακκιά 80%). Το 11,67% στο σύνολο (7), δεν απάντησε και φαίνεται να μην τους απασχολεί το ερώτημα.

Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι οι τρεις από τους επτά που δεν απάντησαν είναι άνεργοι (ποσοστό επί των ανέργων 75%) . Οι απαντήσεις που δόθηκαν δεν φαίνονται, εκτός από τα αναφερόμενα παραπάνω, να σχετίζονται με την ηλικία, το επίπεδο εκπαίδευσης ή τον τόπο γέννησης.

Στο ερώτημα εάν είναι ευχαριστημένοι από τις υπάρχουσες πλατείες του οικισμού,

οι περισσότεροι από τους κατοίκους (60,00%), σε όλους του οικισμούς, θεωρούν ότι θα έπρεπε να υπάρχουν περισσότερες πλατείες.

Από πλευράς εκπαίδευσης, το 70% των πτυχιούχων ΑΕΙ-ΤΕΙ, το 83,33% των αποφοίτων λυκείου, το 73,68% των αποφοίτων δημοτικού ή γυμνασίου και μόνο το 36,36% των αποφοίτων Δημοτικού θεωρούν ότι θα έπρεπε να υπάρχουν περισσότερες πλατείες. Από πλευράς επαγγέλματος οι συνταξιούχοι ισομοιράζονται (50%), ενώ τα ποσοστά για τους ελεύθερους επαγγελματίες και τους μισθωτούς είναι αντιστοίχως 75% και 71,43%. Το σύνολο των μαθητών θεωρούν ότι θα έπρεπε να υπάρχουν περισσότερες πλατείες.

Είναι επομένως εμφανές ότι ανεξαρτήτως εκπαίδευσης και επαγγέλματος, οι κάτοικοι επιθυμούν περισσότερες πλατείες και, ειδικότερα, βελτίωση των υποδομών εντός της πλατείας και της πλατείας ως χρήση (με βάση τα σχόλιά τους στα ερωτηματολόγια και στο μελετητή).

Αναφορικά με τον τομέα των πεζοδρομήσεων, οι κάτοικοι θεωρούν ότι είναι σημαντικές για τη γύρω περιοχή - και άρα δεν είναι ικανοποιητικές - σε ποσοστό (66,67%). Οι γυναίκες υπερέχουν συντριπτικά έναντι των ανδρών στις απαιτήσεις τους. (ποσοστό 80% έναντι (7,14%, στην δε Μεσολακκιά 80%). Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι κάτοικοι των Ν. Κερδυλλίων απάντησαν αρνητικά κατά το πλείστον - ποσοστό 90,00%.

Οι υπάρχουσες υποδομές της πολιτιστικής κληρονομιάς, εντός των οικιστικών συνόλων, φαίνεται να ευχαριστούν τους κατοίκους της Αμφίπολης και της Μεσολακκιάς, με εξαίρεση τα Νέα Κερδύλλια, όπου οι κάτοικοι στη συντριπτική τους πλειοψηφία (90%) δεν θεωρούν τις υποδομές στον οικισμό τους επαρκείς. Στην Αμφίπολη το ποσοστό όσων απάντησαν θετικά είναι 60% έναντι 40% των αρνητικών απαντήσεων, ενώ στην Μεσολακκιά το αντίστοιχο ποσοστό είναι 50% και 45%, υπάρχει δε, μία ουδέτερη απάντηση (Δεν γνωρίζω – δεν απαντώ).

Γενικά οι γυναίκες φαίνονται να έχουν περισσότερες απαιτήσεις αφού σε σύνολο εικοσιπέντε (25) ερωτηθεισών γυναικών οι 17 απάντησαν αρνητικά (68%) – στα Νέα Κερδύλλια δε το 100%. Η ηλικία, το επάγγελμα και το επίπεδο εκπαίδευσης δεν επηρεάζει σημαντικά το είδος των απαντήσεων – βεβαίως στα Νέα Κερδύλλια το σύνολο των ερωτηθέντων (πλην ενός) έχει τελειώσει τουλάχιστον το Δημοτικό ή το

Γυμνάσιο σε αντίθεση με τους άλλους οικισμούς, όπου το επίπεδο εκπαίδευσης είναι ανάμεικτο.

Τα αποτελέσματα για τις αντίστοιχες υποδομές πολιτιστικής κληρονομιάς εκτός των οικισμών - γύρω περιοχή - , με ειδικευση στους αρχαιολογικούς χώρους, διαφέρουν σε ένα βαθμό, καθώς οι κάτοικοι θεωρούν ότι οι εν λόγω υποδομές χρήζουν προσοχής και ανάπτυξης. Εξαιρέση αποτελεί η ίδια η Αμφίπολη όπου οι αρνητικές απαντήσεις είναι λιγότερες από τις θετικές, παρά το γεγονός ότι ο οικισμός καθαυτός χωροθετείται εντός του αρχαιολογικού χώρου.

Ειδικότερα, στα Νέα Κερδύλλια οι κάτοικοι φαίνονται μη ικανοποιημένοι σε ποσοστό 95%, ομοίως και οι κάτοικοι της Νέας Μεσολακκιάς (65%), σε αντίθεση με την Αμφίπολη όπου τα ποσοστά αντιστρέφονται: 40% όχι - 60% ναι. Αναφορικά με τις απαντήσεις ανά φύλο, συντριπτική η πλειοψηφία των αρνητικών απαντήσεων στις γυναίκες, που και εδώ φαίνεται να έχουν περισσότερες ευαισθησίες σε θέματα πολιτισμού, ενώ στους άνδρες η διαφορά είναι μικρή. Τέλος, το επίπεδο μόρφωσης δεν φαίνεται να επηρεάζει ιδιαίτερα τις απαντήσεις τους.

Οι κάτοικοι φαίνονται δεκτικοί με την αύξηση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων τόσο σε οικιστικό όσο και ευρύτερο επίπεδο - γύρω περιοχή και αρχαιολογικούς χώρους. Όλοι οι κάτοικοι των Νέων Κερδυλλίων (100 %) επιθυμούν τη διοργάνωση περισσότερων πολιτιστικών εκδηλώσεων, στην Αμφίπολη το ποσοστό ισορροπεί με μικρή διαφορά, της τάξεως του 5% (55%-45%), ενώ στη Νέα Μεσολακκιά το ποσοστό αυτό είναι 80 /20. Οι συσχετισμοί με τα φύλα και το επάγγελμα είναι οι εξής:

- Οι γυναίκες υπερτερούν ξανά έναντι των ανδρών στις θετικές απαντήσεις (77% οι άνδρες και 80% οι γυναίκες στις θετικές - 23% για τους άνδρες και 20% για τις γυναίκες αντίστοιχα οι αρνητικές απαντήσεις) αλλά με μικρή διαφορά.
- Τρεις από τους τέσσερις ανέργους (75%) δηλώνουν ικανοποιημένοι από την πολιτιστική δραστηριότητα στην περιοχή. Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι ίσως δεν ενδιαφέρονται δεν ενδιαφέροντα πολιτιστικές δράσεις, καθώς δεν έχουν επιλύσει βασικά προβλήματα.
- Εάν εξαιρεθούν τα Νέα Κερδύλλια που φαίνονται να έχουν ιδιαίτερες ευαισθησίες σε θέματα πολιτισμού, στην Αμφίπολη, το επίπεδο εκπαίδευσης, ηλικίας και επαγγέλματος, δεν επηρεάζουν ιδιαίτερα τις απαντήσεις των

κατοίκων, ενώ στην Μεσολακκιά φαίνεται ότι το επίπεδο εκπαίδευσης επηρεάζει θετικά

Στην ερώτηση εάν οι κάτοικοι περπατούν ή όχι στους αρχαιολογικούς χώρους, το 73,33% (44), απάντησε ναι και το 26,67% (16), όχι. Ειδικότερα, το 73,33% περπατά τουλάχιστον μία φορά το χρόνο, τρία άτομα επισκέπτονται καθημερινά κάποιον από αυτούς και δεκατέσσερα άτομα επισκέπτονται τους αρχαιολογικούς χώρους πάνω από δέκα φορές ετησίως, με αντίστοιχο ποσοστό 28,33%. Το ποσοστό των ατόμων που περιπατούν στους χώρους πάνω από 20 φορές ετησίως είναι 13,33%.

Σε αντιστοιχία φύλων, το 77,14% των ανδρών και το 68% των γυναικών, φαίνεται να περπατά στους αρχαιολογικούς χώρους τουλάχιστον μία φορά τον χρόνο, με τους άντρες να υπερέχουν έναντι των γυναικών. Στην Αμφίπολη και στην Μεσολακκιά, φαίνεται πως οι αρχαιολογικοί χώροι προσελκύουν περισσότερο το ενδιαφέρον των κατοίκων (ποσοστά 85% και 75% αντίστοιχα) ενώ στα Νέα Κερδύλλια λιγότερο, συγκεκριμένα 60%. Το ποσοστό αυτό σχετίζεται ίσως με τη γειτνίαση της Αμφίπολης στον αρχαιολογικό χώρο και με το γεγονός ότι αρκετοί εκ των κατοίκων εργάζονται στο χώρο αυτό.

Στην πλειοψηφία τους, οι κάτοικοι δεν είναι ευχαριστημένοι από την αξιοποίηση των αρχαιολογικών χώρων. Η ηλικία, το επίπεδο μόρφωσης, το επάγγελμα και το φύλο δεν επηρεάζουν ουσιαστικά τις απαντήσεις των κατοίκων, ενώ αξιοσημείωτο είναι ότι από τους κατοίκους των Νέων Κερδυλλίων κανένας δεν δήλωσε ευχαριστημένος από την αξιοποίηση των αρχαιολογικών χώρων.

Επιπρόσθετα, λίγο περισσότεροι από τους μισούς κατοίκους γνωρίζουν όλους τους αρχαιολογικούς χώρους. Το 85% των κατοίκων γνωρίζει το Μουσείο και τον Αρχαιολογικό χώρο της Αμφίπολης και το Λιμάνι της Ηϊόνας, το 98,33% των κατοίκων γνωρίζει το Μουσείο και τον Αρχαιολογικό χώρο της Αμφίπολης. Το στοιχείο αυτό είναι περίεργο αν ληφθεί υπόψη κυρίως το γεγονός ότι ο αρχαιολογικός χώρος βρίσκεται δίπλα στους οικισμούς και εν συνεχεία η ίδια η αξία του χώρου.

Αναφορικά με τα ποσοστά επισκεψιμότητας του δείγματος, ο λιγότερο γνωστός χώρος (το 48,33% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι δεν τον γνωρίζει), είναι οι Τύμβοι της Μεσολακκιάς. Θετικό στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος έχει επισκεφτεί το Μουσείο και τον Αρχαιολογικό χώρο της Αμφίπολης:

Πενήντα ένας (51) κάτοικοι, ήτοι το 85% του συνόλου των ερωτηθέντων. Οι τύμβοι της Μεσολακκιάς είναι μάλλον οι λιγότερο γνωστοί, ενώ προκύπτει ότι κανένας από τους κατοίκους των Νέων Κερδυλλίων δεν τους έχει επισκεφθεί.

Οι ίδιοι πάντως οι κάτοικοι επιθυμούν να **συμμετάσχουν στις αποφάσεις που λαμβάνονται αναφορικά με το δομημένο και αδόμητο χώρο**, με τη Νέα Μεσολακκιά να θεωρεί ότι προωθείται η συμμετοχή των κατοίκων σε τέτοιες διαδικασίες, ενώ τα Νέα Κερδύλλια και την Αμφίπολη όχι. Συμπερασματικά σε ποσοστά, το 95% των κατοίκων θεωρεί ότι πρέπει να συμμετέχουν στις αλλαγές, που αφορά σχεδόν σε όλους τους κατοίκους. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το 50% των ανέργων (δύο κάτοικοι), ο ένας απόφοιτος πανεπιστημίου και η άλλη απόφοιτη λυκείου, δεν θεωρούν απαραίτητη την συμμετοχή των κατοίκων. Το 75% του συνόλου θεωρεί ότι δεν προωθείται η συμμετοχή.

Στη συνολική αξιολόγηση της περιοχής, σε επίπεδο οικισμού, οι κάτοικοι αναφέρουν ως το λιγότερο σημαντικό πρόβλημα τους χώρους στάθμευσης, το οποίο μπορεί εν μέρει να εξηγηθεί και λόγω του γεγονότος ότι οι κατοικίες έχουν ιδιόκτητες αυλές, όπου σταθμεύουν τα οχήματά τους. Εξάλλου, ο αρχαιολογικός χώρος καθαυτός προσφέρει λόγω των ανασκαφών - χωματόδρομων, εκτάσεις για στάθμευση. Κατά ποσοστό 11,67% (επτά άτομα σύνολο – όλοι άνδρες), εκ των οποίων οι δύο (2) είναι απόφοιτοι ΑΕΙ, θεωρούν την αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος τελευταία προτεραιότητα.

Μέσης, σχετικά, προσοχής και προτεραιότητας, οι κάτοικοι θεωρούν τις πεζοδρομήσεις, την επέκταση των χώρων πρασίνου, τη δημιουργία πλατειών (33,33%), τους χώρους στάθμευσης και λιγότερο την αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος εντός των οικισμών. Το αξιοσημείωτο, που προκύπτει από την έρευνα, είναι ότι το 68,33% του συνόλου των ερωτηθέντων κατοίκων (41 στους 60) θεωρούν ως πρώτη προτεραιότητας ανάγκη την αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος, ήτοι των αρχαιολογικών χώρων της περιοχής αλλά και όλων των λοιπών σχετικών πολιτιστικών στοιχείων.

Στη **συνολική αξιολόγηση της περιοχής, σε ευρύτερο επίπεδο - γύρω περιοχή**, τα δύο τρίτα (2/3) των ερωτηθέντων κατοίκων (65,00%) απάντησαν πως κανένα από τα εξέταση στοιχεία δεν αποτελεί χαμηλής προτεραιότητας ανάγκη. Στα Νέα Κερδύλλια

και Με στη Νέα Μεσολακκιά, τα ποσοστά ανέρχονται σε 85% και 80% αντίστοιχα, με τους χώρους στάθμευσης να καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο ποσοστό. Σε αυτή την ενότητα, ως μέσης προτεραιότητας αξιολογούνται οι πεζοδρομήσεις, η επέκταση των χώρων πρασίνου, η δημιουργία πλατειών, οι χώροι στάθμευσης και η αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος σε μικρό ποσοστό (8,33%). Στις απαντήσεις των κατοίκων δεν παίζουν ιδιαίτερο ρόλο, όπως προκύπτει, το επίπεδο εκπαίδευσης, το επάγγελμα ή ηλικία.

Συμπερασματικά, οι κάτοικοι επιθυμούν την ανάπτυξη στην περιοχή τους και ιδιαίτερα στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως άλλωστε προέκυψε τόσο από τα ως άνω αποτελέσματα της έρευνας όσο και από σχετικές συζητήσεις. Στη Μεσολακκιά φαίνεται ότι οι κάτοικοι είναι περισσότερο ευχαριστημένοι με την πολιτιστική δραστηριότητα, ποιότητα ζωής και κατάσταση στον οικισμό και δυσαρεστημένοι με τη γύρω περιοχή - η προσωπικότητα που διατηρεί είναι εντονότερη. Αναφορικά με τη συμμετοχή τους στις πολιτιστικές δραστηριότητες αλλά και τις παρεμβάσεις στο δομημένο και αδόμητο χώρο, πιστεύουν και επιθυμούν να συμμετάσχουν οι ίδιοι σε αυτές. Κάποιοι βέβαια εξ αυτών θεώρησαν αδύνατο το σενάριο αυτό λόγω της διεφθαρμένων, όπως τις αποκάλεσαν, διαχειριστικών αρχών και της εμπλοκής των κομμάτων σε όλες της διαδικασίες της περιοχής.

Επιπρόσθετα, οι γυναίκες φαίνεται να ενδιαφέρονται περισσότερο για την περιοχή γενικά και ειδικά για τους αρχαιολογικούς χώρους, εμφανίζονται πιο ευαισθητοποιημένες. Αυτό προκύπτει τόσο από τις απαντήσεις τους στα ερωτηματολόγια, όσο και από προσωπική συζήτηση. Ακόμη, ήταν πιο πρόθυμες να βοηθήσουν στην έρευνα διότι ήθελαν να εκφράσουν το παράπονό τους αναφορικά με την περιοχή.

Στα σχόλια και τις προτάσεις του δείγματος, στο ερωτηματολόγιο, τα μειωμένα ποσοστά της νεολαίας φαίνεται να απασχολούν τους κάτοικους καθώς θεωρούν ότι λείπει από την περιοχή η ζωντάνια. Επιπρόσθετα, οι λίγοι νέοι που υπάρχουν στην περιοχή χάνονται σε σχέση με το ποσοστό του γηραιού πληθυσμού. Κάποιοι χαρακτήρισαν την περιοχή ως 'έρημη', ενώ άλλοι, κυρίως γυναίκες, υποστήριξαν σε μεγάλο βαθμό ότι η περιοχή θα μπορούσε να προσελκύσει τουρισμό, λόγω της ύπαρξης του αρχαιολογικού χώρου, ενώ τώρα δεν έρχεται κανένας. Ελάχιστοι ήταν εκείνοι που έδωσαν βάση στην αξία της Αμφίπολης και ανέφεραν ότι αποτελεί σημαντικότατο

χώρο ιστορικής αξίας. Οι ίδιοι αναγνώριζαν ότι η Αμφίπολη είναι παραμελημένη και επικαλούνταν πρόσωπα της πολιτικής εξουσίας και κυρίως των διαχειριστικών αρχών, κομμάτων αλλά και υπαλλήλων του αρχαιολογικού χώρου και της περιοχής τους καθαυτής, τα οποία κατηγορούσαν για την ερήμωση του χώρου.

Τα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου παρουσιάζονται αναλυτικά στο παράρτημα με επισυναπτόμενο το σχετικό ερωτηματολόγιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

7.1 ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ - ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Η ΠΕ Σερρών έχει ένα πλούσιο περιβάλλον το οποίο δικαιολογείται από την ύπαρξη του σπηλαίου της Αλιστράτης, τμήματος του Παγγαίου όρους, της λίμνης Κερκίνης, των λουτρών του Αγγίστρου κλπ. - αποτελεί 'έξοδο' της χώρας προς την ανατολική και βόρεια Ευρώπη και έχει την έδρα της στο ομώνυμο αστικό κέντρο που είναι και το δεύτερο μεγαλύτερο στην περιφέρεια (το πρώτο βέβαια είναι η Θεσσαλονίκη).

Παρουσιάζει βέβαια ένα προφίλ που βασίζεται στην παραγωγή της (πρωτογενή και δευτερογενή τομέα). Τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί αύξηση στην τουριστική δραστηριότητα, ωστόσο οι προοπτικές ανάπτυξής του είναι ακόμη μεγαλύτερες. Τα αξιοθέατα και το φυσικό του περιβάλλον δύνανται να οδηγήσουν προς αυτή την κατεύθυνση.

Σε γενικές γραμμές λοιπόν η ΠΕ έχει πλούσιο φυσικό και πολιτιστικό απόθεμα και έχει να επιδείξει παραδοσιακή αρχιτεκτονική, περιοχές για εξορμήσεις - περιπατητικός τουρισμός, αθλητικός τουρισμός κλπ, και γενικότερες προοπτικές ανάπτυξης. Οι ώριμες, δυναμικές και δυνητικές περιοχές της ΠΕ καθώς και η συνολική δυναμική της υφιστάμενης κατάστασης παρουσιάζονται στο χάρτη 12. Από την άλλη, η μεγαλύτερης ιστορικής αξίας περιοχή της ΠΕ είναι η Αμφίπολη.

Η Αμφίπολη αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους αρχαιολογικούς χώρους της Μακεδονίας και της Ελλάδας γενικότερα. Η δυναμική της επομένως είναι έντονη λόγω της αρχαιολογικής της κληρονομιάς. Ο Στρυμόνας που διασχίζει την ΠΕ Σερρών, καταλήγει στην Αμφίπολη. Η ροή του ποταμού ξεκινά από τη Βουλγαρία με την εκβολή του Στρυμόνα στον ομώνυμο κόλπο. Ο ίδιος ο Στρυμόνας αποτελεί συνδετικό κρίκο όλων των υπο-περιοχών της ΠΕ με τα ακραία του σημεία να είναι η Αμφίπολη στο νότιο τμήμα και τα στενά Ρούπελ στο βόρειο τμήμα του ποταμού⁶⁵.

Τα στενά Ρούπελ, τα οποία 'συνοδεύονται' από το ομώνυμο οχυρό στο ανατολικό

⁶⁵ βλ. χάρτης 12

τμήμα του Στρυμόνα, αποτελούν έξοδο προς τη Βουλγαρία και έχουν αμυντική λειτουργία (λόγω της ύπαρξης του συνόρου). Το οχυρό είναι ιστορικής σημασίας μνημείο. Η Αμφίπολη από την άλλη δεν είναι απλώς ιστορικής σημασίας περιοχή αλλά έχει πλούσια αρχαιολογική και ιστορική κληρονομιά. Επιπρόσθετα η Εγνατία οδός διέρχεται από το σημείο αυτό. Η Αμφίπολη δηλαδή αποτελεί σημείο διασταύρωσης της Εγνατίας οδού και του ποταμού Στρυμόνα ενώ ταυτόχρονα είναι έξοδος στο θαλάσσιο μέτωπο και έξοδος για την ΠΕ Καβάλας και την ΠΕ Θεσσαλονίκης, λόγω της διέλευσης της Εγνατίας.

Λαμβάνοντας λοιπόν υπόψη το γεγονός ότι χωροθετείται στο νότιο άκρο του Στρυμόνα, έχει πλούσια κληρονομιά και αποτελεί 'σημείο εξόδου' της ευρύτερης περιοχής στη θάλασσα και στις γύρω ΠΕ ενώ αποτελεί σημείο κάθετης διασταύρωσης ποταμού και οδού, έχει όλες τις προοπτικές να γίνει πολιτιστικό κέντρο. Συνοδευτικό στοιχείο σε αυτό το χαρακτηρισμό αποτελεί το περιβαλλοντικό, κυρίως, προφίλ που διατηρούν οι υπόλοιπες περιοχές της ΠΕ Σερρών.

Η ιστορική αξία του αρχαιολογικού χώρου της Αμφίπολης συνοψίζεται με βάση τα εξής στοιχεία:

1. Είναι εμφανής η σημασία της θέσης της από τα αρχαία έτη: αποτελούσε σημαντικό αστικό κέντρο της περιοχής και έδρα της διοικητικής περιφέρειας 'Μακεδόνων Πρώτης' κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους ενώ αποτέλεσε έδρα επισκόπου κατά τους παλαιοχριστιανικούς χρόνους. Χρονολογείται από τον 5ο π.Χ. αι.
2. Στον αρχαίο κόσμο ήταν μία εκ των έξι πόλεων που θα κτιζόταν ένας μεγάλος, πολυτελούς κατασκευής ναός. Οι άλλες πέντε πόλεις ήταν η Δήλος, οι Δελφοί, η Δωδώνη, το Δίον και η Κύρρος.
3. Σε όλη τη διάρκεια της μακεδονικής κυριαρχίας η Αμφίπολη παρέμεινε ισχυρό φρούριο μεγάλης στρατηγικής και οικονομικής σημασίας.
4. Το περιβάλλον τείχος ανατολικά του σημερινού μουσείου - γειτνιάζων στο σημερινό οικισμό της Παλιάς Αμφίπολης, σωζόταν μέχρι τα τελευταία χρόνια ενώ υπήρχε εκεί ένας πύργος. Αρκετά τμήματα του τείχους είναι ορατά σήμερα και σχηματίζουν το οχυρό της τότε περιόδου και οχυρωματικά στοιχεία για εκείνη την εποχή.
5. Στο βόρειο τείχος, σε απόσταση 200 μέτρων από το Στρυμόνα εκτείνεται ένα

θαυμάσιο τμήμα τείχους που σε πολλά σημεία διατηρείται σε ύψος 167 μ.: αποτελεί δείγμα της οχυρωματικής αρχιτεκτονικής.

6. Ομοίως, στο βόρειο τείχος, σώζεται κλασσική και ελληνιστική πύλη σε εντυπωσιακή κλίμακα - δεκατρείς βαθμίδες σώζονται στη θέση τους. Εδώ υπάρχει εσωτερική αυλή διαστάσεων 9,40 x 3,80 μ.

7. Μοναδικό τεχνικό έργο έχει ανασκαφεί βορειοανατολικά του τείχους: ένας μεγάλος αποχετευτικός αγωγός όμβριων υδάτων μήκους 8,05 μ. ο οποίος αποκαλύπτει σημαντικά στοιχεία για τον τρόπο κατασκευής του τότε αποχετευτικού συστήματος.

8. Μπροστά στο βόρειο τείχος και σε απόσταση 1,20 μ. από αυτό αποκαλύφθηκε ορθογώνιο οικοδόμημα διαστάσεων 7,85 x 5,95 μ, κτίσμα αρχαιότερο του τείχους. Στο χώρο αυτό υπάρχει επίσης ανέπαφος αποθήκη με πενήντα περίπου αγγεία. Πρόκειται για το θεσμοφόριο.

9. Στο βόρειο τμήμα του μακρού τείχους σώζεται γέφυρα, η οποία χρονολογείται στον 5ο αι. π.Χ. Η πύλη της γέφυρας είναι η πιο οχυρή πύλη της πόλης, ενώ ο αρχιτέκτων της πύλης μερίμνησε ιδιαίτερα για την εξασφάλισή της από τους κινδύνους πλημμύρας του ποταμού ενισχύοντας εσωτερικά και εξωτερικά τους τοίχους της αλλά και ολόκληρη την περιοχή της πύλης. Οι πάσσαλοι της γέφυρας αριθμούνται στους 101.

Επισημαίνεται αναφορικά με την αρχαία γέφυρα ότι για πρώτη φορά γίνεται γνωστή η υποδομή και η διάταξη πασσάλων ξύλινης γέφυρας κλασικών χρόνων. Οι πάσσαλοι, ωστόσο, φθάνουν μόνο μέχρι τη σύγχρονη όχθη του Στρυμόνα, καθώς από κει και πέρα έχουν καταστραφεί όλοι, όπως και στην απέναντι όχθη του ποταμού, λόγω της διευθέτησης της νέας κοίτης του Στρυμόνα τα έτη 1929 - 1932.

10. Το Ιερό της Άττιος (οικοδόμημα σε σχήμα Π, διαστάσεων 9 x 4,10 μ.) χωροθετείται δυτικά του οικισμού της Παλιάς Αμφίπολης. Η αποκάλυψη του ιερού εντοπίστηκε από δοκιμαστική τομή στη θέση όπου είχε βρεθεί τυχαία το 1982 ανάγλυφη αναθηματική στήλη με παράσταση του Άττιος και γυναίκας μπροστά σε βωμό.

11. Στο νότιο τομέα της Αμφίπολης εντοπίστηκε το 1982 μία οικία ελληνιστικών χρόνων, στο πρώτο δωμάτιο της οποίας έχουν διασωθεί εντυπωσιακοί τοίχοι που φέρουν κονίαμα με ζωηρά χρώματα (κόκκινο ανοιχτό και βαθύ, πράσινο, κίτρινο, καφέ ανοιχτό, μαύρο). Η τοιχογραφία αποτελείται από ορθογώνιους πίνακες, ύψους 1,40 μ.,

οι οποίοι χωρίζονται με ιωνικούς κίονες που αποδίδονται με φωτοσκίαση, με υποθετική εστία φωτός στη νοτιοανατολική γωνία του δωματίου και παρέχουν στοιχεία για τον τρόπο ζωής των κατοίκων.

12. Το αρχαίο γυμνάσιο, το οποίο εντοπίζεται στο νοτιοανατολικό τομέα της πόλης, αποτελεί το πρώτο μεγάλο δημόσιο κτίριο. Πρόκειται για εντυπωσιακό κτίσμα το οποίο χρονολογείται στην ελληνιστική εποχή. Εντός του γυμνασίου χωροθετούνται αίθουσα λουτρού, μαρμάρινα βάθρα στους τοίχους τα οποία στήριζαν μαρμάρινους βατήρες, αγωγός ο οποίος τροφοδοτούσε τους λουτήρες και άλλα στοιχεία τα οποία σχηματίζουν το προφίλ των τότε λειτουργιών - θέσης των χώρων των αγωνισμάτων - του γυμνασίου.

13. Ο λόφος 133 αποτελεί φυσικά οχυρό λόφο ύψους 133 μ. οι δοκιμαστικές τομές του οποίου αποκάλυψαν πλήθος οστράκων γεωμετρικής, υπογεωμετρικής εποχής και αρχαϊκής εποχής καθώς και αγγείων προϊστορικών χρόνων, της όψιμης νεολιθικής και της πρώιμης εποχής του χαλκού.

14. Σε πολλές θέσεις έξω από τα τείχη της Αμφίπολης ή κατά μήκος αυτών, βρέθηκαν τάφοι. Στο μεγάλο ελληνιστικό νεκροταφείο που βρίσκεται σε λόφο, 1,5 χλμ ανατολικά από τον οικισμό της Παλιάς Αμφίπολης, αποκαλύφθηκαν 400 τάφοι με πλήθος κτερισμάτων που σχηματίζουν πλούσιες συλλογές (χρυσά κοσμήματα, στεφάνια κλπ). Τα κτερίσματα των νεκροταφείων της Αμφίπολης παρέχουν πλήθος στοιχείων για την κοινωνική διαστρωμάτωση, την οικονομία, τις επικοινωνιακές σχέσεις με άλλες περιοχές, τη θρησκεία, τις αντιλήψεις για το θάνατο, τα ταφικά έθιμα κλπ.

15. Ο λέων της Αμφίπολης, επιτάφιο μνημείο του 4ου αι. π.Χ., είναι το πιο γνωστό μνημείο του αρχαιολογικού χώρου. Στο μνημείο αυτό αποδίδεται μορφή μασωλείου πολεμικής αρετής ενώ ως έργο τέχνης επιβάλλεται με τη δύναμη, τις διαστάσεις του και τις υπόλοιπες ανατομικές λεπτομέρειες (φλέβες, χ αίτη, επιβλητικό ρύγχος κλπ).

Εδώ βέβαια, δεν παρατίθενται όλα τα στοιχεία αναφορικά με τα ευρήματα και την ιστορική αξία της περιοχής. Παρατηρείται ωστόσο ότι η αξία των ευρημάτων είναι τεράστια και χρονολογείται από την πρώιμη εποχή του χαλκού. Επιπρόσθετα, παρέχει πληροφορίες για τη ζωή, για την κοινωνική διαστρωμάτωση, την οικονομία, τα ταφικά έθιμα, τις αθλητικές δραστηριότητες και τις συνήθειες των κατοίκων της αρχαίας Αμφίπολης. Η ιστορική και αρχαιολογική αξία της περιοχής είναι εμφανώς σημαίνουσα και διαφαίνεται η πλούσια αρχαιολογική της κληρονομιά από τα παρατιθέμενα

στοιχεία.

Οι ακριβείς θέσεις των αρχαιολογικών χώρων παρουσιάζονται στην εικόνα 1, σελ. 207. Πέραν της ιστορικής αξίας της περιοχής, εκτιμάται η περιβαλλοντική της αξία:

1. Διέρχεται από την περιοχή ο ποταμός Στρυμόνας. Μάλιστα, η διέλευσή του πραγματοποιείται μέσα από τον αρχαιολογικό χώρο.
2. Το Δέλτα του ποταμού φιλοξενεί πλήθος ειδών ορνιθοπανίδας.
3. Ο κάτω ρους του Στρυμόνα ανήκει στο πρόγραμμα NATURA - είναι τόπος κοινοτικής σημασίας (GR1260002).

Με βάση τα παραπάνω, η περιοχή έχει προοπτικές ανάπτυξης στον τομέα του πολιτισμού και σύνδεσης με τις γύρω περιβαλλοντικά αξιόλογες περιοχές για μία ολοκληρωμένη διαχείριση.

Επισημαίνεται, επιπρόσθετα, ότι τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί κατά πολύ το ενδιαφέρον για την πολιτιστική κληρονομιά τόσο από τους ακαδημαϊκούς και τους επιστήμονες που εντρυφούν πάνω στον τομέα αυτό και ερευνούν τη σχέση παρελθόν - παρόν - μέλλον, όσο και από τους επισκέπτες και τουρίστες μίας περιοχής.

Ειδικά για τους παράγοντες που επηρεάζουν την επιλογή του τουριστικού προορισμού, οι τουρίστες φαίνεται να κατατάσσουν το περιβάλλον ως πρώτο παράγοντα επιλογής του προορισμού τους και την πολιτιστική κληρονομιά ως Δύτερο παράγοντα. Μάλιστα τα ποσοστά των δύο αυτών κατηγοριών είναι αρκετά μεγάλα σε σχέση με τους υπόλοιπους παράγοντες επιλογής του τουριστικού προορισμού : για το έτος 2009, 31% και 24%, για το 2010, 32% και 25% και για το έτος 2011, 32% και 27% αντιστοίχως (Eurobarometer, 2011). Παρατηρείται επίσης ότι το ποσοστό που επιλέγει έναν τουριστικό προορισμό λόγω της πολιτιστικής κληρονομιάς του έχει αυξηθεί κατά 2% μεταξύ των ετών 2010 και 2011⁶⁶.

Οι υπόλοιποι παράγοντες επιλογής είναι με ιεραρχική σειρά επιλογής, η διασκέδαση, η γαστρονομία, η τέχνη και τα φεστιβάλ και άλλα γεγονότα με ποσοστά 14%, 7%, 5%, 6% και 7% αντιστοίχως για το έτος 2011.

⁶⁶ βλ. διάγραμμα 9, σελ. 198

Η εκτίμηση που έχει γίνει σε σχέση με τη σπουδαιότητα της Αμφίπολης και την αξία της και η επιλογή της πολιτιστικής κληρονομιάς ως δεύτερου παράγοντα για την επιλογή τουριστικού προορισμού εν προκειμένω δεν συνάδουν. Επακόλουθος είναι ο προβληματισμός σχετικά με τις μεθόδους και τους τρόπους που μπορούν να αυξήσουν τα ποσοστά επισκεψιμότητας στην Αμφίπολη και την ευαισθητοποίηση του κόσμου για την αρχαιολογική και ιστορική της αξία.

Τέλος, αναφέρεται ότι ο Rinbeck προτείνει μεθόδους για την εκτίμηση της αξίας της περιοχής (παρουσιάζεται μία πρόταση στο διάγραμμα 5, σελ. 194). Με βάση λοιπόν το προτεινόμενο μοντέλο του Rinbeck, ώστε να γίνουν καταληπτά τα προαναφερόμενα στοιχεία σε σχέση με την ολοκληρωμένη διαχείριση της κληρονομιάς της Αμφίπολης, είναι προφανής η υπόνοια ότι το μνημείο, αρχαιολογικός χώρος κλπ. (υποσύνολο της πολιτιστικής κληρονομιάς) είναι αξιόλογο ενώ τα κριτήρια βάσει των οποίων αξιολογείται ο χώρος ως τέτοιος, αναφέρθηκαν παραπάνω.

7.2 ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Προσπάθεια διαχείρισης της αρχαιολογικής κληρονομιάς σε ένα ευρύτερο επίπεδο, έχει πραγματοποιηθεί με τις προτεινόμενες αρχαιολογικές διαδρομές που συνδέουν τους σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους της Μακεδονίας⁶⁷. Οι διαδρομές αυτές αποτελούν είναι αξιόλογες και αποτυπώνουν το χρόνο στο χώρο, σε κλίμακα χωροταξική. Η Αμφίπολη αποτελεί σταθμό των διαδρομών αυτών, διότι όπως περιγράφηκε παραπάνω, η σπουδαιότητά της είναι μεγάλη, κάτι που είναι γενικώς αποδεκτό. Σε μικρή όμως κλίμακα, η Αμφίπολη καθαυτή και παρόλο που οι αξίες της είναι αναγνωρισμένες, χάνεται μέσα στο φυσικό της περιβάλλον: ο αρχαιολογικός χώρος και η φύση δεν ισορροπούν, με τη φύση να υπερισχύει.

Επισημαίνεται ότι η Αμφίπολη αποτελεί μία ιδιόρρυθμη περιοχή, λόγω των διάσπαρτων αρχαιολογικών χώρων που εντοπίζονται και ανασκάβονται σε συνεχόμενη βάση. Επομένως είναι κατανοητή μέχρι ένα βαθμό η αδυναμία παρεμβάσεων και κυρίως έντονων τουριστικών δραστηριοτήτων στην περιοχή διότι μπορεί να βλάψουν το αρχαιολογικό και περιβαλλοντικό της απόθεμα.

Το στοιχείο όμως αυτό δε συνεπάγεται το γεγονός ότι οι αρχαιολόγοι και οι συντηρητές

⁶⁷ βλ. κεφάλαιο 6.3, σελ. 77

είναι οι μοναδικοί ίσως που προσπαθούν να διατηρήσουν τη μνημειακή της αίγλη. Το ενδιαφέρον της περιοχής θα έπρεπε να είναι αναγνωρισμένο από το σύνολο του κόσμου - οι αρχαιολόγοι άλλωστε έχουν μελετήσει το αντικείμενο και επομένως το όποιο ενδιαφέρον τους είναι προαπαιτούμενο. Μάλιστα, επισημαίνεται ότι η θεωρία από την πράξη διαφέρει: το εν λόγω ενδιαφέρον δεν αρκεί να μένει σε επίπεδο θεωρητικό αλλά, αντιθέτως, να φαίνεται έμπρακτα στο χώρο.

Διαχειριστικά λοιπόν, η Αμφίπολη στερείται των κατωτέρω στοιχείων:

1. Οι δραστηριότητες και δράσεις που έχουν γίνει στην περιοχή δεν εντάσσονται σε κάποιο ολοκληρωμένο και συγκεκριμένο πρόγραμμα διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Σε εξέλιξη βρίσκεται το ΕΠ του Δ. Αμφίπολης, το οποίο μπορεί σε ένα βαθμό να αποτελεί οργανωμένη παρέμβαση για τον εντοπισμό των προβλημάτων της περιοχής, ωστόσο: εντοπίζει τα προβλήματα και δίνει λύσεις, χωρίς όμως να βρίσκει το βασικό σημείο στο οποίο πρέπει να δώσει βάση, πριν προχωρήσει σε οικονομικές επενδύσεις - δηλαδή την ενίσχυση της ταυτότητας της περιοχής και ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Εξάλλου πρόκειται για πρόγραμμα που αποσκοπεί στην οικονομική διαχείριση με τεχνικά μέσα και όχι στη διαχείριση της κληρονομιάς.
2. Οι παρεμβάσεις και τα σχέδια που διενεργούνται στην περιοχή εξακολουθούν να αποκρίνονται σε καταστάσεις 'επειγόντων' προβλημάτων, χωρίς να εντοπίζουν τις συνθήκες που επικρατούν και να θέτουν προτεραιότητες με βάση αυτές.
3. Οι 'εισχωρήσεις' στα προβλήματα της περιοχής σε διαφορετικά επίπεδα και κλίμακες δεν είναι ολοκληρωμένες και οργανωμένες.
4. Οι επισκέπτες δε μπορούν να αξιολογήσουν και να καταλάβουν ουσιαστικά τα μνημεία και τον αρχαιολογικό χώρο λόγω της ανεπαρκούς παρουσίασης, διάδοσης και ερμηνείας των αξιών τους.
5. Δεν υπάρχουν σχέσεις ή συνεργασίες σε κοινωνικό, εκπαιδευτικό ή άλλο επίπεδο που να ευνοούν τη συντήρηση ή διαχείριση των μνημείων.
6. Οι υπάρχουσες ενέργειες που σχετίζονται με την αναγνώριση των αξιών είναι ανεπαρκείς ως προς τις δράσεις τους.

Συμπερασματικά λοιπόν, τόσο μέσα από την τεκμηρίωση της περιοχής όσο και από την

εκτίμηση της σπουδαιότητας και της διαχείρισής της, προκύπτει συνοπτικός πίνακας με τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα, μειονεκτήματα, ευκαιρίες και κινδύνους της ευρύτερης περιοχής της Αμφίπολης, ο οποίος παρατίθεται παρακάτω - πρόκειται για την αποκαλούμενη 'ανάλυση SWOT'.

STRENGTHS /ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ

- ✓ Ποικιλία φυσικών σχηματισμών της ΠΕ (βουνό, θάλασσα, πεδιάδα, βραχώδεις και λείες επιφάνειες).
- ✓ Ιστορική και αρχαιολογική αξία της Αμφίπολης.
- ✓ Χάραξη αρχαιολογικών διαδρομών σε επίπεδο περιφέρειας.
 - ✓ Αυστηρή οριοθέτηση της Παλιάς Αμφίπολης που βρίσκεται εντός του αρχαιολογικού χώρου από το ΣΧΟΟΑΠ.
 - ✓ Ιδανικές συνθήκες για πεζοπορία-ποδηλασία λόγω τυπολογίας του χώρου.
- ✓ Γειτνίαση με μεγάλα αστικά κέντρα.
- ✓ Ευνοϊκές κλιματολογικές συνθήκες.
- ✓ Οι εκβολές Στρυμόνα ανήκουν στο δίκτυο ΦΥΣΗ 2000.
 - ✓ Πλούσια ορνιθοπανίδα.
- ✓ Αναπτυγμένος πρωτογενής τομέας παραγωγής - κτηνοτροφία.

WEAKNESSES/ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ

- ✗ Ανομοιογένεια ΠΕ Σερρών: φυσικό περιβάλλον και ανάγλυφο - μη λειτουργική χωρική ενότητα.
- ✗ Χαμηλής ποιότητας ξυλεία στην ευρύτερη ΠΕ - δεν αποφέρει κέρδος στην περιοχή.
- ✗ Ελλιπής ισορροπία φύσης - δομημένου περιβάλλοντος.
- ✗ Εγκατάλειψη αρχαιολογικών χώρων.
- ✗ Απουσία ολοκληρωμένου σχεδίου διαχείρισης.
- ✗ Παρεχόμενες τουριστικές υπηρεσίες αμφιλεγόμενης ποιότητας.
- ✗ Απουσία νεολαίας από την περιοχή.
- ✗ Ανυπαρξία δικτύου πεζοδρόμων-ποδηλατοδρόμων, χαμηλή ποιότητα οδικού δικτύου
- ✗ Φτώχη φυτοκοινωνία.
- ✗ Νέα Αμφίπολη: Δεν έχει μόνιμο πληθυσμό, φιλοξενεί παροδικούς ιθαγενείς τουρίστες.
- ✗ Αναρχη δόμηση.
- ✗ Προβλήματα στα δίκτυα υποδομών παρά την εκπόνηση του ΣΧΟΟΑΠ και του ΕΠ.
- ✗ Χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο.
- ✗ Μη αναπτυγμένος τριτογενής τομέας παραγωγής - τουρισμός.

OPPORTUNITIES/ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

THREATS/ΑΠΕΙΛΕΣ

✓ Έξοδος του Στρυμόνα στη θάλασσα (από τη Βουλγαρία) με τελικό σημείο την περιοχή μελέτης.✓ Ανάγκη/ δυνατότητα για συνολική και διαφορετική αντιμετώπιση της περιοχής. ✓ Διάχυση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων - εκμετάλλευση αρχαιολογικού χώρου.✓ Δημιουργία δικτύου ποδηλατοδρόμων - δημόσιων χώρων - αρχαιολογικών χώρων λόγω του πεδινού προφίλ της περιοχής. ✓ Δημιουργία διακρατικών και διασυνοριακών συνδέσεων λόγω της ύπαρξης του αρχαιολογικού χώρου.✓ Εκμετάλλευση του φυσικού περιβάλλοντος.✓ Γεινίαση με μεγάλα αστικά κέντρα.✓ Εκμετάλλευση των πανεπιστημίων της Θεσσαλονίκης και των Σερρών.✓ Δυνατότητες ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων.	✗ Ανεργία, και μάλιστα βάσει των μειωμένων ποσοστών της νεολαίας στην περιοχή.✗ Ελλιπής συντήρηση του αρχαιολογικού αποθέματος.✗ Κίνδυνος να κατακλειστούν οι αρχαιολογικοί χώροι από τη φύση.✗ Απειλούμενο δέλτα του ποταμού Στρυμόνα από λιπάσματα, ψαράδες.✗ Ένταση φαινομένου άναρχης δόμησης στον παράκτιο χώρο.✗ Κίνδυνος επέκτασης της Παλιάς Αμφίπολης που βρίσκεται εντός του αρχαιολογικού χώρου.✗ Συνεχόμενη εγκατάλειψη της περιοχής συνολικά από τους κατοίκους και τους φορείς.✗ Όχληση και υποβάθμιση της περιοχής λόγω του οδικού δικτύου (ιδίως του αρχαιολογικού χώρου).✗ Μικρός αριθμός τουριστικών υποδομών και χαμηλής ποιότητας.✗ Ύπαρξη παρατημένων - εγκαταλελειμμένων κτιρίων.✗ Προβλήματα στις λιμενικές υποδομές - μαρίνα.

7.3 ΣΕΝΑΡΙΑ

Ο προβληματισμός για την επιλογή της λύσης του ενιαίου δικτύου ξεκίνησε από το ερώτημα 'με ποιούς τρόπους μπορεί να ενισχυθεί η περιβαλλοντική και ιστορική αξία της Αμφίπολης μέσα από ένα δίκτυο ενοποίησης των αρχαιολογικών της χώρων;'.

Με βάση τα όσα έχουν προειπωθεί, προέκυψαν τρία σενάρια ενοποίησης:

1. Το πρώτο σενάριο αναπτύσσεται με κύριο άξονα την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, δίνοντας στην περιοχή ταυτότητα περιβαλλοντική. Η ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων συνδέει τα μνημεία με τις περιοχές όπου εντοπίζεται φυσικός πλούτος. Η εν λόγω ενοποίηση πραγματοποιείται μέσα από παρεμβάσεις ενίσχυσης της προστασίας του περιβάλλοντος και διαχείρισης των αρχαιολογικών χώρων. Στο σενάριο αυτό, με όρους 'αειφορίας - οικονομίας', ο ζυγός 'γέρνει' σαφώς προς το 'βαρίδιο' της αειφορίας.
2. Το δεύτερο σενάριο δίνει στην περιοχή πολιτιστική ταυτότητα καθώς εστιάζει στη συνολική ανάπτυξη της μέσα από την έξαρση της δημιουργικότητας και των αξιών των αρχαιολογικών της χώρων. Το ενιαίο δίκτυο εντοπίζει τα σημεία που πραγματοποιείται η εν λόγω έξαρση και τα συνδέει μεταξύ τους. Ο ζυγός στο σενάριο αυτό ισορροπεί.
3. Το τρίτο σενάριο δίνει στην περιοχή τουριστική ταυτότητα (προσέλκυση τουριστών με σκοπό την επίσκεψη στους αρχαιολογικούς χώρους, την αξιοποίηση του παραλιακού της μετώπου κλπ). Αναγνωρίζονται οι αξίες της περιοχής και με το κατάλληλο δίκτυο ενοποίησης επέρχεται η τουριστική της ανάπτυξη. Το δίκτυο συνδέει τα μέρη που δύνανται να αναπτύξουν τουριστικά την περιοχή ενισχύοντας ταυτόχρονα την ιστορική και περιβαλλοντική της αξία και παρέχοντας σε μεγάλο ποσοστό επισκεπτών τη δυνατότητα να 'απολαύσει' το χώρο με ταυτόχρονο κέρδος από τους επισκέπτες αυτούς. Ο ζυγός κλίνει προς την ανάπτυξη.

Πρώτο Σενάριο

Πρόκειται για το κατεξοχήν περιβαλλοντικό σενάριο, ίσως αποκαλούμενο ως 'σενάριο διατήρησης και προσεκτικών παρεμβάσεων'. Η προσφώνηση αυτή σχετίζεται με το γεγονός ότι η αναπτυξιακή του πτυχή στηρίζεται στην προστασία και όχι σε κάποια έντονη παρεμβατική δραστηριότητα.

Επιτυγχάνεται λοιπόν η επαρκής προστασία και ανάδειξη του φυσικού και

αρχαιολογικού της πλούτου, μέσω της λήψης περιοριστικών μέτρων, της ενίσχυσης των υφιστάμενων καθεστώτων προστασίας και της θέσπιση νέων. Τα υφιστάμενα καθεστώτα προστασίας αφορούν στις αρχαιολογικές ζώνες της περιοχής (ΠΕΠ Α' και Β' Βαθμού) καθώς και στην περιοχή του Δέλτα του ποταμού Στρυμόνα η οποία υπάγεται στο δίκτυο 'Φύση 2000' - NATURA.

Το ενιαίο δίκτυο εδώ συνδέει τους αρχαιολογικούς χώρους με την περιοχή του Δέλτα του ποταμού (ενίσχυση προστασίας) καθώς και με άλλα στοιχεία του συνόλου της περιοχής τα οποία κρίνονται αξιόλογα ως προς την περιβαλλοντική τους διάσταση (θεραπεία - αποκατάσταση). Παράλληλα εντοπίζει τις συσχετίσεις με περιοχές περιβαλλοντικής και αρχαιολογικής αξίας εκτός περιοχής μελέτης και αναπτύσσει ένα ακόμη πιο ευρύ δίκτυο ενοποίησης μέσα από την προστασία.

Οι πτυχές του δικτύου στις οποίες δίνεται έμφαση είναι η θεραπεία - αποκατάσταση και η προστασία τόσο της χλωρίδας όσο και της πανίδας που εντοπίζεται κατά μήκος του Στρυμόνα και κυρίως στο Δέλτα του ποταμού (ορνιθοπανίδα). Τα χαρακτηριστικά δηλαδή που δύνανται να οδηγήσουν στην επιλογή των 'σταθμών' του δικτύου είναι η οικολογική αξία των οικοσυστημάτων πριν και μετά τη θεραπεία - αποκατάσταση, τα φυσικά χαρακτηριστικά και το ανάγλυφο της περιοχής, ο βαθμός ρύπανσης και η υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος καθώς και το υφιστάμενο καθεστώς προστασίας.

Μέσα από το δίκτυο αυτό μπορούν να αναπτυχθούν ήπιες τουριστικές δραστηριότητες, όπως ο περιπατητικός τουρισμός και ο πολιτιστικός τουρισμός, και να γίνει χρήση των υπάρχοντων καταλυμάτων με περιοριστικά μέτρα, αλλά δε θα επιτραπεί η ανάπτυξη εντονότερων μορφών τουρισμού διότι μέσω αυτών υπάρχει ο κίνδυνος της υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος και του αρχαιολογικού χώρου.

Σε μία πρώτη προσέγγιση, ως προς τα είδη τουρισμού, μπορούν να αναπτυχθούν τόσο ο μαζικός και ο μη μαζικός τουρισμός αλλά με προσεκτική διαχείριση, Δεδομένου του γεγονότος ότι Δ δύναται να προταθεί η δημιουργία καταλυμάτων αλλά η χρήση των υπάρχοντων. Τα είδη του τουρισμού που επιτρέπονται είναι ο περιπατητικός τουρισμός, ο εκπαιδευτικός τουρισμός ο επαγγελματικός τουρισμός (π.χ. διοργάνωση συνεδρίων) καθώς και ο κοινωνικός τουρισμός (π.χ. δράσεις από ομάδες τρίτης ηλικίας).

Ωστόσο, αποφεύγεται η ανάπτυξη του θαλάσσιου - ποτάμιου τουρισμού (καταδύσεις,

θαλάσσιο σκι, κολύμβηση, κανόε κλπ), διότι μπορεί να προκαλέσει διαταραχές στην ορνιθοπανίδα, ειδικά, και στη χλωρίδα και πανίδα όλου του ποταμού, γενικά. Επιπρόσθετα, δεν επιτρέπεται ο παραθεριστικός τουρισμός, παρά μόνο εντός των οικισμών και των ήδη υπαρχόντων κατοικιών, ενώ ο γαστρονομικός τουρισμός εντοπίζεται μόνο εντός των οικιστικών συνόλων και σε καμία άλλη περιοχή, καθώς ενισχύονται τα μέτρα απαγόρευσης της δόμησης στην περιοχή.

Με το σενάριο αυτό επιτυγχάνεται η αειφορική διαχείριση του περιβάλλοντος, του ύπαιθρου χώρου και του πολιτιστικού τοπίου. Αυτό συμβαίνει μέσα από τη διερεύνηση των περιβαλλοντικά αξιόλογων περιοχών, την ενίσχυση της προστασίας τους και τη σύνδεσή τους με τους αρχαιολογικούς χώρους της Αμφίπολης.

Η διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι σημαντική για την ανάπτυξη της περιοχής, διότι με το σενάριο αυτό υπάρχει η πιθανότητα να χαθεί το ενδιαφέρον για τις αξίες της περιοχής με συνέπεια την παραμέλησή της. Εδώ οι κίνδυνοι εστιάζονται κυρίως στο γεγονός ότι η φύση είναι εκείνη που θα 'κατακλύσει' το μνημείο λόγω του γεγονότος ότι οι αρχαιολογικοί χώροι καθώς και οι περιβαλλοντικά ενδιαφέρουσες περιοχές μπορεί να ξεχαστούν - όπως ακριβώς συμβαίνει στην παρούσα κατάσταση. Επιπρόσθετα, κίνδυνο αποτελεί η μείωση του κέρδους για την περιοχή σε τέτοιο βαθμό ώστε τελικά να υποβαθμιστεί συνολικά από την αδυναμία διαχείρισης λόγω έλλειψης οικονομικών πόρων.

Δεύτερο Σενάριο

Το σενάριο αυτό μπορεί να χαρακτηριστεί ως 'πολιτιστικό', καθώς βασίζεται στην ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας της περιοχής. Στηρίζεται στην αναγνώριση των αξιών τόσο του πολιτιστικού και αρχαιολογικού αποθέματος όσο και των περιβαλλοντικά αξιόλογων τμημάτων της περιοχής. Η έννοια του 'πολιτισμού' ενέχει τη μνήμη αλλά και τη δημιουργία και δημιουργικότητα, συνεπώς επιχειρείται η διερεύνηση μεθόδων και τρόπων για τη διατήρηση των αξιών της κληρονομιάς και ταυτόχρονα ο εντοπισμός των σημείων όπου μπορούν να φιλοξενήσουν και να αναπτύξουν τις εν λόγω αξίες και τη δημιουργικότητα συνολικά στην περιοχή.

Οι στρατηγικές και τα σχέδια ανάπτυξης αυτού του σεναρίου δύνανται να συσχετιστούν με την ενδυνάμωση του πολιτισμού μέσα από το σεβασμό προς το περιβάλλον ενώ ταυτόχρονα στηρίζουν τις ήπιες μορφές τουριστικής ανάπτυξης. Η ενδυνάμωση του

πολιτισμού μπορεί να αναπτυχθεί για παράδειγμα με την εύρεση ενός ή περισσότερων χώρων για ανάλυση και συνέχιση των αξιών μέσα στην περιοχή, με τη διοργάνωση φεστιβάλ, και γενικότερα μέσα από ένα πολιτιστικό δίκτυο που θα συνδέει τους αρχαιολογικούς χώρους με πολιτιστικούς χώρους αλλά και περιοχές τουριστικής και περιβαλλοντικής αξίας (στις οποίες πρέπει να εισχωρήσει μέσω παρεμβάσεων ο πολιτισμός, εφόσον αυτό πρεσβεύει το εν λόγω σενάριο).

Η ενδυνάμωση της ύπαρξης του παρελθόντος στο χώρο δύναται να πραγματοποιηθεί με το σενάριο αυτό, καθώς αφορά στην ενίσχυση του πολιτισμού, ήτοι κυρίως των αρχαιολογικών χώρων της Αμφίπολης εν προκειμένω, οι οποίοι αποτελούν την αποτύπωση του παρελθόντος στο παρόν και βέβαια είναι η συνέχιση του παρελθόντος.

Επομένως, το ενιαίο δίκτυο αφορά στον εντοπισμό σημείων πολιτιστικής και άλλης αξίας καθώς και περιοχών αναψυχής. Τέτοια σημεία είναι προφανώς οι αρχαιολογικοί χώροι, οι πολιτιστικοί χώροι εντός των οικισμών, το Δέλτα του ποταμού Στρυμόνα, καθώς και αναξιοποίητα σημεία που μπορούν να αναπτυχθούν για το σκοπό αυτό. Η περιβαλλοντική αναβάθμιση είναι απαραίτητη για την ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας και την έξαρση της δημιουργίας, καθώς προσφέρει χαλάρωση και αναψυχή. Η ήπια τουριστική δραστηριότητα είναι σημαντική για την ανάπτυξη μέσα από το σενάριο αυτό, καθώς η προσέλκυση επισκεπτών δε σχετίζεται μόνο με την αύξηση των εσόδων της περιοχής αλλά και του γενικότερου ενδιαφέροντος για την αρχαιολογική κληρονομιά.

Οι κίνδυνοι στο σενάριο αυτό δε σχετίζονται με την παραμέληση των αρχαιολογικών χώρων και πολιτιστικών αξιών, αλλά με την υποβάθμιση των άλλων δύο συνιστωσών, δηλαδή του περιβάλλοντος και της οικονομίας, διότι μέσω αυτού του σεναρίου δίνεται βάση στην πολιτιστική αξία. Η ολοκληρωμένη διαχείριση είναι και εδώ απαραίτητη ώστε να υπάρξει η αειφορική ανάπτυξη και να μη χαθεί λόγω της έξαρσης του πολιτισμού. Ωστόσο, το γεγονός ότι Δ δίνεται βάση ούτε στην οικονομική ούτε στην περιβαλλοντική πτυχή αλλά στην πολιτιστική, αναμένεται οι προηγούμενες δύο συνιστώσες να αναπτυχθούν ισόρροπα.

Τρίτο Σενάριο

Το σενάριο αυτό στηρίζεται σε ένα δίκτυο ενοποίησης του παραλιακού μετώπου με τους αρχαιολογικούς χώρους μέσα από τη δημιουργία καταλυμάτων και την ανάπτυξη

του τουρισμού. Είναι ένα έντονα παρεμβατικό σενάριο και αφορά στην επένδυση της περιοχής στον τουρισμό με την αξιοποίηση του πολιτιστικού και περιβαλλοντικού της αποθέματος. Οι πόλοι ανάπτυξης είναι εμφανείς: ο αρχαιολογικός χώρος της Αμφίπολης (1) και το Δέλτα του ποταμού Στρυμόνα (2). Η σύνδεση των πόλων αυτών συνεπάγεται τη συγκρότηση ευκαταίων μορφών τουρισμού για τον παράκτιο και πεδινό της χώρο.

Η ανάπτυξη του τουρισμού δύναται να επιτευχθεί με τη διερεύνηση για δημιουργία καταλυμάτων σε επιλεγμένες ζώνες τόσο εντός του παραλιακού μετώπου και ύπαιθρου χώρου όσο και εντός των οικιστικών συνόλων. Σε ένα πρώτο επίπεδο, το ανατολικό τμήμα της παραλιακής ζώνης φαίνεται να μπορεί να φιλοξενήσει ξενοδοχειακές μονάδες. Επιπρόσθετα, ο οικισμός Νέα Κερδύλλια που είναι άλλωστε όμορος με το θαλάσσιο μέτωπο καθώς και ο οικισμός Νέα Αμφίπολη, ο οποίος ούτως ή άλλως δεν έχει μόνιμο πληθυσμό.

Ως προς τα καταλύματα, εντοπίζονται, ομοίως, στους δύο πόλους ανάπτυξης, αλλά όχι σε σημεία τα οποία μπορούν να βλάψουν το περιβάλλον. Επιπρόσθετα, η διερεύνηση του βαθμού περιβαλλοντικής υποβάθμισης (περιβαλλοντικές μελέτες κλπ) από την κατασκευή των εν λόγω καταλυμάτων δύναται να οδηγήσει στο εύρος και όγκο της κατασκευής αυτής. Για να υπάρξει μάλιστα συνοχή στο δίκτυο, το αρχιτεκτονικό προφίλ των ξενοδοχειακών μονάδων μπορεί να συμβαδίζει με το αρχαιολογικό πνεύμα της περιοχής.

Εδώ μπορούν να αναπτυχθούν όλα τα είδη του τουρισμού, ακόμη και ο θαλάσσιος τουρισμός σε επιλεγμένα σημεία, έπειτα από εκκαθάριση κάποιων τμημάτων του παραλιακού μετώπου. Επομένως ο παραθεριστικός, ο εκπαιδευτικός και ο θαλάσσιος τουρισμός, ο τουρισμός ειδικών εκδηλώσεων και διοργανώσεων, ο αθλητικός τουρισμός, ο κοινωνικός τουρισμός, ο γαστρονομικός τουρισμός κλπ. προβλέπεται να αποφέρουν σημαντικά έσοδα για την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.

Ο πολιτιστικός - αρχαιολογικός τουρισμός προωθείται περισσότερο σε σχέση με τα υπόλοιπα είδη, ώστε να ενισχυθεί η συνολική ταυτότητα της περιοχής και να επέλθει η οικονομική ανάπτυξη μέσα από την ταυτόχρονη 'απόλαυση' και ενημέρωση των επισκεπτών για το ιστορικό απόθεμα της Αμφίπολης. Επιπρόσθετα, ο σεβασμός στην ορνιθοπανίδα είναι ορατός με τη διερεύνηση για δημιουργία χώρου με σκοπό την

ενημέρωση επισκεπτών σχετικά με το Δέλτα του ποταμού, από τουριστικής αλλά και περιβαλλοντικής σκοπιάς.

Η ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων και των υπόλοιπων στοιχείων του συστήματος αφορά στη διερεύνηση σταθμών όπου εντοπίζονται, τμήματα τουριστικά αναπτυγμένα και περιοχές αναψυχής και εκτός των δύο πόλων ανάπτυξης. Στόχος του σεναρίου είναι η οικονομική ανάπτυξη της περιοχής μέσα από όλα τα είδη του τουρισμού και τη συγκέντρωση επισκεπτών με ταυτόχρονη προσπάθεια διατήρησης της αειφορίας και του σεβασμού προς το περιβάλλον και την πολιτιστική κληρονομιά.

Το σενάριο αυτό είναι αρκετά ριψοκίνδυνο και απαιτεί εξαιρετικό σύστημα ελέγχου και διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς, διότι με την έξαρση της τουριστικής και οικονομικής ανάπτυξης, υπάρχει ο κίνδυνος της φθοράς των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων καθώς της περιβαλλοντικής υποβάθμισης. Πρόκειται για την αντίθετη περίπτωση σε σχέση με το πρώτο σενάριο, καθώς η παρεκτροπή από το σύστημα ελέγχου μπορεί να οδηγήσει στη φθορά των αρχαιολογικών χώρων και του περιβάλλοντος, λόγω έντονης ανάπτυξης, εμπορικών χρήσεων και οικιστικού φόρτου.

Τελικά, επιλέγεται το δεύτερο σενάριο για ποικίλους λόγους. Καταρχάς, η έρευνα που προηγήθηκε σε σχέση με τη διαχείριση αλλά και η ίδια η υπόθεση της εργασίας υποστηρίζουν τόσο την ισορροπία στις έννοιες 'αειφορία' και 'ανάπτυξη', όσο και το πέρασμα από την απλή συντήρηση και προστασία στην ανάπτυξη, λογική που πρεσβεύει το δεύτερο σενάριο και όχι τα άλλα δύο.

Άλλη διαφορά είναι ο εντοπισμός χώρων που μπορούν να φιλοξενήσουν πολιτιστικά και δημιουργικά γεγονότα και μάλιστα η απόδοση έμφασης στο κομμάτι αυτό. Η Αμφίπολη είναι χώρος με πλούσια πολιτιστική κληρονομιά. Εάν λοιπόν ενισχυθεί η κληρονομιά της με μία λύση 'προσέλευσης πολιτισμού' εντός της περιοχής, οι πιθανότητες της συνέχισης της λογικής 'παρόν - παρελθόν - μέλλον' για τους αρχαιολογικούς της χώρους και για την περιοχή συνολικά αυξάνονται. Η διάχυση της δημιουργικότητας και του πολιτισμού εν πάση περιπτώσει κρίνεται πολύ μεγαλύτερη με μία λύση 'εκ των έσω'.

Τέλος, το πρώτο σενάριο κρίνεται ως συμβιβαστική λύση, δεδομένων των ήπιων παρεμβάσεων. Το τρίτο σενάριο από την άλλη είναι ριψοκίνδυνο καθώς μπορεί εύκολα να χαθεί ο έλεγχος των ενδιαφερόμενων προσώπων, και των παρεμβάσεων στο χώρο

για κερδοσκοπικούς λόγους, εφόσον βασίζεται κυρίως σε οικονομικές μεθόδους. Το δεύτερο σενάριο όμως, το επιλεγθέν, αναμένεται να συνδυάζει, με πιθανές λύσεις του, το τρίο πολιτισμός - περιβάλλον - οικονομία με εμφανή 'κλίση' προς τις πολιτιστικές αξίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΠΡΟΤΑΣΗ

8.1 ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με βάση το επιλεγθέν σενάριο και τη λογική που περιγράφηκε παραπάνω, καθορίζεται η πολιτική διαχείρισης για την Αμφίπολη. Σε γενικές γραμμές, η πρόταση αποτελεί ένα εγχείρημα ισχυροποίησης της έκφρασης του πολιτισμού στο χώρο και ειδικότερα στο χωρικό υποσύνολο 'Αμφίπολη' καθώς και της ανάγκης για ολοκληρωμένο σχεδιασμό στη διαχείριση των αρχαιολογικών χώρων και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Αναφέρεται επίσης ότι η ολοκληρωμένη διαδικασία σχεδιασμού και διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς της Αμφίπολης παρουσιάζεται συνοπτικά στο διάγραμμα, σελ. 197.

Συγκεκριμένα, η πολιτική διαχείρισης της περιοχής είναι μία πολιτική ποιότητας και οργάνωσης μέσα από τη συνολική ενοποίηση των αρχαιολογικών της χώρων και των υπόλοιπων στοιχείων του συστήματος. Χαρακτηρίζεται δε από τρεις βασικούς άξονες:

1. Ολιστική αντιμετώπιση της διαχείρισης μέσα από συνεργασίες της Αμφίπολης με τις Σέρρες, τη Θεσσαλονίκη αλλά και περιοχές εκτός Ελλάδας για ανταλλαγή ιδεών και αύξηση του ενδιαφέροντος ως προς τις αξίες της περιοχής.
2. Ενίσχυση των αξιών στην περιοχή, όπως ακριβώς έχουν περιγραφεί παραπάνω και διατήρησή τους με το πέρασμα του χρόνου (εκτίμηση αξιών).
3. Συμμετοχή των κατοίκων στην ανάδειξη και διαχείριση της περιοχής.

Για να επιτευχθεί η ισορροπία στη διαχείριση αυτών των τριών αξόνων, η ανακύκλωσή τους στο χρόνο προσαρμοσμένη στα εκάστοτε δεδομένα ώστε να μη χαθεί ο έλεγχος της διαχείρισης και με βάση το σενάριο που έχει επιλεγεί, προτείνεται η προσέλκυση δημιουργικών ομάδων και ακαδημαϊκών προσώπων στην Αμφίπολη.

Κίνητρο για την προσέλκυση τέτοιων ομάδων αποτελεί τόσο η ίδια η αξία των αρχαιολογικών χώρων όσο και η δημιουργία πολιτιστικού χωριού στο χώρο αυτό, ή

ακόμη καλύτερα, η μετατροπή της Αμφίπολης από απλό οικιστικό σύνολο σε πολιτιστικό και δημιουργικό οικιστικό σύνολο όπου θα μπορούν οι ως άνω ομάδες να συλλογίζονται, να διαλογίζονται, να συζητούν, να εργάζονται και ταυτόχρονα να διασκεδάζουν και να αναψύχονται. Η αλλαγή της ταυτότητας του οικισμού θα πραγματοποιηθεί εμπράκτως με τη μετακίνηση του πληθυσμού από την Παλιά στη Νέα Αμφίπολη, η οποία, όπως έχει προειπωθεί, δεν έχει μόνιμο πληθυσμό, καθώς και με τη ριζική αλλαγή των χρήσεων γης, διατηρώντας ωστόσο και ει δυνατόν το υφιστάμενο κτιριακό υπόθεμα.

Η Αμφίπολη είναι εγκλωβισμένη στο παρελθόν της και ανύπαρκτη σε σχέση με το παρόν της. Είναι ουσιαστικά 'κενή' και 'γεμάτη' ταυτόχρονα μέσα από το 'φαίνεσθαι' και το πραγματικό της 'είναι' αντιστοίχως. Η πολιτική διαχείρισης για τη μετάβαση στο πραγματικό 'είναι' δε μπορεί να ταυτίζεται με μία πολιτική αλλαγής των υλικών υποδομών - κτιρίων, δρόμων και αποχετευτικών συστημάτων - αλλά με πολιτική αλλαγής 'μυαλού - πνευματικών υποδομών'.

Έχουν αναπτυχθεί βέβαια και εδώ διάφορες θεωρίες σχετικά με το ποια χαρακτηριστικά πληρούν οι δημιουργικές ομάδες και πώς μπορούν να αναπτυχθούν τέτοιου τύπου 'πνευματικές υποδομές', κάποιες εκ των οποίων αναφέρονται παρακάτω καθώς συμβαδίζουν με τη λογική της πρότασης και της πολιτικής διαχείρισης.

Ο Landry έχει αναφερθεί εκτενώς στην έννοια των δημιουργικών ομάδων, πόλεων, περιοχών. Θεωρεί ότι για να είναι μία περιοχή 'δημιουργική', πρέπει να συγκεντρώνει κατά το δυνατό τα περισσότερα εκ των εξής χαρακτηριστικών: υψηλές ικανότητες και ευέλικτο εργατικό δυναμικό · δημιουργικές προσωπικότητες και πρακτικότητα, καθώς η δημιουργικότητα δεν είναι μόνο η παραγωγή της ιδέας αλλά και η εφαρμογή της · δυναμικές σκέψεις ατόμων · ανθρώπινες διαφορετικότητες και ικανοποίηση ταλέντων · οργανωμένο πολιτισμό · ενίσχυση της τοπικής ταυτότητας · ποιότητα του δημόσιου χώρου: ενίσχυση των δημόσιων χώρων ως χώρων δημοκρατίας σε αντιδιαστολή με την ιδιωτικοποίηση του δημόσιου χώρου (υπεραγορές, μεγάλα εμπορικά κέντρα) · ενίσχυση του πολυφυλετικού χαρακτήρα · φυσικός και ψηφιακός χώρος · δικτύωση και συνεργασίες (Landry, 2006).

Ο Florida καταγράφει τα χαρακτηριστικά ενός δημιουργικού κέντρου, τα οποία αποτελούν μία σύνοψη κατά κάποιο τρόπο των χαρακτηριστικών που ανέφερε ο Landry

(Florida, 2005):

[1] Technology –Τεχνολογία: περιλαμβάνει συγκεντρώσεις καινοτομίας και τεχνολογίας σε μία περιφέρεια

[2] Talent –Ταλέντο: αναφέρεται σε πληθυσμό που κατέχει υψηλό μορφωτικό επίπεδο,

[3] Tolerance –Ανοχή: αναφέρεται σε περιοχές ανοιχτές, χωρίς περιορισμούς, που έχουν την ιδιότητα της ποικιλομορφίας και συνύπαρξης πολλών εθνικοτήτων, φυλών και τρόπων ζωής.

Υπογραμμίζει ότι η ύπαρξη καθενός από αυτά τα χαρακτηριστικά είναι απαραίτητη, αλλά από μόνη της ανεπαρκής - προϋπόθεση αποτελεί η συνύπαρξη και των τριών χαρακτηριστικών. Ο Florida αναγνωρίζει μια ισχυρή σύνδεση μεταξύ της τεχνολογίας και χώρων που αξιοποιούν το ταλέντο, χώρων ανοικτών σε μετανάστες, καλλιτέχνες, χώρων ανοικτών στη φυλετική ενσωμάτωση. Αυτοί οι χώροι, επιτρέποντας στους ανθρώπους να είναι αυθεντικοί και να επιβεβαιώσουν τη διακριτή τους ταυτότητα, κινητοποιούν και προσελκύουν τη δημιουργική ενέργεια που κρύβεται στις εκφάνσεις της καθημερινότητας (Florida, 2005).

Επισημαίνεται ότι οι ως άνω θεωρητικοί μελέτησαν κυρίως την προσέλκυση δημιουργικότητας εντός των πόλεων λόγω της πολυπλοκότητάς τους (ο Landry αναφέρει χαρακτηριστικά ότι δε μπορούμε να κάνουμε αρκετά μικρά χωριά για όλους, αλλά μπορούμε να κάνουμε βιώσιμα τα μεγάλα αστικά συγκροτήματα), ωστόσο η δημιουργία, δημιουργικότητα και ο πολιτισμός δεν πρέπει να αναπτύσσεται μόνο στα μεγάλα αστικά κέντρα. Επίσης, πρέπει να ξεκαθαριστεί ότι η εν λόγω πρόταση δεν αποτελεί εφαρμογή της θεωρίας της δημιουργικής πόλης⁶⁸ στην πράξη, απλώς χρησιμοποιεί θεωρητικές γνώσεις για ενίσχυση του σκεπτικού της πρότασης, όπως αυτή προέκυψε και δομήθηκε από το μελετητή.

Επιπλέον, με το προτεινόμενο μοντέλο, επιχειρείται μεν η αειφορική ανάπτυξη και οικονομική βιωσιμότητα της περιοχής, σε καμία περίπτωση όμως δεν προσελκύονται οι δημιουργικές ομάδες για το σκοπό αυτό - για την ανάπτυξη δηλαδή της περιοχής με

⁶⁸ Πολύ συνοπτικά, αναφέρεται ότι η θεωρία της δημιουργικής πόλης υποστηρίζει ότι η δημιουργικότητα και κατ' επέκταση η καινοτομία, είναι αυτή που μπορεί να εξασφαλίσει την οικονομική βιωσιμότητα των πόλεων.

στόχο το κέρδος. Η βάση εδώ δίνεται στην αξία της Αμφίπολης που προκύπτει μέσα από την αρχαιολογική και πολιτιστική της κληρονομιά.

Επισημαίνεται πάντως ότι η προτεινόμενη λύση εμπεριέχει όλους τους παράγοντες επιλογής του τουριστικού προορισμού⁶⁹: δίνει μεν έμφαση στον πρώτο και στο δεύτερο παράγοντα, ήτοι στο περιβάλλον και στην πολιτιστική κληρονομιά αντιστοίχως, αλλά η διασκέδαση, οι γαστρονομικές δραστηριότητες, η τέχνη, τα φεστιβάλ και άλλα γεγονότα εντοπίζονται τόσο στο πολιτιστικό χωριό όσο και στο ενοποιητικό δίκτυο.

Η λύση αυτή κρίνεται ως ιδανικότερη για τις βλέψεις του μελετητή. Καταρχάς, η μίξη ιδεών αυξάνει το ποσοστό παραγωγής τους. Συνεπώς, αναμένεται τόσο η ανάπτυξη της περιοχής σε ένα πρώτο επίπεδο όσο και η μελλοντική διατήρηση των ρυθμών αυτών. Κατά δεύτερον σέβεται και αξιοποιεί την ιστορική αξία της περιοχής με μία εναλλακτική για τα ελληνικά δεδομένα μέθοδο, ενώ ταυτόχρονα 'περνά' από τη βάση της πυραμίδας του Young⁷⁰ στη μέση αυτής για να φτάσει τελικά στην κορυφή και στις αρχές της κουλτούρας - που είναι απαραίτητες για μία ορθή διαχείριση.

Από τη στιγμή, δηλαδή, που εμπλέκονται ακαδημαϊκά πρόσωπα και γενικά δημιουργικές προσωπικότητες οι οποίες μάλιστα έχουν τη βάση τους στο κέντρο του αρχαιολογικού χώρου, η περιοχή αναμένεται να αποκαλύψει την ιστορική της αξία αλλά και να αναπτυχθεί με ταχείς ρυθμούς. Το 'τρίο της ανά-γνωσης' (literacy trio) της πυραμίδας του Young το οποίο προϋποθέτει την πολιτιστική ανά-γνωση (cultural), τη ηθική ανά-γνωση (ethical) και τη στρατηγική ανά-γνωση (strategic) (μία προσωπικότητα δηλαδή πρέπει να είναι ηθική, να έχει γνώσεις στρατηγικής καθώς και γνώση των αξιών της πολιτιστικής κληρονομιάς και ειδικά της ενδιαφερόμενης περιοχής - εν προκειμένω της Αμφίπολης - για να μπορέσει να τη διαχειριστεί), είναι πιθανότερο να πληρείται μέσα από τη συνεργασία και μίξη πνευματικών ανθρώπων και δημιουργικών ομάδων περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη συνεργασία.

Συνεπώς αναμένεται, με βάση τη λογική, το πέρασμα από το κέντρο της πυραμίδας στην κορυφή, στις αρχές δηλαδή της κουλτούρας. Αυτές βέβαια για να 'κατακτηθούν' θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί και το στάδιο της εφαρμογής - παρακολούθησης - αξιολόγησης, το οποίο βέβαια δε μπορεί να πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο μίας

⁶⁹ βλ. διάγραμμα 9, σελ. 198

⁷⁰ βλ. διάγραμμα 2, σελ. 190

διπλωματικής εργασίας.

Οι αρχές αυτές, οι οποίες περιγράφηκαν στο κεφάλαιο 3.1, είναι η πληρότητα, η συνδεσιμότητα, η ποικιλία, ο αναστοχασμός, η δημιουργικότητα, η κριτική σκέψη και η βιωσιμότητα. Θα εξηγηθούν παρακάτω, μετά την αναφορά στις στρατηγικές και τις ακριβείς δράσεις, ώστε να προβλεφθεί σε ποιο βαθμό δύναται να υπάρξουν μετά την εφαρμογή της πολιτικής διαχείρισης. Στην πράξη βέβαια, η αναγνώριση και η 'κατάκτηση' των αρχών θα πρέπει να πραγματοποιείται σε σταθερή και συνεχή βάση και να ελέγχονται οι πιθανές αποκλίσεις.

Λαμβάνοντας δε υπόψη το γεγονός ότι τα στοιχεία του παρελθόντος δεν είναι 'παγωμένα' αλλά αλλάζουν ανάλογα με τις εξελίξεις, μέσα από τις ακαδημαϊκές, επιστημονικές και δημιουργικές προσωπικότητες που είθισται να ακολουθούν τη ροή της εποχής με καινοτόμες ιδέες και πρακτικές σε επίπεδο εθνικό αλλά και διεθνές, αναμένεται η διαχείριση να προσαρμόζεται στα δεδομένα της εκάστοτε χρονικής περιόδου με συνέπεια της ανακύκλωσης της διαδικασίας ενοποίησης ανάλογα με την εποχή. Μία παρέμβαση με προσέλκυση, εντός της Αμφίπολης, προσώπων που μπορούν να διαχειριστούν συνολικά την περιοχή στο μέγιστο βαθμό πρεσβεύει τη λογική του "η ενοποίηση 'μπαίνει' στην Αμφίπολη και όχι μόνο η Αμφίπολη στην ενοποίηση και τις μεθόδους της".

Ενιαίο δίκτυο (εικόνα 12)

Η ενοποίηση, όπως θα φανεί παρακάτω, ταυτίζεται μεν με το ενιαίο δίκτυο των αρχαιολογικών χώρων και των υπόλοιπων στοιχείων του συστήματος, αλλά έχει και άλλες διαστάσεις. Καταρχάς η περιοχή ως έχει, στην παρούσα δηλαδή κατάσταση της, πρεσβεύει τη λογική της ανάπτυξης μέσα από την αλλαγή των υλικών υποδομών⁷¹. Αυτό που επιχειρείται ωστόσο, όπως προαναφέρθηκε, είναι η αλλαγή 'μυαλού - πνευματικών υποδομών'. Οι υλικές υποδομές είναι ένα δεύτερο στάδιο, που επέρχεται μετά την αλλαγή της πολιτικής διαχείρισης και ενίσχυσης της ταυτότητας - για αυτό άλλωστε έχουν εξασθενήσει σε τέτοιο βαθμό οι αξίες της περιοχής.

Συμβολική είναι η εικόνα 13, η οποία απεικονίζει τη μετάβαση από το παρελθόν, στο

⁷¹ βλ. εικόνα 13, στην οποία απεικονίζεται η διαφοροποίηση της παρούσας κατάστασης (με τις αντίστοιχες υποδομές στην Αμφίπολη) με την παρελθοντική και την αναμενόμενη μελλοντική.

παρόν και το μέλλον. Δείχνει πώς οι μορφές ήταν έντονες στο παρελθόν, έχουν εξασθενήσει και θολώσει στο παρόν μέσα από την 'τμηματική και αποκομμένη' διαχείριση, καθώς ο κάθε χώρος αντιμετωπίζεται ξεχωριστά με την απλή συντήρηση των μνημείων του, και εντείνονται πάλι στο μέλλον με διαφορετικό όμως χρώμα. Όπως έχει αναφερθεί, η ουσία δεν είναι να διατηρήσουμε το παρελθόν και να μείνουμε σε αυτό, αλλά να υπάρξει συνέχειά του στις συνθήκες του μέλλοντος. Επισημαίνεται ότι οι συμβολικές μορφές προέκυψαν από τα σχήματα του ίδιου του χώρου, του ανάγλυφου, των διαδρομών, του περιβάλλοντος.

Σημαντικό στοιχείο στην όλη διαχείριση αποτελεί ο ποταμός Στρυμόνας, ο οποίος μπορεί να χρησιμοποιηθεί είτε ως γραμμή διχοτόμησης της Αμφίπολης, και σε ευρύτερο επίπεδο, των Σερρών, είτε ως συνδετική ροή (η τρίτη περίπτωση είναι να μη ληφθεί υπόψη η ύπαρξή του, στοιχείο άτοπο, για αυτό δεν αναλύεται).

Η διχοτόμηση της περιοχής μέσα από τον ποταμό συμβαίνει στο τώρα, στο παρόν (εικόνα 12). Η πολιτική διαχείρισης που ακολουθείται είναι μία πολιτική τμηματικών παρεμβάσεων. Εντοπίζονται τα υπάρχοντα προβλήματα και εναποθέτονται στο χώρο οι ανάλογες υποδομές, όπως άλλωστε παρουσιάζεται και στην εικόνα 13. Σε επίπεδο αρχαιολογικών χώρων, συντηρούνται τα μνημεία που χωροθετούνται στο ανατολικό τμήμα του Στρυμόνα ή στο δυτικό τμήμα του ποταμού, με πρακτικές και μεθόδους συντήρησης. Επιχειρείται η 'αλλαγή πλευσης' από τη διχοτόμηση στη σύνδεση των δύο τμημάτων - που πλέον δε θα αντιμετωπίζονται ως τμήματα αλλά ως όλο - μέσα από το δίκτυο ενοποίησης.

Με συνδετική ροή το Στρυμόνα, ενθουμούμενοι την ίδια την περιοχή μελέτης μετά την παρατήρηση που προηγήθηκε σε προηγούμενα κεφάλαια και λαμβάνοντας υπόψη τη γνώση και αίσθηση της έννοιας 'δημιουργικό κέντρο', όπως περιγράφηκε παραπάνω, σε αυτό το κεφάλαιο, γίνεται αντιληπτή η χωρική και δημιουργική σύνδεση σε όλα τα επίπεδα.

Στις Σέρρες υπάρχει το Τεχνολογικό Κέντρο - Πανεπιστήμιο το οποίο μπορεί να λειτουργήσει για έρευνα και παραγωγή καινοτόμων ιδεών σε σχέση με την Αμφίπολη - ανάπτυξη και συνέχιση των αξιών της - μέσα από τη διάσταση 'Τεχνολογία' (Technology). Η συνεργασία του με τη Θεσσαλονίκη δε, ως μεγάλο αστικό κέντρο, δύναται να αποφέρει έξαρση τέτοιου είδους ιδεών με στόχο πάντα τη διάχυση από τη

Θεσσαλονίκη και έχοντας σα βάση τις Σέρρες. Κατ' αυτό τον τρόπο δύνανται να αναπτυχθεί και η ΠΕ Σερρών, μέσω της 'τεχνολογικής' της ταυτότητας (εικόνα 15).

Το επίπεδο κατεβαίνει χαρτογραφικά και κλιμακωτά αλλά όχι 'εγκεφαλικά' - σε αυτή του τη διάσταση 'ανεβαίνει' - εφόσον η περιοχή μελέτης (που ανήκει στην ΠΕ Σερρών) μέσα από τη δημιουργία του πολιτιστικού χωριού και τη συγκέντρωση των δημιουργικών ομάδων στην περιοχή, προβλέπεται να αποτελέσει τον 'εγκέφαλο' ολόκληρης της ΠΕ. Λαμβάνοντας μάλιστα υπόψη τη μίξη του πληθυσμιακού δυναμικού στην περιοχή μελέτης, και σκεπτόμενοι τις προϋποθέσεις χαρακτηρισμού μίας περιοχής ως 'δημιουργικό κέντρο', εδώ διαφαίνεται η Ανοχή και η Ποικιλομορφία (Tolerance).

Μπορεί να είναι σε πρώιμο ακόμη στάδιο, καθώς το εκπαιδευτικό επίπεδο είναι αρκετά χαμηλό, ωστόσο αναμένεται η ανάπτυξη του εκπαιδευτικού επιπέδου με ταχύτερους από τους αναμενόμενους ρυθμούς, λόγω της εισχώρησης στην περιοχή ανθρώπων με πολύ υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο καθώς και με 'ανοιχτομυαλιά' - ευρύτητα πνεύματος (tolerance)⁷² και δημιουργικότητα. Επιπρόσθετα, η συμμετοχή των κατοίκων είναι σημαντική για όλες και σε όλες τις παρεμβάσεις (χειρονακτικές και εγκεφαλικές) που πρόκειται να γίνουν και να πραγματοποιηθούν, καθώς οι κάτοικοι είναι εκείνοι που διαμένουν και χαρακτηρίζουν σε ένα βαθμό την περιοχή τους. Η αρχική αντίδραση, κυρίως λόγω της μετακίνησής τους, είναι αναμενόμενη, αλλά με το πέρασμα του χρόνου και την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού τους επιπέδου, η διαχείριση της περιοχής θα λάβει την προβλεπόμενη ροή.

Όσο για το τρίτο Τ εκ των τριών του Florida, ήτοι το Ταλέντο (Talent), αντιστοιχεί στον ίδιο τον αρχαιολογικό χώρο - Παλιά Αμφίπολη - όπου προβλέπεται να υπάρξει το δημιουργικό χωριό. Ομοιοτρόπως, όσο κατεβαίνει το επίπεδο κλίμακας, αυξάνεται το δημιουργικό και εγκεφαλικό επίπεδο - τα δύο αυτά μεγέθη, εν προκειμένω, είναι αντιστρόφως ανάλογα και επιχειρείται να γίνουν ανάλογα μεταξύ τους, μέσα από τη διάχυση των ιδεών και γνώσεων.

Η ταυτότητα της περιοχής μπορεί να φαίνεται ότι αλλάζει καθώς τώρα φαίνεται ανύπαρκτη στο χώρο, ουσιαστικά όμως δεν αλλάζει διότι οι αρχαιολογικοί χώροι είναι

⁷² Η λέξη 'Tolerance' χρησιμοποιείται εύστοχα από το Florida, καθώς σημαίνει τόσο την ανοχή και ποικιλομορφία όσο και την 'ανοιχτομυαλιά': με μία λέξη ο Florida περιγράφει ακριβώς το χαρακτηριστικό - προϋπόθεση της δημιουργικότητας.

εκείνοι που τη χαρακτηρίζαν και τη χαρακτηρίζουν. Ενισχύεται επομένως στο μέγιστο βαθμό της, μέσω της συγκέντρωσης επιστημονικών, ακαδημαϊκών και δημιουργικών προσωπικοτήτων εντός του αρχαιολογικού χώρου - με τη διεξαγωγή έρευνας και μέσα στην ίδια την περιοχή. Αναμένεται με αυτό τον τρόπο η διάχυση της γνώσης και της δημιουργίας και εκτός πολιτιστικού χωριού, όχι μόνο λόγω της διαχείρισης της περιοχής από τη δημιουργική ομάδα, η οποία θα αποσκοπεί στην εν λόγω διάχυση, αλλά και μέσω του ενιαίου δικτύου - ενοποίηση αρχαιολογικών χώρων που θα την ευνοήσουν.

Η 'πρώτη' ενοποίηση σχετίζεται τα 3Τ του Florida, προσαρμοσμένα στην περιοχή μελέτης, τα οποία ενώνουν ουσιαστικά το ευρύτερο δίκτυο της περιοχής, δηλαδή τις Σέρρες με την περιοχή μελέτης και τον αρχαιολογικό χώρο (εικόνα 15). Η δεύτερη ενοποίηση αφορά σε ενιαίο δίκτυο εντός της περιοχής μελέτης που συνδέει τους αρχαιολογικούς χώρους μεταξύ τους, με το Δέλτα του Στρυμόνα και γενικά με αξιόλογες περιοχές (χάρτης 13). Η τρίτη ενοποίηση είναι εκείνη που συνδέει τον αρχαιολογικό χώρο με το πολιτιστικό χωριό μέσα από την αλλαγή στις χρήσεις της Παλιάς Αμφίπολης (χάρτης 14 και χάρτης 15).

Ως εκ τούτου, η περιοχή μελέτης χαρακτηρίζεται ως 'Εγκέφαλος της Αμφίπολης - Σερρών', καθώς δεν αφορά μόνο στην τοπική ανάπτυξη αλλά και στην υπερτοπική ανάπτυξη, μέσα από τις συνεργασίες με Σέρρες - Θεσσαλονίκη σε ένα πρώτο επίπεδο και την 'ανάθεση - συνεργασία' με τις Σέρρες για τεχνολογική ανάπτυξη. Επιπρόσθετα, συγκεντρώνει οξυδερκείς και μορφωμένους ανθρώπους στον αρχαιολογικό χώρο. Εξάλλου, η περιοχή αποκαλύπτει μόνη της την 'εγκεφαλική - δημιουργική' της ιδιότητα μαζί με όλα τα Τ - 3Τ του Florida: *'Οι σχηματισμοί στο χώρο μαρτυρούν καμιά φορά αυτό που είναι καλύτερο για εκείνους'* (εικόνες 13, 14, 15, 16).

Η αποτύπωση των συμβολικών μορφών στην εικόνα 13, όπως προαναφέρθηκε, προέκυψε από υπάρχουσες χαράξεις (ανάγλυφο, διαδρομές, φυσικοί σχηματισμοί κλπ). Τα 3Τ του Florida είναι εμφανή στο χώρο: το Τ - Technology αποτελείται από τον ποταμό Στρυμόνα με το σχεδόν κάθετο προς αυτόν σύνορο της ΠΕ Σερρών με τη Βουλγαρία και την Π.Γ.Δ.Μ. · το Τ - Tolerance είναι ο νοητός σχηματισμός του βόρειου τμήματος των ορίων της περιοχής μελέτης με τον ποταμό Στρυμόνα · το Τ - Talent σχηματίζεται νοητά από τη σύνδεση της Παλιάς με τη Νέα Αμφίπολη καθώς και τον ποταμό Στρυμόνα - όρια του αρχαίου τείχους (εικόνα 15).

Τέλος, αναφέρεται ότι ο ίδιος ο χώρος της Παλιάς Αμφίπολης σχηματίζει αντεστραμμένο T, όντας το κάτοπτρο του μεγαλύτερου T της περιοχής μελέτης - Talent/Ταλέντο. Κατ' αυτό τον τρόπο 'χρωματίζεται' με δημιουργικές ζώνες πρεσβεύοντας την ιδέα του 'ταλέντου' - δημιουργία, καινοτομία και γνώση.

Περιοχή εστίασης - πολιτιστικό χωριό⁷³

Το πολιτιστικό χωριό πρόκειται να εγκαθιδρυθεί έπειτα από μετακίνηση των κατοίκων της Παλιάς Αμφίπολης στη Νέα Αμφίπολη (εικόνα 16). Ο λόγος της μετακίνησης είναι προφανής: η Παλιά Αμφίπολη χωροθετείται εντός του αρχαιολογικού χώρου και δε δύναται να επεκταθεί. Επιπρόσθετα, η Νέα Αμφίπολη δε φιλοξενεί μόνιμο πληθυσμό, επομένως με τις επεκτάσεις όπως έχουν προβλεφθεί από το ΣΧΟΟΑΠ του Δ. Αμφίπολης, μπορεί να φιλοξενήσει τον πληθυσμό της Παλιάς Αμφίπολης.

Το δεύτερο βήμα για το χαρακτηρισμό του οικισμού ως 'πολιτιστικός', είναι η προσέλκυση δημιουργικών ομάδων. Οι δημιουργικές ομάδες είναι καλλιτέχνες, ακαδημαϊκοί, επιστήμονες, φιλόσοφοι, σχεδιαστές κλπ. Η ιδέα στηρίζεται στο γεγονός ότι με την προσέλκυση τέτοιων ομάδων, δύναται να αποδοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην αξία του αρχαιολογικού χώρου και, επιπρόσθετα, στην καλύτερη διαχείριση της περιοχής χωροχρονικά. Οι προτεινόμενες χρήσεις του οικισμού απεικονίζονται στην στο χάρτη 15 .

Το αρχιτεκτονικό προφίλ του οικισμού προτείνεται να συμβαδίζει με τον αρχαιολογικό χώρο στο μέγιστο δυνατό βαθμό. Το υπάρχον κτιριακό απόθεμα διατηρείται για χαμηλότερο κόστος - αλλάζουν ουσιαστικά χρήση τα υπάρχοντα κτίρια -, ενώ προτείνονται επιλεκτικές αλλαγές στις όψεις των κτιρίων. Οι αλλαγές αυτές προτείνεται να πραγματοποιηθούν από τους καλλιτέχνες: ζωγράφους, γλύπτες, σκιτσογράφους κλπ σε πιθανή συνεργασία με τους μουσικούς (κάθε κτίριο μπορεί να έχει τη δική του μουσική ταυτότητα η οποία να απεικονίζεται στις κτιριακές όψεις) και σε βέβαιη συνεργασία με τους αρχιτέκτονες, τους πολεοδόμους και άλλους μηχανικούς.

Ως προς τις χρήσεις του οικισμού, διακρίνονται τέσσερις δημιουργικές ζώνες οι οποίες

⁷³ βλ. εικόνα 14 και χάρτες 14 και 15

απεικονίζονται στην εικόνα 14 και στο χάρτη 14 με μπλε απόχρωση - χρώμα που χαρακτηρίζει τη χρήση του πολιτισμού. Η πρώτη αφορά σε δραστηριότητες περισυλλογής και εντοπίζεται στο ανατολικό τμήμα του οικισμού. Είναι το πρώτο μισό του πάνω μέρους του ανάποδου 'T' που σχηματίζεται από τα όρια του οικισμού της Παλιάς Αμφίπολης. Η ζώνη αυτή προορίζεται για στοχασμό, συζητήσεις και έρευνα σε γενικό και ειδικό επίπεδο. Το ειδικό επίπεδο αφορά στην ολοκληρωμένη διαχείριση της κληρονομιάς της Αμφίπολης.

Στο χάρτη 15 παρουσιάζονται ενδεικτικές χρήσεις που μπορεί να φιλοξενήσει ο οικισμός. Στη ζώνη αυτή προτείνονται:

[1] Χώρος για διεξαγωγή συνεδρίων, εκδηλώσεων κλπ. Σε αυτό το χώρο οι ειδήμονες όλων των ομάδων έχουν τη δυνατότητα να διοργανώνουν συζητήσεις και εκδηλώσεις ανά τακτά χρονικά διαστήματα και ο εν λόγω συνεδριακός χώρος προορίζεται για τις συναντήσεις σχετικά με τις τρέχουσες εξελίξεις και το ενοποιητικό δίκτυο διαχείρισης της περιοχής.

[2] Χώρος για τις Φυσικές και Εφαρμοσμένες Επιστήμες. Οι Μαθηματικοί, οι Φυσικοί, οι Μηχανικοί κλπ έχουν την ερευνητική τους βάση στο χώρο αυτό. Η ενασχόληση με τη μελέτη των υλικών των κατασκευών (συντήρησης και άλλων), οι μέθοδοι διαχείρισης της περιοχής, τα οικονομοτεχνικά εργαλεία και μέσα, οι αρχαιομετρικές μέθοδοι και το αρχαίο DNA αποτελούν αντικείμενο έρευνας των επιστημών αυτών.

[3] Χώρος για τις Καλές Τέχνες. Εδώ συγκεντρώνονται οι ομάδες που ασχολούνται με την ποίηση, τη φωτογραφία, τη μουσική, τη ζωγραφική, τη συγγραφική δραστηριότητα, τη γλυπτική κλπ. Η δημιουργικότητα των ομάδων αυτών ξεφεύγει από τις 'τεχνικές οριοθετήσεις' σε σχέση με οποιοδήποτε ζήτημα, συνεπώς οι απόψεις και οι ιδέες τους σε συνδυασμό με τα τεχνικά μέσα, περιορισμούς και οριοθετήσεις των εφαρμοσμένων επιστημών είναι σημαντικές για ένα βέλτιστο αποτέλεσμα.

[4] Στούντιο Σχεδιασμού. Η έρευνα που πραγματοποιείται στο χώρο αυτό σχετίζεται με τις σχεδιαστικές παρεμβάσεις, τάσεις, οποιασδήποτε μορφής. Επομένως, εδώ 'φιλοξενούνται' γραφίστες, σχεδιαστές μόδας, σκιτσογράφοι αλλά και πολεοδόμοι και αρχιτέκτονες. Ειδικά οι δύο τελευταίες ειδικότητες εντάσσονται και δύνανται να παρευρεθούν και στο χώρο των φυσικών και εφαρμοσμένων επιστημών.

[5] Κεντρική Βιβλιοθήκη. Είναι απαραίτητη στον οικισμό με βάση την ταυτότητα που του έχει δοθεί και μάλιστα αποτελεί έναν ξεχωριστό και ιδιαίτερο χώρο. Η Κεντρική Βιβλιοθήκη αναμένεται να χρησιμοποιήσει υπάρχον κτίριο και, ει δυνατόν, περισσότερες από μία κτιριακές εγκαταστάσεις. Στο κτίριο αυτό ίσως χρειαστεί να γίνουν περισσότερες παρεμβάσεις σε σχέση με τα υπόλοιπα κτίρια, καθώς η διάχυση της γνώσης αυξάνεται σε μεγάλα ποσοστά μέσα από το χώρο αυτό. Επισημαίνεται ότι σε κάθε έναν από τους ως άνω χώρους θα υπάρχουν δωμάτια - τοπικές βιβλιοθήκες με βιβλία εξειδικευμένων θεματολογιών, αντίστοιχων του εκάστοτε κτιρίου.

[6] Χώρος για τις ανθρωπολογικές και κοινωνικές επιστήμες. Στο χώρο αυτό δύνανται να πραγματοποιηθούν κοινωνικές, ανθρωπολογικές, ιστορικές έρευνες και συζητήσεις. Οι μελέτες που προτείνεται να πραγματοποιηθούν εδώ σχετίζονται με την ιστορική εξέλιξη της αρχαίας κοινωνίας, κοινωνιολογικά πρότυπα και την αποτύπωσή τους στο χώρο, εξέλιξη της υλικής κληρονομιάς, σύνδεση του ανθρώπου με το παρελθόν κλπ.

[7] Εκθεσιακός - μουσειακός χώρος. Εδώ προτείνεται η ύπαρξη εκθεμάτων σχετικών τόσο με την ιστορική Αμφίπολη όσο και με άλλα ζητήματα (η επιλογή των εκθεμάτων ανήκει στην ευχέρεια των δημιουργικών και ακαδημαϊκών προσωπικοτήτων).

Ο ρόλος της κάθε επιστήμης σε σχέση με την πολιτιστική κληρονομιά παρουσιάζεται σε γενικές γραμμές στον πίνακα 3, σελ. 187. Παρατηρείται ότι στη ζώνη αυτή χωροθετούνται κτιριακές εγκαταστάσεις των επιστημών που ασχολούνται με την πολιτιστική κληρονομιά για περαιτέρω έρευνα. Στους χώρους αυτούς επιβάλλεται η έρευνα σε σχέση με την πολιτιστική κληρονομιά της Αμφίπολης όχι όμως κατ' αποκλειστικότητα. Οι χώροι αυτοί προορίζονται για διάχυση της γνώσης και της μόρφωσης, συνεπώς προωθείται οποιασδήποτε άλλης μορφής έρευνα και μελέτη.

Η δεύτερη ζώνη, η οποία βρίσκεται στο νοτιοανατολικό τμήμα του οικισμού - πολιτιστικού χωριού, προτείνεται να φιλοξενεί δραστηριότητες παιχνιδιών και εργαστήριων που σχετίζονται με τη σωματική και πνευματική όξυνση και χαλάρωση. Ειδικότερα, προτείνονται:

[1] Κέντρο άθλησης και χώρος για τα παιδιά: εδώ θα υπάρχει η δυνατότητα εκγύμνασης μέσω διαφόρων αθλημάτων (κλασικός αθλητισμός, καλαθοσφαίριση, κολύμβηση κλπ) και η ενασχόληση με ποικίλες δραστηριότητες, τόσο εκγύμνασης όσο και παιχνιδιού για τα παιδιά.

[2] Εργαστήριο εκμάθησης πνευματικών παιχνιδιών. Τα παιχνίδια θα είναι ομαδικά ή ατομικά. Αναφέρονται ως παραδείγματα το σκάκι, παιχνίδια γνώσεων και επίλυσης γρίφων ενώ η διάδραση χρήστη - παιγνίου, η εικονική πραγματικότητα και η οπτικοποίηση γεγονότων προτείνεται να χρησιμοποιηθούν στις δραστηριότητες αυτές.

[3] Χώρος για γιόγκα, στοχασμό και διαλογισμό. Στο χώρο αυτό θα ευνοείται η συγκέντρωση και η κάθαρση του μυαλού και του σώματος.

[4] Εργαστήριο εκμάθησης ζωγραφικής και σχεδίου. Στο εργαστήριο αυτό προτείνεται η διδασκαλία ζωγραφικής, σχεδίου και γλυπτικής: πρόκειται για εργαστήριο μέσα από το οποίο παρέχεται η δυνατότητα της πλάσης, ζύμωσης, διαμόρφωσης αντικειμένων, προσώπων, μορφών.

[5] Εργαστήριο εκμάθησης χορού. Τα είδη του χορού που δύνανται να διδαχθούν ποικίλουν: κλασικό μπαλέτο, σύγχρονος χορός, παραδοσιακοί χοροί,

[6] Εργαστήριο επεξεργασίας ξύλου. Η περιοχή τόσο εντός του Δ. Αμφίπολης όσο και σε ολόκληρη την ΠΕ Σερρών παράγει μεγάλα ποσοστά ξυλείας τα οποία, ωστόσο, είναι χαμηλής ποιότητας και χρησιμοποιούνται στο παρόν μόνο ως καυσόξυλα. Αποτέλεσμα αυτού είναι να μένει αναξιοποίητο μεγάλο ποσοστό ξυλείας. Προτείνεται επομένως η χρήση του εναπομείναντος αποθέματος ξυλείας για κατασκευή ξυλόγλυπτων (τέχνη του ξύλου) στο χώρο αυτό.

[7] Εργαστήριο Φωτογραφίας. Στο εργαστήριο αυτό θα υπάρχει η δυνατότητα επεξεργασίας των φωτογραφιών επαγγελματιών και ερασιτεχνών φωτογράφων όλων των κατηγοριών, αλλά ταυτόχρονα προωθείται και η εκπόνηση διαλέξεων - μαθημάτων φωτογραφίας.

Με φορά από τα ανατολικά προς τα δυτικά, προσεγγίζοντας το κέντρο του οικισμού, εντοπίζεται η ζώνη δραστηριοτήτων αναψυχής και διασκέδασης του θεάτρου και της έβδομης τέχνης. Στους χώρους αυτούς προτείνεται η διάχυση θεατρικών και κινηματογραφικών παραστάσεων όλων των μορφών, ήτοι της όπερας, των μιούζικαλ, των βουβών θεατρικών και κινηματογραφικών παραστάσεων, υπαίθριων παραστάσεων κλπ.

Η τελευταία εκ των τεσσάρων ζωνών δημιουργικών δραστηριοτήτων χωροθετείται στο κεντρικό τμήμα του οικισμού και είναι η ζώνη ψυχαγωγίας και γαστρονομικών

δραστηριοτήτων. Στη ζώνη αυτή προτείνεται η επανάχρηση των πρώην οικημάτων με καφετέριες, εστιατόρια και μπαρ όλων των ειδών (ποικιλία τόσο ως προς τα μουσικά ακούσματα - τζαζ, ρεμπέτικα κλπ, όσο και ως προς τις γευστικές επιλογές).

Προτείνεται επιπρόσθετα η έκθεση παραδοσιακών προϊόντων σε κάποιους από τους χώρους αυτούς: σε εστιατόρια για προώθηση και γνώση των τοπικών γεύσεων, σε μπαρ για την προώθηση τοπικών ποτών, στις καφετέριες για τα τοπικά γλυκίσματα, ροφήματα κλπ. Η ζώνη αυτή ίσως φαίνεται σα να μη σχετίζεται με τη δημιουργικότητα. Ισχύει εδώ η νοοτροπία της διαφοροποίησης του 'φαίνεσθαι' από το 'είναι' καθώς η διάχυση της δημιουργικότητας και της γνώσης ευνοείται μέσα από τις συζητήσεις, τα ακούσματα και τις μαγειρικές δημιουργίες. Εξάλλου, εδώ χωροθετούνται κτιριακές εγκαταστάσεις για αναψυχή και χαλάρωση από τις ποικίλες ερευνητικές δραστηριότητες.

Πέραν των πολιτιστικών - δημιουργικών ζωνών, εντός του οικισμού προτείνεται η ύπαρξη χώρου φιλοξενίας - δυνατότητα διαμονής στον οικισμό χωρίς την καταβολή χρηματικού ποσού, κυρίως για τις ομάδες που θα διεξάγουν το ερευνητικό, δημιουργικό, μελετητικό, μορφωτικό, εκπαιδευτικό, πληροφοριακό και καινοτόμο έργο. Ωστόσο, αποφεύγεται η χρήση των χώρων φιλοξενίας μόνο από τις ομάδες αυτές διότι μία τέτοια κίνηση μπορεί να οδηγήσει σε φαινόμενα 'γκετοποίησης', στοιχείο που έρχεται σε αντιπαράθεση με τη συλλογιστική της πρότασης, μία συλλογιστική που πρεσβεύει τη διάχυση των απόψεων και των ιδεών διαχεόμενων απόψεων, γενικά και του ενιαίου δικτύου ειδικά. Συνεπώς, η φιλοξενία άλλων ομάδων ή/και ατόμων προτείνεται ανεπιφύλακτα, έπειτα όμως από σχετική οργάνωση - συνεννόηση για την αποφυγή συγκέντρωσης υπέρογκων ποσοστών τουριστών.

Στην περιοχή υπάρχει χώρος υποδοχής για την ενημέρωση σχετικά με το πολιτιστικό χωριό, τους χώρους φιλοξενίας και τις προτεινόμενες δημιουργικές ζώνες, για τη συνολική πληροφόρηση της περιοχής καθώς και τη διευθέτηση της κίνησης των οχημάτων και των παρευρισκόμενων προσώπων και επισκεπτών. Επισημαίνεται ότι οι επιλογές των θέσεων του εκθεσιακού και του συνεδριακού κέντρου πραγματοποιήθηκαν λόγω των οπτικών τοποσήμων και σημείων θέασης: ο εκθεσιακός χώρος διασταυρώνεται οπτικά τόσο με το συνεδριακό χώρο και την είσοδο στον οικισμό, όσο και με το ιερό της Κλειούς. Ο εκθεσιακός χώρος βρίσκεται εντός της κεντρικής πλατείας, της οποίας η θέση είναι εσκεμμένη βάσει των οπτικών οροσήμων

και του υψόμετρου της Αμφίπολης.

Ο οικισμός είναι μικρός, επομένως η χρήση αυτοκινήτου εντός αυτού δεν είναι απαραίτητη. Με βάση αυτό τον ισχυρισμό, πεζοδρομούνται όλοι οι δρόμοι του οικισμού και απαγορεύεται η χρήση οχημάτων εντός αυτού, πλην ειδικών οχημάτων για τη μεταφορά προϊόντων ή ατόμων με κινητικά και άλλα προβλήματα. Στον κεντρικό πεζόδρομο προτείνεται απαγόρευση και τέτοιων οχημάτων με μεμονωμένες εξαιρέσεις - υπάρχει παρακαμπτήριος πεζόδρομος από τον οποίο μπορούν να μετακινηθούν τα εν λόγω οχήματα σε περίπτωση ανάγκης.

Οι χώροι στάθμευσης έχουν σαφή αλλά μεταβαλλόμενα όρια λόγω των συνεχόμενων ανασκαφών και των αρχαιολογικών ευρημάτων στην περιοχή. Προφανώς, πρόκειται για υπαίθριους χώρους στάθμευσης. Κατευθυντήριες γραμμές για τη διευθέτηση της κίνησης των οχημάτων αναμένεται να δίνονται από το χώρο υποδοχής. Η φυσική περίφραξη του οικισμού κρίνεται απαραίτητη ενώ προτείνεται η χρήση και διερεύνηση του είδους των δέντρων και των φυτών που θα αποτελέσουν φυσικό όριο με κριτήριο τη μεγαλύτερη προστασία από το θόρυβο των οχημάτων.

Η ύπαρξη χώρων πρασίνου - πάρκων και πλατειών είναι πολύ σημαντική. Οι μεν πλατείες λειτουργούν ως ανοίγματα μέσα στο κτιριακό απόθεμα και ευνοούν υπαίθριες δραστηριότητες και συζητήσεις: ευνοείται η επαφή με τον κόσμο σε όλα τα επίπεδα (οπτική, ακουστική, λεκτική κλπ). Οι δε χώροι πρασίνου - πάρκα αποτελούν χώρους χαλάρωσης και απομόνωσης - επαφής με τη φύση, ευαισθητοποίησης και στοχασμού.

Το πολιτιστικό χωριό προτείνεται αρχικά να είναι ανοιχτό για όλους και όλες τις ώρες. Λαμβάνοντας όμως υπόψη τον κίνδυνο της έντονης τουριστικής δραστηριότητας στην περιοχή και το αντίκτυπο που μπορεί να έχει τόσο στον αρχαιολογικό χώρο (επικινδυνότητα σε σχέση με την αξία των μνημείων αλλά και την καταστροφή της υλικής κληρονομιάς) όσο και στον ίδιο τον οικισμό (αλλοίωση της αξίας του χώρου ως 'δημιουργικό χωριό' και μετατροπή του σε 'τουριστικό χωριό'), η επανεξέταση της πιθανότητας υπέρογκης συγκέντρωσης τουριστών στην περιοχή κρίνεται απαραίτητη..

Η περιοχή με αυτό τον τρόπο πρόκειται να μετατραπεί σε χώρο ευέλικτο, ποικιλόμορφο και ανοιχτό στη δημιουργικότητα ακριβώς επειδή στον οικισμό θα φιλοξενοούνται δημιουργικοί άνθρωποι. Επιπρόσθετα, στην περίπτωση που κάποιο κτίριο δεν επιλέγεται από το σύνολο των κοινωνικών ομάδων, θα υπάρχει ευελιξία στην αλλαγή

της χρήσης του αλλά βάσει του προφίλ που έχει δοθεί στην αντίστοιχη ζώνη. Η διατήρηση, δηλαδή, των υπάρχουσών ταυτοτήτων των ζωνών κρίνεται σημαντική, σίγουρα όμως όχι απόλυτη σε σχέση με το πέρασμα του χρόνου.

Η παρέμβαση αυτή αναμένεται να προκαλέσει έντονες αντιδράσεις στους κατοίκους της περιοχής. Ωστόσο, η προετοιμασία τους και η ενημέρωση τόσο για την αξία του αρχαιολογικού χώρου όσο και για τη σημασία της μετακίνησής τους με κίνητρα όπως η επανάχρηση του εγκαταλελειμμένου χώρου της Νέας Αμφίπολης, αποτελεί δράση του προγράμματος της ολοκληρωμένης διαχείρισης.

8.2 ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ - ΔΡΑΣΕΙΣ

Οι στρατηγικές διαχείρισης της περιοχής επιλέγονται με βάση την πολιτική που έχει περιγραφεί παραπάνω. Επισημαίνεται ότι η βασικότερη παρέμβαση είναι η εγκαθίδρυση πολιτιστικού χωριού, διότι αναμένεται να ενισχύσει την ταυτότητα της περιοχής, να της προσδώσει δημιουργική ζωντάνια και πνεύμα ταυτόχρονα με την ορθότερη διαχείριση των αξιών της και της περιοχής συνολικότερα.

Σε γενικές γραμμές οι στρατηγικές αυτές είναι:

1. Διαχείριση των αξιών του αρχαιολογικού χώρου (προτεραιότητα: δημιουργία του πολιτιστικού χωριού).
2. Ενίσχυση της ταυτότητας της περιοχής και του ενιαίου δικτύου - σχέσεις των στοιχείων του συνόλου (προτεραιότητα: συμμετοχή κατοίκων).
3. Ανάπτυξη σχεδίου για τη διαχείριση των υποδομών της περιοχής (προτεραιότητα: περιοχές περιβαλλοντικά και πολιτιστικά υποβαθμισμένες)
4. Βελτίωση οργανωτικής ικανότητας [προτεραιότητα: ίδρυση άτυπου οργανισμού που θα ευνοεί τις συνεργασίες Αμφίπολη - εθνικό επίπεδο (Σέρρες - Θεσσαλονίκη) και Αμφίπολη - υπερεθνικό επίπεδο].
5. Διατήρηση κυβερνητικής υποστήριξης (προτεραιότητα: έγκριση/συγκατάθεση ήπιων παρεμβάσεων που δεν επιτρέπονται λόγω θεσμικών περιορισμών).
6. Αύξηση του συνολικού ενδιαφέροντος και βελτίωση της ποιότητας της εμπειρίας των επισκεπτών (προτεραιότητα: προσέλκυση νεολαίας).

Στρατηγική 1: Διαχείριση των αξιών του αρχαιολογικού χώρου

Επιμέρους Δράσεις:

1.1. Δημιουργία πολιτιστικού χωριού (εικόνα 14, χάρτης 14 και 15).

Η αναγνώριση των αξιών του αρχαιολογικού χώρου δύναται να πραγματοποιηθεί μέσα από τη δημιουργία του πολιτιστικού χωριού. Καταρχάς η ιδέα της αλλαγής των χρήσεων από χρήσεις κατοικίας σε πολιτιστικές χρήσεις και χρήσεις ψυχαγωγίας και αναψυχής με την ύπαρξη ερευνητικών κέντρων πρεσβεύει σε ένα πρώτο επίπεδο τη διάχυση αξιών τόσο μέσα από τους χώρους έρευνας και μελέτης (χάρτης 14, ζώνη Α) όσο και μέσα από τους υπόλοιπους χώρους (συζητήσεις, δραστηριότητες κλπ).

Αναφορικά με τα ερευνητικά κέντρα, προτείνεται να αποτελέσουν χώρους που προορίζονται για γενική έρευνα αλλά ταυτόχρονα και για ειδική έρευνα σε σχέση με τον αρχαιολογικό χώρο της περιοχής. Η ολοκληρωμένη διαχείριση της αρχαιολογικής και γενικά της πολιτιστικής κληρονομιάς της Αμφίπολης θα πραγματοποιείται μέσα από τη συνεργασία περισσότερων από ένα κέντρων και ομάδων επιστημών μεμονωμένα για εξειδικευμένη έρευνα σε σχέση με το εκάστοτε αντικείμενο μελέτης (στον τομέα των εφαρμοσμένων επιστημών για παράδειγμα οι φυσικοί θα ασχολούνται με το αρχαίο DNA, οι μηχανικοί με τα υλικά των κατασκευών κλπ), αλλά και συνεργατικά (τόσο μεταξύ των τομέων επιστημών όσο και με τα πρόσθετα συνεργατικά τμήματα που θα υπάρχουν στη Θεσσαλονίκη και στις Σέρρες).

Με αυτό τον τρόπο αναμένεται η δημιουργία μίας κυκλικής διαδικασίας συνέχισης των υπάρχοντων αξιών. Το έναυσμα δύναται να πραγματοποιηθεί με τη δημιουργία του πολιτιστικού χωριού και με την αρχική αναγνώρισή τους. Η συνέχεια, προσαρμοσμένη στο χωροχρόνο, είναι η ορθή διαχείριση των αξιών και η διατήρηση της αυθεντικότητάς τους, η οποία αναμένεται να υπάρξει λόγω της ύπαρξης δημιουργικών ομάδων εντός του οικισμού. Η διατήρηση και διαχείριση της αυθεντικότητας παρουσιάζεται παραδειγματικά στον πίνακα 4, σελ. 188 μέσα από την παράθεση των μορφών της και παραδειγμάτων αναγνώρισής της.

1.2. Εντοπισμός των μεθόδων - τρόπων της ερμηνείας των αρχαιολογικών χώρων.

Η ερμηνεία των αξιών της περιοχής είναι μία πολύπλοκη διαδικασία, καθώς πρέπει να συνυπολογιστούν ευαισθησίες των ανθρώπων όταν έρχονται σε οπτική επαφή με τα

μνημεία. Το σημαντικότερο στοιχείο είναι η αποτύπωση του αρχαιολογικού χώρου στο χρόνο με τρόπους και μεθόδους που θα ευαισθητοποιήσουν τους επισκέπτες, τους ντόπιους και τους ίδιους τους ειδήμονες.

Έχει επισημανθεί ότι η σημασία του αρχαιολογικού χώρου της Αμφίπολης απέχει από μία απλή ιστορική πόλη ή, ακόμη καλύτερα, από έναν απλό αρχαιολογικό χώρο. Χρονολογείται στην προχριστιανική περίοδο (με κάποια ευρήματα να χρονολογούνται στην πρώιμη εποχή του χαλκού) και υπήρξε μία από τις σημαντικότερες πόλεις της Μακεδονίας κατά την αρχαιότητα⁷⁴.

Η ερμηνεία του αρχαιολογικού χώρου σχετίζεται άμεσα με τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα. Σε ένα πρώτο επίπεδο η εν λόγω ερμηνεία στις ομάδες του πολιτιστικού χωριού πρόκειται να πραγματοποιηθεί με την έρευνα των ιδίων, η οποία άλλωστε θα καθοδηγεί τις υπόλοιπες μεθόδους ερμηνείας σε επίπεδο διαχείρισης.

Η χρήση του διαγράμματος του Rinbeck⁷⁵ με τον εντοπισμό των κριτηρίων και σύνταξη δήλωσης για την αξία της περιοχής προτείνεται ως πρώτο στάδιο διαχείρισης για τη διαχείριση των αξιών της περιοχής. Με αυτό τον τρόπο ξεκαθαρίζονται οι αξίες και γίνονται αντιληπτές στις ομάδες που τις διαχειρίζονται. Επιπρόσθετα, και μέσα από τον πίνακα του Howard⁷⁶ για τις τυπολογίες της αυθεντικότητας μέσω των οποίων διαφαίνεται η αυθεντικότητα του μνημείου, οι ομάδες αυτές θα έχουν τη δυνατότητα της κατά το δυνατόν καλύτερης διατήρησής της.

Η συνέχεια σχετίζεται με όλες τις υπόλοιπες ομάδες συμφερόντων (επισκέπτες, κάτοικοι και ούτω καθεξής). Τα μέσα που προτείνεται να χρησιμοποιηθούν είναι: ενημέρωση στο χώρο υποδοχής του πολιτιστικού χωριού [1], αναπαραστάσεις με τους αρχαιολογικούς χώρους και πληροφορίες σχετικά με αυτούς, όπως θα πραγματοποιηθεί μέσα από το marketing plan και την οπτικοποίηση στη στρατηγική 6 [2], σύστημα καθοδήγησης για τους πεζούς [3], δημιουργία ιστοσελίδας που θα επεξηγεί και θα ερμηνεύει την αξία της περιοχής (ταυτόχρονα θα προβάλλει την περιοχή - σύνδεση με τη στρατηγική 6) [4], δημιουργία ερμηνευτικού χάρτη [5], ερμηνευτική περιήγηση - ξενάγηση [6].

⁷⁴ βλ. κεφάλαιο 7.1, σελ. 122

⁷⁵ βλ. διάγραμμα 5, σελ. 194

⁷⁶ βλ. πίνακας 4, σελ. 188

Επιπρόσθετα, η διερεύνηση των ομάδων που επισκέπτονται την περιοχή δύναται να αποφέρει πρόσθετες μεθόδους ερμηνείας του αρχαιολογικού χώρου. Η δράση αυτή αποτελεί ουσιαστικά συσχετισμό των ενδιαφερόμενων ομάδων με την αξία της Αμφίπολης - πώς δηλαδή η κάθε ομάδα μπορεί να αντιληφθεί την αξία αυτή.

1.3. Προώθηση της έρευνας και της ανταλλαγής ιδεών και απόψεων εντός και εκτός του πολιτιστικού χωριού.

Η δράση αυτή αφορά στη διάχυση των ιδεών, της καινοτομίας και της δημιουργικότητας με τις εξής επιμέρους παρεμβάσεις: χρήση του πανεπιστημίου Σερρών για τον εντοπισμό και την εύρεση καινοτόμων μεθόδων σε σχέση με τον αρχαιολογικό χώρο [1], διοργάνωση συνεδρίων στο συνεδριακό χώρο του πολιτιστικού χωριού [2], προώθηση των συζητήσεων στην και για την περιοχή [3], διοργάνωση και προώθηση του υφιστάμενου φεστιβάλ της Αμφίπολης [4], ενημέρωση για την ύπαρξη της Αμφίπολης και τη σημασία του αρχαιολογικού χώρου σε επιστημονικά συνέδρια και ημερίδες εντός και εκτός Ελλάδας, σε διαλέξεις τοπικού, πανελληνίου και διεθνούς χαρακτήρα και καταβολή προσπάθειας ώστε να αποτελέσουν θέματα επιστημονικών μελετών σε υπερεθνικό επίπεδο (εκτός δηλαδή των υφιστάμενων επιστημονικών μελετών που προτείνονται στο πολιτιστικό χωριό, στη Θεσσαλονίκη και στις Σέρρες).

Στρατηγική 2: Ενίσχυση της ταυτότητας της περιοχής και του ενιαίου δικτύου

Η στρατηγική αυτή αναφέρεται στην ενίσχυση της ταυτότητας της Αμφίπολης και στην προώθηση του ενός και ενιαίου δικτύου. Η ταυτότητα της περιοχής συνολικά έχει προσδιοριστεί: πρόκειται για τον 'εγκέφαλο' της Αμφίπολης. Η δυναμική της ΠΕ γενικά και της περιοχής μελέτης ειδικά, έδειξε ότι η Αμφίπολη έχει τις προοπτικές ώστε να καταστεί πολιτιστικό κέντρο. Αυτό λοιπόν επιχειρείται εδώ: η ενίσχυση της πολιτιστικής της ταυτότητας. Προτείνεται επομένως ο 'χρωματισμός' της Αμφίπολης με δύο βασικούς τρόπους: την ενιαία ταυτότητα [1] και τις φυτεύσεις [2].

Επιμέρους Δράσεις:

2.1. Συμμετοχή κατοίκων - δημιουργία δικτύου ενίσχυσης της συμμετοχής (χάρτης 13).

Η συμμετοχή των κατοίκων στο ενοποιητικό δίκτυο αφορά αρχικά στη μετακίνηση του πληθυσμού από την Παλιά Αμφίπολη στη Νέα Αμφίπολη - πρώτο στάδιο. Η εν λόγω μετακίνηση αναμένεται να προκαλέσει έντονες αντιδράσεις των κατοίκων της περιοχής.

Ωστόσο θα πραγματοποιηθεί προσπάθεια προβολής της ιδέας και ενημέρωσης με οπτικοακουστικό υλικό και κίνητρα όπως η αξία του αρχαιολογικού χώρου, η επανάχρηση του οικισμού της Νέας Αμφίπολης, που στην παρούσα κατάσταση είναι νεκρός οικισμός, άδειος, καθώς δε φιλοξενεί μόνιμο πληθυσμό, η ανάγκη της περιοχής για συγκέντρωση νεολαίας (που είναι επιθυμητή για τους κατοίκους της περιοχής, όπως άλλωστε έδειξε η έρευνα πεδίου).

Η ταυτότητα της Αμφίπολης, με βάση το θεωρητικό πλαίσιο που έχει προηγηθεί, αποτελεί μίγμα των κατοίκων της και της πολιτιστικής της κληρονομιάς. Εφόσον προσβύεται η συμμετοχή των κατοίκων στην πρόταση αυτή, προτείνεται δίκτυο συνεργασίας των κατοίκων των τεσσάρων οικισμών. Το δίκτυο αυτό θα έχει τη βάση του στον οικισμό της Νέας Αμφίπολης, ο οποίος άμεσα αποκτά αυτό το ρόλο - ταυτότητα: ενοποιητική έδρα πρωτογενούς επικοινωνίας των κατοίκων, όπου θα συζητιούνται και θα λαμβάνονται αποφάσεις σχετικά με την υφιστάμενη κατάσταση και την ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής της Αμφιπόλεως. Οι προτιμήσεις των κατοίκων προτείνεται εν συνεχεία να συζητιούνται με τις ομάδες που διαχειρίζονται την πολιτιστική κληρονομιά.

Απαραίτητη είναι η έμπρακτη συμμετοχή των κατοίκων τόσο σε χειρονακτικές όσο και σε πνευματικές εργασίες που σχετίζονται με την περιοχή. Το χάσμα αρχικά αναμένεται να είναι μεγάλο λόγω του χαμηλού εκπαιδευτικού επιπέδου. Ωστόσο, με το συνδυασμό της έμπρακτης βοήθειας και της επικοινωνιακής λειτουργίας η προσαρμογή τους στα νέα δεδομένα αναμένεται να πραγματοποιηθεί με ταχείς ρυθμούς.

Τα πεδία στα οποία οι κάτοικοι προτείνεται να συμμετέχουν είναι τα εξής (Kavaratzis 2008):

α. Το αστικό τοπίο με δράσεις αστικής σύνθεσης, αρχιτεκτονικού, περιβαλλοντικού και πολεοδομικού σχεδιασμού, ανοιχτών χώρων και χώρων πρασίνου και πλατειών.

β. Οι υποδομές, με αναφορά σε έργα διαμόρφωσης, βελτίωσης και ανάδειξης των υποδομών λειτουργίας της πόλης, συμπεριλαμβανομένων τόσο υποδομών προσβασιμότητας όσο και αστικού εξοπλισμού.

γ. Οργανωτική και διοικητική δομή, με τη συμμετοχή των πολιτών στις αποφάσεις που θα λαμβάνονται για την περιοχή: διαμόρφωση δομών συνεργασίας κατοίκων -

διοίκησης (δημόσιου και ιδιωτικού τομέα) και κατοίκων - ομάδες διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

δ. 'Συμπεριφορά' των οικισμών, με αναφορά σε στοιχεία όπως το όραμα της διοίκησης για την πόλη, οι υπηρεσίες που παρέχει, οι διοργανώσεις που φιλοξενεί.

ε. Διάδοση και ενίσχυση της ταυτότητας των οικισμών μέσα από την ύπαρξη ανεπίσημων δικτύων τα οποία διαμορφώνονται από τους ίδιους τους κατοίκους και τους επισκέπτες της περιοχής - οι επαγγελματίες του χώρου δε σχετίζονται με το πεδίο αυτό.

Οι κάτοικοι καλούνται να εκφράζουν την άποψή τους σχετικά με το περιβάλλον που διαβιών: κατά πόσο τους ευχαριστούν δηλαδή οι παρεμβάσεις στο εκάστοτε πεδίο. Επιπρόσθετα, και για την κατά το δυνατό μείωση του κόστους των έργων του οικισμού, προτείνεται η έμπρακτη συμμετοχή τους σε οποιασδήποτε μορφής έργα, ανάλογα με τις δυνατότητες του καθενός (εδώ καλούνται να συμμετέχουν ιδιαίτερα οι νέες γενιές), ώστε ο οικισμός να έχει την πινελιά των δικών του κατοίκων. Η εν λόγω πρόταση συμβαδίζει με το γεγονός ότι οι οικισμοί είναι πληθυσμιακά μικρού μεγέθους, επομένως το κλίμα του οικισμού είναι ζεστό: οι κάτοικοι γνωρίζονται μεταξύ τους και προτείνεται η προώθηση της ήρεμης, συνεργατικής και ομαλής συνύπαρξης.

2.2. Δημιουργία Πλωτής Διαδρομής - ένωση αρχαιολογικών χώρων και άλλων στοιχείων του συστήματος.

Καταρχάς οι πέντε διαδρομές χωροταξικής κλίμακας που προτείνονται από το ΤΑΠΑ και ενώνουν τους αρχαιολογικούς χώρους, όπως ακριβώς έχει περιγραφεί στο κεφάλαιο 6.3, σελ. 80, στηρίζονται και ενισχύονται. Αναφέρονται ονομαστικά οι διαδρομές αυτές: 1. Μεγάλη Ιστορική Διαδρομή⁷⁷, 2. Μικρή Ιστορική Διαδρομή⁷⁸, 3. Ιστορική Διαδρομή Μεγάλου Αλεξάνδρου⁷⁹ (χάρτης), 4. Διαδρομή Αρχαίας Εγνατίας⁸⁰ (χάρτης), 5. Διαδρομή Βυζαντινών Χρόνων⁸¹ (χάρτης). Αυτό σημαίνει ότι η διαχειριστική ομάδα καλείται να λαμβάνει υπόψη της τις διαδρομές αυτές και να τις προωθήσει.

⁷⁷ βλ. χάρτης 4, σελ. 201

⁷⁸ βλ. χάρτης 5, σελ. 201

⁷⁹ βλ. χάρτης 6, σελ. 202

⁸⁰ βλ. χάρτης 7, σελ. 202

⁸¹ βλ. χάρτης 8, σελ. 203

Εν συνεχεία, σε μικρότερη κλίμακα, εντός της περιοχής μελέτης, προτείνεται δίκτυο πλωτής διαδρομής. Το δίκτυο αυτό θα συνδέει τα εξής σημεία - σταθμούς (χάρτης 13):

α. Την αρχαία Άργιλο, σημαντικό αρχαιολογικό χώρο κοντά στον οικισμό Συκιάς. Ο σταθμός αυτός θα είναι ο εναρκτήριο.

β. Το δέλτα του ποταμού Στρυμόνα. Η στάση στο προτεινόμενο παρατηρητήριο ορνιθοπανίδας, στην αρχαίας Ηιόνα, που αποτελούσε το αρχαίο λιμάνι, και στη μικρή λίμνη που υπάρχει στην περιοχή - προτείνεται η διερεύνηση για τοπική ανάπλαση και δημιουργία καφέ σε αυτό το κομμάτι - είναι τα κομβικά σημεία του σταθμού αυτού.

γ. Ο λέων της Αμφίπολης. Η επίσκεψη στον οικισμό των Νέων Κερδυλλίων ή/και στο χώρο πρασίνου είναι δυνατή με τη στάση αυτή.

δ. Τα τείχη - χώρος πρασίνου/πάρκο όμορο των τειχών. Ο σταθμός αποβλέπει στην επίσκεψη του τμήματος του αρχαιολογικού χώρου που βρίσκεται εντός των τειχών και περιβάλλει τον πλέον πολιτιστικό οικισμό. Πιθανές επιμέρους στάσεις είναι το πολιτιστικό χωριό, το πάρκο/χώρος πρασίνου (προτείνεται στο σημείο αυτό η διερεύνηση χώρου πρασίνου/πάρκου), τα μνημεία του χώρου.

ε. Το προτεινόμενο 'γεφυρόμορφο' μουσείο. Οι εναλλακτικοί υποσταθμοί εδώ είναι το πάρκο (προτείνεται στο σημείο αυτό η διερεύνηση χώρου πρασίνου/πάρκου), η διαδρομή ελληνιστικό νεκροταφείο - τύμβος κάστα - λόφος 133 (προϊστορικός οικισμός) - Νέα Μεσολακκιά ή/και η διαδρομή βυζαντινός πύργος - νεκροταφείο 'Καστρί'.

Οι υπο-συνδέσεις των βασικών σταθμών - κομβικών σημείων, όπως περιγράφηκαν παραπάνω, είναι εναλλακτικές. Κάθε επισκέπτης έχει δικαίωμα επιλογής για την επίσκεψη κάποιων εκ των αρχαιολογικών χώρων/ σημείων/ τοποσήμων ή όλων των προτεινόμενων διαδρομών.

2.3. Εντοπισμός του στοιχείου που χαρακτηρίζει το κάθε οικιστικό σύνολο και ενίσχυση της ταυτότητάς του (χάρτης 13).

Η Νέα Αμφίπολη, όπως προειπώθηκε από το προτεινόμενο δίκτυο συνεργασίας των κατοίκων, προτείνεται να αποτελέσει τη βάση συγκέντρωσης των κατοίκων για τις μεταξύ τους συζητήσεις σχετικά με την περιοχή. Η ταυτότητά της επομένως είναι ακριβώς αυτή - δεδομένου του γεγονότος ότι ζωντανεύει έπειτα από τη μετακίνηση του

πληθυσμιακού δυναμικού της Παλιάς Αμφίπολης και ότι γειτνιάζει στον αρχαιολογικό χώρο: ενοποιητική έδρα επικοινωνίας των κατοίκων.

Με φορά από το νότο προς το βορρά, τα Νέα Κερδύλλια είναι οικισμός που γειτνιάζει στη θάλασσα και έχει αναπτύξει την ιχθυοτροφία. Προτείνεται επομένως η ενίσχυση αυτής της δραστηριότητας στην περιοχή και μάλιστα η διερεύνηση για ήπιες τουριστικές δραστηριότητες - με έμφαση σε δραστηριότητες που δύναται να χρησιμοποιηθεί η ιχθυοτροφία - στο τμήμα του δέλτα του Στρυμόνα, όπως απεικονίζεται στο χάρτη 13. Τέτοιου τύπου δραστηριότητες προτείνεται να αναπτυχθούν εντός του οικισμού: γαστρονομία με τη μορφή 'τσιπουράδικων' και εστιατορίων με έμφαση σε θαλασσινές γεύσεις. Με αυτό τον τρόπο δύναται να αυξηθεί τόσο ο τομέας της ιχθυοτροφίας - πρωτογενής τομέας παραγωγής, όσο και τα ποσοστά απασχόλησης του οικισμού.

Η Παλιά Αμφίπολη μετατρέπεται σε πολιτιστικό - δημιουργικό χωριό, επομένως η ταυτότητά της είναι ακριβώς αυτή. Δικαίως λαμβάνει αυτό το χαρακτηρισμό και τις αντίστοιχες χρήσεις, καθώς ο οικισμός δε μπορεί να επεκταθεί λόγω της ύπαρξης αρχαιολογικών χώρων και από την άλλη η διαχείριση της κληρονομιάς που υπάρχει στην περιοχή κρίνεται προβληματική. Ο 'εγκέφαλος' που χαρακτηρίζει την περιοχή μελέτης ξεκινάει από εδώ και διαχέεται σε όλα τα υπόλοιπα σημεία του χώρου.

Η Νέα Μεσολακκιά απασχολείται κυρίως στον τομέα της κτηνοτροφίας, επομένως της αποδίδεται τέτοια ταυτότητα. Η ύπαρξη μάλιστα κτηνοτροφικών μονάδων, γειτνιαζόντων με την περιοχή μελέτης και τον ίδιο τον οικισμό ενισχύει την ιδέα για κτηνοτροφική ανάπτυξη.

2.4 Διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και του τοπίου.

Πρωταρχική παρέμβαση στη δράση αυτή αποτελεί η απόδοση ζωτικότητας και χρώματος στην περιοχή μέσα από φυτεύσεις δένδρων και λουλουδιών διαφόρων χρωμάτων (στις οποίες θα συμμετέχουν οι κάτοικοι ή/και θα γίνουν από τους ίδιους του κατοίκους). Η αρχιτεκτονική του τοπίου είναι τομέας που δύναται να βοηθήσει στο κομμάτι αυτό. Ενδεικτικές θέσεις χώρων πρασίνου - πάρκων προτείνονται εκατέρωθεν του ποταμού Στρυμόνα, όπως ακριβώς απεικονίζεται στο χάρτη 13.

Πέραν της γενικότερης εικόνας και διερεύνησης για χώρους πρασίνου σε ολόκληρη την

περιοχή, προτείνονται όμοιες φυτεύσεις ειδικά στους οικισμούς και στο πολιτιστικό χωριό. Όσον αφορά στις όχθες του ποταμού Στρυμόνα, εντοπίζονται κάλαμοι εκατέρωθεν του ποταμού οι οποίοι συγκεντρώνουν μεγάλα ποσοστά εντόμων στον ποταμό. Προτείνεται λοιπόν η διερεύνηση της αφαίρεσής τους και η σχετική αντικατάσταση αυτών με άλλα φυτά, τα οποία μπορεί να φιλοξενήσει η εν λόγω περιοχή.

Επιπρόσθετα, προτείνεται η εκπόνηση περιβαλλοντικής μελέτης και η διερεύνηση για τοπικές αναπλάσεις στο δέλτα του ποταμού Στρυμόνα. Στο τμήμα αυτό είναι απαραίτητο να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση, διότι η περιβαλλοντική του αξία κρίνεται μεγάλη. Πέραν της προστασίας της ορνιθοπανίδας και του προτεινόμενου παρατηρητηρίου, η περιοχή πρέπει να είναι διαθέσιμη στο κοινό ώστε να μπορεί να την απολαύσει, με μέτρα προστασίας και αποφυγής της πιθανής περιβαλλοντικής υποβάθμισης.

Αναφορικά με τη σύνδεση της περιοχής μελέτης με τη γύρω περιοχή και την αναγνώριση κυρίως της περιβαλλοντικής αλλά και της πολιτιστικής αξίας αρκετών περιοχών στην ΠΕ Σερρών, προτείνεται η διερεύνηση δικτύου εναλλακτικών συνδέσεων τόσο με τις περιοχές όσο και με τους ίδιους τους οικισμούς και τις Σέρρες, ως τεχνολογικό κέντρο που συνεργάζεται με την Αμφίπολη.

Τέλος, προτείνεται μελέτη φωτισμού για την περιοχή - διερεύνηση των υποπεριοχών (με έμφαση στον αρχαιολογικό χώρο και τα πάρκα), όπου θα δίνεται έμφαση αναφορικά με το φωτισμό τους καθώς και η εύρεση μεθόδων και πρακτικών σε σχέση με τα κτίρια και τις κατασκευές τόσο των αρχαιολογικών χώρων όσο και της ευρύτερης περιοχής με όρους βιωσιμότητας.

2.5. Εντοπισμός και αξιοποίηση των εγκαταλελειμμένων κτιρίων.

Στην περιοχή υπάρχουν εγκαταλελειμμένα κτίρια, τα οποία προτείνεται να επαναχρησιμοποιηθούν ως ξενοδοχειακές μονάδες. Η αρχιτεκτονική τους πρέπει να προσεχθεί και να συμβαδίζει με το συνολικό προφίλ της περιοχής (μέσα από τη συνεργασία των δημιουργικών ομάδων και των κατοίκων της περιοχής).

Αναφορικά με τις παλιές και εγκαταλελειμμένες εκκλησίες, που επίσης εντοπίζονται σε διάσπαρτα σημεία εντός της περιοχής μελέτης, προτείνεται η αναστήλωση και

επανάχρησή τους ως μουσειακοί χώροι με διερεύνηση για λειτουργία καταστημάτων τουριστικών προϊόντων σε αυτές/ σε όμορους χώρους κλπ.

Στρατηγική 3: Ανάπτυξη σχεδίου διαχείρισης των υποδομών της περιοχής

Η στρατηγική αυτή αφορά στον εντοπισμό ελλείψεων σε σχέση με τις τεχνικές υποδομές της περιοχής. Όπως ειπώθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, οι τεχνικές υποδομές έπονται των 'πνευματικών υποδομών', η ύπαρξή τους είναι ωστόσο απαραίτητη και η διαχείρισή τους προτείνεται με βάση το δίκτυο ενοποίησης.

Οι επιμέρους δράσεις είναι:

3.1. Χωροθέτηση βασικών υποδομών στο πλαίσιο του ενοποιητικού δικτύου.

Οι βασικές υποδομές που προτείνονται για την προώθηση της νοοτροπίας του ενιαίου δικτύου είναι (χάρτης 13):

α. Η χωροθέτηση παρατηρητηρίου ορνιθοπανίδας - περιβαλλοντικού κέντρου στον κάτω ρου του Στρυμόνα όπου θα γίνεται έρευνα και προώθηση της προστασίας του περιβάλλοντος, λόγω της ποικιλίας των ειδών της ορνιθοπανίδας του δέλτα του ποταμού.

β. Η αξιοποίηση του υπάρχοντος λιμένος - μαρίνας στην περιοχή και η οργανωμένη ανάπτυξη - διαχείρισή του.

γ. Η διερεύνηση για δημιουργία κέντρου δραστηριοτήτων κανόε - καγιάκ στον κάτω ρου του Στρυμόνα. Η πρώτη επισήμανση εδώ σχετίζεται με τη μελέτη της ροής του ποταμού, με τη διερεύνηση της δυνατότητας ανάπτυξης τέτοιου είδους αθλητικών δραστηριοτήτων στην περιοχή, με βάση τη μελέτη του ποταμού καθώς και τη συνεννόηση - συνεργασία με το δίκτυο της πλωτής διαδρομής για το χρονικό ορίζοντα ανάπτυξης των δραστηριοτήτων αυτών, στο πλαίσιο του ενιαίου και ολοκληρωμένου δικτύου διαχείρισης. Στην περίπτωση που είναι δυνατή η ανάπτυξη τέτοιων δραστηριοτήτων, προτείνεται η συνεργασία - έναρξή τους και από σημεία εκτός της περιοχής μελέτης, λαμβάνοντας υπόψη το μήκος του ποταμού.

δ. Χωροθέτηση τοπικών εγκαταστάσεων ήπιων τουριστικών παρεμβάσεων - γαστρονομικών δραστηριοτήτων κατά προτίμηση - στο νοτιοδυτικό τμήμα των Νέων Κερδυλλίων που θα πρεσβεύουν την ενίσχυση της ταυτότητας του οικισμού.

ε. Η κατασκευή γεφυρόμορφου μουσείου αρχιτεκτονικού χαρακτήρα που θα συμβαδίζει με το προφίλ της περιοχής. Η μετεγκατάσταση των εκθεμάτων και χρήσεων των αιθουσών που υπάρχουν στο υφιστάμενο μουσείο καθώς και η δημιουργία νέων, πρωτότυπων μέσω διάδρασης του χρήστη/ επισκέπτη και των εκθεμάτων αποτελούν τμήμα αυτής της παρέμβασης (επιστήμη: μουσειολογία).

στ. Η διερεύνηση για σιδηροδρομική σύνδεση με τις Σέρρες - Θεσσαλονίκη - Δράμα. Παλαιότερα, υπήρχε σιδηροδρομικό δίκτυο στην περιοχή, επομένως είναι πιθανή η επανάχρηση/ δημιουργία νέων γραμμών.

ζ. Προτείνεται η διερεύνηση δικτύου ποδηλατοδρόμων, καθώς το υψόμετρο είναι χαμηλό και ευνοεί τη χρήση ποδηλάτου.

η. Αναφορικά με τις διαδρομές των επισκεπτών, προτείνεται η αντικατάστασή τους με κατάλληλες επιστρώσεις, οι οποίες θα μπορούν να αντικατασταθούν εύκολα ή να αφαιρεθούν, στην περίπτωση ανακάλυψης ευρημάτων σε κάποιο τμήμα τους.

3.2. Σύνταξη σχεδίου συντήρησης των αρχαιολογικών χώρων.

Η ανακατασκευή των μνημείων εξυπηρετεί δύο λειτουργίες: την έρευνα και την ερμηνεία. Θα πρέπει, ωστόσο, να διεξαχθεί με τεράστια προσοχή, ώστε να αποφευχθεί η οποιαδήποτε 'διαταραχή' των αρχαιολογικών χώρων. Η ερμηνεία περιγράφηκε παραπάνω. Η έρευνα αποσκοπεί τόσο στην ερμηνεία όσο και στη διατήρηση της αυθεντικότητας του αρχαιολογικού χώρου. Προκειμένου να επιτευχθεί η αυθεντικότητα θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στοιχεία από όλες τις κατά το δυνατόν πιθανές πηγές (Χάρτα ICHAM).

Δεδομένου του ως άνω ισχυρισμού, πρεσβεύεται η συντήρηση των αρχαιολογικών χώρων με μεθόδους και τεχνικές που θα επιτυγχάνουν την αυθεντικότητα στην περιοχή. Προτείνεται για το σκοπό αυτό η σύνταξη σχεδίου συντήρησης όλων των αρχαιολογικών χώρων και των μνημείων της Αμφίπολης.

3.3. Σύνταξη Δευτερεύοντος⁸² σχεδίου για τη διερεύνηση ανάγκης κατασκευής και διαχείρισης υποδομών των γενικών ενοτήτων.

⁸² Το σχέδιο καλείται Δευτερεύον ως προς την κλίμακα και τη χρονική προτεραιότητα και όχι ως προς τη συγκριτική σημασία ύπαρξής του σε σχέση με τα υπόλοιπα σχέδια.

Με βάση το σχέδιο αυτό, διακρίνονται οι βασικές ενότητες της περιοχής: τοπίο, αρχαιολογικοί χώροι, κτιριακό απόθεμα, οικισμοί, αρχαία, έρευνα, ερμηνεία. Στο επίπεδο αυτό παρατηρούνται οι γενικές υποδομές ανά κατηγορία και η αντικατάσταση των πιθανών ελλείψεων. Τέτοιες υποδομές είναι οι βασικές, δηλαδή αθλητικοί χώροι στους οικισμούς, πεζοδρομήσεις, διάνοιξη χώρου πρασίνου σε κάποια περιοχή σε σχέση με το τοπίο κλπ.

3.4. Σύνταξη τριτεύοντος⁸³ σχεδίου για τη διερεύνηση ανάγκης διαχείρισης των υποδομών των επιμέρους ενοτήτων.

Το τριτέυον σχέδιο αφορά σε ακόμη μικρότερη κλίμακα παρέμβασης. Οι ως άνω γενικές κατηγορίες (π.χ. τοπίο) διασπώνται σε επιμέρους κατηγορίες για τη ειδικότερη διερεύνηση ελλείψεων σε σχέση με τις υποδομές. Τέτοιες κατηγορίες, αναφορικά και παραδειγματικά σε σχέση με το τοπίο, μπορεί να είναι η διαχείριση των εντόμων, χόρτων κλπ, το κούρεμα, η διαχείριση των δασικών πυρκαγιών, η τοποθέτηση φανών. Αντιστοίχως, σε σχέση με τους αρχαιολογικούς χώρους, η περίφραξη και η φύλαξη ενώ με το κτιριακό απόθεμα το αποχετευτικό σύστημα.

Στρατηγική 4: Βελτίωση οργανωτικής ικανότητας

4.1. Εγκαθίδρυση κέντρου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που θα επιβλέπει τη λειτουργικότητα και πραγματογνωμοσύνη αναφορικά με τις συνεργασίες Αμφίπολη - εθνικό επίπεδο (Σέρρες - Θεσσαλονίκη) και Αμφίπολη - υπερεθνικό επίπεδο.

Προτείνεται εδώ η εγκαθίδρυση κέντρου που θα προσβεί τη συνεργασία ακαδημαϊκών περισσότερων από μία επιστημών. Αν ληφθεί δε υπόψη το γεγονός ότι η περιοχή γειτνιάζει με το πανεπιστήμιο στη Θεσσαλονίκη καθώς και το πανεπιστήμιο στις Σέρρες, η έρευνα προτείνεται να γίνεται μέσα από τη συνεργασία των δύο πανεπιστημίων. Ο πίνακας 3, σελ. 187 ξεκαθαρίζει το ρόλο της κάθε επιστήμης σε σχέση με τη διαχείριση των αρχαιολογικών χώρων και δύναται να βοηθήσει στη διαλογή των επιστημών εμπράκτως στα πανεπιστήμια της Θεσσαλονίκης και των Σερρών (ποιες επιστήμες θα ασχοληθούν με την Αμφίπολη και ποιιά θα είναι η ερευνητική τους θεματολογία).

⁸³ Το σχέδιο καλείται τριτέυον ως προς την κλίμακα και τη χρονική προτεραιότητα και όχι ως προς τη συγκριτική σημασία ύπαρξής του σε σχέση με τα υπόλοιπα σχέδια.

Οι επιστήμες καλούνται να παράγουν έργο σε σχέση με τις αξίες του αρχαιολογικού χώρου, στοιχείο που όπως προαναφέραμε και στις μεθόδους διαχείρισης, είναι απαραίτητο για την ανάδειξη της περιοχής. Επιπρόσθετα, πρεσβεύεται η σύγκριση με παραδείγματα άλλων χωρών, στοιχείο που απαιτεί χρόνο και έρευνα, για την καλύτερη διαχείριση της περιοχής σε συνεχή βάση. Επίσης απαραίτητη είναι η μεταξύ τους συνεργασία σε τακτά χρονικά διαστήματα. Η συνεργασία αυτή μπορεί καταρχάς να επιτευχθεί με τη σύσταση μη κυβερνητικής οργάνωσης που θα έχει καθαρά οργανωτικό χαρακτήρα ώστε να μην υπάρχει σύγχυση στις ώρες και μέρες συνάντησης καθώς και στο γενικότερο πλάνο για τη διαχείριση της περιοχής. Η διεξαγωγή ημερίδων, συνεδρίων κλπ. δύναται να παράγει και να προάγει ταυτόχρονα γνώση για την περιοχή και την ενημέρωση σχετικά με τα νέα δεδομένα μεθόδους διαχείρισης της πολιτιστικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς.

4.2. Συνεχής παρατήρηση και οργάνωση της Αμφίπολης και ενημέρωση για τις τρέχουσες εξελίξεις.

Οι ερευνητικές ομάδες που ασχολούνται με την περιοχή, καλούνται να εντοπίζουν τους τομείς που σχετίζονται με την Αμφίπολη και να παρακολουθούν τις εξελίξεις τους τόσο σε ειδικό επίπεδο - περιοχή μελέτης, όσο και σε γενικότερο επίπεδο - εθνικό/υπερεθνικό. Η σύγκριση των δύο επιπέδων είναι απαραίτητη.

Οι τομείς παρατήρησης είναι ο πολεοδομικός σχεδιασμός και η περιφερειακή ανάπτυξη, οι δημογραφικές εξελίξεις, το περιβάλλον, η οικονομία, ο τουρισμός, η διατήρηση της κληρονομιάς κλπ. Πρόκειται ουσιαστικά για το στάδιο της τεκμηρίωσης της περιοχής προσαρμοσμένο στο χωρικό χρονομέτρο.

Στον τομέα του πολεοδομικού σχεδιασμού και της περιφερειακής ανάπτυξης εντάσσονται θεματολογίες όπως η ανάπτυξη νέων ευκαιριών και ενσωμάτωση λύσεων - προτάσεων για τη διαχείριση της περιοχής (μέσα από διακηρύξεις διαγωνισμών λογότυπου, αρχιτεκτονικών και πολεοδομικών λύσεων κλπ), η διατήρηση της σύνδεσης του αρχαιολογικού χώρου με τον υπόλοιπο χώρο ανάλογα με τις τρέχουσες εξελίξεις και προσαρμοσμένα στο εκάστοτε σύγχρονο περιβάλλον, η διατήρηση της ισορροπίας και συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας, η συνδεσιμότητα των λειτουργιών του χώρου, η προστασία θεμάτων της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Οι δημογραφικές εξελίξεις σχετίζονται με την απασχόληση στον αρχαιολογικό χώρο,

την ενσωμάτωση όλων των ηλικιών στο περιβάλλον, την παρακολούθηση των πληθυσμιακών μετακινήσεων, του πληθυσμιακού δυναμικού και των ηλικιακών ομάδων, την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών σε όλες τις κοινωνικές ομάδες (υγεία, πρόνοια, εκπαίδευση, δημιουργικές ενασχολήσεις κλπ), προσβασιμότητα στον αρχαιολογικό χώρο για όλες τις ηλικιακές και κοινωνικές ομάδες, παρακολούθηση των δημογραφικών εξελίξεων σε σχέση με τις ιστορικές περιοχές και τους αρχαιολογικούς χώρους, μελέτη φαινομένων εξευγενισμού, κοινωνικής πόλωσης κλπ.

Στον τομέα της οικονομίας δίνεται έμφαση στη μελέτη των τοπικών αναγκών, στην επίτευξη της ισορροπίας των επιθυμιών των τουριστών με τις ανάγκες των κατοίκων, στον έλεγχο των οικονομικών μεγεθών και την ενημέρωση σχετικά με τις οικονομικές εξελίξεις, στην επίτευξη της αειφορικής ανάπτυξης.

Αναφορικά με το περιβάλλον, τα υποσύνολα παρατήρησης είναι τα προληπτικά μέτρα για φυσικούς κινδύνους ή/και απότομες κλιματικές αλλαγές σε σχέση με τους αρχαιολογικούς χώρους, η προσαρμογή των αρχαιολογικών χώρων στις περιβαλλοντικές ανάγκες, η προστασία των περιβαλλοντικά αξιόλογων περιοχών.

Είναι πολύ σημαντικό να ελέγχεται και να οργανώνεται η τουριστική δραστηριότητα και να παρακολουθούνται οι τάσεις τουριστικής ανάπτυξης σε σχέση με την πολιτιστική κληρονομιά σε όλα τα επίπεδα. Η διατήρηση της ενισχυμένης ταυτότητας και η προσαρμογή της στα εκάστοτε δεδομένα, η γνώση των αναγκών των επισκεπτών, οι συνέπειες των τουριστικών δραστηριοτήτων είναι τομείς που εντάσσονται στον ευρύτερο τομέα του τουρισμού σε σχέση με αυτή τη δράση.

Ως προς τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, η παρατήρηση σχετίζεται με τομείς όπως η ολοκληρωμένη συντήρηση τόσο του μνημείου ξεχωριστά όσο και του αρχαιολογικού χώρου στο σύνολό του, η διατήρηση της οπτικής ολοκλήρωσης του αρχαιολογικού χώρου σε σχέση με τον ανθρώπινο παράγοντα (επισκέπτες, επιστήμονες, ειδήμονες, κάτοικοι κλπ), η διατήρηση της αυθεντικότητας του αρχαιολογικού χώρου, ο έλεγχος της κίνησης (οχημάτων κλπ), καθώς δύναται να αλλοιώσει το μνημείο αναφορικά με την ύπαρξη αέριων ρύπων, υγρασία κλπ, οι μέθοδοι προσβασιμότητας στον αρχαιολογικό χώρο για τους ανθρώπους με προβλήματα αναπηρίας, εντοπισμός - εύρεση - παρακολούθηση εξελίξεων σε σχέση με καινοτόμες πρακτικές συντήρησης, η ασφάλεια του χώρου, η βελτίωση του δημόσιου χώρου και προσοχή των πάρκων -

χώρων πρασίνου, η αναβάθμιση των υποβαθμισμένων υποδομών, όπως έχει προκύψει από την ανάπτυξη του σχεδίου διαχείρισης των υποδομών.

Η παρακολούθηση των ως άνω τομέων σε πίνακες, οργανογράμματα κλπ κρίνεται σημαίνουσα για την ομαλή διαχείριση του αρχαιολογικού χώρου. Με αυτό τον τρόπο βελτιώνεται ο έλεγχος αναφορικά με τη σύγκριση της αρχαιολογικής κληρονομιάς της Αμφίπολης και των δεδομένων για την πολιτιστική και ειδικά την αρχαιολογική κληρονομιά της εκάστοτε χρονικής περιόδου με συνέπεια να αποφεύγονται οι πιθανές αποκλίσεις και η πιθανότητα να παραμεληθεί η περιοχή.

4.3. Διαχείριση των ενδιαφερόμενων προσώπων.

Ο εντοπισμός και η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων προσώπων - ομάδων συμφερόντων προηγείται της πρότασης διαχείρισης (περιγράφηκε στο κεφάλαιο 6.4) - είναι σημαντικός ο προσδιορισμός τους πριν από τον καθορισμό των στρατηγικών και δράσεων, ωστόσο η μελέτη της περιοχής συνεπάγεται την πρόταση πρόσθετων ενεργειών σε σχέση με το ρόλο των ενδιαφερόμενων προσώπων και τη διαχείριση των ομάδων αυτών.

Ο εντοπισμός - διαχείριση και έλεγχος για τους διαφορετικούς τύπους τουριστών, οι αλλαγές ιδιοκτησίας (αρχαιολογικών χώρων, μνημείων, εγκαταλελειμμένων κτιρίων, χωρικών συνόλων), οι αλλαγές σε σχέση με το πληθυσμιακό προφίλ των κατοίκων, οι αλλαγές των προσώπων και ηλικιών που διεξάγουν έρευνα στο πολιτιστικό χωριό και διαχέουν τη γνώση και εκτός πολιτιστικού χωριού (ακαδημαϊκές - επιστημονικές - δημιουργικές προσωπικότητες), η προγραμματισμένη από τις μελέτες προσέγγιση και αναχώρηση των επισκεπτών είναι τομείς που πρέπει να προβλέπονται για την ορθή διαχείριση των ενδιαφερόμενων προσώπων.

Στρατηγική 5: Διατήρηση κυβερνητικής υποστήριξης

5.1. Έγκριση/συγκατάθεση ήπιων παρεμβάσεων που δεν επιτρέπονται λόγω θεσμικών περιορισμών.

Σε γενικές γραμμές, οι υπάρχοντες θεσμικοί περιορισμοί που υφίστανται στην περιοχή και ειδικά όσον αφορά στους αρχαιολογικούς χώρους, ενισχύονται και στηρίζονται με σκοπό την αειφορία. Ωστόσο, κάποιες εξ αυτών δύνανται να οδηγήσουν στην αειφορική ανάπτυξη (όπως για παράδειγμα η δημιουργία γεφυρόμορφου μουσείου και

η διερεύνηση για αφαίρεση των καλαμιών εκατέρωθεν του Στρυμόνα). Κατά συνέπεια, προτείνεται η έγκριση τέτοιων παρεμβάσεων και η κυβερνητική υποστήριξη.

5.2. Ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των κρατικών φορέων σχετικά με την αξία της περιοχής.

Η ενημέρωση των κρατικών φορέων για το ενοποιητικό δίκτυο και για την αξία της περιοχής είναι απαραίτητη. Χωρίς την ενημέρωση και την κυβερνητική στήριξη για μία τέτοια παρέμβαση, η λειτουργία του, με βάση πάντα τα σημερινά δεδομένα και τη σημερινή κατάσταση, είναι δύσκολη έως αδύνατη. Η δράση αυτή σχετίζεται με το γεγονός ότι αναγνωρίζεται η τάση της πλήρους εισχώρησης ή της απόλυτης παραμέλησης μίας περιοχής από την κυβερνητική εξουσία. Εξάλλου η ολοκληρωμένη διαχείριση πρεσβεύει τη συνεργασία και συνεργατικότητα σε όλα τα επίπεδα.

5.3. Τήρηση του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου και περιορισμός - έλεγχος των ενεργειών που δεν υπάγονται στο ολοκληρωμένο ενοποιητικό σχέδιο διαχείρισης και υποβαθμίζουν το χώρο.

Η τήρηση του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου είναι απαραίτητη για την περιοχή, λόγω της περιβαλλοντικής και ιστορικής της αξίας. Η πολιτιστική, περιβαλλοντική ή άλλη υποβάθμιση μπορεί να δημιουργήσει πρόβλημα στο οικο - σύστημα. Λόγω της ενιαίας φύσης της παρέμβασης, ήτοι της ολοκληρωμένης διαχείρισης και σύνδεσης των στοιχείων του χωρικού συστήματος, ενέργειες που δεν υπάγονται στο προτεινόμενο σχέδιο διαχείρισης και σχετίζονται με την υποβάθμιση της περιοχής προτείνεται να αποφεύγονται και μάλιστα με την κυβερνητική στήριξη για το λόγο αυτό.

Στρατηγική 6: Αύξηση του συνολικού ενδιαφέροντος για την περιοχή και βελτίωση της ποιότητας της εμπειρίας των επισκεπτών

6.1. Προσέλκυση νεολαίας στην περιοχή - αύξηση της ζωτικότητας της περιοχής.

Τα ποσοστά της νεολαίας που κατοικεί στην περιοχή διατηρούνται σε χαμηλά επίπεδα τόσο με βάση την απογραφή της ΕΣΥΕ, όσο και έπειτα από προσωπική επιτόπια παρατήρηση και έρευνα πεδίου. Προτείνεται επομένως η δημιουργία κινήτρων για την προσέλκυση της νεολαίας η οποία αναμένεται να αλλάξει το υφιστάμενο ηλικιακό προφίλ που χαρακτηρίζεται από μεσήλικες και υπερήλικες. Σημαντικότερο κίνητρο αποτελεί η δημιουργία πολιτιστικού χωριού, η οποία αναμένεται να συγκεντρώσει

ομάδες όλων των ηλικιών.

Επιπρόσθετα, και με βάση το προτεινόμενο μοντέλο παρέμβασης, αναμένεται η αύξηση της απασχόλησης μέσα από τις προαναφερόμενες παρεμβάσεις (εγκατάσταση υποδομών που απαιτούν προσωπικό για τη λειτουργία τους όπως οι ξενοδοχειακές μονάδες - εγκαταλελειμμένα κτίρια και το κέντρο μελέτης της ορνιθοπανίδας, απασχόληση μέσα από την ενίσχυση της ταυτότητας των περιοχών όπως οι ήπιες τουριστικές δραστηριότητες στα Νέα Κερδύλλια, κτηνοτροφικές μονάδες στη Νέα Μεσολακκιά κλπ).

6.2. Οπτικοποίηση γεγονότων.

Η οπτικοποίηση των γεγονότων είναι δράση άμεσα συσχετιζόμενη με την ερμηνεία των αξιών (δράση 1.2). Καταρχάς αναφέρεται ότι τα μορφήματα της συλλογικής οπτικής εικόνας, όπως περιγράφονται από τον Lynch, είναι τα σημεία αναφοράς, οι περιοχές, τα όρια, οι διαδρομές και πορείες και οι κόμβοι (Lynch, 1960). Με βάση αυτά εξηγούνται οι παρεμβάσεις οπτικοποίησης των γεγονότων στο χώρο.

Η χαρτογράφηση της περιοχής αποτελεί τη βάση για τα υπόλοιπα μέσα οπτικοποίησης. Δεδομένου του γεγονότος ότι στην περιοχή λείπουν βασικά χαρτογραφικά υπόβαθρα, προτείνεται η εν λόγω χαρτογράφηση. Η συνέχεια αφορά στη χρήση των Συστημάτων Γεωγραφικών Πληροφοριών (GIS) για την ψηφιακή αναπαράσταση των χαρτών και ανάρτηση στο διαδίκτυο (δράση 6.4).

Τα σημεία αναφοράς κατά τον Lynch ακολουθούν σε σημασία τα υπόλοιπα στοιχεία, είναι κυρίως τοπικά και σχετίζονται στενά με τις πορείες. Στην περίπτωση του επισκέπτη, αποτελούν πρωταρχικό στοιχείο διαμόρφωσης της εικόνας του χώρου καθώς ορίζουν περιοχές, διασπών όρια, αποτελούν κόμβους και χαρακτηρίζουν τις πορείες.

Ως σημείο αναφοράς εντοπίζεται ο χώρος υποδοχής του πολιτιστικού χωριού, όπου με τουριστικούς οδηγούς και εικόνες θα ενημερώνονται τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα για την περιοχή. Επίσης, τα σημεία εντός των αρχαιολογικών χώρων όπου προτείνεται η αναπαράσταση αρχαίων τελετών και του τρόπου ζωής των αρχαίων Ελλήνων, τα οποία μάλιστα είναι μεταβλητά σημεία - ο καθορισμός τους θα αλλάζει ανά την περίπτωση, περίπτωση κλπ. Επιπρόσθετα, προτείνεται η παρουσίαση θεατρικών και μουσικών

παραστάσεων σε επιλεκτικά σημεία των αρχαιολογικών χώρων.

Οι θεατρικές παραστάσεις θα γίνονται στο αρχαίο θέατρο με το πέρας της ανασκαφής του σε μελλοντικό χρονικό ορίζοντα. Σημεία αναφοράς είναι επίσης χώροι που προορίζονται για δραστηριότητες διάδρασης των παιδιών με τον αρχαιολογικό χώρο. Τέτοιες δραστηριότητες θα φιλοξενούνται οπωσδήποτε εντός του μουσειακού. Αναφορικά με τον εξωτερικό - υπαίθριο χώρο, προτείνεται η διοργάνωση αναπαραστάσεων στις οποίες θα συμμετέχουν τα παιδιά καθώς και η ενημέρωση αυτών των ηλικιακών ομάδων με την απόδοση ρόλων των πολιτών των αρχαίων χρόνων στα παιδιά, ώστε να γίνει καταληπτός ο τρόπος ζωής τους.

Οι διαδρομές παρέχουν αίσθημα ψυχολογικής άνεσης και ασφάλειας σε σχέση με το χώρο. Οι ιδιαιτερότητές τους για την περίπτωση της Αμφίπολης δύνανται να αναδειχθούν τόσο μέσα από τη σύνταξη και σύνθεση τουριστικού οδηγού για την περιοχή όσο και τη δημιουργία ιστοσελίδας - χρήση των ΙΤ συστημάτων, όπως θα περιγραφούν παρακάτω.

Οι κόμβοι είναι τα σημεία διασταύρωσης των διαδρομών αυτών. Εν προκειμένω προτείνεται η τρισδιάστατη απεικόνιση των αρχαιολογικών χώρων μέσα από τοπόσημα - ταμπέλες στους σταθμούς της πλωτής διαδρομής - κομβικά σημεία - και του υπόλοιπου δικτύου για την παροχή ελεύθερης συναισθηματικής βάσης σε σχέση με το πολιτιστικό κλίμα της περιοχής. Πραγματοποιούνται με αυτό τον τρόπο εντατικές εστιάσεις από το γενικότερη αίσθηση ελευθερίας που διακατέχει τον επισκέπτη κατά τη διέλευσή του από μία διαδρομή.

Η δράση της οπτικοποίησης μπορεί να συσχετιστεί τόσο με τον ψηφιακό χώρο - συστήματα ΙΤ, όπως περιγράφονται παρακάτω, όσο και με τη δημιουργία ντοκιμαντέρ και ταινιών τα οποία θα προβάλλουν ουσιαστικά τον αρχαιολογικό χώρο ή απλά θα εκτυλίσσονται σε αυτόν: επιλογή του τοπίου και του αρχαιολογικού χώρου για τα γυρίσματα μίας ταινίας, ενός μιούζικαλ, χορογραφιών κλπ.

6.3. Αύξηση των ποσοστών επισκεψιμότητας.

Η επισκεψιμότητα αναμένεται να αυξηθεί με την δημιουργία του πολιτιστικού χωριού, την ερμηνεία των αρχαιολογικών και την οπτικοποίηση των γεγονότων, καθώς βελτιώνεται το περιβάλλον σε συνολικότερο επίπεδο με τις παραπάνω δράσεις.

Σημαντική είναι η κυκλοφορία μικρών οχημάτων μεταφοράς τους - με βάση τις αποστάσεις, τα σημεία αναφοράς και κομβικά σημεία, τα πιθανά κινητικά ή άλλα προβλήματα των επισκεπτών. Η καθαριότητα και ο ευπρεπισμός του χώρου με οργανωμένα μέσα λόγω της μεγάλης έκτασης της περιοχής, είναι απαραίτητος. Οι φυτεύσεις και τα πάρκα που λείπουν στην υφιστάμενη κατάσταση από την Αμφίπολη και προτείνονται εδώ, αναμένεται να αποτελούν χώρους χαλάρωσης και αναψυχής.

Επιπρόσθετα, η ενημέρωση - διαφήμιση της περιοχής τόσο μέσα από τη δημιουργία σχεδίου μάρκετινγκ (marketing plan), όπου είναι απαραίτητο να συνοπλογοιστεί η αειφορία και μάλιστα να διατηρηθεί στα υψηλότερα επίπεδα, όσο και με άτυπα μέσα/ δίκτυα ανάμεσα στους κατοίκους και τις ομάδες συμφερόντων αλλά και μεταξύ των ομάδων είναι πρόσθετοι μέθοδοι αύξησης της επισκεψιμότητας.

Αναφορικά με το σχέδιο μάρκετινγκ, αναμένεται να προβάλλει την περιοχή με οργανωμένο τρόπο. Η προγραμματισμένη μελέτη των αναχωρήσεων και ποσοστών των επισκεπτών, ως επιμέρους κομμάτι του σχεδίου μάρκετινγκ, αποτελεί μέτρο ελέγχου της αύξησης ή μείωσης των ενδιαφερόμενων προσώπων και από αυτά τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα, εκείνους που επισκέπτονται την περιοχή. Η κατανόηση της αξίας της περιοχής με τα ως άνω μέσα είναι απαραίτητη ώστε να αυξηθεί το ενδιαφέρον όλων των ενδιαφερόμενων ομάδων - επισκεπτών.

Η συνεχής εξεύρεση τρόπων να κεντρίζεται το ενδιαφέρον των επισκεπτών κατά την περιήγησή τους είναι απαραίτητη αλλά και αναμενόμενη, με βάση την ύπαρξη των δημιουργικών ομάδων και τη συνεχή έρευνα που θα πραγματοποιείται εντός του αρχαιολογικού χώρου. Στο πλαίσιο της ενοποίησης, προτείνεται η διατήρηση ενιαίου εισιτηρίου επίσκεψης αρχαιολογικού χώρου - μουσείου, στην περίπτωση που θα κριθεί σημαντική η ύπαρξη εισιτηρίου για την επίσκεψη στους αρχαιολογικούς χώρους. Κατ' αυτό τον τρόπο ο επισκέπτης δύναται να αντιμετωπίζει τόσο το χώρο ως μία ενότητα.

Η επανάχρηση/κατασκευή σιδηροδρομικού δικτύου, όπως προτείνεται στη δράση 3.1, αναμένεται να αυξήσει τα ποσοστά επισκεψιμότητας της περιοχής με ποικίλους τρόπους. Καταρχάς η μετακίνηση με το σιδηροδρομικό δίκτυο και κυρίως από τα μεγάλα αστικά κέντρα και τους δορυφόρους τους (μικρούς ή μεγαλύτερους οικισμούς) είναι λύση χαμηλότερου κόστους σε σχέση με τη χρήση αυτοκινήτου. Επιπρόσθετα, η ενημέρωση για τις ονομασίες των σταθμών κατά τη διάρκεια του ταξιδιού αυξάνει το

ποσοστό προβληματισμού, με το άκουσμα της περιοχής και αποτελεί μία πρώτη 'ακουστική' γνωριμία.

Με βάση την περιέργεια της ανθρώπινης φύσης και την ανάγκη για απορρόφηση πληροφοριών, αποτελεί σίγουρα μέθοδο πιθανής αλλά όχι και βέβαιης ενημέρωσης - γνώσης, ειδικά στην περίπτωση περισσότερων εκ της μίας μετακινήσεων. Εξάλλου, η μετακίνηση για τουριστικούς και άλλους λόγους με το σιδηροδρομικό δίκτυο κρίνεται πιο ξεκούραστη σε σχέση με τα υπόλοιπα μέσα μεταφοράς με συνέπεια να επιλέγεται σε μεγαλύτερα ποσοστά (ιδίως για τουριστικούς σκοπούς).

6.4. Χρησιμοποίηση και εξοικείωση με τα IT συστήματα

Η βάση για την εξοικείωση και χρησιμοποίηση IT συστημάτων θα βρίσκεται στο πανεπιστήμιο των Σερρών, όπου θα πραγματοποιείται έρευνα σχετικά με τα τεχνολογικά μέσα, καινοτόμες μεθόδους χρήσης τους και τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Η μελέτη της δράσης αυτής ξεκινά με την έρευνα της σύνδεσης του ψηφιακού με τον πραγματικό κόσμο.

Η οπτικοποίηση των συνδέσεων του χρήστη με το μνημείο, την ιστορία, την τοποθεσία, την ερμηνεία, την εικόνα, τη βιβλιογραφία προτείνεται να πραγματοποιούνται μέσα από το πρόγραμμα CENSUS⁸⁴ για την καλύτερη διαχείριση των αποτελεσμάτων. Επίσης, η διερεύνηση για τη χρήση τεχνολογιών όπως η τεχνολογία 'ενισχυμένη πραγματικότητα' ή αλλιώς 'επαυξημένη πραγματικότητα' (augmented reality) που επιτρέπει τη ζωντανή προβολή ενός φυσικού περιβάλλοντος του οποίου όμως η πραγματικότητα είναι επαυξημένη με την προβολή πληροφοριών αλλά και εικονικών προσώπων ή χώρων σχεδιασμένων μέσα έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή, αποτελεί δραστικό μέτρο για τη σχέση χρήστη - ερμηνείας - μνημείου.

Το γεφυρόμορφο μουσείο αποτελεί κομβικό σημείο για την περιοχή με συνέπεια να πρεσβεύεται η διάδραση χρήστη - εκθεμάτων. Λαμβάνοντας υπόψη τον κίνδυνο αλλοίωσης των εκθεμάτων, προτείνεται η ύπαρξη αιθουσών εικονικής πραγματικότητας, η παρουσίαση ενημερωτικών βίντεο καθώς και η ύπαρξη χώρων για τη σύνδεση του παιδιού με τα μνημεία ώστε να γίνει καταληπτή η αξία του αρχαιολογικού χώρου στα παιδιά μέσα από το παιχνίδι.

⁸⁴ βλ. εικόνα 2, σελ 209

Η δημιουργία διαδικτυακού τόπου - ιστοχώρου για την περιοχή είναι πολύ σημαντική. Με βάση τις σύγχρονες εξελίξεις, οι διαδικτυακοί τόποι αποτελούν πλέον virtual forums, δηλαδή χώρους συζήτησης και διαμόρφωσης ιδεών μέσα σε ένα μέσα σε ένα 'ενδιάμεσο' χωροχρονικό πλαίσιο.

8.3 ΕΦΑΡΜΟΓΗ - ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ/ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Εφαρμογή - Παρακολούθηση - Αξιολόγηση

Η εφαρμογή του προτεινόμενου ενοποιητικού μοντέλου διαχείρισης στην περιοχή αναμένεται να αποφέρει θετικά αποτελέσματα συνολικά. Σε γενικές γραμμές, οι δημιουργικές ομάδες και τα ακαδημαϊκά πρόσωπα σε συνεργασία με τους εκάστοτε οργανισμούς αναμένεται, όπως έχει αναλυθεί παραπάνω, να διαχειρίζονται την περιοχή επάξια. Η επανεξέταση και παρακολούθηση του μοντέλου είναι σημαίνουσα για τη διατήρηση του ενιαίου δικτύου.

Οι αρχές της κουλτούρας από το θεωρητικό μοντέλο του Young για τη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς, το οποίο όπως έχει επισημανθεί και επισημάνει και ο ίδιος μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε οποιαδήποτε κλίμακα και για οποιαδήποτε μορφή πολιτιστικής κληρονομιάς, αναμένεται να πληρούνται σε σχέση με την Αμφίπολη και τις προτεινόμενες ενέργειες με τον εξής τρόπο:

Συνδεσιμότητα: Η ιστορική συνδεσιμότητα της Αμφίπολης σχετίζεται τόσο με τη θέση της περιοχής ως στρατηγικής σημασίας κέντρο στο παρελθόν και πολιτιστικό κέντρο ολόκληρης της ΠΕ Σερρών στο παρόν. Οποιασδήποτε άλλης μορφής συνδεσιμότητα είναι εμφανής μέσα από το προτεινόμενο μοντέλο ενοποίησης.

Ποικιλία: Η μίξη του υπάρχοντος πληθυσμιακού δυναμικού σε συνδυασμό με τις προτεινόμενες συγκεντρώσεις ενός αριθμού ομάδων συμφερόντων, αν όχι όλων, προσφέρουν ποικιλία σε σχέση με τις πληθυσμιακές ομάδες. Αναφορικά με τις λειτουργίες και δραστηριότητες, η ποικιλία διαφαίνεται μέσα από την ταυτότητα και τις προτεινόμενες ενέργειες στην περιοχή (από τη δημιουργία πάρκων και πολιτιστικού χωριού μέχρι τη χρήση ψηφιακών συστημάτων).

Πληρότητα: Η υφιστάμενη κατάσταση της Αμφίπολης μπορεί να χαρακτηριστεί 'παγωμένη'. Δε συνάδει ούτε με την ιστορική της αξία, ούτε όμως συμβαδίζει με τις εξελίξεις της εποχής και τη γνώση για την πολιτιστική κληρονομιά και τις μεθόδους

διαχείρισής της. Με το προτεινόμενο μοντέλο, αναμένεται η περιοχή να γίνει και να διατηρηθεί πλήρης με την ισορροπία όλων των στοιχείων του χώρου και με το συνυπολογισμό των εξελίξεων της κάθε περιόδου μέσα από το τρίο παρελθόν - παρόν - μέλλον.

Αναστοχασμός: Ο αναστοχασμός σχετίζεται με την ενθύμηση του παρελθόντος μέσα από τις μεθόδους ερμηνείας και οπτικοποίησης των γεγονότων, κυρίως ωστόσο με τη χωροχρονική αίσθηση - *genius loci*, μέσα από την απλή και όχι κάποια μεθοδευμένη παρακολούθηση.

Δημιουργικότητα: Η διάχυσή της αναμένεται να πραγματοποιηθεί σε όλα τα επίπεδα, εφόσον προσελκύονται στην περιοχή δημιουργικές ομάδες: δημιουργικότητα στο χώρο, στους κατοίκους - ντόπιους, στους επισκέπτες, στα τεχνολογικά κέντρα κλπ.

Κριτική σκέψη: Η κριτική σκέψη ξεκινά από τη συγκέντρωση ακαδημαϊκών και επιστημόνων στην περιοχή και αναμένεται η ενίσχυσή της στις ενδιαφερόμενες ομάδες με την ερμηνεία του χώρου.

Βιωσιμότητα: Η βιωσιμότητα είναι εμφανής μέσα από τις προτεινόμενες ενέργειες. Η προσεκτική διαχείριση του περιβάλλοντος με περιβαλλοντικές μελέτες και φυτεύσεις, το ενιαίο δίκτυο που συνυπολογίζει περιβαλλοντικούς υποσταθμούς και οι παρεμβάσεις με όρους βιωσιμότητας αποδεικνύουν το ως άνω επιχείρημα.

Συμπεράσματα

Η ολοκληρωμένη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσα από την ενοποιητική διαδικασία που προτείνεται στην εργασία αυτή ξεκίνησε από την ανάγκη αστικής, κυβερνητικής και πολιτιστικής κριτικής σε σχέση με τη διευθέτηση της πολιτιστικής και ειδικότερα της αρχαιολογικής κληρονομιάς μίας περιοχής. Στο κείμενο επιχειρήθηκε η κατά το δυνατόν συστηματική και σε βάθος παρατήρηση και ανάλυση καθώς και η εξέταση όλων των πιθανών πτυχών που σχετίζονται με την εν λόγω διαχείριση.

Η επιδίωξη συσχετισμών σε επίπεδο προθέσεων, η νύξη ζητημάτων για περαιτέρω έρευνα και μελέτη και η επιλογή πρακτικών για την εν λόγω διαχείριση αποτέλεσαν το θεωρητικό πλαίσιο της μελέτης. Οι πρακτικές που αναφέρθηκαν χαρακτηρίζονται από μία θεσμικά και μη τοποθετημένη προσπάθεια ανακάλυψης της αντίληψης και

εμπειρίας του ανθρώπου σε σχέση με την κληρονομιά και την αίσθηση του χωροχρόνου, όπως ακριβώς τη βιώνει εκείνος.

Η κατάληξη του θέματος είναι ότι το μνημείο δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται αποκομμένα και αποσπασματικά, ούτε όμως να αγγίζει το επίπεδο της απλής συντήρησης ή/και μουσειακής έκθεσης. Η πολιτιστική κληρονομιά αναπαρίσταται στο χώρο με υλικά ή άυλα μέσα. Τα μέσα αυτά αποτελούν στοιχεία ενός ευρύτερου συστήματος το οποίο χρήζει συνολικής διαχείρισεως.

Δεν αρκεί ο εντοπισμός των στοιχείων αυτών και οι μεμονωμένες παρεμβάσεις/επεμβάσεις/ προτάσεις σε κάθε ένα από αυτά. Τα στοιχεία αυτά, με την υλική και άυλη μορφή τους μπορεί να είναι ένα μνημείο, ένα κτίριο, ο αρχαιολογικός χώρος αλλά και οι παραδοσιακοί χοροί μίας περιοχής. Αντιθέτως, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλα τα στοιχεία του περιβάλλοντος χώρου: τα οικιστικά σύνολα, ο ύπαιθρος χώρος, τα φυσικά στοιχεία - τα ποτάμια, τα όρη κλπ. Ο εντοπισμός των τοπόσημων και των οπτικών ροών είναι επίσης σημαντικός για το χώρο. Σχηματίζεται με τον τρόπο αυτό, μέσα από τη σύνδεση και το συνυπολογισμό των παραπάνω στοιχείων ένα ενιαίο δίκτυο: πρόκειται για μία μορφή ενοποίησης.

Η απόδειξη του παραπάνω ισχυρισμού, όπως προέκυψε μετά από θεωρητικές αναζητήσεις και με ένα προτεινόμενο θεωρητικό μοντέλο διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς, υποσύνολο της οποίας είναι η αρχαιολογική κληρονομιά, πραγματοποιείται έμπρακτα πλέον με την εφαρμογή του μοντέλου αυτού στην αρχαία Αμφίπολη. Η μελέτη περίπτωσης εν προκειμένω είναι η Αμφίπολη Σερρών. Πραγματοποιείται δηλαδή η ενοποίηση των αρχαιολογικών της χώρων και των υπόλοιπων στοιχείων του χώρου με σκοπό τη σημερινή αναβίωση του παρελθόντος αλλά και διαχείριση/ πρόβλεψη της μελλοντικής αναβίωσής του.

Η κρατική αδυναμία διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς συνολικά και της αρχαιολογικής κληρονομιάς ειδικότερα, διαφαίνεται μέσα από την παρατήρηση της περιοχής μελέτης. Η Αμφίπολη αποτελεί αξιόλογο αρχαιολογικό χώρο με πλούσια κληρονομιά, ενώ είναι παραμελημένη σε μεγάλο βαθμό παρά τις κρατικές παρεμβάσεις: τα δύο αυτά στοιχεία είναι αντικρουόμενα.

Η καταληκτική άποψη είναι ότι η συμμετοχή των κατοίκων που διαβιούν στην περιοχή είναι σημαντική για την ομαλή λειτουργία των αρχαιολογικών χώρων και τη διατήρησή

του ενιαίου δικτύου, μέσα από τη διάδραση χρήστη - χώρου. Αυτό σημαίνει ότι προτείνεται τόσο η χειρονακτική όσο και η πνευματική συμμετοχή τους στη συλλογιστική του δικτύου αλλά και στις εκάστοτε παρεμβάσεις που μπορούν να προβλεφθούν στο χωρικό χρονόμετρο με βάση το προτεινόμενο μοντέλο διαχείρισης. Η καταληκτική ιδέα είναι η δημιουργία πολιτιστικού χωριού μέσα από την προσέλκυση δημιουργικών ομάδων στην Αμφίπολη που θα ανακυκλώνουν τη διαδικασία της διαχείρισης, προσαρμοσμένη στα εκάστοτε χωρο-χρονικά δεδομένα. Η καταληκτική φράση δε, είναι μία φράση που έχει αναφερθεί στο κείμενο και χαρακτηρίζει την παρέμβαση στον αρχαιολογικό χώρο: *"η ενοποίηση 'μπαίνει' στην Αμφίπολη και όχι μόνο η Αμφίπολη στην ενοποίηση και τις μεθόδους της"*.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΙΣΥΝΑΠΤΟΜΕΝΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

1. Κατηγορίες χώρου	187
2. Επισυναπτόμενο ερωτηματολόγιο.....	i-v
3. Έρευνα Πεδίου.....	I-XXII

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1. Κάλυψη οικοτόπων σε όλο το Δ. Αμφίπολης.	188
Πίνακας 2. Ομάδες ενδιαφερόμενων προσώπων.....	189
Πίνακας 3. Σχέσεις ανάμεσα στην ακαδημαϊκή κοινότητα και στη διαχείριση της κληρονομιάς.....	191
Πίνακας 4. Μορφές αυθεντικότητας και παραδείγματα αναγνώρισής τους.....	192

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ - ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1. Το κύκλωμα της πολιτιστικής κληρονομιάς.....	193
Διάγραμμα 2. Σύστημα σχεδιασμού για μία ορθότερη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς.....	194
Διάγραμμα 3. Η διαδικασία προγραμματισμού της διαχείρισης της κληρονομιάς στη Χάρτα Burra από το ICOMOS - Αυστραλία.....	196
Διάγραμμα 5. Σχηματοποίηση των βημάτων για την αξιολόγηση της περιοχής - εκτίμηση της σημασίας της.....	198
Διάγραμμα 6. Οι συνδέσεις των ενοτήτων για μία ολοκληρωμένη προσέγγιση ενοποίησης.....	199
Διάγραμμα 7. Σχέδιο Πρότασης του Port Arthur.....	200
Διάγραμμα 8. Η διαδικασία σχεδιασμού και διαχείρισης της αρχαιολογικής κληρονομιάς της Αμφίπολης.....	201
Διάγραμμα 9. Παράγοντες που επηρεάζουν την επιλογή του τουριστικού προορισμού.....	202

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ

Χάρτης 1. Το παλιό στο νέο Carcassonne: περιοχή που απεικονίζει τον εξωαστικό χώρο, το νέο οικιστικό σύνολο καθώς και τη μεσαιωνική πόλη	203
Χάρτης 2. Carcassonne - Μεσαιωνική πόλη.	203
Χάρτης 3. Η ΠΕ Σερρών και η περιοχή μελέτης στο χάρτη της Ελλάδας.	204
Χάρτης 4. Μεγάλη Ιστορική Διαδρομή	205
Χάρτης 5. Μικρή Ιστορική Διαδρομή	205
Χάρτης 6. Διαδρομή Μεγάλου Αλεξάνδρου	206
Χάρτης 7. Διαδρομή Εγνατίας Οδού	206
Χάρτης 8. Βυζαντινή Διαδρομή.	207
Χάρτης 9. Σχηματική απεικόνιση κλιματικών ζωνών ελληνικής επικράτειας	208
Χάρτης 10. Ζώνες Σεισμικής Επικινδυνότητας της Ελλάδος.	209

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1. Οι επιμέρους αρχαιολογικοί χώροι - μνημεία του κεντρικού αρχαιολογικού πάρκου της Αμφίπολης.	211
Εικόνα 2. Οπτικοποίηση των συνδέσεων ενός χρήστη με το πρόγραμμα CENSUS.	213
Εικόνα 3. Αρχαία Ηίονα.	214
Εικόνα 4. Βυζαντινός Πύργος, όμορος με ασφαλτοστρωμένο δρόμο.	214
Εικόνα 5. Παραμελημένο τοπίο δίπλα σε ανασκαμμένους αρχαιολογικούς χώρους.	215
Εικόνα 6. Ήλας περιγιάλι: πλήρης εγκατάλειψη στο Δέλτα του ποταμού Στρυμόνα.	217
Εικόνα 7. Λέων Αμφίπολης - το πιο γνωστό μνημείο του αρχαιολογικού χώρου.	220

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ**I. ΚΕΙΜΕΝΑ**

1. Κατηγορίες χώρου

Παρουσιάζονται εδώ κάποιες κατηγορίες του χώρου με τους ορισμούς - χαρακτηριστικά τους. Επισημαίνονται η έννοια του εξωαστικού χώρου, ως το τμήμα του χώρου που είναι, με την ευρεία του έννοια, έξω από τις πόλεις, καθώς και η διάκριση ανάμεσα στην πόλη (οικιστικό σύνολο μεγαλύτερο από 10.000 κατ.) και τον οικισμό (οικιστικό σύνολο μικρότερο των 10.000 κατ.). Οι περισσότεροι εξ αυτών χρησιμοποιούνται στην εργασία, για αυτό θεωρήθηκε σημαντική η επισήμανση των ορισμών τους.

		Περιεχόμενο ορισμένων κατηγοριών χώρου
Πόλεις		Οικισμοί άνω των 10.000 κατ. (διοικ. ορισμός)
Αγροτικοί οικισμοί		Οικισμοί που δεν είναι πόλεις (διοικ. ορισμός)
Αστικός χώρος		Το σύνολο των εκτάσεων που καταλαμβάνουν οι πόλεις
Οικιστικός χώρος		Το σύνολο των εκτάσεων που καταλαμβάνουν οι οικισμοί
Αστικό δίκτυο = αστικό σύστημα		Το σύνολο των πόλεων, μαζί με τις αλληλεπιδράσεις τους (η διαφορά με τον αστικό χώρο είναι η έννοια του δικτύου δεν παραπέμπει στις εκτάσεις (=εμβαδά) που καταλαμβάνουν οι πόλεις, αλλά τις αντιμετωπίζει ως σημεία που συγκροτούν ένα σύστημα (δηλαδή υιοθετεί μια μακροσκοπική οπτική)
Οικιστικό δίκτυο		Το σύνολο των οικισμών, μαζί με τις αλληλεπιδράσεις τους
Υπαιθρος (διπλή χρήση)	=εξωοικιστικός χώρος	Το τμήμα του χώρου που είναι έξω από τις πόλεις και τους οικισμούς (στενή έννοια)
	=εξωαστικός χώρος	Το τμήμα του χώρου που είναι έξω από τις πόλεις (ευρεία έννοια)
Περαστικός χώρος		Το υποσύνολο της υπαίθρου που βρίσκεται γύρω από τις πόλεις και, συχνά, υφίσταται πιέσεις αστικοποίησης
Αγροτικός χώρος		≡ υπαίθρος με την ευρεία έννοια (εξωαστικός χώρος + αγροτικοί οικισμοί)
Γεωργική γη		Το τμήμα της υπαίθρου που καλλιεργείται
Δόμηση εκτός σχεδίου		Η οικοδόμηση έξω από τα όρια των σχεδίων πόλεων και των οικισμών
Αυθαίρετη δόμηση		Η δόμηση χωρίς άδεια ή καθ' υπέρβαση της άδειας

Πηγή: Οικονόμου, 2008

2. Επισυναπτόμενο Ερωτηματολόγιο

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Συμπληρώστε την απάντηση που εσείς θεωρείτε καταλληλότερη

A. Φύλο Άνδρας Γυναίκα

B. Ηλικία ...-18 18-35 35-65 65- και πάνω

Γ. Περιοχή Ν. Μεσολακκιά Ν. Κερδύλλια Παλιά Αμφίπολη

Δ. Επίπεδο εκπαίδευσης

1. Δεν έχω πάει δημοτικό/ έχω πάει κάποιες τάξεις
2. Έχω τελειώσει Δημοτικό Σχολείο ή Γυμνάσιο
3. Έχω τελειώσει το Λύκειο
4. Έχω παρακολουθήσει μεταλυκειακά προγράμματα σπουδών (ΙΕΚ κλπ.)
5. Είμαι φοιτητής
6. Έχω τελειώσει κάποιο ΑΕΙ ή ΤΕΙ
7. Έχω κάνει μεταπτυχιακές σπουδές

Ε. Ποιός είναι ο τόπος γέννησής σας;

1. Στην Ελλάδα:
 - α. Στον ίδιο Δήμο
 - β. Σε άλλο Δήμο

Σε ποιόν, προσδιορίστε:

2. Άλλη χώρα

Σε ποιά, προσδιορίστε:.....

ΣΤ. Τι είστε;

1. Μισθωτός

2. Ελεύθερος Επαγγελματίας

3. Άλλο τί, προσδιορίστε:.....

Ζ. Περιβάλλον

A. Είστε ευχαριστημένοι από τους ήδη υπάρχοντες χώρους πρασίνου στον οικισμό;

1. Ναι 2. Όχι 3. Δε γνωρίζω/δεν απαντώ

B. Ποιά στοιχεία αναφορικά με το περιβάλλον (πράσινο) κατά τη γνώμη σας πρέπει να αναπτυχθούν:

1. Επέκταση πρασίνου στον περιαστικό χώρο

2. Δημιουργία περισσότερων χώρων πρασίνου στον οικισμό

3. Αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος(πρασίνου) στη γύρω περιοχή

Άλλο:.....

Γ. Είστε ευχαριστημένοι από τις ήδη υπάρχουσες πλατείες στον οικισμό;

1. Ναι 2. Όχι 3. Δε γνωρίζω/δεν απαντώ

Δ. Θεωρείτε ικανοποιητικό το αποτέλεσμα των πεζοδρομήσεων;

A. Στον οικισμό

1. Ναι 2. Όχι 3. Δε γνωρίζω/δεν απαντώ

B. Στη γύρω περιοχή (βλ. αρχαιολογικούς χώρους)

1. Ναι 2. Όχι 3. Δε γνωρίζω/δεν απαντώ

Άλλες προτάσεις

.....
.....
.....

Η. Πολιτισμός

A. Θεωρείτε επαρκή την υποδομή σε θέματα πολιτισμού;

A. Στον οικισμό σας

1. Ναι 2. Όχι 3. Δε γνωρίζω/δεν απαντώ

B. Στη γύρω περιοχή (βλ. αρχαιολογικούς χώρους)

1. Ναι 2. Όχι 3. Δε γνωρίζω/δεν απαντώ

B. Θα επιθυμούσατε περαιτέρω δράσεις και εκδηλώσεις για την ενίσχυση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων;

A. Στον οικισμό σας

1. Ναι 2. Όχι 3. Δε γνωρίζω/δεν απαντώ

B. Στη γύρω περιοχή(βλ. αρχαιολογικούς χώρους)

1. Ναι 2. Όχι 3. Δε γνωρίζω/δεν απαντώ

Τι προτείνετε για την ενίσχυση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων στην περιοχή;

.....
.....
.....

Θ. Ιστορικό Απόθεμα

A. Περιπατάτε στους αρχαιολογικούς χώρους;

1. Ναι (.....φορές/χρόνο)

2. Όχι

B. Θεωρείτε επαρκή την αξιοποίηση των αρχαιολογικών χώρων της περιοχής;

1. Ναι 2. Όχι 3. Δε γνωρίζω/δεν απαντώ

Γ. Ποιές από τις παρακάτω αρχαιολογικού ενδιαφέροντος περιοχές γνωρίζετε και έχετε επισκεφθεί;

1. Γνωρίζω 2. Έχω επισκεφθεί

1. Μουσείο Αμφιπόλης	☐	☐
2. Αρχαιολογικός χώρος Αμφίπολης	☐	☐
3. Λιμάνι Ηιόνας/Κόλπος Στρυμόνα	☐	☐
4. Τύμβοι Μεσολακκιάς	☐	☐

Τι προτείνετε για την αξιοποίηση των αρχαιολογικών χώρων στην περιοχή;

.....

.....

.....

I. Συμμετοχή κατοίκων

A. Θεωρείτε ότι οι κάτοικοι πρέπει να συμμετέχουν στις αποφάσεις που λαμβάνονται για τις αλλαγές στο δομημένο και αδόμητο χώρο;

1. Ναι 2. Όχι 3. Δε γνωρίζω/δεν απαντώ

B. Θεωρείτε ότι προωθείται η συμμετοχή σας σε τέτοιες διαδικασίες;

1. Ναι 2. Όχι 3. Δε γνωρίζω/δεν απαντώ

Τί θα προτείνατε να γίνει για να συμμετέχετε περισσότερο στις αποφάσεις που λαμβάνονται για τις αλλαγές στο δομημένο και αδόμητο χώρο;

.....

.....

.....

Τί θα προτείνατε για περαιτέρω συμμετοχή των κατοίκων στα κοινά ;

.....

.....
.....

Κ. Συνολική αξιολόγηση

Ποιά στοιχεία από τα παρακάτω θεωρείτε ότι πρέπει να προσεχθούν;

(σειρά προτεραιότητας: χαμηλή - μέτρια - υψηλή)

A. Στον οικισμό

χαμηλή [1] μέτρια [2] υψηλή [3]

1. Πεζοδρομήσεις	☐	☐	☐
2. Επέκταση/ αξιοποίηση χώρων πρασίνου	☐	☐	☐
3. Αξιοποίηση πολιτιστικού αποθέματος	☐	☐	☐
4. Χώροι στάθμευσης	☐	☐	☐
5. Δημιουργία πλατειών	☐	☐	☐

B. Στη γύρω περιοχή (βλ.αρχαιολογικοί χώροι)

χαμηλή [1] μέτρια[2] υψηλή [3]

1. Πεζοδρομήσεις	☐	☐	☐
2. Δημιουργία πάρκων	☐	☐	☐
3. Δημιουργία πλατειών	☐	☐	☐
4. Επέκταση/ αξιοποίηση χώρων πρασίνου	☐	☐	☐
5. Αξιοποίηση πολιτιστικού αποθέματος	☐	☐	☐
6. Χώροι στάθμευσης	☐	☐	☐
7. Σύνδεση αρχαιολογικών χώρων	☐	☐	☐

3. Έρευνα πεδίου

Αναλυτικά τα αποτελέσματα ανά οικισμό είναι:

A) ΦΥΛΟ:

Τριάντα πέντε (35) άνδρες (**58,33%**) και είκοσι πέντε (25) γυναίκες (**41,67%**)

Αναλυτικά:

- 1) **Νέα Κερδύλλια:** 10 Άνδρες(A) και 10 Γυναίκες(Γ)
- 2) **Παλιά Αμφίπολης:** 14 Άνδρες (A) και 6 Γυναίκες (Γ)
- 3) **Νέα Μεσολακκιά:** 11 Άνδρες (A) και 9 Γυναίκες (Γ)

B) ΗΛΙΚΙΑ:

Τρία (3) άτομα, (**5%**) από 14 έως 18 ετών, έντεκα (11) άτομα, (**18,33%**) από 18 έως 35 ετών, είκοσι εννέα (29) άτομα, (**48,33%**) από 35 έως 65 ετών και δέκα επτά (17) άτομα , (**28,33%**) από 65 ετών και άνω.

Αναλυτικά:

- 1) **Ν. Κερδύλλια:** Εννέα άτομα από 35 έως 65 ετών και έντεκα άτομα από 65 ετών και άνω.
- 2) **Παλιά Αμφίπολη:** Τρία άτομα (3A) από 14 έως 18 ετών επτά άτομα από 18 έως 35 ετών, επτά άτομα από 35 έως 65 ετών και τρία άτομα από 65 ετών και άνω.
- 3) **Ν. Μεσολακκιά:** Τέσσερα άτομα από 18 έως 35 ετών, δέκα τρία άτομα από 35 έως 65 ετών και τρία άτομα (1A και 2Γ) από 65 ετών και άνω

Γ) ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ:

Δέκα (10) άτομα, (**16,67%**) έχουν τελειώσει ΑΕΙ ή ΤΕΙ, δύο (2) άτομα , (**3,33%**), είναι φοιτητές, επτά (7) άτομα, (**11,67%**), έχουν τελειώσει ΙΕΚ, δέκα (10) άτομα, (**16,67%**), έχουν τελειώσει Λύκειο, είκοσι άτομα (20), (**33,33%**), έχουν τελειώσει Δημοτικό ή γυμνάσιο και έντεκα άτομα (11), (**18,33%**), δεν έχουν τελειώσει Δημοτικό.

Αναλυτικά:

1) Νέα Κερδύλλια:

(α) Από τους δέκα(10) άνδρες του δείγματος οι έξη(6) έχουν τελειώσει δημοτικό σχολείο ή γυμνάσιο, ένας (1) έχει τελειώσει λύκειο, ένας (1) δεν έχει πάει δημοτικό ή κάποιες τάξεις, ένας(1) είναι φοιτητής και ένας (1) έχει τελειώσει ΑΕΙ ή ΤΕΙ.

(β) Από τις δέκα (10) γυναίκες οι εννέα(9) έχουν τελειώσει δημοτικό ή γυμνάσιο και μια(1) έχει παρακολουθήσει μεταλυκειακά προγράμματα σπουδών (ΙΕΚ κλπ).

2) Παλιά Αμφίπολη:

(α) Από τους δεκατέσσερες (14) άνδρες οι πέντε(5) δεν έχουν πάει δημοτικό ή κάποιες τάξεις, δύο (2) έχουν τελειώσει κάποιο ΑΕΙ ή ΤΕΙ, τρεις (3) έχουν τελειώσει δημοτικό σχολείο ή γυμνάσιο, δύο (2) έχουν τελειώσει λύκειο και δύο (2) έχουν παρακολουθήσει μεταλυκειακά προγράμματα σπουδών (ΙΕΚ κλπ).

(β) Από τις έξη (6) γυναίκες, δύο (2) έχουν τελειώσει το λύκειο, μια (1) έχει τελειώσει δημοτικό ή γυμνάσιο, δύο(2) έχουν παρακολουθήσει μεταλυκειακά προγράμματα σπουδών (ΙΕΚ κλπ) και μια (1) έχει τελειώσει ΑΕΙ ή ΤΕΙ.

3) Νέα Μεσολακκιά:

(α) Από τους έντεκα (11) άνδρες, οι οκτώ (8) έχουν τελειώσει το λύκειο, ένας(1) έχει παρακολουθήσει μεταλυκειακά προγράμματα σπουδών (IEK κλπ), και δύο(2) έχουν τελειώσει δημοτικό σχολείο ή γυμνάσιο.

(β) Από τις εννέα (9) γυναίκες τρεις (3) έχουν τελειώσει κάποιο ΑΕΙ ή ΤΕΙ, δύο (2) έχουν τελειώσει το λύκειο, μια(1) έχει τελειώσει δημοτικό σχολείο ή γυμνάσιο και τρεις(3) δεν έχουν πάει δημοτικό ή κάποιες τάξεις.

Σημαντικό το ποσοστό των ατόμων που έχουν τελειώσει ΑΕΙ ή ΤΕΙ, αλλά σημαντικότερο το ποσοστό των ατόμων που δεν έχουν τελειώσει δημοτικό **(18,33%)**. Αξιοσημείωτο επίσης ότι οι οκτώ από τους έντεκα **(72,73%)** είναι άνδρες

Δ) ΤΟΠΟΣ ΓΕΝΝΗΣΗΣ:

Πενήντα ένα (51) άτομα, **(85,00%)**, έχουν γεννηθεί στο Δήμο, έξη (6) άτομα, **(10,00%)**, σε άλλου Δήμους και τρία (3) άτομα, **(5,00%)** σε άλλη χώρα.

Αναλυτικά:

1) Νέα Κερδύλλια:

(α) Από τους δέκα (10) άνδρες, οι έξη (6) έχουν γεννηθεί στον ίδιο Δήμο και οι τέσσερις (4) σε άλλο Δήμο.

(β) Από τις δέκα (10) γυναίκες, οι εννέα (9) έχουν γεννηθεί στον ίδιο Δήμο και μια (1) σε άλλο Δήμο.

2) Παλιά Αμφίπολη:

(α) Από τους δεκατέσσερις (14) άνδρες του δείγματος, οι δεκατρείς (13) έχουν γεννηθεί στον ίδιο Δήμο και ένας (1) στην Ελλάδα.

(β) Από τις έξη (6) γυναίκες, οι τρεις (3) έχουν γεννηθεί στον ίδιο Δήμο, μία (1) στην Γερμανία και δυο (2) στην Αλβανία.

3) Νέα Μεσολακκιά:

(α) Οι έντεκα (11) άνδρες του δείγματος έχουν γεννηθεί στον ίδιο Δήμο.

(β) Οι εννέα (9) γυναίκες του δείγματος έχουν γεννηθεί στον ίδιο Δήμο.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Οι απαντήσεις των ατόμων με διαφορετικό τόπο γέννησης δεν διαφοροποιούνται ιδιαίτερα από των υπολοίπων κατοίκων και για τον λόγο αυτό δεν αξιολογούνται ξεχωριστά.

Ε) ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

Μισθωτοί 15, **(25,00%)**, Ελεύθεροι Επαγγελματίες 12, **(20,00%)**, Οικιακά 5, **(8,33%)**, Συνταξιούχοι 16, **(26,67%)**, Μαθητές 3, **(5,00%)**, Αγρότες 5, **(8,33%)** και Άνεργοι 4, **(6,67%)**.

1) Νέα Κερδύλλια: (α) Από τους δέκα(10) άνδρες του δείγματος, οι πέντε (5) είναι συνταξιούχοι, οι τέσσερις (4) ελεύθεροι επαγγελματίες και ένας (1) αγρότης.

(β) Από τις δέκα (10) γυναίκες, οι τέσσερες (4) είναι συνταξιούχοι, οι δυο (2) αγρότισσες, μια(1) οικιακά και τρεις (3) ελεύθεροι επαγγελματίες.

2) Παλιά Αμφίπολη:

(α) Από τους δεκατέσσερις (14) άνδρες , δυο (2) είναι συνταξιούχοι, πέντε(5) μισθωτοί, δυο (2) ελεύθεροι επαγγελματίες, δυο (2) άνεργοι και τρεις (3) μαθητές.

(β) Από τις έξι (6) γυναίκες , οι τρεις (3) οικιακά, δυο (2) άνεργες, και μια (1) μισθωτή.

3) Νέα Μεσολακκιά:

(α) Από τους έντεκα (11) άνδρες του δείγματος, ένας (1) είναι αγρότης, ένας (1) συνταξιούχος, ένας (1) με αναπηρική σύνταξη, ένας (1) έμπορος, δυο (2) ελεύθεροι επαγγελματίες, πέντε (5) μισθωτοί.

(β) Από τις εννέα (9) γυναίκες, οι τρεις (3) είναι συνταξιούχες, μια (1) αγρότισσα, μια (1) οικιακά και τέσσερες (4) μισθωτοί.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

- 1) Σε μία κατ' εξοχήν αγροτική περιοχή, από τους εξήντα ερωτηθέντες μόνο **πέντε (8,33%)** δήλωσαν **αγρότες**. Στην Νέα Αμφίπολη δεν υπάρχει ούτε ένας.
- 2) Ο αριθμός των **μισθωτών** στην **Μεσολακκιά** ανέρχεται **εννέα (48,00%)** των ερωτηθέντων), **στην Παλιά Αμφίπολη** σε **έξι (30,00%)** των ερωτηθέντων), ενώ στα **Νέα Κερδύλλια** δεν υπάρχει **ούτε ένας**.

II. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ,

Επειδή κατά την έρευνα δεν παρουσιάστηκαν σημαντικές διαφοροποιήσεις ανάλογα με το επάγγελμα, την ηλικία, το επίπεδο εκπαίδευσης ή τον τόπο γέννησης αναλυτικά αποτελέσματα στην έκθεση, παρουσιάζονται μόνο ως προς το φύλο και τον οικισμό. Εφ' όσον σε κάποιο ερώτημα παρουσιάζονται ιδιαίτερα αποτελέσματα για κάποια κατηγορία, αυτά αναφέρονται στα συμπεράσματα.

ΘΕΜΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ (Ζ) ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ:

Α Ερώτημα: Είστε ευχαριστημένοι από τους ήδη υπάρχοντες χώρους πρασίνου στον οικισμό;

1) Νέα Κερδύλλια:

(α) Από τους δέκα (10) άνδρες του δείγματος, οι τέσσερεις (4) απάντησαν ότι είναι ευχαριστημένοι από τους χώρους πρασίνου στον οικισμό και οι έξι (6) απάντησαν ότι δεν είναι ευχαριστημένοι.

(β) Από τις δέκα (10) γυναίκες οι τέσσερες (4) απάντησαν θετικά και οι έξι (6) αρνητικά.

2) Παλιά Αμφίπολη:

(α) Από τους δεκατέσσερις (14) άνδρες οι δέκα (10) **(71,43%)** απάντησαν θετικά, οι τρεις (3) αρνητικά και ο ένας (1) δεν ξέρω-δεν απαντώ.

(β) Από τις έξι (6) γυναίκες, οι δυο (2) απάντησαν θετικά και οι τέσσερεις (4) αρνητικά.

3) Νέα Μεσολακκιά:

(α) Από τους ενδέκα (11) άνδρες του δείγματος, οι πέντε (5) απάντησαν ότι είναι ευχαριστημένοι από τους χώρους πρασίνου στον οικισμό και οι έξι (6) απάντησαν ότι δεν είναι ευχαριστημένοι.

(β) Από τις εννέα (9) γυναίκες οι έξι (6), **(66,67%)** απάντησαν θετικά και οι τρεις (3) αρνητικά.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

- 1) Η πλειονότητα των αποφοίτων ΑΕΙ ή ΤΕΙ δεν είναι ικανοποιημένοι από τους υπάρχοντες χώρους πρασίνου (8 από τους 10 ή ποσοστό **80,00%**)
- 2) Όλοι οι μαθητές (3) (**100,00%**) δηλώνουν ικανοποιημένοι από τους υπάρχοντες χώρους πρασίνου
- 3) Οι γυναίκες έχουν ελαφρώς περισσότερες απαιτήσεις σε πράσινους χώρους από τους άνδρες
- 4) Σημαντικές διαφορές παρουσιάζονται μεταξύ των οικισμών – Στην Παλιά Αμφίπολη το **71,43%** των ανδρών είναι ικανοποιημένο σε αντίθεση με τις γυναίκες που το ποσοστό είναι μόνο **33,33%**. Αντίθετα στη Νέα Μεσολακκιά το ποσοστό των γυναικών που δηλώνουν ευχαριστημένες ανέρχεται σε **66,67%**.
- 5) Εκτός από τα αναφερόμενα σε 1), 2) και 3) κλπ δεν παρουσιάζονται ιδιαίτερες αυξομειώσεις σε σχέση με επάγγελμα, ηλικία και επίπεδο εκπαίδευσης.

B Ερώτημα: Ποιά στοιχεία αναφορικά με το περιβάλλον (πράσινο) κατά τη γνώμη σας πρέπει να αναπτυχθούν;

1. Επέκταση πρασίνου στον περιαστικό χώρο
2. Δημιουργία περισσότερων χώρων πρασίνου στον οικισμό
3. Αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος(πρασίνου) στη γύρω περιοχή
- (4) Άλλο:.....

1) Νέα Κερδύλλια:

(α) Από τους δέκα (10) άνδρες οι τέσσερις (4) απάντησαν θετικά ότι πρέπει να αναπτυχθούν τα θέματα 1,2,3, δυο (2) ότι θετικά για το 3, ένας (1) το 2, δυο (2) το 4 και ένας (1) όλα (1,2,3,4).

(β) Από τις δέκα (10) γυναίκες οι πέντε (5) απάντησαν θετικά στα 1,2,3 οι δυο (2) το 3 δύο (2) στα 1,3 και μία τα 2 και 3.

2) Παλιά Αμφίπολη:

(α) Από τους δεκατέσσερις άνδρες (14) οι επτά (7) απάντησαν θετικά στα 1,2,3 ένας (1) στο 4, ένας (1) στα 1,2,3,4 δυο (2) δεν απάντησαν, ένας(1) στα 1,3 και δύο (2) στο 3.

(β) Από τις έξι (6) γυναίκες οι δυο (2) θετικά στα 1,2,3, μια (1) στα 2,3 μια (1) στα 1,3 μια (1) στο 3 και μια (1) δεν απάντησε.

3) Νέα Μεσολακκιά:

(α) Από τους έντεκα (11) άνδρες του δείγματος, οι έξι (6) απάντησαν θετικά στα 1,2,3 ένας (1) στο 1, ένας (1) στα 1 και 3 δυο (2) δεν απάντησαν, και ένας (1) στο 3.

(β) Από τις εννέα (9) γυναίκες οι επτά (7) απάντησαν θετικά στα 1,2 και 3, και δυο (2) δεν απάντησαν.

ΣΥΝΟΛΙΚΑ: Επέλεξαν [31 τα (1,2,3), 8 το (3) (22,86%**) και 7 δεν απάντησαν (**16.67%**).**

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

- 1) Πάνω από το 50% (**51,67%**) θεωρεί ζωτικής σημασίας την ανάπτυξη του πρασίνου τόσο στους οικισμούς, όσο και στην γύρω περιοχή.
- 2) Οι γυναίκες και εδώ εμφανίζονται περισσότερο ευαισθητοποιημένες (ποσοστό **56%** στο σύνολο, στην δε Μεσολακκιά **80%**).
- 3) Το **11,67%** στο σύνολο (7), δεν απάντησε και φαίνεται να μην το απασχολεί το ερώτημα
- 4) Οι τρεις από τους επτά που δεν απάντησαν είναι άνεργοι (ποσοστό επί των ανέργων **75%**)
- 5) Οι απαντήσεις που δόθηκαν δεν φαίνονται, εκτός από τα αναφερόμενα παραπάνω, να σχετίζονται με την ηλικία το επίπεδο εκπαίδευσης ή τον τόπο γέννησης.

Γ. Ερώτημα: Είστε ευχαριστημένοι από τις υπάρχουσες πλατείες στον οικισμό;

1) Νέα Κερδύλλια:

- (α) Από τους δέκα (10) άνδρες οι έξι (**6**) απάντησαν **θετικά** και οι τέσσερις (**4**) **αρνητικά**.
- (β) Από τις δέκα (10) γυναίκες οι τρεις (**3**) απάντησαν **θετικά** και οι τρεις (**7**) **αρνητικά**.

2) Παλιά Αμφίπολη:

- (α) Από τους δεκατέσσερις (14) άνδρες, οι πέντε (**5**) απάντησαν **θετικά** και οι εννέα (**9**) **αρνητικά**.
- (β) Από τις έξι (6) γυναίκες, οι τέσσερις (**4**) απάντησαν **αρνητικά** και οι δυο (**2**) **δεν απάντησαν**.

3) Νέα Μεσολακκιά:

- (α) Από τους ενδέκα (11) άνδρες του δείγματος, οι τρεις (**3**) απάντησαν **θετικά** και οι οκτώ (**8**) **αρνητικά**.
- (β) Από τις εννέα (9) γυναίκες οι πέντε (**5**) απάντησαν **θετικά** και οι τέσσερις (**4**) **αρνητικά**.

ΣΥΝΟΛΙΚΑ: ΝΑΙ 22 (36,67%), ΟΧΙ 36 (60,00%), ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΗΣΑΝ: 2 (3,33%)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

- 1) Οι περισσότεροι από τους κατοίκους (60,00%), σε όλους του οικισμούς θεωρούν ότι θα έπρεπε να υπάρχουν περισσότερες πλατείες.
- 1) Από πλευράς εκπαίδευσης το **70%** των **πτυχιούχων ΑΕΙ-ΤΕΙ**, το **83,33%** των **αποφοίτων λυκείου**, το **73,68%** των αποφοίτων **δημοτικού ή γυμνασίου** και μόνο το 36,36% των **αποφοίτων Δημοτικού** θεωρούν ότι θα έπρεπε να υπάρχουν περισσότερες πλατείες.
- 2) Από πλευράς επαγγέλματος οι συνταξιούχοι ισομοιράζονται (**50%**)-(8-8), ενώ ελεύθεροι επαγγελματίες 75%, μισθωτοί 71,43% , ενώ το σύνολο των μαθητών ή 100% θεωρούν ότι θα έπρεπε να υπάρχουν περισσότερες πλατείες.
- 3) Ηλικιακά όλοι από 14 έως 18, κατηγορία 1, (μαθητές), οι ανήκοντες στην κατηγορία 2 σε ποσοστά 50%-50%, οι ανήκοντες στην κατηγορία 3, σε ποσοστά 67,86%-32,14% και οι ανήκοντες στην κατηγορία , σε ποσοστά 64,71%-35,29%, θεωρούν ότι θα έπρεπε να υπάρχουν περισσότερες πλατείες

Δ. Ερώτημα: Θεωρείτε ικανοποιητικό το αποτέλεσμα των πεζοδρομήσεων;

A. Στον οικισμό

1) Νέα Κερδύλλια:

(α) Από τους δέκα (10) άνδρες του δείγματος, οι τέσσερις (4) απάντησαν θετικά στο αποτέλεσμα των πεζοδρομήσεων και οι έξι (6) αρνητικά

(β) Από τις δέκα (10) γυναίκες η μια (1) απάντησε θετικά και οι εννέα (9) αρνητικά.

2) Παλιά Αμφίπολη:

(α) Από τους δεκατέσσερις (14) άνδρες, οι έξι (6) απάντησαν θετικά και οι οκτώ (8) αρνητικά.

(β) Από τις έξι (6) γυναίκες οι τέσσερις (4) απάντησαν αρνητικά, μια (1) θετικά και μια (1) δεν απάντησε.

3) Νέα Μεσολακκιά:

(α) Από τους έντεκα (11) άνδρες του δείγματος, οι τρεις (3) απάντησαν θετικά και οι έξι (6) αρνητικά.

(β) Από τις εννέα (9) γυναίκες οκτώ (8) απάντησαν θετικά και μία (1) αρνητικά

B. Στη γύρω περιοχή (βλ. αρχαιολογικούς χώρους)

1) Νέα Κερδύλλια:

Οι 18 (**90,00%**) (9 άνδρες και 9 γυναίκες) απάντησαν αρνητικά και 2 (1 άνδρας και 1 γυναίκα) δεν γνωρίζουν.

2) Παλιά Αμφίπολη

Από τους δεκατέσσερις (14) άνδρες οι οκτώ (8) απάντησαν θετικά και οι έξι (6) αρνητικά.

Από τις έξι (6) γυναίκες, η μια (1) απάντησε θετικά, οι τέσσερις (4) αρνητικά και η μια (1) δεν απάντησε.

3) Νέα Μεσολακκιά

- Από τους ενδέκα (11) άνδρες οι επτά (7) απάντησαν θετικά και τέσσερις (4) αρνητικά.

- Από τις εννέα (9) γυναίκες, οι δύο (2) απάντησαν θετικά και οι επτά (7) αρνητικά

ΣΥΝΟΛΙΚΑ: ΝΑΙ 17 (28,33%), ΟΧΙ 40 (66,67%), ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΗΣΑΝ: 3 (5,00%).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

- 1) Σημαντικό ποσοστό (**66,67%**), θεωρεί ότι οι πεζοδρομήσεις στην γύρω περιοχή δεν είναι ικανοποιητικές.
- 2) Οι γυναίκες υπερέχουν συντριπτικά έναντι των ανδρών στις απαιτήσεις τους. (ποσοστό **80%** έναντι (**57,14%**), στη δε Μεσολακκιά **80%**).
- 3) Το σύνολο, σχεδόν, των κατοίκων των Ν. Κερδυλλίων (**90,00%**) (18), απάντησε αρνητικά.
- 4) Οι απαντήσεις που δόθηκαν δεν φαίνονται, εκτός από τα αναφερόμενα παραπάνω, να σχετίζονται με την ηλικία το επίπεδο εκπαίδευσης ή τον τόπο γέννησης.

ΘΕΜΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ (Η) ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ:

Α Ερώτημα. Θεωρείτε επαρκή την υποδομή σε θέματα πολιτισμού;

Α. Στον οικισμό σας

1) Νέα Κερδύλλια:

- Από τους δέκα (10) άνδρες, οι δύο απάντησαν θετικά και οι οκτώ (8) αρνητικά.
- Οι 10 γυναίκες που ερωτήθηκαν απάντησαν άσπασες αρνητικά.

2) Παλιά Αμφίπολη:

- Από τους δεκατέσσερις (14) άνδρες απάντησαν οι εννέα (9) θετικά ενώ οι πέντε (5) αρνητικά.
- Από τις έξι (6) γυναίκες που ερωτήθηκαν απάντησαν οι τρεις (3) θετικά και οι τρεις (3) αρνητικά.
-

3) Νέα Μεσολακκιά

- Από τους έντεκα (11) άνδρες οι έξι (6) απάντησαν θετικά ενώ οι πέντε (5) αρνητικά.
- Από τις εννέα (9) γυναίκες οι τέσσερις (4) απάντησαν θετικά και οι λοιπές τέσσερις (4) αρνητικά και μία (1) δεν απάντησε.

ΣΥΝΟΛΙΚΑ: ΝΑΙ 24 (40,00%), ΟΧΙ 35 (58,33%), ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΗΣΑΝ: 1 (1,67%).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

- 1) Οι κάτοικοι των Νέων Κερδυλλίων στην συντριπτική τους πλειοψηφία (90%) δεν θεωρούν τις υποδομές στον οικισμό τους επαρκείς.
Στην Αμφίπολη το ποσοστό όσων απάντησαν θετικά είναι 60% έναντι 40% των αρνητικών απαντήσεων, ενώ στην Μεσολακκιά το αντίστοιχο ποσοστό είναι 50% και 45%, υπάρχει δε, μία ουδέτερη απάντηση (Δεν γνωρίζω – δεν απαντώ)
- 2) Γενικά οι γυναίκες φαίνονται να έχουν περισσότερες απαιτήσεις αφού σε σύνολο εικοσιπέντε (25) ερωτηθεισών γυναικών οι 17 απάντησαν αρνητικά (68%) – στα Νέα Κερδύλλια δε το 100%.
- 3) Η ηλικία το επάγγελμα και το επίπεδο εκπαίδευσης δεν επηρεάζει σημαντικά το είδος των απαντήσεων – βεβαίως στα Νέα Κερδύλλια το σύνολο των ερωτηθέντων (πλην ενός) έχει τελειώσει τουλάχιστον το Δημοτικό ή το Γυμνάσιο σε αντίθεση με τους άλλους οικισμούς, όπου το επίπεδο εκπαίδευσης είναι ανάμεικτο.

Β. Στη γύρω περιοχή (βλ. αρχαιολογικούς χώρους):

1) Νέα Κερδύλλια:

- Από τους δέκα (10) άνδρες οι εννέα (9) απάντησαν αρνητικά ενώ ο ένας (1) μόνο θετικά
- Όλες οι γυναίκες (δέκα-10) απάντησαν αρνητικά

2) Παλιά Αμφίπολη:

- Από τους δεκατέσσερις (14) άνδρες οι οκτώ (8) απάντησαν αρνητικά ενώ οι έξι (6) θετικά
- Από τις έξι (6) γυναίκες τρεις (3) απάντησαν αρνητικά και τρεις (3) θετικά

3) Νέα Μεσολακκιά:

- Από τους έντεκα (11) άνδρες οι έξι (6) απάντησαν αρνητικά και οι πέντε (5) θετικά
- Από τις εννέα (9) γυναίκες οι επτά (7) απάντησαν αρνητικά ενώ οι δύο (2) θετικά

ΣΥΝΟΛΙΚΑ: ΝΑΙ 20 (33,33%), ΟΧΙ 40 (66,67%)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

1)Και εδώ οι κάτοικοι των Νέων Κερδυλλίων δεν είναι ικανοποιημένοι (95%-5%) συντριπτικά, όπως και οι κάτοικοι της Μεσολακκιάς (65% όχι έναντι 35% ναι), σε αντίθεση με την Αμφίπολη όπου οι αρνητικές απαντήσεις είναι λιγότερες από τις θετικές (40% όχι-60% ναι).

2)Συντριπτική η πλειοψηφία των αρνητικών απαντήσεων στις γυναίκες, που και εδώ φαίνεται να έχουν περισσότερες ευαισθησίες σε θέματα πολιτισμού, ενώ στους άνδρες η διαφορά είναι μικρή.

3)Το επίπεδο μόρφωσης δεν φαίνεται να επηρεάζει ιδιαίτερα τις απαντήσεις.

B. Ερώτημα: Θα επιθυμούσατε περαιτέρω δράσεις και εκδηλώσεις για την ενίσχυση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων ;

A. Στον οικισμό σας

1) Νέα Κερδύλλια:

- Το σύνολο των ερωτηθέντων κατοίκων (δέκα-10 άνδρες και δέκα – 10 γυναίκες) απάντησαν θετικά

2) Παλιά Αμφίπολη:

- Από τους δεκατέσσερις (14) άνδρες οι οκτώ (8) απάντησαν θετικά ενώ οι έξι (6) αρνητικά
- Από τις έξι (6) γυναίκες τρεις (3) απάντησαν θετικά και τρεις (3) αρνητικά

3) Νέα Μεσολακκιά:

- Από τους έντεκα (11) άνδρες οι δύο (2) απάντησαν αρνητικά και οι εννέα (9) θετικά
- Από τις εννέα (9) γυναίκες οι δύο (2) απάντησαν αρνητικά ενώ οι επτά (7) θετικά

ΣΥΝΟΛΙΚΑ: ΝΑΙ 47 (78,33%), ΟΧΙ 13 (21,67%).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- 1) Το 100% των κατοίκων των Νέων Κερδυλλίων επιθυμεί περισσότερες πολιτιστικές εκδηλώσεις να διοργανώνονται και να λαμβάνουν χώρα στο χωριό τους.
- 2) Στην Αμφίπολη σχετικά με αυτό το ερώτημα υπάρχει ισορροπία (55%-45%).
- 3) Συντριπτική η πλειοψηφία των θετικών απαντήσεων στη Νέα Μεσολακκιά (80% - 20%).

- 4) Και πάλι οι γυναίκες υπερτερούν έναντι των ανδρών στις θετικές απαντήσεις (77% οι άνδρες και 80% οι γυναίκες – 23% για τους άνδρες και 20% για τις γυναίκες αντίστοιχα οι αρνητικές απαντήσεις) αλλά με πολύ μικρή διαφορά.
- 5) Τρεις στους τέσσερις ανέργους (75%) δηλώνουν ικανοποιημένοι από την πολιτιστική δραστηριότητα στην περιοχή. Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι ίσως δεν ενδιαφέρονται δεν ενδιαφέροντα πολιτιστικές δράσεις, καθώς δεν έχουν επιλύσει βασικά προβλήματα.
- 6) Στα Νέα Κερδύλλια και στην Αμφίπολη, το επίπεδο εκπαίδευσης, ηλικίας και επαγγέλματος, δεν επηρεάζουν ιδιαίτερα τις απαντήσεις των κατοίκων, ενώ στη Νέα Μεσολακκιά φαίνεται ότι το επίπεδο εκπαίδευσης επηρεάζει θετικά.

B. Στη γύρω περιοχή (βλ. αρχαιολογικούς χώρους)

1) Νέα Κερδύλλια:

- Από το σύνολο των κατοίκων μόνο μία γυναίκα απάντησε αρνητικά

2) Παλιά Αμφίπολη:

- Από τους δεκατέσσερις (14) άνδρες οι οκτώ (8) απάντησαν θετικά ενώ οι έξι (6) αρνητικά
- Από τις έξι (6) γυναίκες τρεις (3) απάντησαν θετικά και τρεις (3) αρνητικά

3) Νέα Μεσολακκιά:

- Από τους έντεκα (11) άνδρες οι δύο (2) απάντησαν αρνητικά και οι εννέα (9) θετικά
- Από τις εννέα (9) γυναίκες οι δύο (2) απάντησαν αρνητικά ενώ οι επτά (7) θετικά

ΣΥΝΟΛΙΚΑ: ΝΑΙ 47 (78,33%), ΟΧΙ 13 (21,67%).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

- 1) Παρατηρείται ότι στα Νέα Κερδύλλια υπάρχει μόνο μία διαφοροποίηση σε σχέση με τις απαντήσεις που αφορούν στην ενίσχυση των εκδηλώσεων και δράσεων στον οικισμό, όπου μία γυναίκα εδώ, συνταξιούχος, απόφοιτος Δημοτικού/Γυμνασίου, και μεγαλύτερη των 65 ετών έδωσε αρνητική απάντηση
- 2) Στην Αμφίπολη δεν υπάρχει καμία απολύτως διαφοροποίηση, και οι κάτοικοι έχουν τις ίδιες απαιτήσεις για την ανάπτυξη δράσεων και εκδηλώσεων εντός του οικισμού και στην γύρω περιοχή
- 3) Στην Μεσολακκιά, ενώ επί της ουσίας τα αποτελέσματα είναι τα ίδια σε ποσοτικό επίπεδο, ποιοτικά, μεταβάλλεται το είδος των ατόμων που έδωσαν στη μία και στην άλλη περίπτωση, ήτοι εντός του οικισμού και στην γύρω περιοχή, διαφορετικές απαντήσεις. Συγκεκριμένα, στην πρώτη περίπτωση αρνητική απάντηση έδωσε ένας άντρας συνταξιούχος απόφοιτος Δημοτικού/ Γυμνασίου που στην δεύτερη περίπτωση θεώρησε ότι είναι σκόπιμο να ενισχυθούν περαιτέρω δράσεις, ενώ στην δεύτερη περίπτωση, αρνητική απάντηση έδωσε ένας αγρότης, ιδίου επιπέδου μόρφωσης, ο οποίος όμως έκρινε σκόπιμο ότι απαιτείται η ανάπτυξη των δράσεων αυτών εντός του οικισμού του.

ΘΕΜΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ (Η) ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ:

A. Ερώτημα: Παρπατάτε στους αρχαιολογικούς χώρους;

1) Νέα Κερδύλλια:

- Από τους δέκα (10) άνδρες οι έξι (6) απάντησαν θετικά και οι τέσσερις (4) αρνητικά

- Από τις δέκα (10) γυναίκες, οι έξι (6) απάντησαν επίσης θετικά και οι άλλες τέσσερις (4) αρνητικά, ακριβώς όπως και ο ανδρικός πληθυσμός

2) Παλιά Αμφίπολη:

- Από τους δεκατέσσερις (14) άνδρες οι δώδεκα (12) απάντησαν θετικά και οι δύο (2) αρνητικά
- Από τις έξι (6) γυναίκες οι πέντε (5) απάντησαν θετικά και η μία (1) αρνητικά

3) Νέα Μεσολακκιά:

- Από τους έντεκα (11) άνδρες οι εννέα (9) απάντησαν θετικά και δύο (2) αρνητικά
- Από τις εννέα (9) γυναίκες οι έξι (6) απάντησαν θετικά και οι τρεις (3) αρνητικά

ΣΥΝΟΛΙΚΑ: ΝΑΙ 44 (73,33%), ΟΧΙ 16 (26,67%).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

- 1) Το 73,33% περπατά τουλάχιστον μία φορά το χρόνο στους Αρχαιολογικούς Χώρους. Τρία άτομα επισκέπτονται καθημερινά κάποιον από αυτούς και δεκατέσσερα άτομα επισκέπτονται τους αρχαιολογικούς χώρους πάνω από δέκα φορές ετησίως (ποσοστό 28,33%), ενώ το ποσοστό των ατόμων που περιπατούν στους χώρους πάνω από 20 φορές ετησίως είναι 13,33%.
- 2) Το 77,14% των ανδρών και το 68% των γυναικών, φαίνεται να περπατά στους αρχαιολογικούς χώρους τουλάχιστον μία φορά τον χρόνο.
- 3) Στην Αμφίπολη και στη Μεσολακκιά, φαίνεται πως οι αρχαιολογικοί χώροι προσελκύουν περισσότερο το ενδιαφέρον των κατοίκων (ποσοστά 85% και 75% αντίστοιχα) ενώ στα Νέα Κερδύλλια λιγότερο, συγκεκριμένα 60%.
- 4) Δεν παρουσιάζονται αξίες λόγου διαφοροποιήσεις ανάλογα με τις ομάδες εκπαίδευσης, ηλικίας, εργασίας κλπ.

B. Ερώτημα: Θεωρείτε επαρκή την αξιοποίηση των αρχαιολογικών χώρων της περιοχής;

1) Νέα Κερδύλλια:

- Κανείς από τους κατοίκους δεν θεώρησε επαρκή την αξιοποίηση των αρχαιολογικών χώρων της περιοχής

2) Παλιά Αμφίπολη:

- Από τους δεκατέσσερις (14) άνδρες, οι πέντε (5) απάντησαν ναι και οι οκτώ (8) αρνητικά
- Από τις έξι γυναίκες (6) η μία (1) απάντησε θετικά και οι πέντε (5) αρνητικά

3) Νέα Μεσολακκιά

- Από τους έντεκα (11) άνδρες οι τρεις (3) απάντησαν θετικά και οι οκτώ (8) αρνητικά
- Από τις εννέα (9) γυναίκες, οι τρεις (3) απάντησαν θετικά και οι έξι (6) αρνητικά

ΣΥΝΟΛΙΚΑ: ΝΑΙ 12 (20,00%), ΟΧΙ 48 (80,00%).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

- 1) Στην πλειοψηφία τους, οι κάτοικοι δεν είναι ευχαριστημένοι από την αξιοποίηση των αρχαιολογικών χώρων
- 2) Η ηλικία, το επίπεδο μόρφωσης, το επάγγελμα και το φύλο δεν επηρεάζουν ουσιαστικά τις απαντήσεις των κατοίκων
- 3) Αξιοσημείωτο είναι ότι από τους κατοίκους των Νέων Κερδυλλίων κανένας δεν δήλωσε ευχαριστημένος από την αξιοποίηση των αρχαιολογικών χώρων

4)

Γ. Ερώτημα: Ποιές από τις παρακάτω αρχαιολογικού ενδιαφέροντος περιοχές γνωρίζετε.....;

1. Μουσείο Αμφιπόλης
2. Αρχαιολογικός χώρος Αμφίπολης
3. Λιμάνι Ηιόνας/Κόλπος Στρυμόνα
4. Τύμβοι Μεσολακκιάς

1) Νέα Κερδύλλια:

- Δεκαεπτά (17) – εννέα (9) άνδρες και οκτώ (8) γυναίκες- από τους είκοσι(20) ερωτηθέντες κατοίκους, δήλωσαν ότι γνωρίζουν το Μουσείο Αμφιπόλης, τον Αρχαιολογικός χώρος Αμφίπολης και το Λιμάνι Ηιόνας/Κόλπος Στρυμόνα, ενώ τρεις (3) δήλωσαν ότι γνωρίζουν επιπλέον και τους Τύμβους της Μεσολακκιάς [ένας (1) άνδρας και δύο (2) γυναίκες]

2) Παλιά Αμφίπολη:

- Δεκαέξι (16) κάτοικοι, εκ των οποίων οι έντεκα (11) άνδρες και οι πέντε (5) γυναίκες, δήλωσαν ότι γνωρίζουν όλους τους αρχαιολογικούς χώρους ενώ τέσσερις (4), δήλωσαν ότι γνωρίζουν μόνο το Μουσείο και τον Αρχαιολογικό Χώρο της Αμφίπολης

3) Νέα Μεσολακκιά:

- Τέσσερις (4) εκ των ερωτηθέντων κατοίκων, εκ των οποίων δύο (2) άνδρες και δύο (2) γυναίκες γνωρίζουν μόνο το Μουσείο και τον Αρχαιολογικό χώρο της Αμφίπολης
- Τρεις (3) κάτοικοι –δύο (2) άνδρες και μία (1) γυναίκα- από τους είκοσι (20), γνωρίζουν εκτός από τους δύο προαναφερθέντες και το Λιμάνι της Ηιόνας/ Στρυμονικό Κόλπο
- Δώδεκα (12) συνολικά κάτοικοι από τους είκοσι (20), εκ των οποίων έξι (6) άνδρες και έξι (6) γυναίκες δήλωσαν ότι γνωρίζουν και τους Τύμβους της Μεσολακκιάς, δηλαδή και τους τέσσερις χώρους για τους οποίους ερωτήθηκαν
- Ένας κάτοικος (1), άνδρας, δήλωσε ότι δεν γνωρίζει κανέναν από τους αρχαιολογικούς χώρους της υπό μελέτη περιοχής

ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΔΗΛΩΣΑΝ ΟΤΙ ΓΝΩΡΙΖΟΥΝ:

31, (51,67%) των ερωτηθέντων, όλους τους χώρους.

20, (33,33%) των ερωτηθέντων, μόνο τους: 1) Μουσείο Αμφιπόλης, 2) Αρχαιολογικό χώρο Αμφίπολης και 3) Λιμάνι Ηιόνας/Κόλπος Στρυμόνα.

8, (13,33%) των ερωτηθέντων, μόνο τους 1) Μουσείο Αμφιπόλης και 2) Αρχαιολογικό χώρο Αμφίπολης

1,67% των ερωτηθέντων, Κανέναν Χώρο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

- 1) Λίγο περισσότεροι από τους μισούς κατοίκους γνωρίζουν όλους τους αρχαιολογικούς χώρους.
- 2) Το **85%** των κατοίκων γνωρίζει το Μουσείο και τον Αρχαιολογικό χώρο της Αμφίπολης και το Λιμάνι της Ηιόνας

- 3) Το **98,33%** των κατοίκων γνωρίζει το Μουσείο και τον Αρχαιολογικό χώρο της Αμφίπολης.
- 4) Όπως προκύπτει, ο λιγότερο γνωστός χώρος (το 48,33% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι δεν τον γνωρίζει), είναι οι Τύμβοι της Μεσολακκιάς

(συνέχεια ερωτήματος)..... και έχετε επισκεφθεί:

1) Νέα Κερδύλλια:

- Δεκαπέντε (15) από τους είκοσι κατοίκους, εκ των οποίων οι εννέα (9) άνδρες και οι έξη (6) γυναίκες έχουν επισκεφτεί τον Αρχαιολογικό χώρο και το Μουσείο της Αμφίπολης καθώς και το λιμάνι της Ηιόνας
- Δύο (2) κάτοικοι εκ των οποίων ο μία γυναίκα και ένας άνδρας έχουν επισκεφτεί μόνο το λιμάνι της Ηιόνας
- Δύο (2) κάτοικοι (γυναίκες) έχουν επισκεφτεί τον Αρχαιολογικό χώρο της Αμφίπολης και το Λιμάνι της Ηιόνας
- Ένας (1) κάτοικος (γυναίκα) έχει επισκεφτεί τον Αρχαιολογικό Χώρο και το Μουσείο της Αμφίπολης

2) Παλιά Αμφίπολη:

- Εννέα (9) κάτοικοι, επτά (7) άνδρες και δύο (2) γυναίκες, έχουν επισκεφτεί το Αρχαιολογικό Μουσείο και τον Αρχαιολογικό Χώρο της Αμφίπολης
- Δέκα (10) κάτοικοι, έξη (6) άνδρες και τέσσερις (4) γυναίκες, έχουν επισκεφτεί και τους τέσσερις αρχαιολογικούς χώρους
- Ένας (1) άνδρας έχει επισκεφτεί όλους τους αρχαιολογικούς χώρους πλην του Μουσείου της Αμφιπόλεως

3) Νέα Μεσολακκιά:

- Επτά κάτοικοι (7), εκ των οποίων πέντε (5) άνδρες και δύο (2) γυναίκες, έχουν επισκεφτεί το Αρχαιολογικό Μουσείο και τον Αρχαιολογικό χώρο της Αμφίπολης
- Δύο κάτοικοι (άνδρες) έχουν επισκεφτεί τον Αρχαιολογικό χώρο, το Αρχαιολογικό μουσείο της Αμφίπολης και τους Τύμβους της Μεσολακκιάς
- Μία γυναίκα έχει επισκεφτεί τον Αρχαιολογικό χώρο και το Αρχαιολογικό Μουσείο της Αμφίπολης και το Λιμάνι της Ηιόνας
- Δύο (2) κάτοικοι, ένας (1) άνδρας και μία (1) γυναίκα, δεν έχουν επισκεφτεί κανέναν χώρο
- Οκτώ (8) κάτοικοι, τρεις (3) άνδρες και τρεις (3) γυναίκες, έχουν επισκεφτεί και τους τέσσερις αρχαιολογικούς χώρους

ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΔΗΛΩΣΑΝ ΟΤΙ ΕΧΟΥΝ ΕΠΙΣΚΕΥΘΕΙ:

18, (30,00%) όλους τους χώρους

16, (26,67%) το Μουσείο Αμφιπόλης τον Αρχαιολογικό χώρο Αμφίπολης και το Λιμάνι Ηιόνας/Κόλπο Στρυμόνα

1, (1,67%) τον Αρχαιολογικό Χώρο Αμφίπολης, το Λιμάνι Ηιόνας/ Κόλπο Στρυμόνα και τους Τύμβους Μεσολακκιάς

2, (3,33%), το Μουσείο Αμφιπόλης, τον Αρχαιολογικό χώρο Αμφίπολης και τους Τύμβους Μεσολακκιάς

17, (28,33%), το Μουσείο Αμφιπόλης και τον Αρχαιολογικό χώρο Αμφίπολης

2, (3,33%), το Λιμάνι Ηιόνας

2, (3,33%), Κανέναν Χώρο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

- 1) Το 30% των κατοίκων, έχει επισκεφτεί όλους τους αρχαιολογικούς χώρους
- 2) Τριάντα τέσσερις (34) κάτοικοι, (18 άνδρες και 16 γυναίκες), έχουν επισκεφτεί και τον Αρχαιολογικό Χώρο Αμφίπολης, το Αρχαιολογικό Μουσείο Αμφίπολης και το λιμάνι της Ηιόνας που αναλογεί στο ποσοστό 52,31% του συνόλου των κατοίκων, που δείχνει ότι οι τρεις συγκεκριμένοι χώροι είναι μάλλον οι πιο γνωστοί ή άλλως οι πιο προσιτοί στο κοινό και συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον
- 3) Θετικό στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος έχουν επισκεφτεί το Μουσείο και τον Αρχαιολογικό χώρο της Αμφίπολης. Πενήντα ένας (51) κάτοικοι, ήτοι το 85% του συνόλου των ερωτηθέντων
- 4) Στο σύνολο των αρχαιολογικών χώρων, το 93,33% (56 κάτοικοι – 33 άνδρες και 23 γυναίκες) έχει επισκεφτεί τουλάχιστον δύο χώρους
- 5) Οι τύμβοι της Μεσολακκιάς είναι μάλλον οι λιγότερο γνωστοί, ενώ προκύπτει ότι κανένας από τους κατοίκους των Νέων Κερδυλλίων δεν τους έχει επισκεφθεί.

ΘΕΜΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ (Θ) ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΚΑΤΟΙΚΩΝ

A. Ερώτημα: Θεωρείτε ότι οι κάτοικοι πρέπει να συμμετέχουν στις αποφάσεις που λαμβάνονται για τις αλλαγές στο δομημένο και αδόμητο χώρο;

1) Νέα Κερδύλλια:

- Το σύνολο των κατοίκων που ερωτήθηκαν (20) απάντησε θετικά

2) Παλιά Αμφίπολη:

- Από τους δεκατέσσερις (14) άνδρες που ερωτήθηκαν οι δώδεκα (12) απάντησαν θετικά και οι δύο (2) απάντησαν αρνητικά
- Από τις έξι (6) γυναίκες που ερωτήθηκαν οι πέντε (5) απάντησαν θετικά και οι μία (1) αρνητικά
-

3) Νέα Μεσολακκιά:

- Το σύνολο των κατοίκων που ερωτήθηκαν (είκοσι- 20) απάντησε θετικά

ΣΥΝΟΛΙΚΑ: ΝΑΙ 57 (95,00%), ΟΧΙ 3 (5,00%).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

- 1) Το 95% των κατοίκων θεωρεί ότι πρέπει να συμμετέχουν στις αλλαγές, που αφορά σχεδόν σε όλους τους κατοίκους
- 2) Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το 50% των ανέργων (δύο κάτοικοι), ο ένας απόφοιτος Πανεπιστημίου και η άλλη απόφοιτη λυκείου, δεν θεωρούν απαραίτητη την συμμετοχή των κατοίκων.

B. Ερώτημα: Θεωρείτε ότι προωθείται η συμμετοχή σας σε τέτοιες διαδικασίες;

1) Νέα Κερδύλλια:

- Κανείς από τους κατοίκους δεν θεωρεί ότι προωθείται η συμμετοχή του σε τέτοιες διαδικασίες

2) Παλιά Αμφίπολη:

- Από τους δεκατέσσερις (14) άνδρες οι δεκατρείς (13) απάντησαν αρνητικά ενώ ο ένας (1) μόνο θετικά
- Από τις έξι (6) γυναίκες, οι πέντε (5) γυναίκες απάντησαν αρνητικά και η μία (1) μόνο θετικά

3) Νέα Μεσολακκιά:

- Από τους έντεκα (11) άνδρες, οι πέντε (5) απάντησαν θετικά, οι τέσσερις (4) αρνητικά και οι δύο (2) δεν απάντησαν
- Από τις εννέα (9) γυναίκες, οι έξι (6) απάντησαν θετικά και οι τρεις (3) αρνητικά

ΣΥΝΟΛΙΚΑ: ΝΑΙ 13 (21,67%), ΟΧΙ 45 (75,00%), Δεν γνωρίζω - Δεν απαντώ / 2 (3,33%)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

- 1) Το 75% του συνόλου θεωρεί ότι δεν προωθείται η συμμετοχή
- 2) Στην Μεσολακκιά το 55% του συνόλου θεωρεί ότι προωθείται
- 3) Στις απαντήσεις των κατοίκων δεν επηρεάζουν ιδιαίτερα, όπως προκύπτει, παράγοντες όπως το επίπεδο εκπαίδευσης, το επάγγελμα ή η ηλικία.

ΘΕΜΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ (Κ) ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Ποιά στοιχεία από τα παρακάτω θεωρείτε ότι πρέπει να προσεχθούν;

1. Πεζοδρομήσεις
2. Επέκταση/ αξιοποίηση χώρων πρασίνου
3. Αξιοποίηση πολιτιστικού αποθέματος
4. Χώροι στάθμευσης
5. Δημιουργία πλατειών

A. ΣΤΟΝ ΟΙΚΙΣΜΟ:

A) Χαμηλής Προτεραιότητας

1) Νέα Κερδύλλια:

- Ένας κάτοικος (1), συγκεκριμένα μία γυναίκα, θεωρεί ότι δεν χρειάζονται άμεσα στον οικισμό πεζοδρομήσεις.
- Η αξιοποίηση και επέκταση των χώρων πρασίνου θεωρήθηκε ως χαμηλής προτεραιότητας από δύο (2) κατοίκους, έναν άνδρα και μία γυναίκα,
- οι χώροι στάθμευσης από δύο (2) κατοίκους και πάλι έναν άνδρα και μία γυναίκα, και η δημιουργία πλατειών από τέσσερις (4) κατοίκους εκ των οποίων ο ένας άνδρας και οι τρεις γυναίκες

-

2) Παλιά Αμφίπολη:

- Από τέσσερις (4) κατοίκους – τρεις (3) άνδρες και μία (1) γυναίκα- θεωρήθηκε ότι δεν χρειάζονται άμεσα στον οικισμό πεζοδρομήσεις.
- Από οκτώ (8) κατοίκους – πέντε (5) άνδρες και τρεις (3) γυναίκες- θεωρήθηκε ότι δεν απαιτείται επέκταση και αξιοποίηση των χώρων πρασίνου
- Από τρεις (3) κατοίκους, όλοι άνδρες, θεωρήθηκε ότι η αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος δεν αποτελεί πρώτη προτεραιότητα, αλλά χαμηλή
- Πέντε (5) κάτοικοι, εκ των οποίων οι τέσσερις (4) άνδρες και η μία (1) γυναίκα θεώρησαν ότι δεν είναι απαραίτητη η κατασκευή πλατειών

3) Νέα Μεσολακκιά:

- Επτά (7) κάτοικοι, τέσσερις (4) άνδρες και τρεις (3) γυναίκες θεωρούν ότι δεν απαιτούνται πεζοδρομήσεις εντός του οικισμού.
- Πέντε κάτοικοι (5), τέσσερις (4) άνδρες και μία (1) γυναίκα θεωρούν ότι είναι χαμηλής προτεραιότητας ανάγκη η επέκταση και η αξιοποίηση των χώρων πρασίνου της περιοχής.
- Τέσσερις (4) κάτοικοι, όλοι άνδρες, θεωρούν ότι είναι χαμηλής προτεραιότητας η αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος.
- Δέκα (10) κάτοικοι, πέντε (5) άνδρες και πέντε (5) γυναίκες, θεωρούν ότι δεν απαιτούνται χώροι στάθμευσης.
- Τρεις (3) κάτοικοι θεωρούν ότι δεν απαιτείται η δημιουργία πλατειών – ένας (1) άνδρας και δύο (2) γυναίκες.

ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΘΕΩΡΟΥΝ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΩΣ ΧΑΜΗΛΗΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ :

12, (20,00%), τις Πεζοδρομήσεις

15, (25,00%), την Επέκταση/ αξιοποίηση χώρων πρασίνου

7, (11,67%), την Αξιοποίηση πολιτιστικού αποθέματος

20, (33,33%), τους Χώρους στάθμευσης

10, (16,67%), την Δημιουργία πλατειών

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

- 1) Το λιγότερο σημαντικό πρόβλημα θεωρούνται οι χώροι στάθμευσης, το οποίο μπορεί εν μέρει να εξηγηθεί και λόγω του γεγονότος ότι οι κατοικίες έχουν ιδιόκτητες αυλές, όπου σταθμεύουν τα οχήματά τους.
- 2) Κατά ποσοστό 11,67% (επτά άτομα σύνολο – **όλοι άνδρες**), εκ των οποίων οι **δύο (2) είναι απόφοιτοι ΑΕΙ**, θεωρούν την αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος τελευταία προτεραιότητα.
- 3) Στις απαντήσεις των κατοίκων δεν επηρεάζουν ιδιαίτερα, όπως προκύπτει, παράγοντες όπως το επίπεδο εκπαίδευσης, το επάγγελμα ή η ηλικία.

B. Μέσης προτεραιότητας

1) Νέα Κερδύλλια:

- Οκτώ (8) εκ των ερωτηθέντων κατοίκων, δύο (2) άνδρες και έξι (6) γυναίκες κρίνουν ότι οι πεζοδρομήσεις είναι μέσης προτεραιότητας ανάγκη.
- Από έξι (6) κατοίκους, τέσσερις (4) γυναίκες και έναν (1) άνδρα θεωρείται ότι είναι μέσης προτεραιότητας η αξιοποίηση και επέκταση των χώρων πρασίνου.
- Από έναν (1) άνδρα θεωρείται ότι η αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος είναι μέσης προτεραιότητας.
- Από έντεκα (11) κατοίκους, έξι (6) άνδρες και πέντε (5) γυναίκες, θεωρείται ότι είναι μέσης προτεραιότητας οι χώροι στάθμευσης.
- Εννέα (9) κάτοικοι, πιστεύουν ότι δεν είναι και τόσο απαραίτητη δημιουργία πλατειών –έξι (6) άνδρες και τρεις (3) γυναίκες

2) Παλιά Αμφίπολη:

- Επτά (7) κάτοικοι, έξι (6) άνδρες και μία (1) γυναίκα, θεωρούν ότι είναι μέσης προτεραιότητας οι πεζοδρομήσεις.
- Πέντε (5) άνδρες θεωρούν ότι είναι μέσης προτεραιότητας η επέκταση και αξιοποίηση χώρων πρασίνου.
- Πέντε (5) κάτοικοι θεωρούν ότι είναι μέσης προτεραιότητας η αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος – τρεις (3) άνδρες και δύο (2) γυναίκες.
- Τέσσερις (4) άνδρες θεωρούν ότι είναι μέσης προτεραιότητας οι χώροι στάθμευσης.
- Έξι (6) κάτοικοι, τέσσερις (4) άνδρες και δύο (2) γυναίκες, θεωρούν ότι είναι μέσης προτεραιότητας η δημιουργία πλατειών.

3) Νέα Μεσολακκιά

- Εννέα (9) κάτοικοι, έξι (6) άνδρες και τρεις (3) γυναίκες δήλωσαν ότι θεωρούν μέσης προτεραιότητας ανάγκη την κατασκευή και επιδιόρθωση πεζοδρομήσεων.
- Έξι (6) κάτοικοι, τέσσερις (4) άνδρες και δύο (2) γυναίκες θεωρούν ότι είναι μέσης προτεραιότητας ανάγκη η αξιοποίηση και επέκταση χώρων πρασίνου.
- Τέσσερις (4) κάτοικοι, τρεις (3) άνδρες και μία (1) γυναίκα, θεωρούν ότι είναι μέσης προτεραιότητας η αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος.
- Από τέσσερις (4) κατοίκους, δύο (2) άνδρες και δύο (2) γυναίκες θεωρήθηκε ότι είναι μέσης προτεραιότητας οι χώροι στάθμευσης.
- Πέντε (5) κάτοικοι, τρεις (3) άνδρες και δύο (2) γυναίκες δηλώνουν ως ανάγκη μέσης προτεραιότητας την δημιουργία πλατειών

ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΘΕΩΡΟΥΝ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΩΣ ΜΕΣΗΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ:

- 24, (40,00%), τις Πεζοδρομήσεις**
- 17, (28,33%), την Επέκταση/ αξιοποίηση χώρων πρασίνου**
- 11, (18,33%), την Αξιοποίηση πολιτιστικού αποθέματος**
- 19, (31,67%), τους Χώροι στάθμευσης**
- 20, (33,33%), την Δημιουργία πλατειών**

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

- 1) Μέσης, σχετικά, προσοχής και προτεραιότητας, οι κάτοικοι θεωρούν τις πεζοδρομήσεις, την επέκταση των χώρων πρασίνου, την δημιουργία πλατειών (33,33%), τους χώρους στάθμευσης και λιγότερο την αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος.
- 2) Στις απαντήσεις των κατοίκων δεν επηρεάζουν ιδιαίτερα, όπως προκύπτει, παράγοντες όπως το επίπεδο εκπαίδευσης, το επάγγελμα ή η ηλικία.

Γ. Υψηλής προτεραιότητας

1) Νέα Κερδύλλια:

- Από τους είκοσι συνολικά ερωτηθέντες κατοίκους, οι δέκα (10), επτά (7) γυναίκες και τρεις (3) άνδρες, θεωρούν ως υψηλής προτεραιότητας ανάγκη την κατασκευή και επισκευή πεζοδρομήσεων
- Έντεκα (11) κάτοικοι, έξι (6) άνδρες και πέντε (5) γυναίκες, δηλώνουν ως υψηλής προτεραιότητας ανάγκη την επέκταση και αξιοποίηση των χώρων πρασίνου
- Δεκαοκτώ (18) από τους είκοσι (20) ερωτηθέντες, εννέα (9) γυναίκες και εννέα (9) άνδρες δηλώνουν ως υψηλής προτεραιότητας ανάγκη την περαιτέρω αξιοποίηση και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος
- Έντεκα (11) κάτοικοι, έξι (6) άνδρες και πέντε (5) γυναίκες, θεωρούν ως υψηλής προτεραιότητας τους χώρους στάθμευσης
- Επτά (7) κάτοικοι, τέσσερις (4) άνδρες και τρεις (3) γυναίκες θεωρούν ως υψηλής προτεραιότητας την δημιουργία πλατειών

2) Παλιά Αμφίπολη:

- Εννέα (9) κάτοικοι, πέντε (5) άνδρες και τέσσερις (4) γυναίκες θεωρούν ως υψηλής προτεραιότητας ανάγκη την κατασκευή και επισκευή πεζοδρομήσεων
- Επτά (7) κάτοικοι, τέσσερις (4) άνδρες και τρεις (3) γυναίκες, δηλώνουν ως υψηλής προτεραιότητας ανάγκη την επέκταση και αξιοποίηση των χώρων πρασίνου
- Έντεκα (11) από τους είκοσι (20) ερωτηθέντες, τέσσερις (4) γυναίκες και επτά (7) άνδρες δηλώνουν ως υψηλής προτεραιότητας ανάγκη την περαιτέρω αξιοποίηση και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος
- Οκτώ (8) κάτοικοι, επτά (7) άνδρες και μία (1) γυναίκα, θεωρούν ως υψηλής προτεραιότητας τους χώρους στάθμευσης
- Δέκα (10) κάτοικοι, έξι (6) άνδρες και τέσσερις (4) γυναίκες θεωρούν ως υψηλής προτεραιότητας την δημιουργία πλατειών

3) Νέα Μεσολακκιά:

- Πέντε (5) κάτοικοι, δύο (2) άνδρες και τρεις (3) γυναίκες θεωρούν ως υψηλής προτεραιότητας ανάγκη την κατασκευή και επισκευή πεζοδρομήσεων
- Δέκα (10) κάτοικοι, τέσσερις (4) άνδρες και έξι (6) γυναίκες, δηλώνουν ως υψηλής προτεραιότητας ανάγκη την επέκταση και αξιοποίηση των χώρων πρασίνου

- Δώδεκα (12) από τους είκοσι (20) ερωτηθέντες, τέσσερις (4) άνδρες και οκτώ (8) γυναίκες δηλώνουν ως υψηλής προτεραιότητας ανάγκη την περαιτέρω αξιοποίηση και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος
- Πέντε (5) κάτοικοι, τέσσερις (4) άνδρες και μία (1) γυναίκα, θεωρούν ως υψηλής προτεραιότητας τους χώρους στάθμευσης
- Δώδεκα (12) κάτοικοι, έξι (6) άνδρες και έξι (6) γυναίκες θεωρούν ως υψηλής προτεραιότητας την δημιουργία πλατειών

ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΘΕΩΡΟΥΝ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΩΣ ΥΨΗΛΗΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ: 24, (40,00%), τις

Πεζοδρομήσεις

28, (46,67%), την Επέκταση/ αξιοποίηση χώρων πρασίνου

41, (68,33%), την Αξιοποίηση πολιτιστικού αποθέματος

5, (8,33%), τους Χώρους στάθμευσης

12, (20,00%), την Δημιουργία πλατειών

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

- 1) Το αξιοσημείωτο, που προκύπτει από την έρευνα, είναι ότι το 68,33% του συνόλου των ερωτηθέντων κατοίκων (41 στους 60) θεωρούν ως πρώτης προτεραιότητας ανάγκη την αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος, δηλαδή των αρχαιολογικών χώρων της περιοχής αλλά και όλων των λοιπών σχετικών πολιτιστικών στοιχείων.
- 2) Στις απαντήσεις των κατοίκων δεν επηρεάζουν ιδιαίτερα, όπως προκύπτει, παράγοντες όπως το επίπεδο εκπαίδευσης, το επάγγελμα ή η ηλικία.

Β. ΣΤΗ ΓΥΡΩ ΠΕΡΙΟΧΗ (ΒΑ.ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ)

1. Πεζοδρομήσεις
2. Δημιουργία πάρκων
3. Δημιουργία πλατειών
4. Επέκταση/ αξιοποίηση χώρων πρασίνου
5. Αξιοποίηση πολιτιστικού αποθέματος
6. Χώροι στάθμευσης
7. Σύνδεση αρχαιολογικών χώρων

A) Χαμηλής προτεραιότητας

1) Νέα Κερδύλλια - θεωρούν χαμηλής προτεραιότητας:

- Ένας άνδρας , τις πεζοδρομήσεις (1).
- Μία γυναίκα τους χώρους στάθμευσης (6) και την ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων (7).
- Μία γυναίκα τη δημιουργία πλατειών (3)
- Δέκα επτά (17) δεν θεωρούν κανένα από τα στοιχεία χαμηλής προτεραιότητας

2) Παλιά Αμφίπολη- θεωρούν χαμηλής προτεραιότητας:

- Τέσσερις (4) κάτοικοι – δύο (2) άνδρες και δύο (2) γυναίκες- τις πεζοδρομήσεις (1).
- Τρεις (3) άνδρες τη δημιουργία πάρκων (2)
- Πέντε (5) κάτοικοι, τρεις (3) άνδρες και δύο (2) γυναίκες. τη Δημιουργία πλατειών (3)
- Έξι (6) κάτοικοι, εκ των οποίων οι τέσσερις (4) άνδρες και δύο (2) γυναίκες την επέκταση/ αξιοποίηση χώρων πρασίνου (4).
- Δύο (2) άνδρες την Αξιοποίηση πολιτιστικού αποθέματος
- Επτά (7) κάτοικοι, τέσσερις (4) άνδρες και τρεις (3) γυναίκες. τη Δημιουργία πλατειών (3)
- Πέντε (5) κάτοικοι, τρεις (3) άνδρες και δύο (2) γυναίκες τη Σύνδεση αρχαιολογικών χώρων (7)
- Έξι (6) κάτοικοι, πέντε άνδρες και μία γυναίκα δεν θεωρούν κανένα από τα στοιχεία χαμηλής προτεραιότητας

3) Νέα Μεσολακκιά - θεωρούν χαμηλής προτεραιότητας:

- Δύο (2) κάτοικοι, τις πεζοδρομήσεις στην γύρω περιοχή (1).
- Μία (1) γυναίκα τη δημιουργία πάρκων (2).
- Ένας (1) άνδρας, την αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος (5).
- Ένας (1) άνδρας τους χώρους στάθμευσης (6).
- Δεκαέξι (16) εκ των ερωτηθέντων κατοίκων απάντησαν πως κανένα δεν είναι χαμηλής προτεραιότητας.

ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΘΕΩΡΟΥΝ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΩΣ ΧΑΜΗΛΗΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ:

7, (11,67%), τις Πεζοδρομήσεις

4, (6,67%), την Δημιουργία πάρκων

6, (10,00%), την Δημιουργία πλατειών

6, (10,00%), την Επέκταση/ αξιοποίηση χώρων πρασίνου

3, (5,00%), την Αξιοποίηση πολιτιστικού αποθέματος

9, (15,00%), τους Χώρους στάθμευσης

6, (10%), την Σύνδεση αρχαιολογικών χώρων

39, (65,00%), Κανένα

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

1) Τα δύο τρίτα (2/3) των ερωτηθέντων κατοίκων (65,00%) απάντησαν πως κανέναν από τα υπό εξέταση στοιχεία δεν αποτελεί χαμηλής προτεραιότητας ανάγκη. Στα Νέα Κερδύλλια και στη Νέα Μεσολακκιά τα ποσοστά ανέρχονται σε 85% και 80% αντίστοιχα.

2) Οι χώροι στάθμευσης καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο ποσοστό.

3) Στις απαντήσεις των κατοίκων δεν επηρεάζουν ιδιαίτερα, όπως προκύπτει, παράγοντες όπως το επίπεδο εκπαίδευσης, το επάγγελμα ή η ηλικία.

B. Μέσης προτεραιότητας

1) Νέα Κερδύλλια:

- Πέντε (5) εκ των ερωτηθέντων κατοίκων, τρεις (3) άνδρες και δύο (2) γυναίκες κρίνουν ότι οι πεζοδρομήσεις είναι μέσης προτεραιότητας ανάγκη.

- Από πέντε (5) κατοίκους, δύο (2) γυναίκες και τρεις (3) άνδρες θεωρείται ότι είναι μέσης προτεραιότητας η δημιουργία πάρκων.
- Από πέντε (5) κατοίκους, δύο (2) άνδρες και τρεις (3) γυναίκες, θεωρείται ότι η δημιουργία πλατειών είναι μέσης προτεραιότητας.
- Από τρεις (3) κατοίκους, δύο (2) άνδρες και μία (1) γυναίκα, θεωρείται ότι είναι μέσης προτεραιότητας οι επέκταση και αξιοποίηση χώρων πρασίνου.
- Ένας (1) άνδρας θεωρεί ότι είναι μέσης προτεραιότητας η αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος
- Επτά (7) κάτοικοι, πιστεύουν ότι δεν είναι και τόσο απαραίτητοι οι χώροι στάθμευσης – τρεις(3) άνδρες και τέσσερις (4) γυναίκες
- Οκτώ (8) κάτοικοι, τέσσερις (4) άνδρες και τέσσερις (4) γυναίκες θεωρούν πως κανένα δεν είναι μέσης προτεραιότητας

2) Παλιά Αμφίπολη:

- Έξι (6) κάτοικοι, πέντε (5) άνδρες και μία (1) γυναίκα, θεωρούν ότι είναι μέσης προτεραιότητας οι πεζοδρομήσεις.
- Έξι (6) κάτοικοι, τέσσερις (4) άνδρες και δύο (2) γυναίκες, θεωρούν ότι είναι μέσης προτεραιότητας η δημιουργία πάρκων.
- Τέσσερις (4) κάτοικοι θεωρούν ότι είναι μέσης προτεραιότητας η δημιουργία πλατειών– δύο (2) άνδρες και δύο (2) γυναίκες.
- Πέντε (5) κάτοικοι, τέσσερις (4) άνδρες και μία (1) γυναίκα, θεωρούν ότι είναι μέσης προτεραιότητας οι αξιοποίηση και επέκταση χώρων πρασίνου.
- Επτά (7) κάτοικοι, τέσσερις (4) άνδρες και τρεις (3) γυναίκες, θεωρούν ότι είναι μέσης προτεραιότητας η αξιοποίηση πολιτιστικού αποθέματος
- Ένας (1) άνδρας, θεωρεί ότι είναι μέσης προτεραιότητας οι χώροι στάθμευσης.
- Έξι (6) κάτοικοι θεωρούν ότι κανένα δεν είναι μέσης προτεραιότητας- πέντε (5) άνδρες και μία (1) γυναίκα

3) Νέα Μεσολακκιά:

- Τέσσερις (4) κάτοικοι, τρεις (3) άνδρες και μία (1) γυναίκα, τις πεζοδρομήσεις.
- Πέντε (5) κάτοικοι, άνδρες τη δημιουργία πάρκων.
- Τέσσερις (4) κάτοικοι, άνδρες, τη δημιουργία πλατειών.
- Τέσσερις (4) κάτοικοι, άνδρες, την αξιοποίηση και επέκταση χώρων πρασίνου.
- Τρεις (3) κάτοικοι, δύο (2) άνδρες και μία (1) γυναίκα, την αξιοποίηση πολιτιστικού αποθέματος
- Επτά (7) κάτοικοι, τέσσερις (4) άνδρες και τρεις (3) γυναίκες, τους χώρους στάθμευσης.
- Τέσσερις (4) κάτοικοι, γυναίκες, θεωρούν ότι κανένα δεν είναι μέσης προτεραιότητας

ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΘΕΩΡΟΥΝ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΩΣ ΜΕΣΗΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ: 15,(8,33%), τις

Πεζοδρομήσεις

16,(26,67%), την Δημιουργία πάρκων

13,(21,67%), την Δημιουργία πλατειών

12,(20,00%), την Επέκταση/ αξιοποίηση χώρων πρασίνου

11,(18,33%), την Αξιοποίηση πολιτιστικού αποθέματος

15,(25,00%), τους Χώρους στάθμευσης

5,(8,33%), την Σύνδεση αρχαιολογικών χώρων

18,(30,00%), Κανένα

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

1) Μέσης προσοχής και προτεραιότητας, οι κάτοικοι θεωρούν τις πεζοδρομήσεις, την επέκταση των χώρων πρασίνου, την δημιουργία πλατειών , τους χώρους στάθμευσης και σε μικρό ποσοστό, (8,33%) , την αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος.

2) Στις απαντήσεις των κατοίκων δεν επηρεάζουν ιδιαίτερα, όπως προκύπτει, παράγοντες όπως το επίπεδο εκπαίδευσης, το επάγγελμα ή η ηλικία.

Γ. Υψηλής προτεραιότητας

1) Νέα Κερδύλλια:

- Δεκατέσσερις (14) κάτοικοι, έξι (6) άνδρες και οκτώ (8) γυναίκες, τις πεζοδρομήσεις.
- Δεκαπέντε (15) κάτοικοι, επτά (7) άνδρες και οκτώ (8) γυναίκες, τη δημιουργία πάρκων.
- Δεκατέσσερις (14) κάτοικοι, οκτώ (8) άνδρες και έξι (6) γυναίκες, τη δημιουργία πλατειών.
- Δεκαεπτά (17) κάτοικοι, οκτώ (8) άνδρες και εννέα (9) γυναίκες, την αξιοποίηση και επέκταση χώρων πρασίνου.
- Δεκαεννέα (19) κάτοικοι, εννέα (9) άνδρες και δέκα (10) γυναίκες, την αξιοποίηση πολιτιστικού αποθέματος
- Δώδεκα (12) κάτοικοι, επτά (7) άνδρες και πέντε (5) γυναίκες, τους χώροι στάθμευσης.
- Δεκαεννέα (19) κάτοικοι, δέκα (10) άνδρες και εννέα (9) γυναίκες, τη σύνδεση των αρχαιολογικών χώρων

2) Παλιά Αμφίπολη:

- Δεκα (10) κάτοικοι, οκτώ (8) άνδρες και δύο (2) γυναίκες, τις πεζοδρομήσεις.
- Έντεκα (11) κάτοικοι, επτά (7) άνδρες και τέσσερις (4) γυναίκες, τη δημιουργία πάρκων.
- Εννέα (9) κάτοικοι, έξι (6) άνδρες και τρεις (3) γυναίκες, τη δημιουργία πλατειών.
- Εννέα (9) κάτοικοι, έξι (6) άνδρες και τρεις (3) γυναίκες, την αξιοποίηση και επέκταση χώρων πρασίνου.
- Έντεκα (11) κάτοικοι, οκτώ (8) άνδρες και τρεις (3) γυναίκες, την αξιοποίηση πολιτιστικού αποθέματος
- Δώδεκα (12) κάτοικοι, εννέα (9) άνδρες και τρεις (3) γυναίκες, τους χώρους στάθμευσης.
- Έντεκα (11) κάτοικοι, οκτώ (8) άνδρες και τρεις (3) γυναίκες, τη σύνδεση των αρχαιολογικών χώρων
- Ένας (1) κάτοικος, άνδρας, θεωρεί ότι κανένα δεν είναι υψηλής προτεραιότητας

2) Νέα Μεσολακκιά:

- Δεκατέσσερις (14) κάτοικοι, έξι (6) άνδρες και οκτώ (8) γυναίκες, τις πεζοδρομήσεις.
- Δεκατέσσερις (14) κάτοικοι, έξι (6) άνδρες και οκτώ (8) γυναίκες, τη δημιουργία πάρκων.
- Δεκαέξι (16) κάτοικοι, επτά (7) άνδρες και εννέα (9) γυναίκες, τη δημιουργία πλατειών.
- Δεκαπέντε (15) κάτοικοι, έξι (6) άνδρες και εννέα (9) γυναίκες, την επέκταση χώρων πρασίνου.
- Δεκαπέντε (15) κάτοικοι, επτά (7) άνδρες και οκτώ (8) γυναίκες, την αξιοποίηση πολιτιστικού αποθέματος
- Δώδεκα (12) κάτοικοι, επτά (7) άνδρες και πέντε (5) γυναίκες, τους χώρους στάθμευσης.
- Δεκαοκτώ (18) κάτοικοι, δέκα (10) άνδρες και οκτώ (8) γυναίκες, τη σύνδεση των αρχαιολογικών χώρων

ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΘΕΩΡΟΥΝ ΥΨΗΛΗΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ:

38,(63,33%), 20Α και 18Γ τις Πεζοδρομήσεις
40,(67,67%), 20Α και 20Γ τη Δημιουργία πάρκων
39,(65,00%), 21Α και 18Γ τη Δημιουργία πλατειών
41,(68,33%), την Επέκταση/ αξιοποίηση χώρων πρασίνου
45,(75,00%), την Αξιοποίηση πολιτιστικού αποθέματος
36,(60,00%), τους Χώρους στάθμευσης
48,(80,00%), τη Σύνδεση αρχαιολογικών χώρων
1,(1,67%), Κανένα
14,(23,33%), Όλα

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

- 1) Το 80,00% των ερωτηθέντων θεωρεί ως πρώτη προτεραιότητα την σύνδεση των αρχαιολογικών χώρων και το 75,00% την αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος,
- 2) Το 23,33% θεωρεί όλα τα στοιχεία που τέθηκαν ως άμεσης προτεραιότητας
- 3) Στις απαντήσεις των κατοίκων δεν παίζουν ιδιαίτερο ρόλο , όπως προκύπτει, το επίπεδο εκπαίδευσης, το επάγγελμα ή ηλικία.

II. ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1. Κάλυψη οικοτόπων σε όλο το Δ. Αμφίπολης.

Κατηγορίες οικοτόπων	% Κάλυψη
Ποταμοί Εκβολές, Λασπώδεις, Αμμώδεις, Λιμνοθάλασσες (περιλαμβανομένων των αλυκών) στα οποία εκδηλώνεται άμπτωσης	6,38
Αλίπεδα, Αλατούχες στέπες, Αλατούχες βοσκές	15,15
Παράκτιες θίνες, Αμμώδεις ακτές	12,22
Κροκάλες, Απόκρημνες βραχώδεις ακτές, Νησίδες	1,53
Εσωτερικά γλυκά νερά (στάσιμα νερά, κινούμενα νερά)	19,91
Χερσότοποι, θάμνοι, μακιά βλάστηση, φρύγανα	1,97
Άλλες αρόσιμες εκτάσεις	40,03
Φυλλοβόλα δάση	0,92
Άλλες εκτάσεις (περιλαμβάνουν αστικές και βιομηχανικές περιοχές, δρόμους, χέρσες περιοχές, μεταλλεία)	1,89

Πηγή: ΣΧΟΟΑΠ, 2005

Πίνακας 2. Ομάδες ενδιαφερόμενων προσώπων.

Ομάδα	Ρόλος	Υφιστάμενη κατάσταση (για την Αμφίπολη)	Πρόταση για συνεργασίες (για την Αμφίπολη)
Ιδιοκτήτες (owners) - Κυβέρνηση (government)	Χρηματοδότηση των στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς. (λέξεις - κλειδιά: ιδιωτικότητα, ασφάλεια, επιχορηγήσεις - νομιμότητα, κύρος, γόητρο).	Οποιαδήποτε παρέμβαση στην περιοχή μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο μέσα από τις διαχειριστικές αρχές και τη μετέπειτα έγκριση από την κυβέρνηση.	Τμηματικές εξαιρέσεις ως προς την προστασία της περιοχής για την ανάπτυξη της στο πλαίσιο μίας οργανωμένης διαχείρισης (π.χ. για τη δημιουργία μουσείου - γέφυρας στο Στρυμόνα και ξενοδοχειακών μονάδων στα εγκαταλελειμμένα κτίρια). Διαλλακτικότητα ως προ τη συνολική διαχείριση.
Εξωτερικά πρόσωπα - ξένοι (outsiders)	Τουρίστες, ταξιδιώτες, επισκέπτες για εκπαιδευτικούς λόγους, εμπειρογνώμονες - ειδήμονες κλπ (λέξεις - κλειδιά: προσβασιμότητα, ερμηνεία/εξήγηση)	Χαμηλά ποσοστά τουριστικής δραστηριότητας, μειωμένο ενδιαφέρον από εξωτερικά πρόσωπα, χαμηλά ποσοστά επισκεψιμότητας.	Προσέλκυση τουριστών μέσω marketing plan - διαφήμιση, συνεργασίες για εκπαιδευτικούς λόγους, συνέδρια, χωροθέτηση πινακίδων πληροφόρησης και με χρήση οπτικοακουστικών μέσων, διοργάνωση εκδηλώσεων κλπ.
Εσωτερικά πρόσωπα - γνώστες (insiders)	Ντόπιοι, άτομα που εργάζονται στο αντίστοιχο περιβάλλον (λέξεις - κλειδιά: εκδηλώσεις, αντίτιμο)	Κάτοικοι, υπάλληλοι (του μουσείου και των αρχαιολογικών χώρων).	Ενημέρωση κατοίκων για τη σημασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής, συμμετοχή των κατοίκων για την ανάδειξη και περιποίηση της περιοχής τους - ευαισθητοποίηση, ενημέρωση όλων για τη μέθοδο διαχείρισης, συγκέντρωση καλλιτεχνών και εμπειρογνομόνων -

<p>Ακαδημαϊκά πρόσωπα (academics)</p>	<p>Οι ακαδημαϊκοί 'ανακαλύπτουν' τις πτυχές τις πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι κλάδοι είναι εκείνοι που καθιερώνουν την 'ηγεμονία' στην κληρονομιά ενώ συνεργάζονται για το σκοπό αυτό με την εκάστοτε κυβέρνηση (λέξεις - κλειδιά: αυθεντικότητα, συντήρηση, διαχείριση)</p>	<p>Συντηρητές, αρχαιολόγοι, πρόσωπα που συμμετέχουν - διοργανώνουν σε συνέδρια που αφορούν στην Αμφίπολη (τέτοια συνέδρια γίνονται σπάνια).</p>	<p>κίνητρα ευαισθητοποίησης. Εντοπισμός των τομέων επιστημών που σχετίζονται με την πολιτιστική κληρονομιά και των αντίστοιχων ειδικοτήτων σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο (βλ. πίνακας 8) συνεργασία ακαδημαϊκών προσώπων - ερευνητικών προγραμμάτων - κυβέρνησης για τη συνεχή διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής υπό την αιγίδα ενός άτυπου οργανισμού (για διαχειριστικούς λόγους).</p>
<p>Μέσα μαζικής ενημέρωσης (media)</p>	<p>Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης φροντίζουν ώστε να ενημερώνουν το κοινό για τα αξιόλογα πολιτιστικά αγαθά (λέξεις - κλειδιά: ειδησεογραφική αξία, οπτική αξία).</p>	<p>Προβολή κάποιων ενημερωτικών ντοκιμαντέρ για τον αρχαιολογικό χώρο της Αμφίπολης.</p>	<p>Τα ΜΜΕ μπορούν να βοηθήσουν στην προώθηση της εικόνας και των αξιών της περιοχής (ντοκιμαντέρ, διαφημίσεις, γυρίσματα ταινιών στην περιοχή κλπ).</p>

Πηγή: Howard (2003)⁸⁵, ίδια επεξεργασία

⁸⁵ Για τις ομάδες των ενδιαφερόμενων προσώπων.

Πίνακας 3. Σχέσεις ανάμεσα στην ακαδημαϊκή κοινότητα και στη διαχείριση της κληρονομιάς.

Τομέας Επιστημών	Η κληρονομιά ως μελέτη του παρελθόντος.	Η κληρονομιά ως μελέτη του ρόλου του παρελθόντος στο παρόν.
Ανθρωπιστικές Επιστήμες	Ιστορία της εξέλιξης της αρχαίας κοινωνίας, εξέλιξη της υλικής κληρονομιάς (material heritage) κλπ.	Σύνδεση των ανθρώπων με το παρελθόν, ικανοποίηση της περιέργειας κλπ.
Κοινωνικές Επιστήμες	Κοινωνική αρχαιολογία, κατανόηση της συμπεριφοράς στους παρελθοντικούς χρόνους, μελέτη των γενών κλπ.	Τοπικοί φορείς, διοικητικές και νομικές πολιτικές, ηθική, η αρχαιολογία ως επιστήμη κλπ.
Φυσικές Επιστήμες	Αρχαιομετρία, Μέθοδοι χρονολόγησης, αρχαίο DNA, περιβάλλοντα συντήρησης κλπ.	Κλιματολογικές αλλαγές, τεχνικές συντήρησης, επίπεδα ανόδου της στάθμης της θάλασσας κλπ.
Εφαρμοσμένες Επιστήμες	Μέθοδοι διαχείρισης της περιοχής, σχεδιαστικές παρεμβάσεις, μελέτη των υλικών των κατασκευών (παρελθοντικών ή/και προτεινόμενων) κλπ.	

Πηγή: Willems (2009), ίδια επεξεργασία.

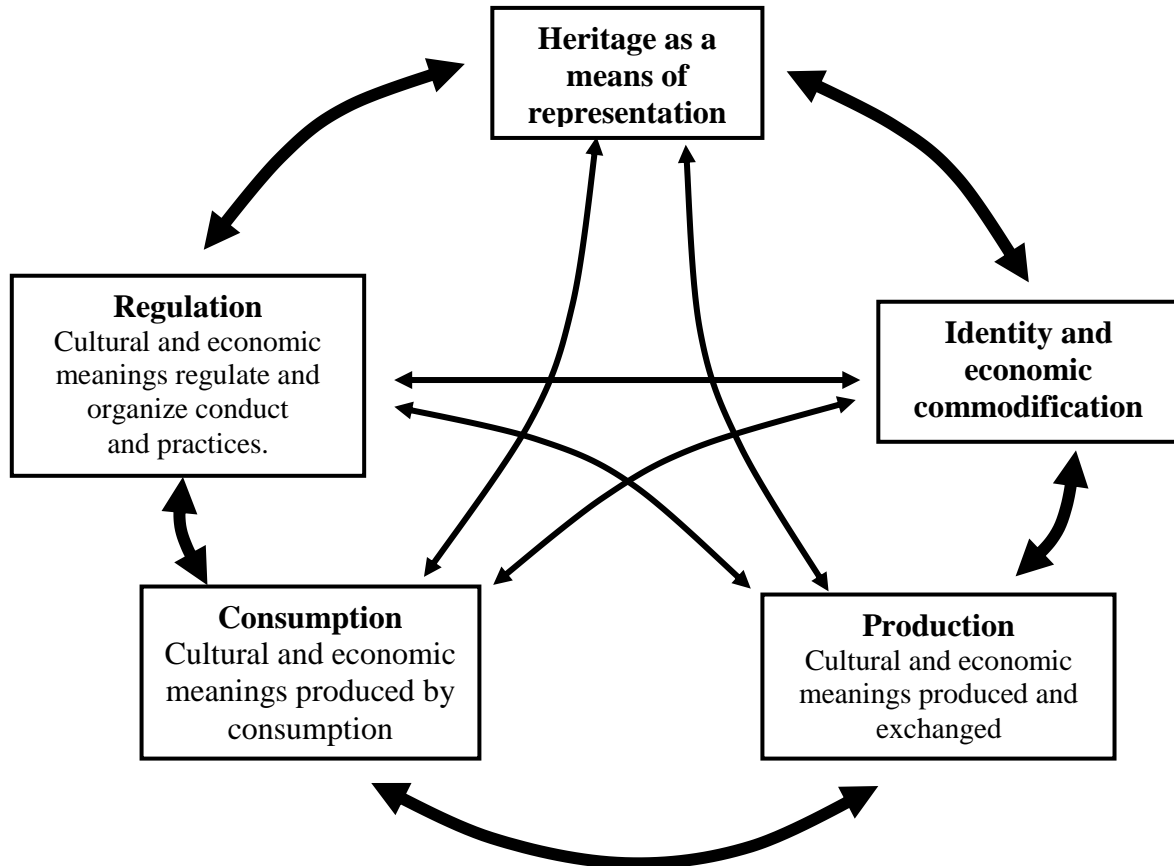
Πίνακας 4. Μορφές αυθεντικότητας και παραδείγματα αναγνώρισής τους.

Αυθεντικότητα - μορφή	Παράδειγμα αναγνώρισης
Δημιουργός	Μπορεί να αποδειχθεί ότι ο δημιουργός ήταν αρχιτέκτονας, κοσμηματοποιός κλπ.
Υλικό	Προκύπτει από το σχηματισμό του πρωτότυπου λίθου κλπ.
Λειτουργία	Φαίνεται από το πώς χρησιμοποιείται και σήμερα.
Λογική δημιουργίας - concept	Είναι αυτό που σκόπευε να κάνει για παράδειγμα ο αρχιτέκτονας εκείνης της εποχής (ακόμη και αν σήμερα αυτό καλείται αναστήλωση-συντήρηση)
Ιστορία	Πρόκειται για τη σωστή περίοδο και όλες τις αλλαγές που έχουν πραγματοποιηθεί σε ένα κτίριο κλπ.
Ολότητα	Γίνεται αντιληπτή μέσα από τη μελέτη των γύρω στοιχείων (εκτός αρχαιολογικού χώρου), εξωτερικών κτιρίων, κήπων κλπ.
Πλαίσιο	Συσχετισμός του κτιρίου, μνημείου κλπ με τα γύρω στοιχεία του ίδιου του αρχαιολογικού χώρου και της δικής τους αυθεντικότητας.
Εμπειρία	Ο χρήστης του κτιρίου έχει αισθάνεται με τον ίδιο τρόπο και σήμερα το κτίριο αυτό.
Μορφή	Αναφέρεται στη γνήσια 'εμφάνιση' του κτιρίου, μνημείου, υλικού κλπ.

Πηγή: Howard, 2003

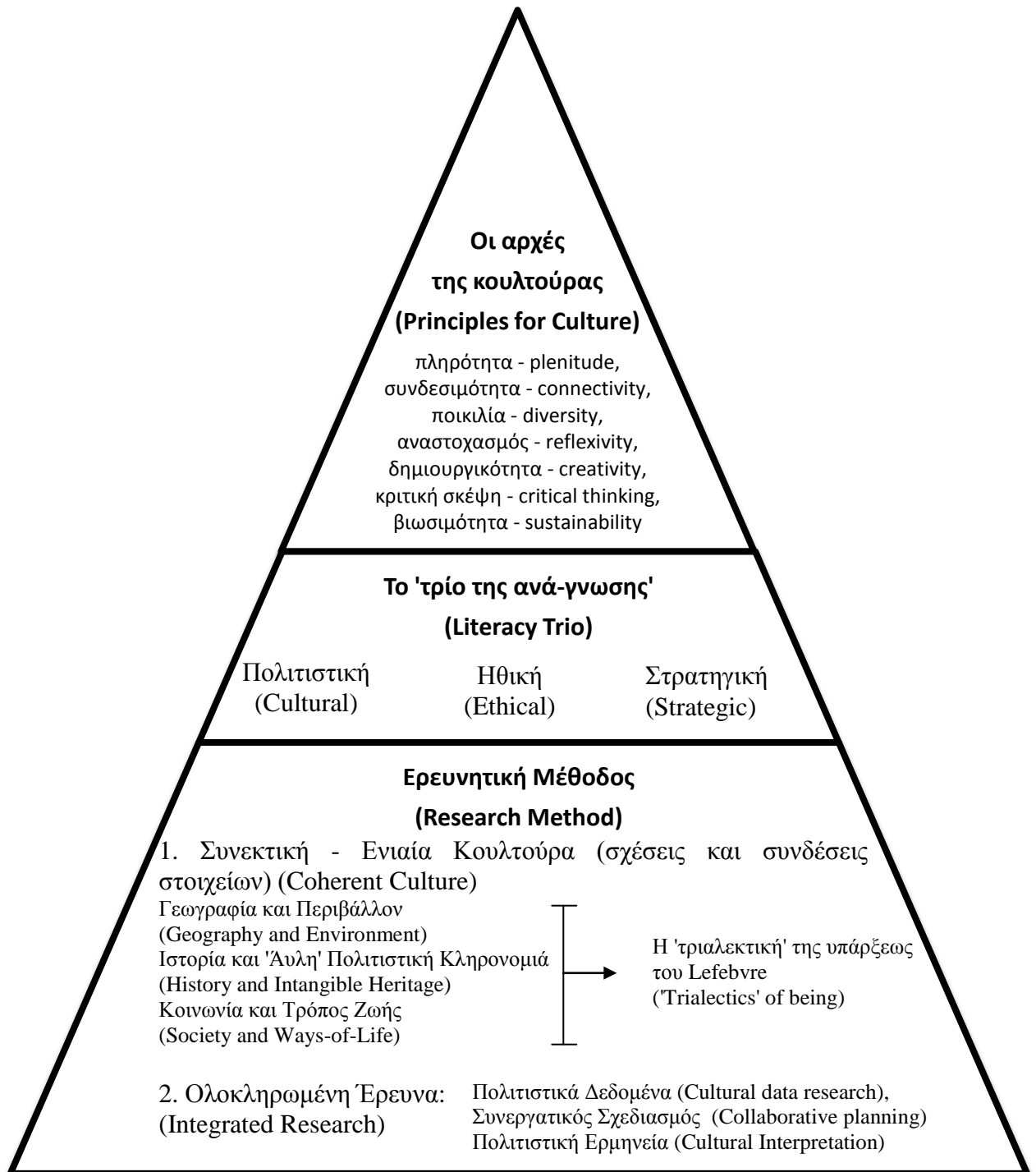
III. ΣΧΗΜΑΤΑ - ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Διάγραμμα 1. Το κύκλωμα της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Πηγή: Hall (1997), Ashworth et al. (2000)

Διάγραμμα 2. Σύστημα σχεδιασμού για μία ορθότερη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Πηγή: Young (2008)

Σημειώσεις για τη βάση της πυραμίδας - Ερευνητική Μέθοδος:

1. Συνεκτική - Ενιαία Κουλτούρα.

(α) Ο τομέας 'Γεωγραφία - Περιβάλλον' περιλαμβάνει: τη γεωποικιλότητα, τη βιοποικιλότητα, την πολιτιστική κληρονομιά, την πληθυσμιακή πυκνότητα, τη φυσική κληρονομιά, την οικολογία.

(β) Ο τομέας 'Ιστορία - Άυλη Κληρονομιά' περιλαμβάνει: την ακαδημαϊκή ιστορία και τις αναμνήσεις, την κοινωνική, νοερή και θρησκευτική ιστορία καθώς και τις βιομηχανίες και τις κοινότητες, την τέχνη μέσα από τις ανθρωπιστικές επιστήμες, την ιστορική γεωγραφία και οικολογία.

(γ) Ο τομέας 'Κοινωνία και Τρόπος Ζωής' περιλαμβάνει: την ποικιλία του τρόπου ζωής στο σπίτι και τον ελεύθερο χρόνο, τις ανθρωπιστικές επιστήμες, την τέχνη, τις κοινωνικές επιστήμες, τον τομέα των επιχειρήσεων, την παγκοσμιοποίηση, τη βιωσιμότητα.

2. Ολοκληρωμένη Έρευνα.

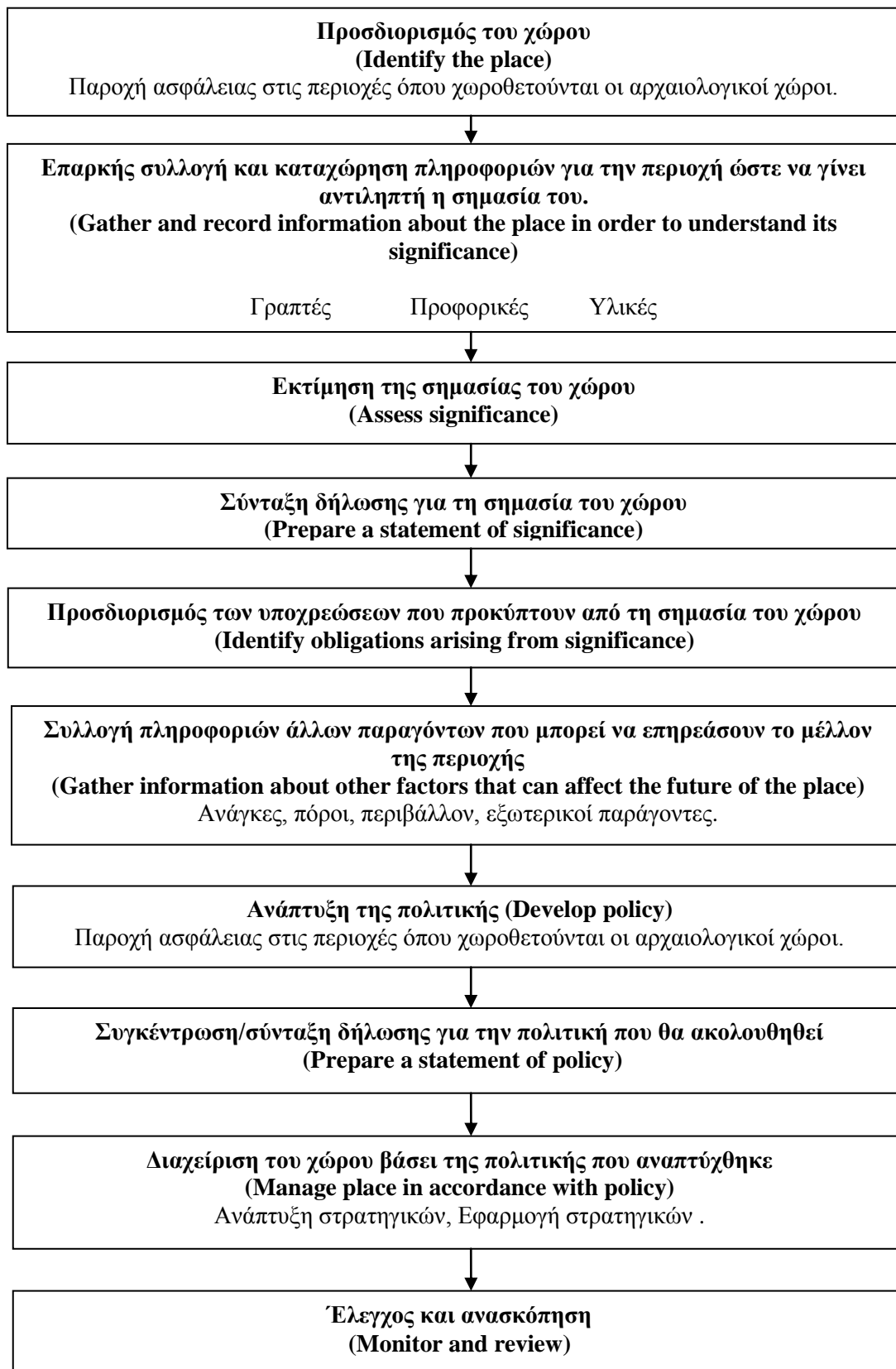
(α) Ο τομέας 'Πολιτιστικά Δεδομένα' περιλαμβάνει: Δεδομένα απογραφών πληθυσμού, ιστορικά αρχεία, περιβαλλοντικά Δεδομένα, τους τόπους της πολιτιστικής κληρονομιάς, πολιτιστικές υποδομές, τέχνη και ανθρωπότητα (ποίηση, μουσική, φιλοσοφία κλπ).

(β) Ο τομέας 'Συνεκτικός Σχεδιασμός' περιλαμβάνει: πολιτιστικούς χάρτες, έρευνα δράσης, συνεντεύξεις, προφορική ιστορία, ιστορίες των κοινοτήτων, προγράμματα των κοινοτήτων (π.χ. βιωσιμότητας, τουρισμού, δημόσιων τεχνών κλπ), αφήγηση της ιστορίας από διαφορετικές οπτικές.

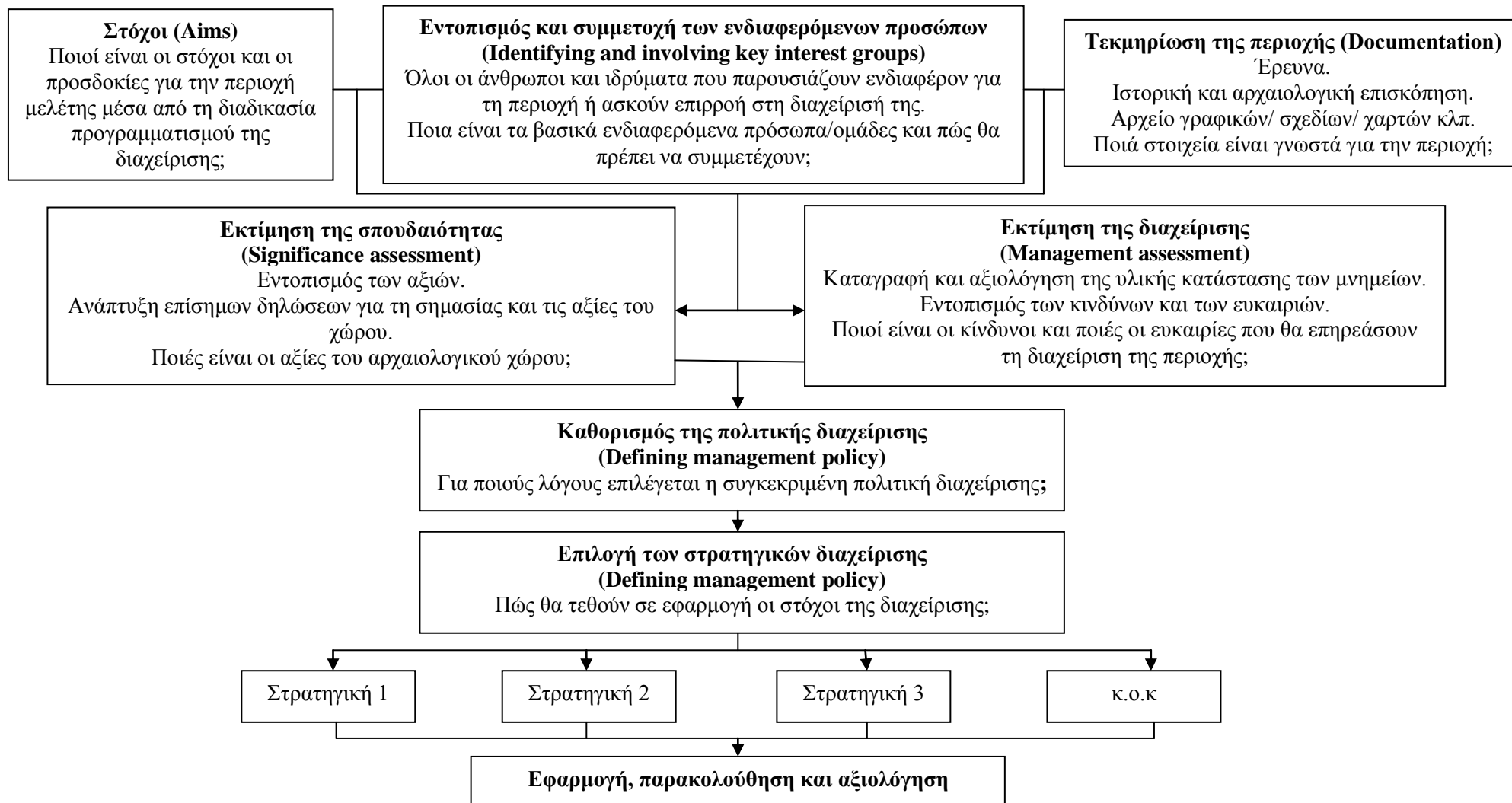
(γ) Ο τομέας 'Πολιτιστική Ερμηνεία' περιλαμβάνει: την πολιτιστική θεωρία, τις πολιτιστικές μελέτες, τη στρουκτουραλιστική θεωρία - όπως η πολιτική οικονομία, τη μεταμοντέρνα κοινωνική θεωρία, την κατανόηση των ιθαγενών, την ακαδημαϊκή ιστορία, τη φεμινιστική θεωρία, τη θεωρία queer (ομοφυλοφίλων).

Πηγή: Young (2008)

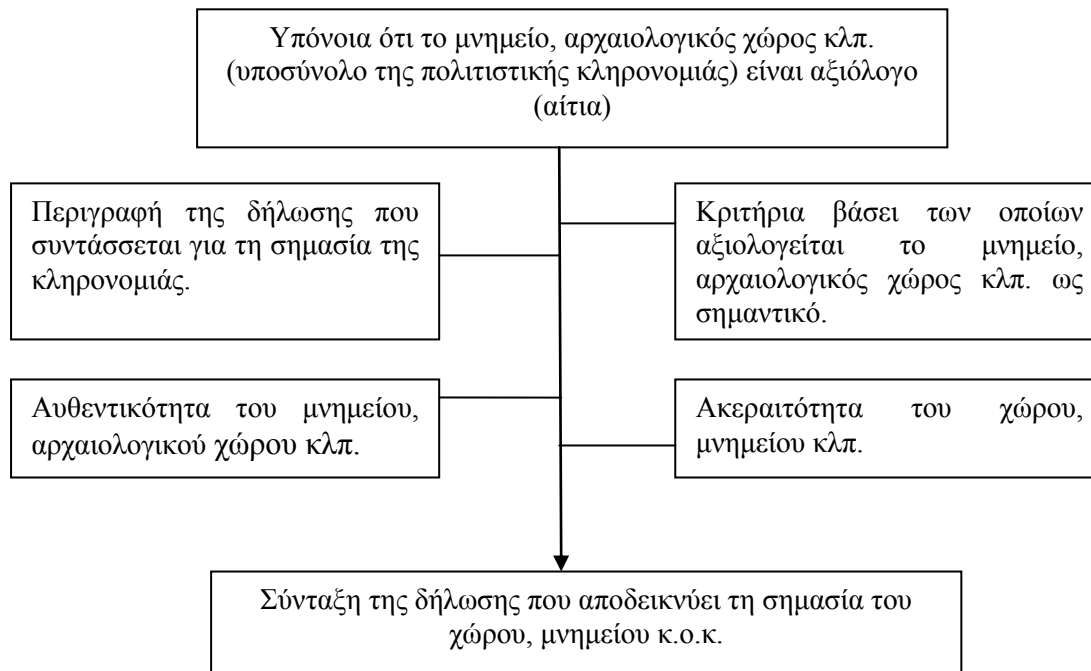
Διάγραμμα 3. Η διαδικασία προγραμματισμού της διαχείρισης της κληρονομιάς στη Χάρτα Burra από το ICOMOS - Αυστραλία.

Διάγραμμα 4. Η διαδικασία σχεδιασμού της διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

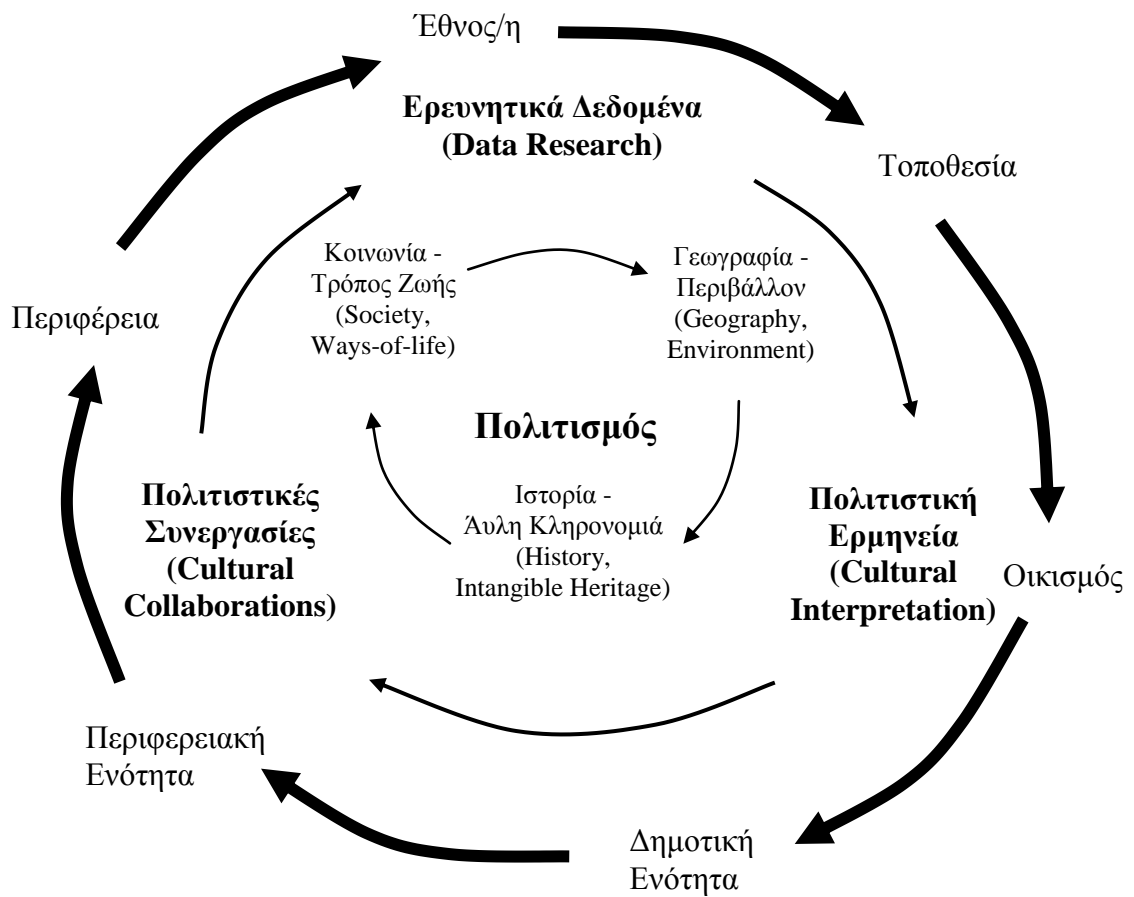

Διάγραμμα 5. Σχηματοποίηση των βημάτων για την αξιολόγηση της περιοχής - εκτίμηση της σημασίας της.

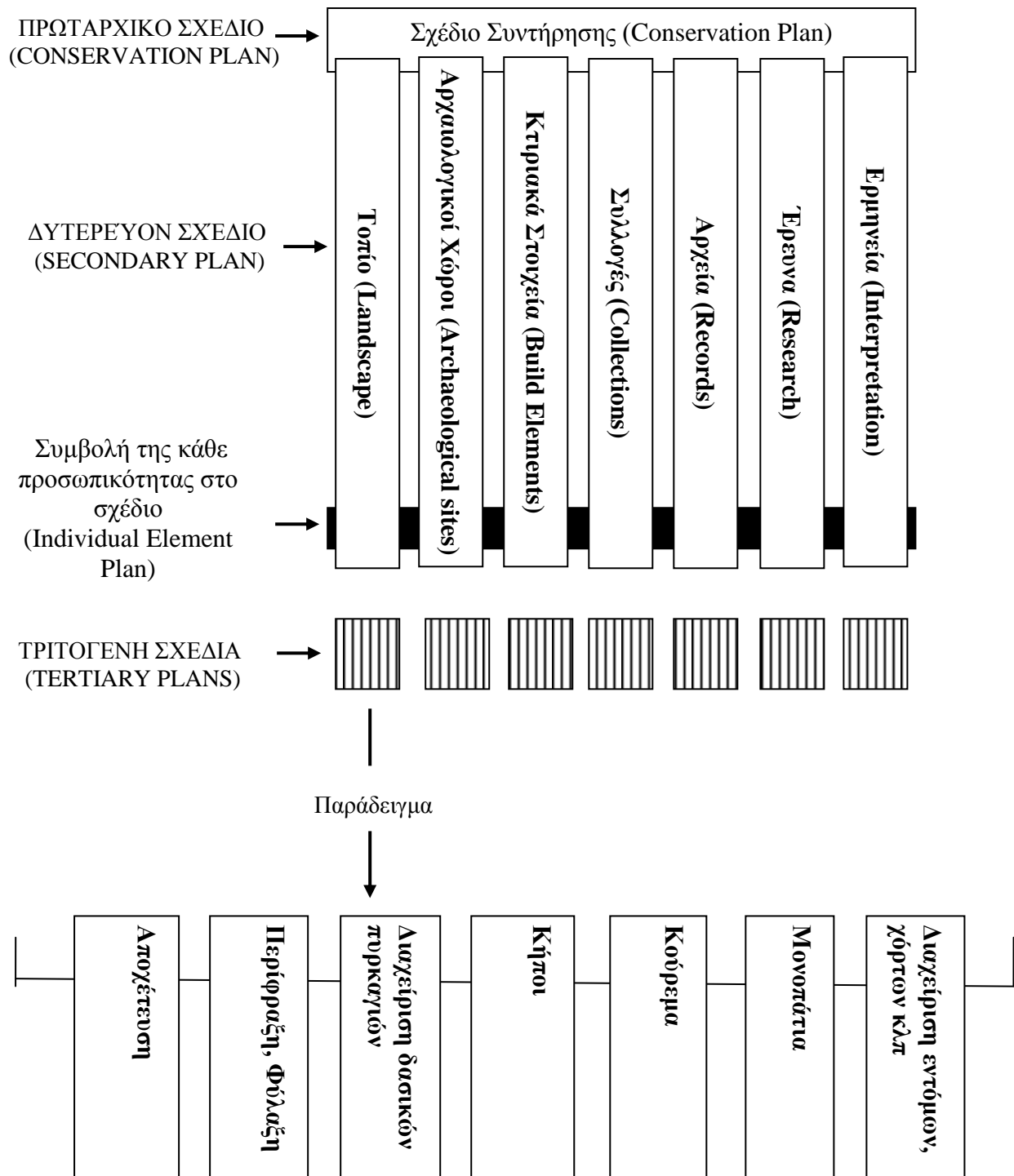
Πηγή: Rinbeck (2008)

Διάγραμμα 6. Οι συνδέσεις των ενοτήτων για μία ολοκληρωμένη προσέγγιση ενοποίησης.

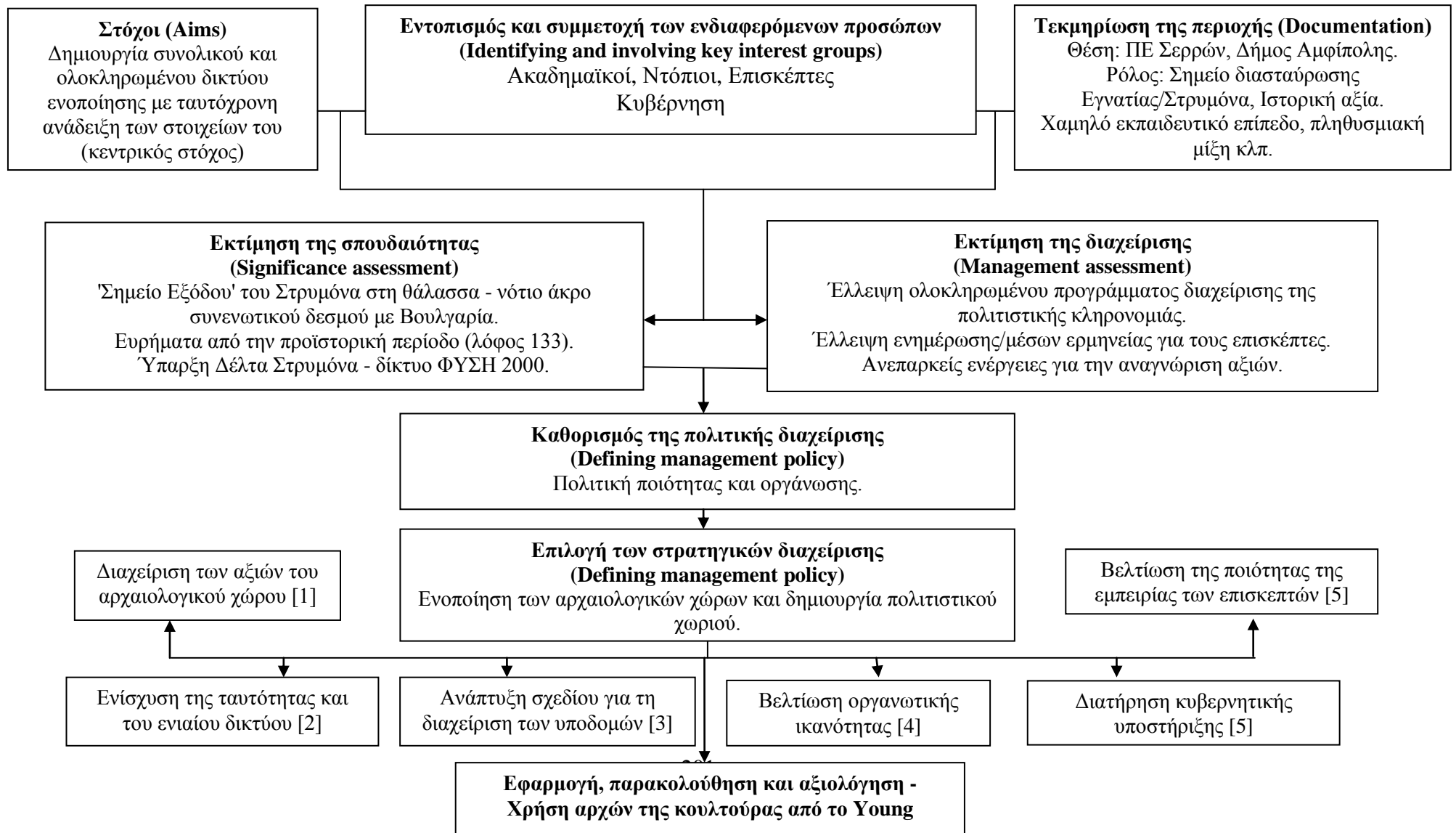
Πηγή: Young (2008), ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 7. Σχέδιο Πρότασης του Port Arthur.

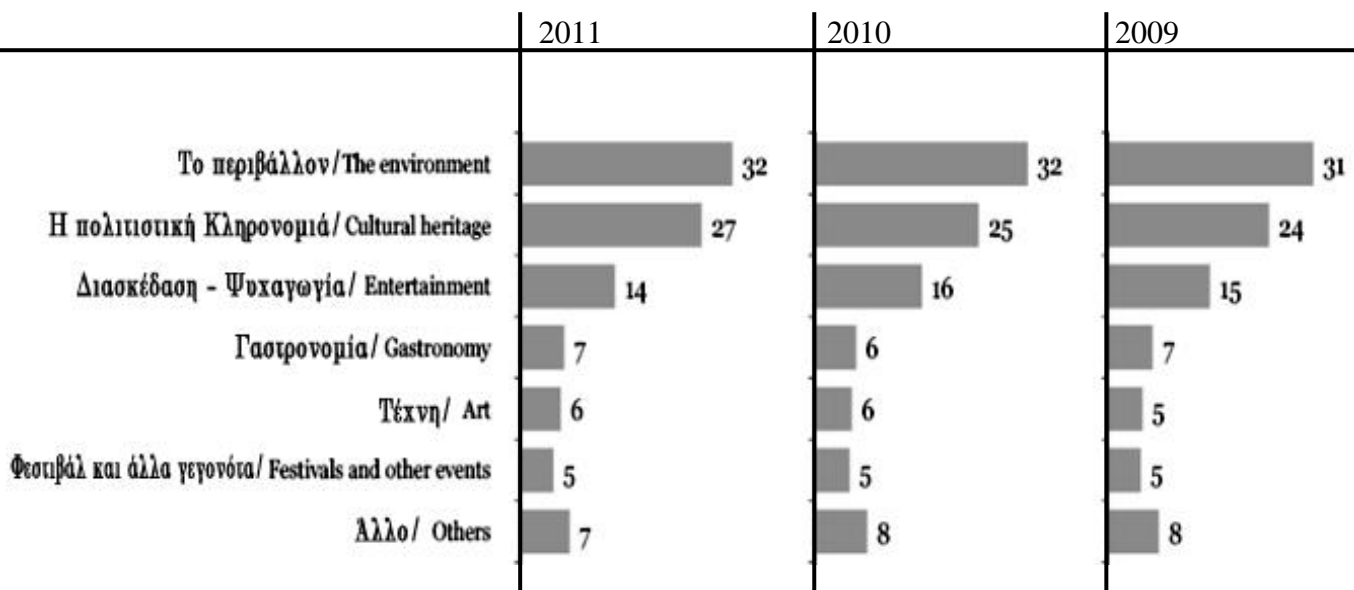

Πηγή: De la Torre et al. (2005), Young (2008)

Διάγραμμα 8. Η διαδικασία σχεδιασμού και διαχείρισης της αρχαιολογικής κληρονομιάς της Αμφίπολης.

Διάγραμμα 9. Παράγοντες που επηρεάζουν την επιλογή του τουριστικού προορισμού.

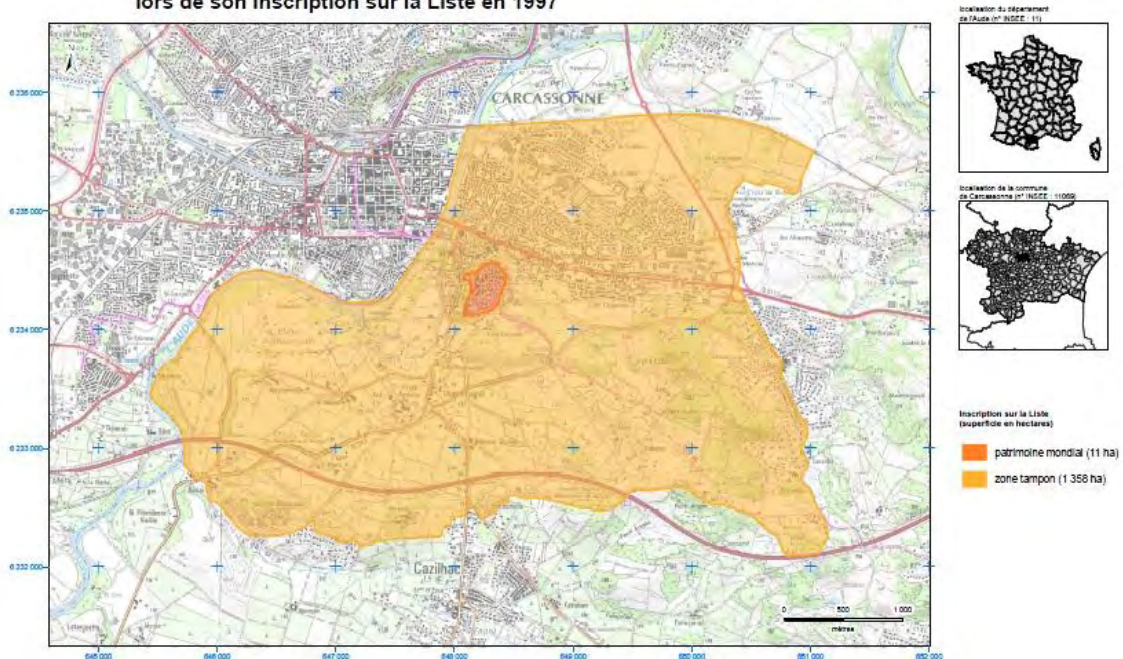

Πηγή: Eurobarometer (2011)

IV. ΧΑΡΤΕΣ

Χάρτης 1. Το παλιό στο νέο Carcassonne: περιοχή που απεικονίζει τον εξωαστικό χώρο, το νέο οικιστικό σύνολο καθώς και τη μεσαιωνική πόλη .

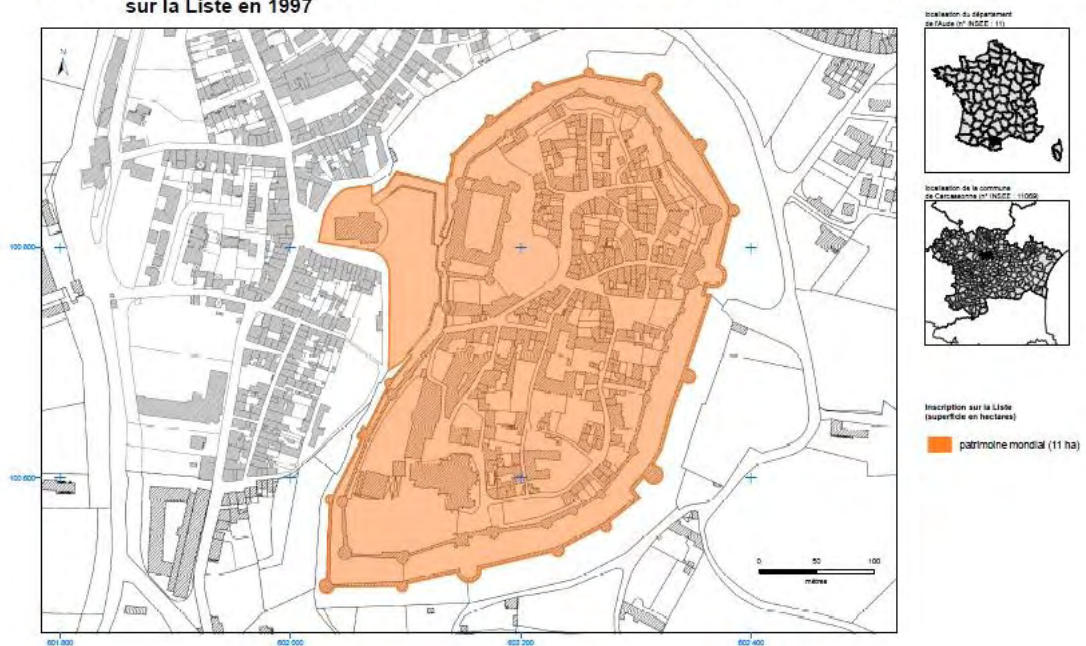
345rev - Ville fortifiée historique de Carcassonne : délimitation du bien et de sa zone tampon lors de son inscription sur la Liste en 1997

Πηγή: UNESCO (1997)

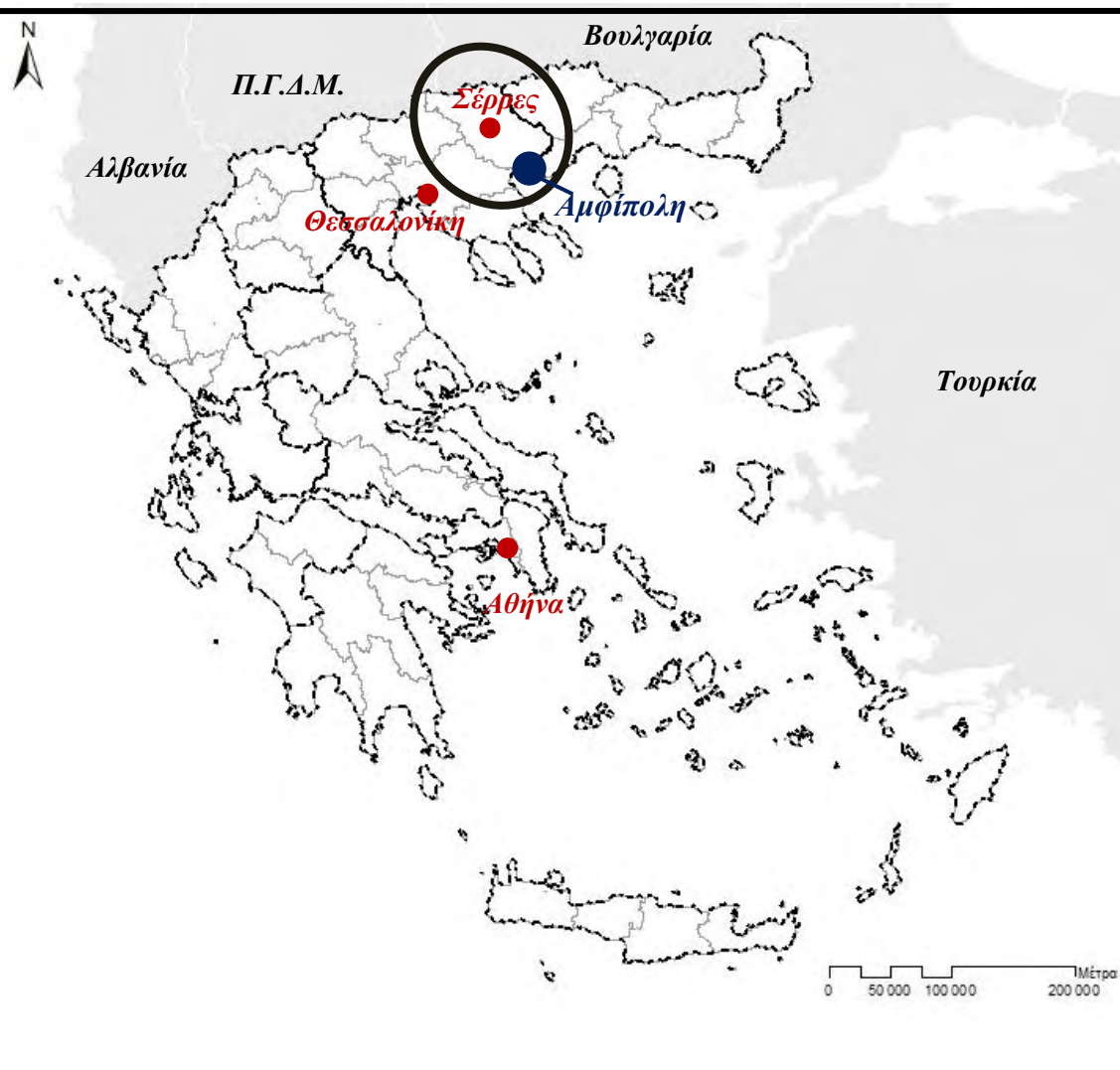
Χάρτης 2. Carcassonne - Μεσαιωνική πόλη.

345rev - Ville fortifiée historique de Carcassonne : délimitation du bien lors de son inscription sur la Liste en 1997

Πηγή: UNESCO (1997)

Χάρτης 3. Η ΠΕ Σερρών και η περιοχή μελέτης στο χάρτη της Ελλάδας.

Πηγή: Χάρτες ΕΣΥΕ, ίδια επεξεργασία

Χάρτης 4. Μεγάλη Ιστορική Διαδρομή

Πηγή: ΤΑΠΑ (2005)

Χάρτης 5. Μικρή Ιστορική Διαδρομή

Πηγή: ΤΑΠΑ (2005)

Χάρτης 6. Διαδρομή Μεγάλου Αλεξάνδρου

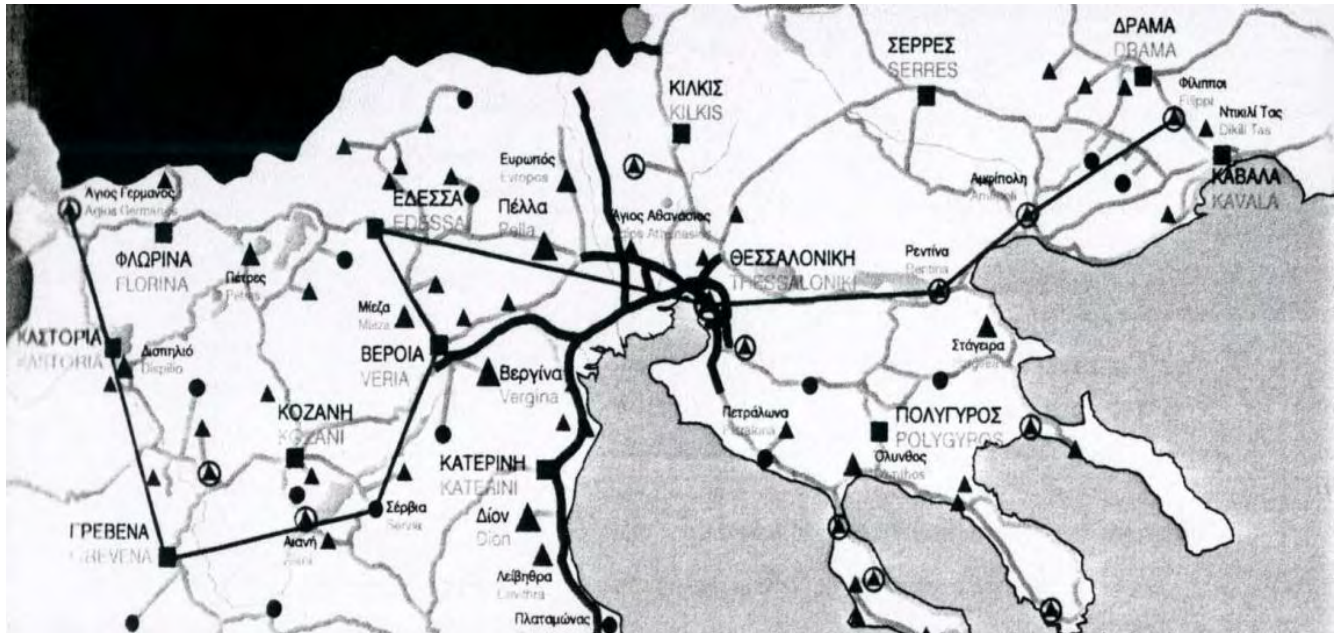
Πηγή: ΤΑΠΑ (2005)

Χάρτης 7. Διαδρομή Εγνατίας Οδού

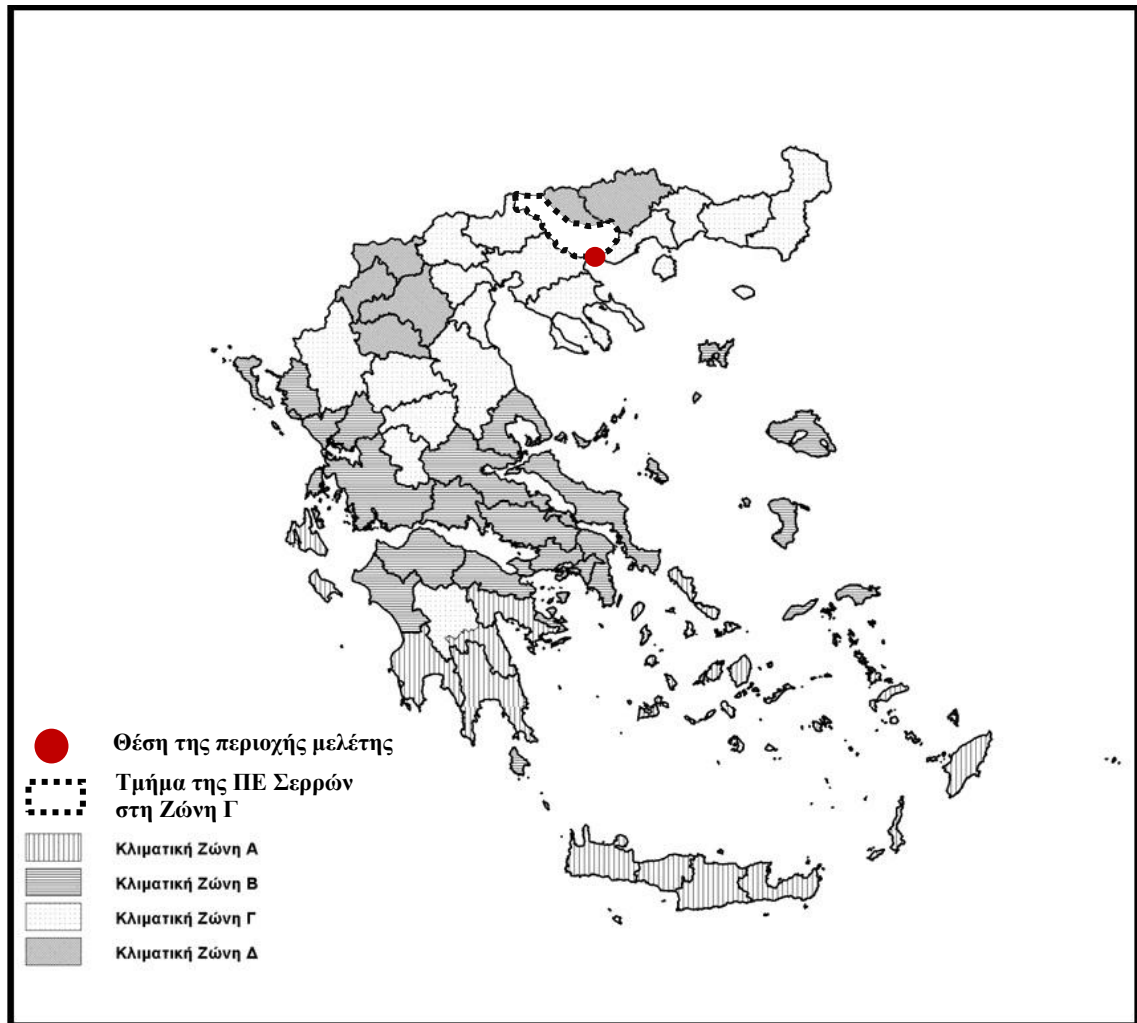
Πηγή: ΤΑΠΑ (2005)

Χάρτης 8. Βυζαντινή Διαδρομή

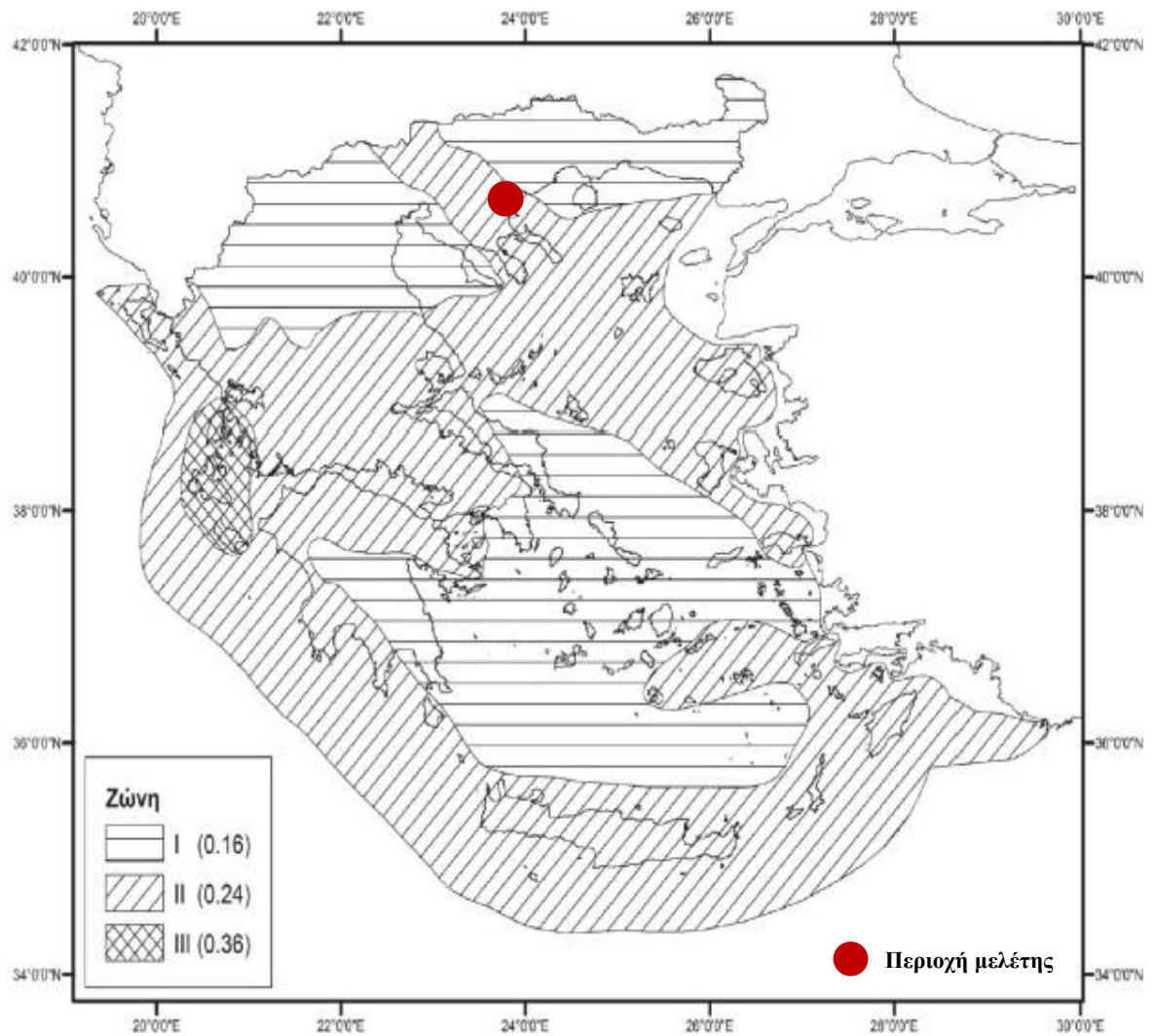
Πηγή: ΤΑΠΑ (2005)

Χάρτης 9. Σχηματική απεικόνιση κλιματικών ζωνών ελληνικής επικράτειας.

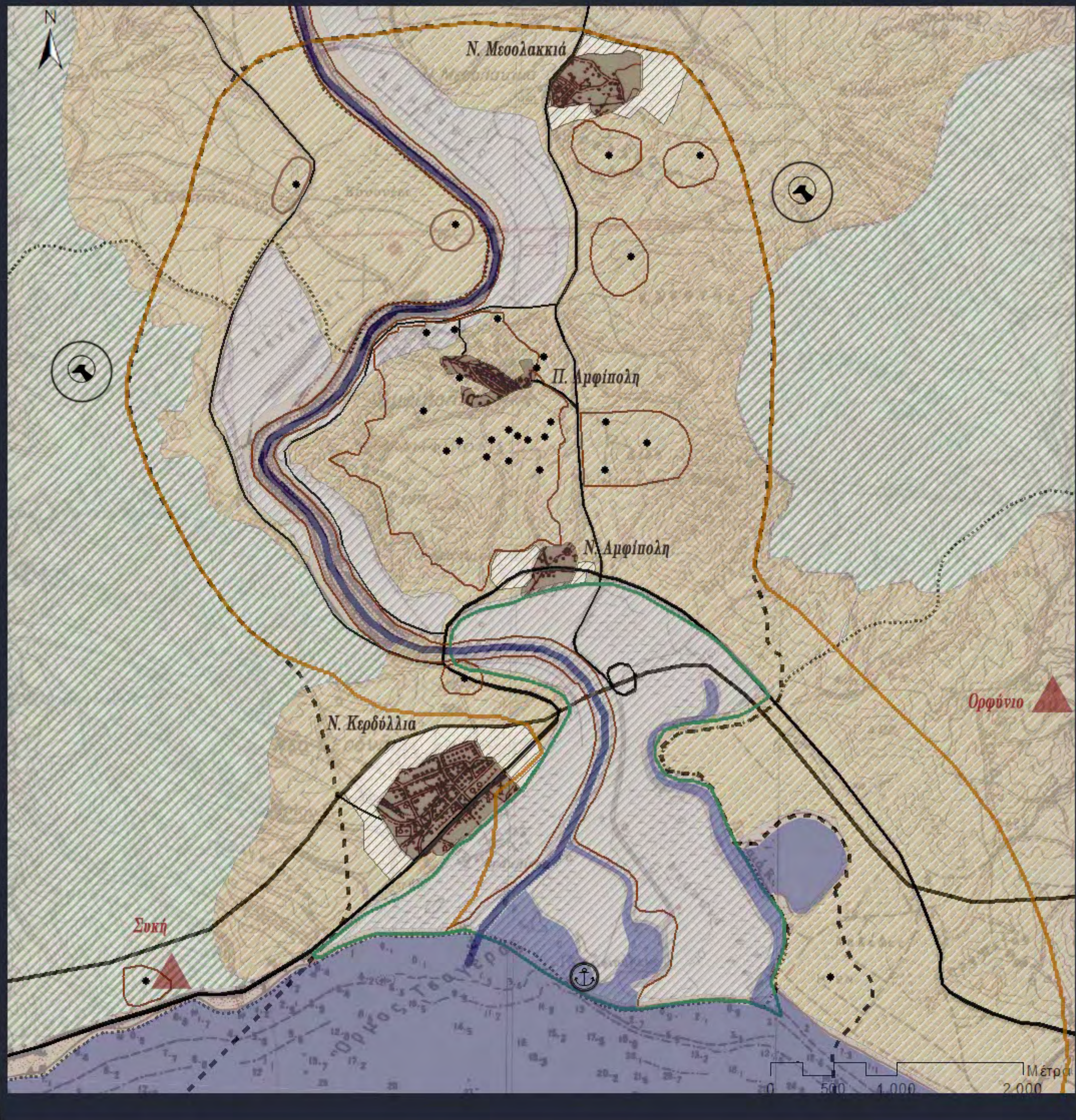

Πηγή: ΤΕΕ (2010), ίδια επεξεργασία

Χάρτης 10. Ζώνες Σεισμικής Επικινδυνότητας της Ελλάδος.

Πηγή: Υ.Α. Δ17α/115/9/ΦΝ275/2003, ίδια επεξεργασία

Υπόμνημα

- Αρχαιολογικός Χώρος
- ⊙ Κτηνοτροφικές Μονάδες
- ▲ Οικισμός εκτός περιοχής μελέτης
- ⚓ Μικρό λιμανάκι
- Εγνατία οδός
- Εθνική οδός
- Επαρχιακή οδός
- Όριο Δήμων
- Όριο Περιοχής Μελέτης

- Όριο ΠΕΠ ΑΧ Α' Βαθμού (Απόλυτης Προστασίας)
- Όριο ΠΕΠ ΑΧ Β' Βαθμού (Αυξημένου Ελέγχου)
- Όριο Τόπου Κοινωνικής Σημασίας (GR1260002)
- Ποταμός Σιρμύνας
- Οικιστικά Σύνολα εντός Περιοχής Μελέτης
- Επεκτάσεις Οικισμών Περιοχή Οικιστικής Ανάπτυξης Α' Κατοικίας -

- ▨ Ακατάλληλες για Δόμηση Περιοχές
- ▨ Γεωργική Γη
- ▨ Περιοχές Ειδικής Προστασίας - Δασική Προστασία

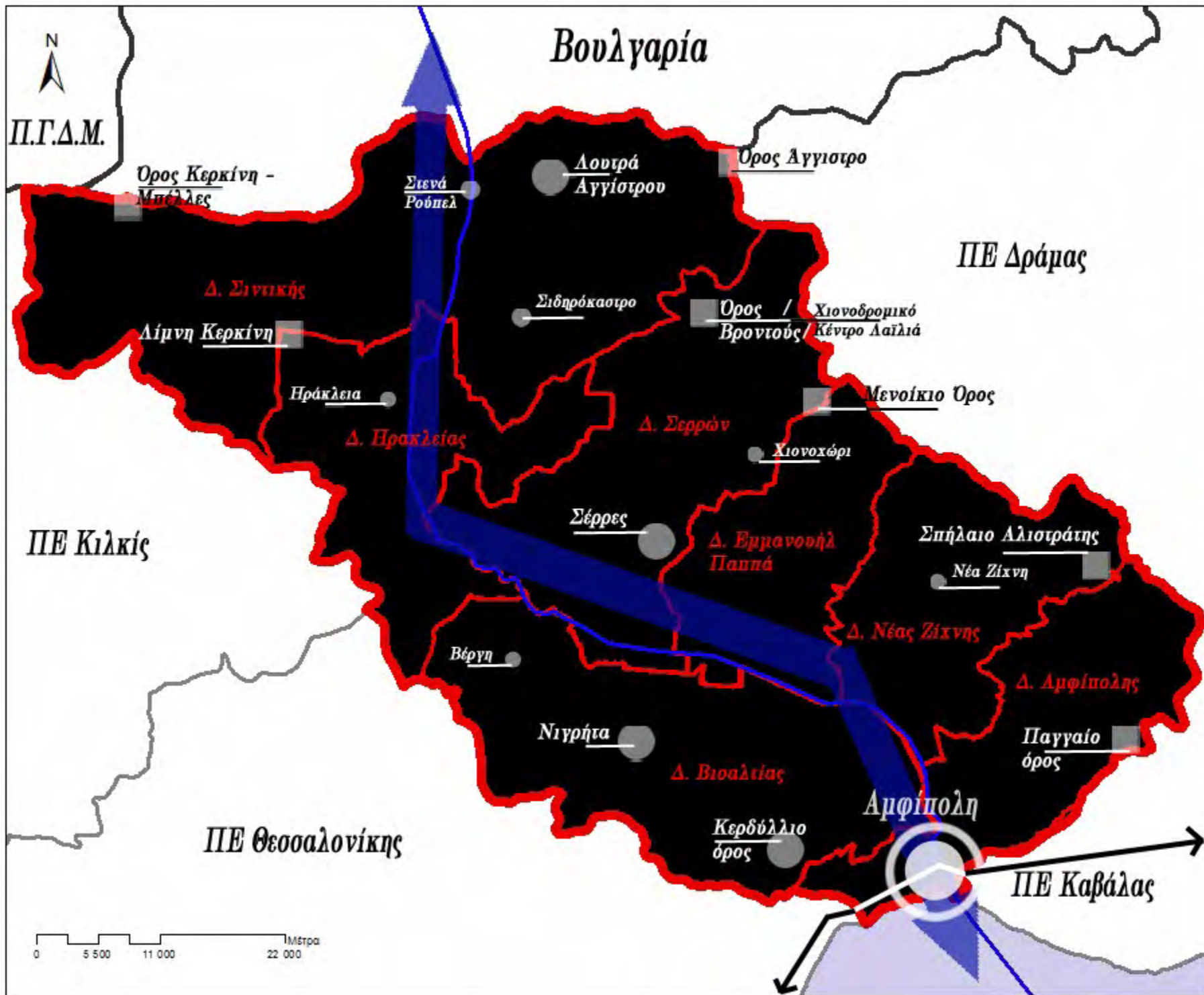

Χάρτης 11: Καλύψεις Γης - Υφιστάμενη Κατάσταση [Περιοχή Μελέτης: Αμφίπολη Σερρών]

Επιμέλεια: Κουβέλη Κατερίνα

Πηγές Τεκμηρίωσης:
Χάρτες ΕΣΥΕ, Χάρτες Γ.Υ.Σ.,
ΣΧΟΟΑΠ Αμφίπολης, Αρχαιολογική Υπηρεσία, Ιδία Επεξεργασία

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Τμήμα Μηχ/κών Χωροταξίας,
Πολεοδομίας &
Περιφ. Ανάπτυξης

Υπόμνημα

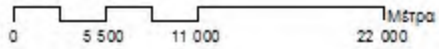
- Οριο Δήμου
- Οριο Περιφερειακής Ενότητας
- Σύνορα Ελλάδα - Βουλγαρία - Π.Γ.Δ.Μ.
- Ποταμός Στρυμόνας
- ΠΕ Σερρών

Δυναμικότητα

- Εγνατία οδός
- Δυνητική Περιοχή
- Δυναμική Περιοχή
- Ωριμη Περιοχή
- Πολιτισμικό Κέντρο - Αμφίπολη
- ↔ Είσοδος - Έξοδος Περιοχής / Συνδυετική ροή

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
 Τμήμα Μηχ/κόν Χωροταξίας,
 Πολεοδομίας &
 Περιφ. Ανάπτυξης

Χάρτης 12:
 Δυναμικότητα ΠΕ Σερρών
 Επιμέλεια: Κουβέλη Κατερίνα
 Πηγές Τεκμηρίωσης:
 Χάρτες Ε.Σ.Υ.Ε, Ιδία Επεξεργασία

Υπόμνημα

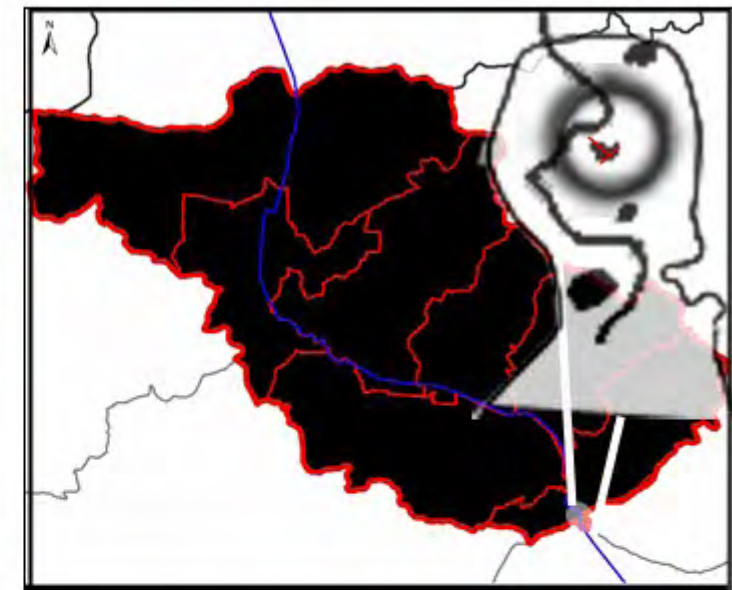
Υπόμνημα	Υφιστάμενη Κατάσταση	Προτεινόμενες Ενέργειες
○ Αρχαιολογικός Χώρος		Μαρίνα - Οργανωμένη Ανάπτυξη Λιμανιού
⊙ Κτηνοτροφικές Μονάδες		Παρατηρητήριο Ορνιθοπανίδας
⋯ Οριο Δήμων	Εγνατία οδός	Δραστηριότητες Κανόε - Καγιάκ
— Εθνική οδός	Επαρχιακή οδός	Ανάπτυξη της Κτηνοτροφίας - Ταυτότητα Μεσολακκιάς
— Οριο ΠΕΠ ΑΧ Α' Βαθμού (Απόλυτης Προστασίας)		Ανάπτυξη Ιχθυοτροφίας - Ταυτότητα Ν. Κερδυλλίων
— Οριο ΠΕΠ ΑΧ Β' Βαθμού (Αυξημένου Ελέγχου)		Διερεύνηση για ανάπτυξη ήπιων τουριστικών δραστηριοτήτων (τσιπουράδικα κλπ)
— Οριο Τόπου Κοινοτικής Σημαιοσίας (GR1260002)		Μουσείο - Γέφυρα
— Οριο Περιοχής Μελέτης		Βάση Συγκέντρωσης Κατοίκων
▨ Επεκτάσεις Οικισμών	Ποταμός Συρμόνας	Συγκέντρωση Δημοιοργικών Ομάδων - Πολιτιστικό Χωριό (Ταυτότητα Αρφίπολης)
▨ Περιοχή Οικιστικής Ανάπτυξης Α' Κατοικίας -	Οικιστικά Σύνολα	

↘	Έναρξη από κατάλληλα σημεία του ποταμού και εκτός περιοχής μελέτης για δραστηριότητες Κανόε - Καγιάκ
↔	Αλληλεπίδραση
⋯→	Αλληλεπίδραση
↘	Μετακίνηση Πληθυσμού
▨	Στάσεις Πλωτής Διαδρομής
—	Πλωτή Διαδρομή
—	Εναλλακτικές Συνδέσεις
—	Νοητό Δίκτυο Συνεργασίας Κατοίκων
⋯	Διερεύνηση για Σιδηροδρομική Σύνδεση
⊙	Πάρκο - χώρος πρασίνου/ 'Χρώμα' στην περιοχή: (διερεύνηση για φυτεύσεις)

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Τμήμα Μηχ/κών Χωροταξίας,
Πολεοδομίας &
Περιφ. Ανάπτυξης

Χάρτης 13:
Προτεινόμενες Ενέργειες -
Ενοποίηση αρχαιολογικών
χώρων και επιμέρους τμημάτων
Επιμέλεια: Κουβέλη Κατερίνα
Πηγές Τεκμηρίωσης: Χάρτες ΕΣΥΕ, Γ.Υ.Σ.,
Αρχαιολογική Υπηρεσία, Ιδία Επεξεργασία

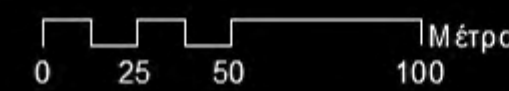
Υπόμνημα

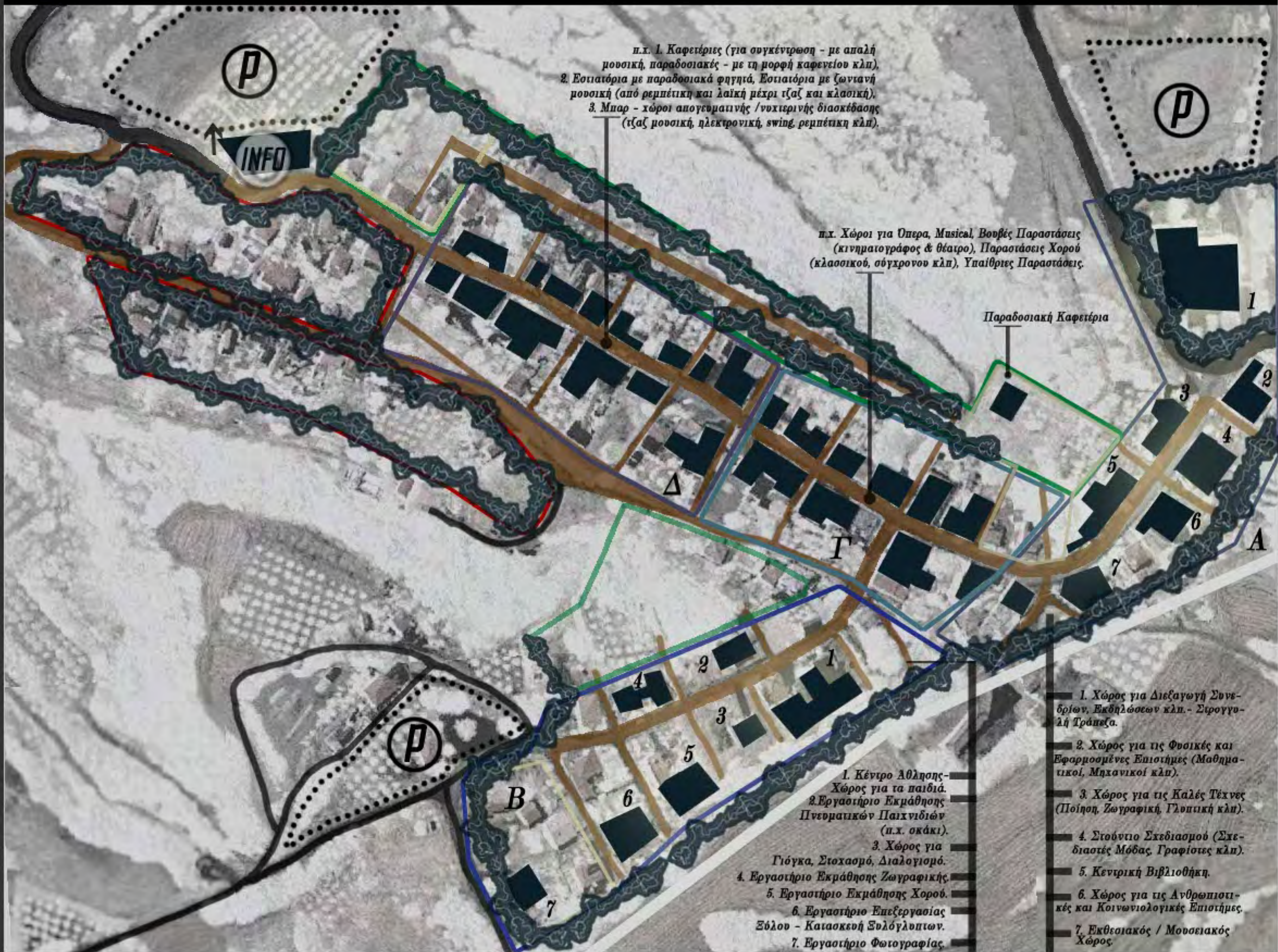
⊗ Σ.Χ.	Συνεδριακός Χώρος/ Χώρος Εκδηλώσεων	—	Πεζόδρομος
⊗ Ε.Χ.	Κεντρικός Εκθεσιακός Χώρος	—	Κεντρικός/μεγάλος πεζόδρομος
⊗ INFO	Χώρος Υποδοχής/ Ρεσεψιόν	—	Μη ασφαλτοστρωμένος δρόμος-Χωματόδρομος
⊗ Ρ	Χώρος Στάθμευσης	—	Ασφαλτοστρωμένος δρόμος
→	Κατεύθυνση	—	Όριο πλατείας
■	Δημιουργική ζώνη για δραστηριότητες περιουλλογής: εκθεσιακοί χώροι, χώροι για συζήτηση κλπ (Α)	—	Όριο Εσωτερικού Τείχους
■	Δημιουργική ζώνη για δραστηριότητες παιχνιδιών και εργαστηρίων (ζωγραφικής, χορού, σκάκι, κλπ) (Β)	⋯	Υποτυπώδες όριο χώρου στάθμευσης
■	Δημιουργική ζώνη με κινηματογράφους, θέατρα κλπ (Γ)	—	Οπτική Διαδρομή
■	Δημιουργική ζώνη με εστιατόρια, μπαρ, καφέ κλπ - χώροι διασκέδασης (Δ)		
■	Χώροι πρασίνου / αναψυχής		
■	Χώρος φιλοξενίας		

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Τμήμα Μηχ/κών Χωροταξίας,
Πολεοδομίας &
Περιφ. Ανάπτυξης

Χάρτης 14:
Προτεινόμενες Ζώνες -Χρήσεις.
Επιμέλεια: Κουβέλη Κατερίνα

Πηγές Τεκμηρίωσης:
Κτηματολόγιο, Ιδία Επεξεργασία

π.χ. 1. Καφετέριες (για συγκέντρωση - με απαλή μουσική, παραδοσιακές - με τη μορφή καφετιέου κλπ),
 2. Εστιατόρια με παραδοσιακά φηγητά, Εστιατόρια με ζωντανή μουσική (από ρεμπέτικη και λαϊκή μέχρι τζαζ και κλασική),
 3. Μπαρ - χώροι απογευματινής / νυχτερινής διασκέδασης (τζαζ μουσική, ηλεκτρονική, swing, ρεμπέτικη κλπ).

π.χ. Χώροι για Όπερα, Musical, Βουβές Παραστάσεις (κινηματογράφος & θέατρο), Παραστάσεις Χορού (κλασικού, σύγχρονου κλπ), Υπαίθριες Παραστάσεις.

Παραδοσιακή Καφετέρια

- 1. Χώρος για Διεξαγωγή Συνεδρίων, Εκδηλώσεων κλπ. - Στρογγυλή Τράπεζα.
- 2. Χώρος για τις Φυσικές και Εφαρμοσμένες Επιστήμες (Μαθηματικοί, Μηχανικοί κλπ).
- 3. Χώρος για τις Καλές Τέχνες (Ποίηση, Ζωγραφική, Γλυπτική κλπ).
- 4. Στούντιο Σχεδιασμού (Σχεδιαστές Μόδας, Γραφιστές κλπ).
- 5. Κεντρική Βιβλιοθήκη.
- 6. Χώρος για τις Ανθρωπιστικές και Κοινωνιολογικές Επιστήμες.
- 7. Εκθεσιακός / Μουσικακός Χώρος.

- 1. Κέντρο Αθλησης - Χώρος για τα παιδιά.
- 2. Εργαστήριο Εκμάθησης Πνευματικών Παιχνιδιών (π.χ. σκάκι).
- 3. Χώρος για Γιόγκα, Στοιχασμό, Διαλογισμό.
- 4. Εργαστήριο Εκμάθησης Ζωγραφικής.
- 5. Εργαστήριο Εκμάθησης Χορού.
- 6. Εργαστήριο Επεξεργασίας Σόλου - Κατασκευή Σελόγλυπτων.
- 7. Εργαστήριο Φωτογραφίας.

Υπόμνημα

- Χώρος Στάθμευσης
- Χώρος Υποδοχής/ Ρεσεψιόν
- Πεζόδρομος
- Κεντρικός/μεγάλος πεζόδρομος
- Όριο Εσωτερικού Τείχους
- Ασφαλτοστρωμένος δρόμος
- Μη ασφαλτοστρωμένος δρόμος
- Όριο χώρου πρασίνου/ αναψυχής
- Όριο ζώνης δραστηριοτήτων εργαστηρίων, παιχνιδιών, άθλησης κλπ (B)
- Όριο ζώνης δραστηριοτήτων περιουλλογής και έρευνας (A)
- Όριο ζώνης δραστηριοτήτων και διασκέδασης της έβδομης τέχνης και θεατρικών παραστάσεων (Γ)
- Όριο ζώνης γαστρονομικών δραστηριοτήτων και χώρων αναψυχής (Δ)
- Όριο χώρου φιλοξενίας
- Ζώνη Πρασίνου (φυσικό όριο)
- Κτιριακές Επιφάνειες

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Τμήμα Μηχ/κών Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφ. Ανάπτυξης

Χάρτης 15:
Ενδεικτικές Ειδικές Χρήσεις
 [βάσει του υπάρχοντος κτιριακού αποθέματος]

Επιμέλεια: Κουβέλη Κατερίνα
 Πηγές Τεκμηρίωσης:
 Κτηματολόγιο, Ιδία Επεξεργασία

V. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

‘...Η φωτογραφία είναι το αντίθετο της κίνησης, μοιάζει να την τεμαχίζει σα να τεμαχίζει το χρόνο σε μία σειρά από στιγμιότυπα με άμεση αναφορά σε αυτόν. Με τη φωτογραφία το τώρα, η στιγμή της λήψης είναι ξεκάθαρο. Το πριν και το μετά εννοούνται και αφήνονται στην απέραντη φαντασία του θεατή να τα πλάσει μέσα από στοιχεία που τόσο καθαρά και με τόση πειθώ του δίνει η φωτογραφία.[..]Η ίδια η πράξη της φωτογράφισης των γλυπτών και των αρχαιολογικών χώρων μέσα σε αυτό το πλαίσιο είναι μια πράξη ακινητοποίησης όχι του θέματος, (άλλωστε πώς θα ήταν αυτό δυνατό αφού μιλάμε για γλυπτά και μνημεία) αλλά του βλέμματος του θεατή, σαν να ζητά από αυτόν να μην προσπεράσει αλλά να σταθεί, να κοιτάζει προσεκτικά και να σκεφτεί...’

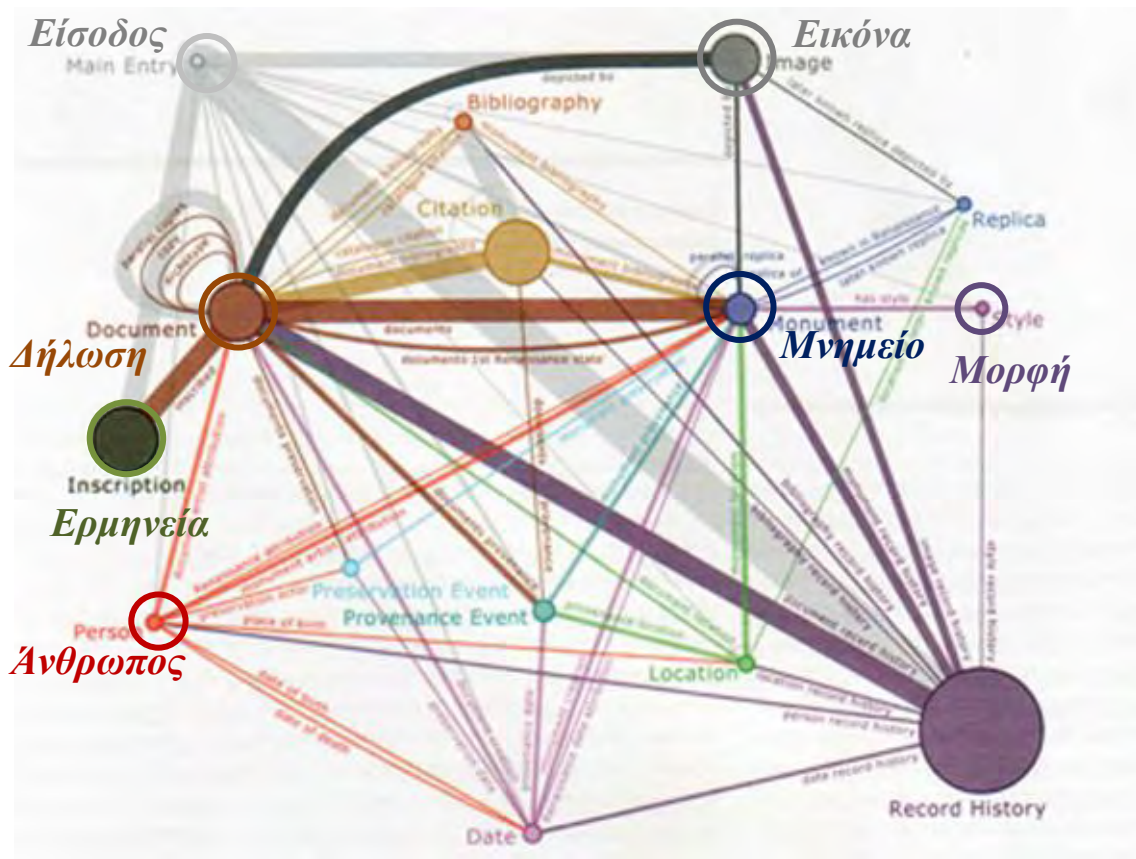
Πηγή: Χρυσομαλλίδης (2009), όπως αναφέρεται από Αθανασοπούλου

Όνομασίες και αντιστοιχίες των **αρχαιολογικών χώρων** με την ως άνω εικόνα:

1. Μουσείο
2. Κτιριακό Συγκρότημα Κλασικών Χρόνων
3. Μακρό Τείχος
4. Θεσμοφóρια
5. Βυζαντινοί Πύργοι (α,β)
6. Αρχαία Γέφυρα
7. Ιερό Κλειούς
8. Ιερό Αττίος
9. Εσωτερικό Τείχος
10. Κλασική Οικία
11. Δυτικό Ρωμαϊκό Τείχος
12. Κτιριακό Συγκρότημα Ρωμαϊκών Χρόνων (α,β)
13. Παλαιοχριστιανικοί Ναοί (Α', Β', Γ', Δ', Ε')
14. Ελληνιστική Οικία
15. Γυμνάσιο
16. Προϊστορικός Οικισμός - Λόφος 133
17. Τύμβος 'Κάστα'
18. Ελληνιστικό Νεκροταφείο
19. Κλασικό Νεκροταφείο
20. Μακεδονικός Τάφος 1
21. Μακεδονικός Τάφος 2
22. 'Λέων' - Επιτάφιο Μνημείο
23. Νεκροταφείο 'Καστρί'

Πηγή: Λαζαρίδης (2001)

Εικόνα 2. Οπτικοποίηση των συνδέσεων ενός χρήστη με το πρόγραμμα CENSUS.

Πηγή: Medien Kunst Netz (2003)

Εικόνα 3. Αρχαία Ηιόνα.

Πηγή: airphotos.com

Εικόνα 4. Βυζαντινός Πύργος, όμορος με ασφαλτοστρωμένο δρόμο.

Πηγή: Ιδία επεξεργασία και λήψη

Εικόνα 5. Παραμελημένο τοπίο δίπλα σε ανασκαμμένους αρχαιολογικούς χώρους.

[1]

[2]

[3]

[4]

[5]

Πηγή: Ιδία επεξεργασία και λήψη

Εικόνα 6. Ήπια περιγιάλι: πλήρης εγκατάλειψη στο Δέλτα του ποταμού Στρυμόνα.

[1]

[2]

[3]

[4] : *Το ενδιαμέσο. [Στρυμόνας - 1]*

[5] : Η περιοχή από διαφορετικό σημείο θέασης...[Στρυμόνας - 2]

[6] : Η περιοχή από διαφορετικό σημείο θέασης...[Στρυμόνας - 3]

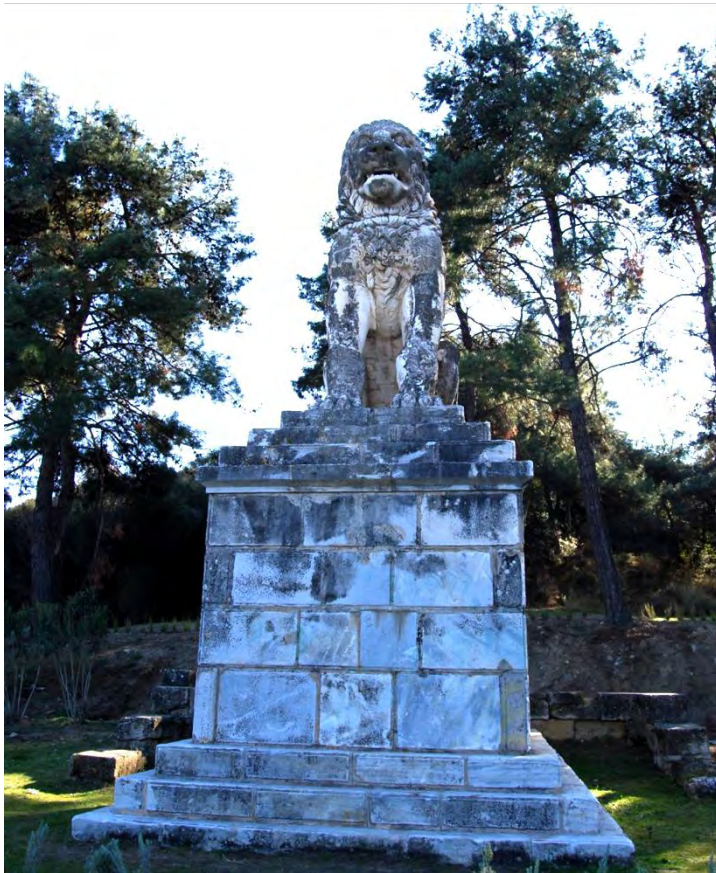

[6] : Η περιοχή από διαφορετικό σημείο θέασης...[Στρυμόνας - 4]

Πηγή: Ιδία επεξεργασία και λήψη

Εικόνα 7. Λέων Αμφίπολης - το πιο γνωστό μνημείο του αρχαιολογικού χώρου.

Πηγή: Ιδία επεξεργασία και λήψη

Port Arthur [1]

Εικόνα 8 : Συγκριτικά/Κοινά Στοιχεία

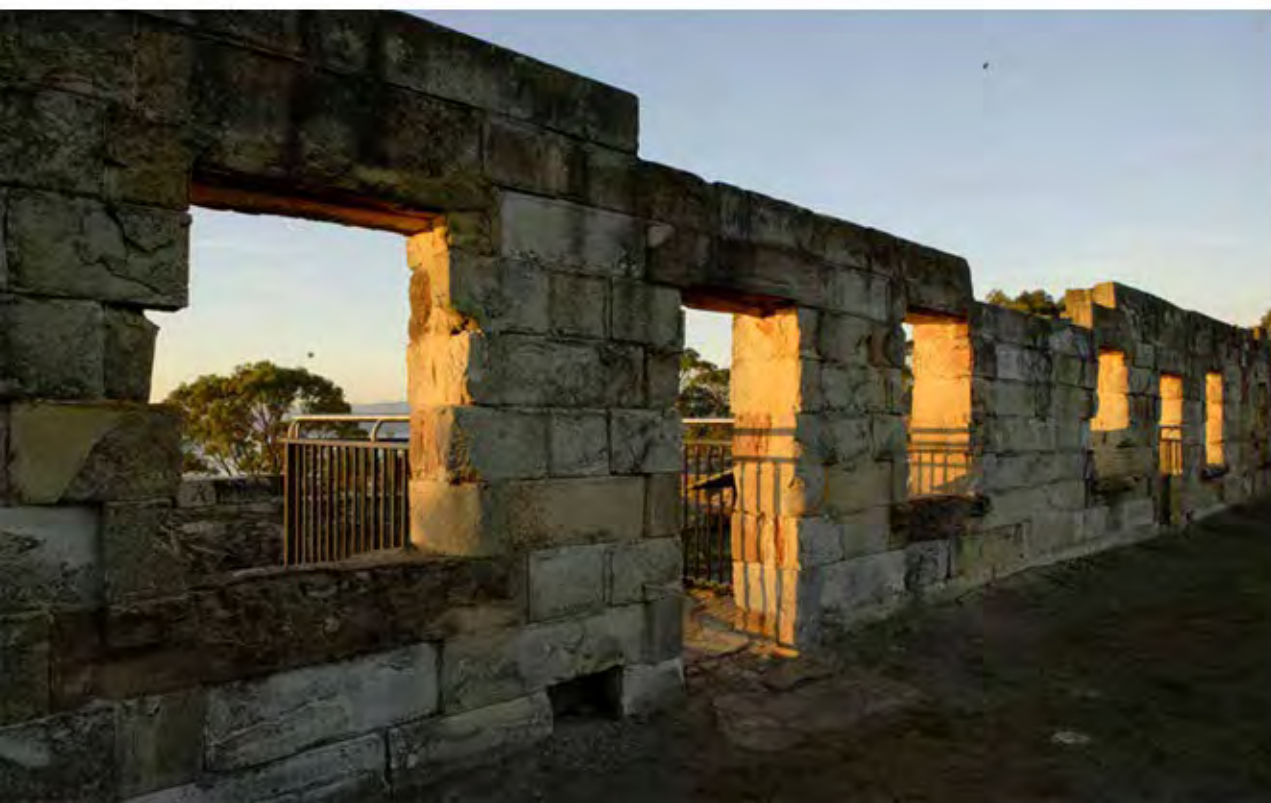
Πηγές Τεκμηρίωσης: portarthur.org.au, ίδια επεξεργασία

Χάραξη διαδρομών
Ταμπέλες πληροφόρησης
Περιποιημένος χώρος
Κτίρια πληροφόρησης

Προσεγγμένο Περιβάλλον:
Εσκεμμένες Φυτεύσεις /
Καλοσυντηρημένο μνημείο

Προσεγγμένος χώρος/
μνημείο

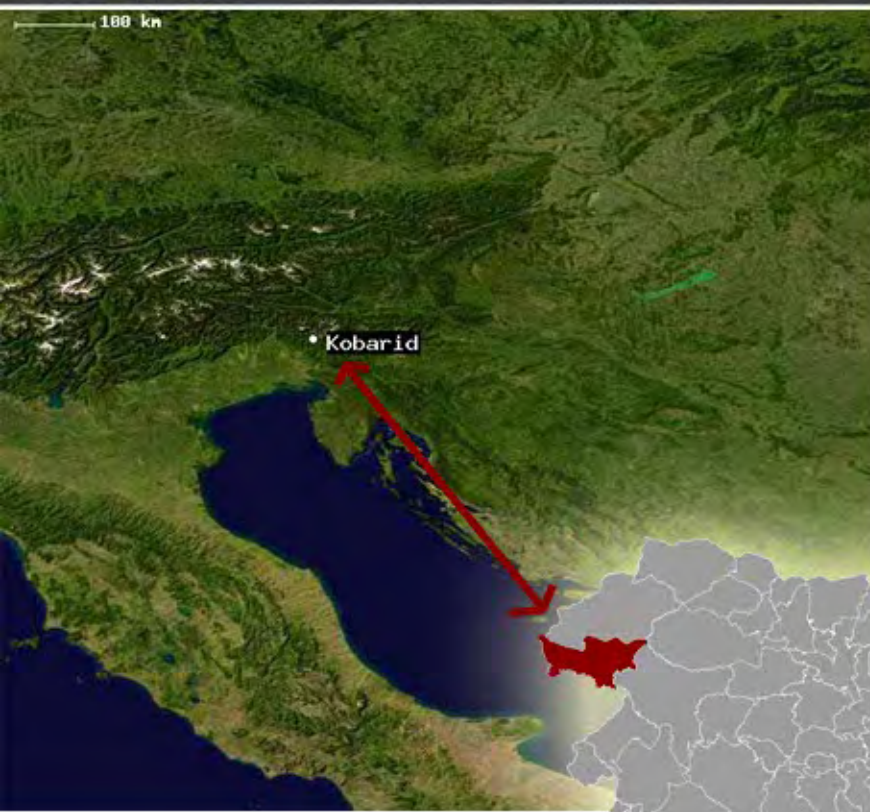
Τεχνητές κατασκευές
εντός του μνημείου
φυλικές προς
το χώρο καθαυτό

Kobarid [2]

Εικόνα 9 : Συγκριτικά/Κοινά Στοιχεία

Πηγές Τεκμηρίωσης: kobarid.si, ίδια επεξεργασία

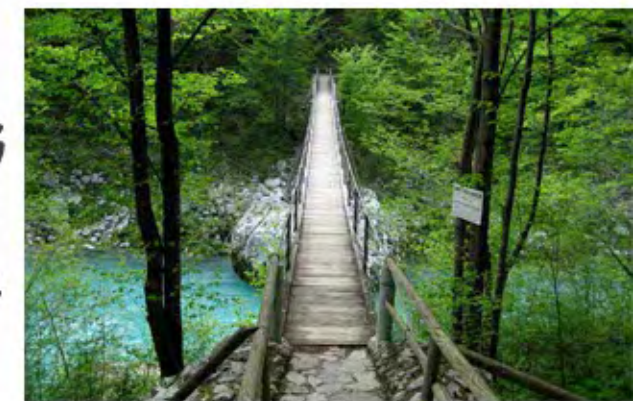
Σλοβενία

Ποτάμι Soca -
Κτίριο επί του
ποταμού

Σύνδεση των παρόχθιων περιοχών του ποταμού
με ξυλόλιθη γέφυρα: τα υλικά κατασκευής της
είναι φιλικά προς το περιβάλλον.

Αρχαιολογικός χώρος
μέσα στη φύση

Ιταλική γραμμή άμυνας

Το Kobarid: μικρός
οικισμός μέσα στη φύση, γειτνιάζων στο
μνημειακό χώρο

Carcassonne [3]

Εικόνα 10 : Συγκριτικά/Κοινά Στοιχεία

Πηγές Τεκμηρίωσης: map-france.com, UNESCO (1997), ίδια επεξεργασία

Ποτάμι & Γέφυρα/

Προσεγγμένο περιβάλλον:
Περιποιημένος χώρος πρασίνου

Οικισμός / Μνημείο

Ποικιλία ηλικιακών ομάδων/
Παιδιά

Διάδραση με τον ιστορικό χώρο

Επεξήγηση

Ερμηνεία

Χώροι Αναψυχής στη γύρω περιοχή - καφετέρια

Αμφίπολη/ Σέρρες

Εικόνα 12 : Φωτογραφικό Υλικό/ Ιστορική Αξία

Πηγές Τεκμηρίωσης: google earth, κτηματολόγιο, Λαζαρίδης (2001), ίδια επεξεργασία

Αμφίπολη - οικισμός

Αμφίπολη - περιοχή μελέτης

Αρχαία Γέφυρα

Μακεδονικοί Τάφοι

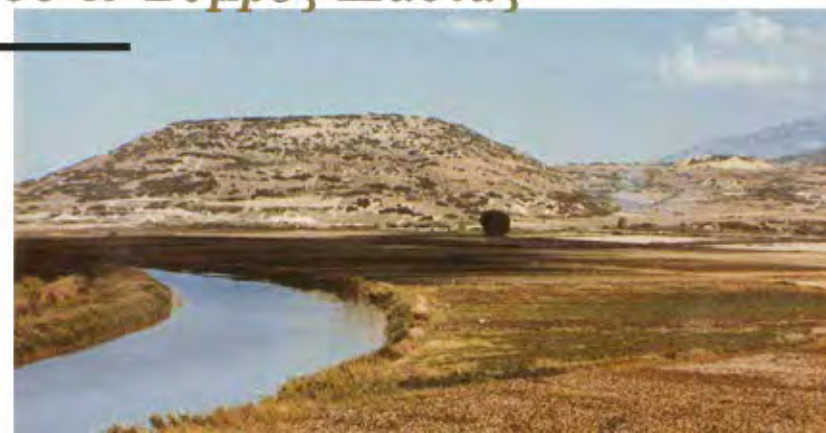

Ελληνιστική Οικία

Αρχαίο Γυμνάσιο

Λόφος 133 & Τύμβος Κάστας

Πηγές Τεκμηρίωσης: Τ.Δ.Π.Ε.Α.Ε. (2012), ίδια επεξεργασία

ΠΕ Πέλλας

Συντήρηση
μνημείου -
διατήρηση χρωμάτων

Προσεγγμένοι και περιποιημένοι
αρχαιολογικοί διάδρομοι
και περιβάλλον

Λογική χαράξεων
μικρής κλίμακας

Γειτνίαση οικισμού -
Αρχαιολογικού χώρου

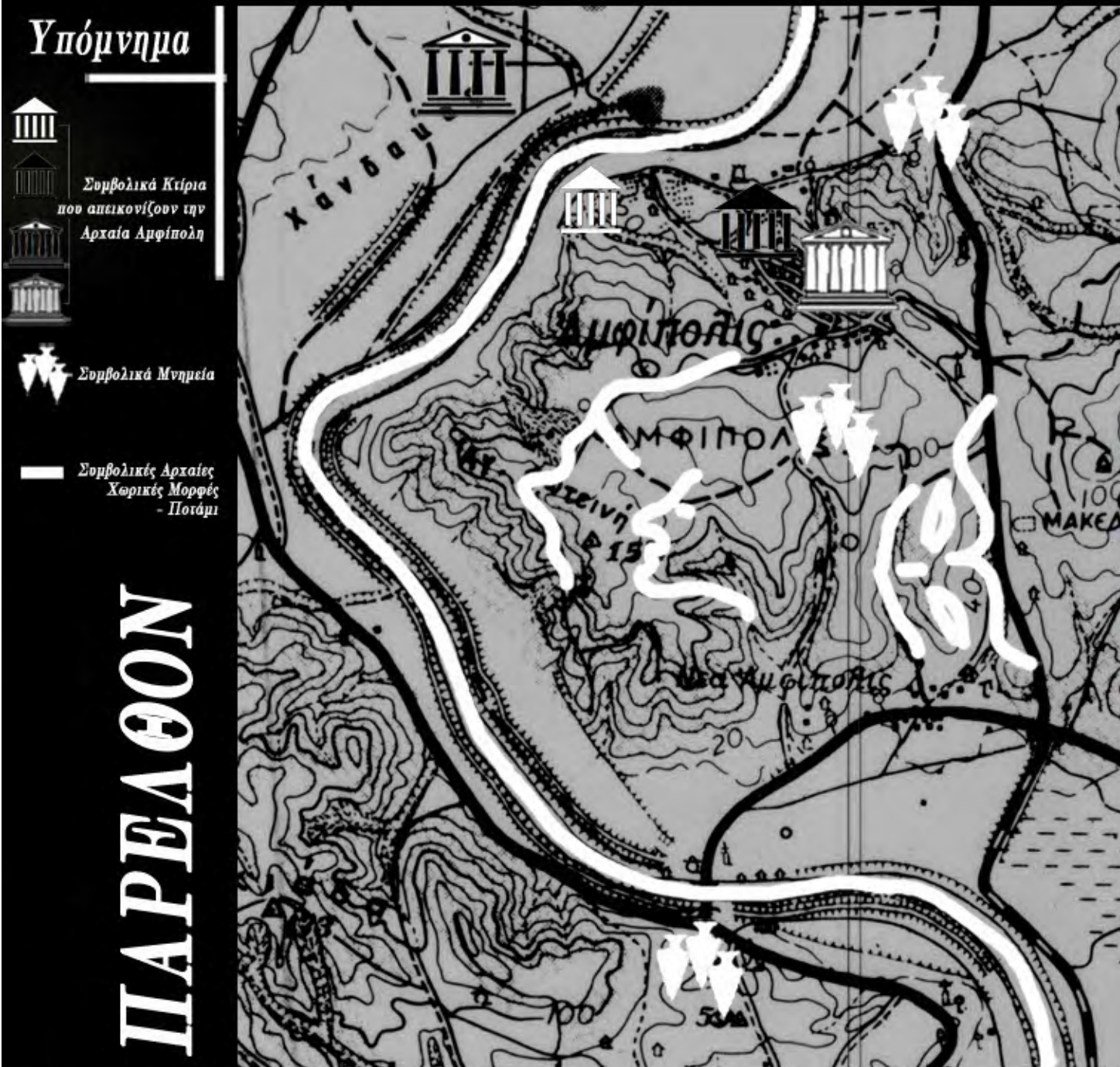
Αρχαιολογική και ιστορική αξία

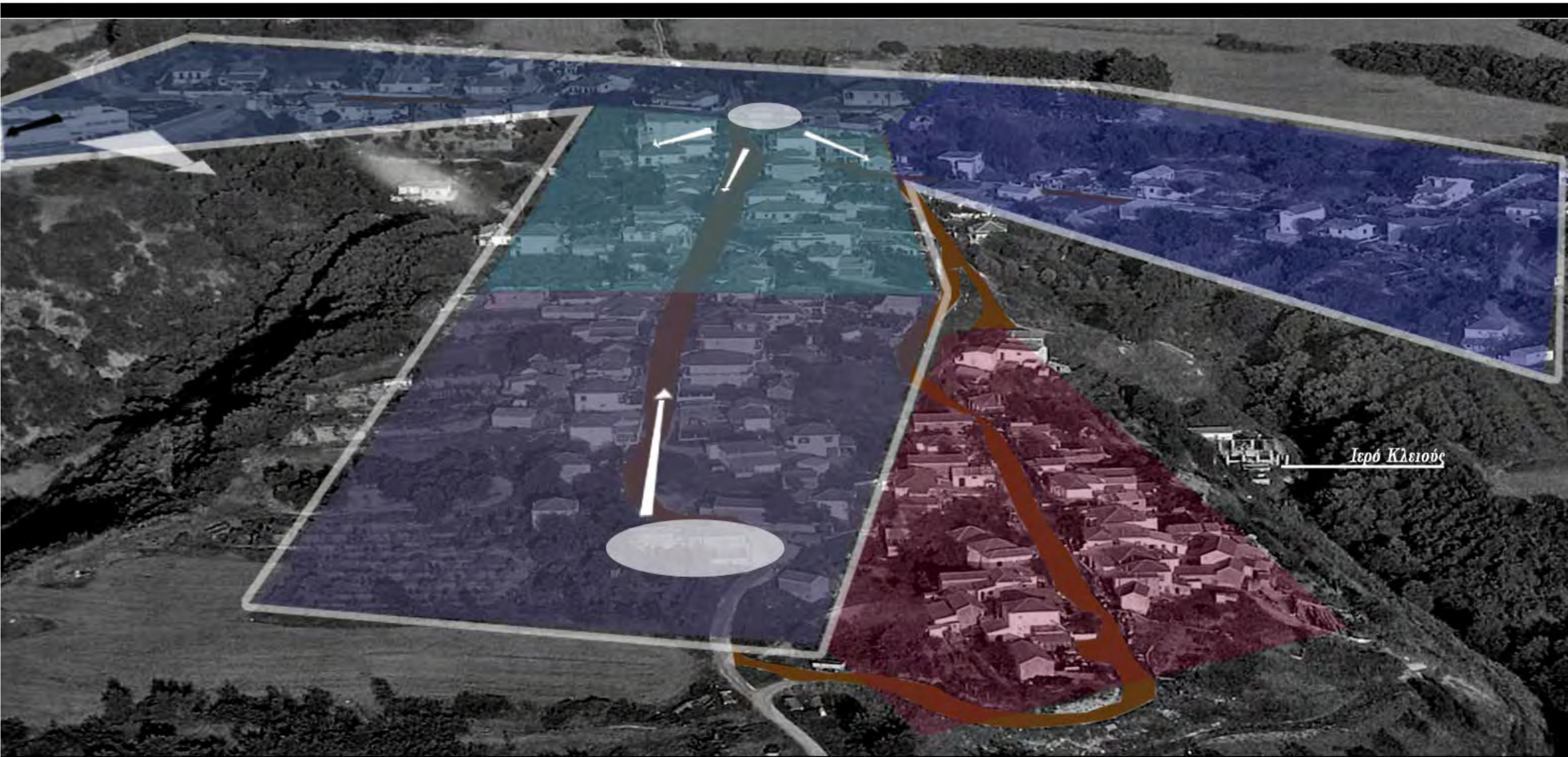

ΔΙΧΟΤΟΜΗΣΗ

ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ

Εικόνα 13: Παρελθόν - Παρόν - Μέλλον

Υπόμνημα

- Κεντρικός Εκθεσιακός Χώρος
- Χώρος Υποδοχής
- Δίκτυο Πεζοδρόμων
- Οπτική Διαδρομή

 Οπτική Διαδρομή

 Οπτική Διαδρομή

 Συμβολικό T:
Talent/ Ταλέντο
από τα 3T του Florida
('χωρική αντανάκλαση')

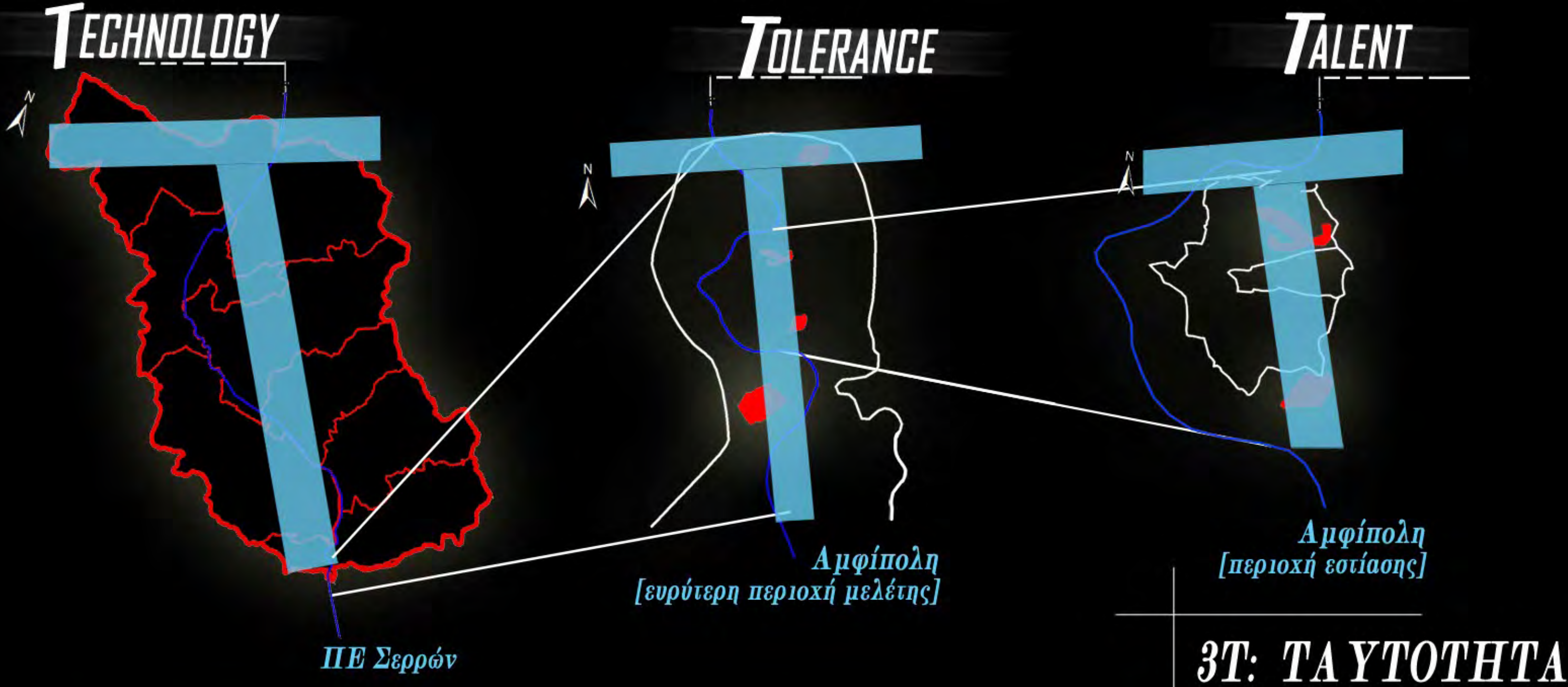
 Δημιουργική ζώνη για δραστηριότητες παιχνιδιών και εργαστηρίων (ζωγραφικής, χορού, σκάκι, κλπ) - πάρκο/ χώρος χαλάρωσης.

 Δημιουργική ζώνη για δραστηριότητες περισυλλογής: εκθεσιακοί χώροι, χώροι για συζήτηση, διαλογισμό, συνεδριακός χώρος.

 Δημιουργική ζώνη με κινηματογράφους, θέατρα κλπ.
 Δημιουργική ζώνη με εστιατόρια, μπαρ, καφέ κλπ - χώροι διασκέδασης.
 Χώρος φιλοξενίας

Εικόνα 14 : Τρισδιάστατη Αναπαράσταση Αμφίπολης - Ζωνοποίηση/ Διαδρομές.

Επιμέλεια: Κουβέλη Κατερίνα.
Πηγές Τεκμηρίωσης: airphotos.com, ίδια επεξεργασία.

Τα 3T του Florida

Technology/ Τεχνολογία:

Χρήση καινοτόμων μέσων υψηλής τεχνολογίας, ιδίως μέσα από το πανεπιστήμιο Σερρών - συνεργασία με το πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Tolerance/ Ανοχή:

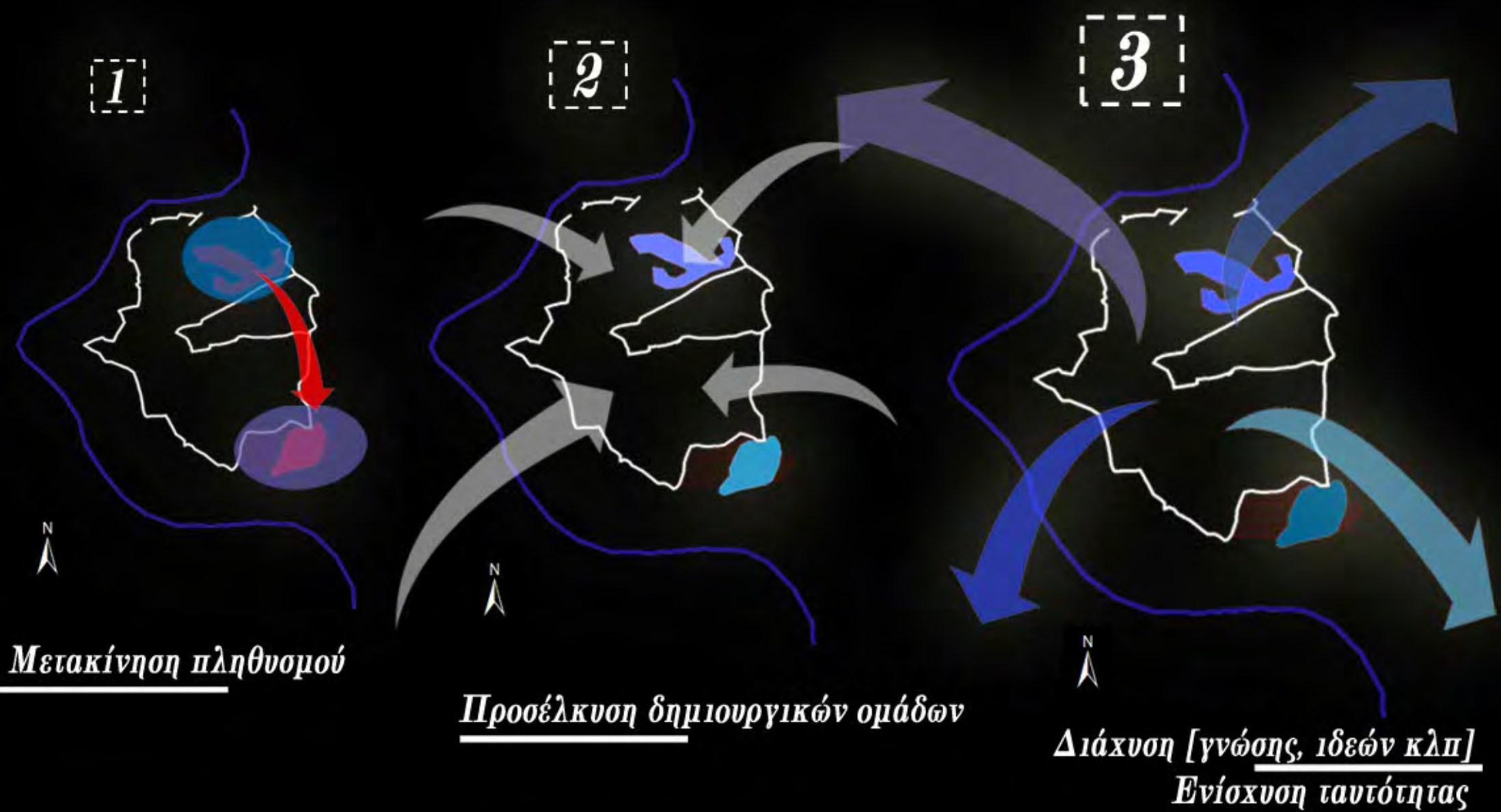
‘Ανοιχτή’ περιοχή, χωρίς περιορισμούς, ποικιλομορφία πληθυσμού (υπάρχει ήδη στην περιοχή), διαφορετικότητα (τρόπος ζωής, φύλα).

Talent/ Ταλέντο:

Προσέλκυση/ Συγκέντρωση πληθυσμού υψηλού μορφωτικού επιπέδου: πολιτιστικό χωριό στην Παλιά Αμφίπολη.

Εικόνα 15 : Ενοποιητική φιλοσοφία - ενίσχυση ταυτότητας στην περιοχή.

Πηγές Τεκμηρίωσης:
Χάρτες ΕΣΥΕ, ίδια επεξεργασία.

Εικόνα 16: Ιδέα - concept πρότασης ενοποιητικού δικτύου

Πηγές τεκμηρίωσης:
Αρχαιολογική Υπηρεσία, Χάρτες ΕΣΥΕ

Υπόμνημα

- Αρχαιολογικοί χώροι
- Όριο περιοχής μελέτης
- Ροές
- Όρια αρχαίων τειχών (μακρού - εσωτερικού)
- Ποταμός Σιτυμόνας
- Οικιστικά σύνολα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Αλμπανάκης, Κ. Βουβαλίδης, Κ. Παπαφιλίππου - Πέννου, Ε. Ψιλοβίκος, Α. (1994) 'Μεταφορά και απόφραση υλικών στην τεχνητή κοίτη του Στρυμόνα ανάντη του ταμιευτήρα της Κερκίνης', *Επιστημονικό Συνέδριο της Ελληνικής Γεωλογικής Εταιρείας με έμφαση στη Γεωλογία της Μακεδονίας και της Θράκης*, 4(30), 149-155.

Αρχίλοχος, (2001) *Ποιήματα και Θρύψαλα*, (μτφ.) Μπλανάς, Γ., Αθήνα: Γαβριηλίδης.

Βουδούρη, Δ. (1992) *Η Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς στην Προοπτική της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς*, Αθήνα: Παπαζήση.

Γείτονας, Α. Οικονόμου, Ε. Τζάνου, Ε. (2002) 'Περιβαλλοντικός επανασχεδιασμός της παραλίας των Νέων Κερδυλλίων', στο : *Επανασχεδιασμός υποβαθμισμένων και κατεστραμμένων περιοχών της Ευρώπης* (επ.) Δημητριάδης, Ε. Κουσιδώνης, Χ. Λαγόπουλος, Α. Φ., Θεσσαλονίκη: University Studio Press, σελ. 175 - 185.

Δέφνερ, Α. Μεταξάς, Θ. (2006) 'Ταυτότητα, εικόνα και μάρκετινγκ των πόλεων: η περίπτωση της Νέας Ιωνίας στο νομό Μαγνησίας', στο: *Περιφερειακή επιστήμη και Πολιτική: Ελλάδα και Βαλκάνια* (επ.) Κοκκώσης, Χ. Ψυχάρης, Γ. Φώτης, Γ. 7ο Εθνικό Συνέδριο του ελληνικού τμήματος της Διεθνούς Εταιρίας Περιφερειακής Επιστήμης, Αθήνα: Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης, σελ. 143-165.

ΕΚΒΥ, (1999) *Περιγραφή της παράκτιας ζώνης των Κόλπων Στρυμονικού και Ιερισσού*, (επ) Κουτράκης, Ε. Λαζαρίδου, Ε. Νέα Πέραμος - Καβάλα: Ινστιτούτο Αλιευτικής Έρευνας- ΕΘΙΑΓΕ.

Θεοφιλίδης, Χ. (2002) *Η Συγγραφή της Επιστημονικής Εργασίας, Από τη θεωρία στην πράξη*, Αθήνα: Γ. Δαρδανός.

Θουκυδίδης, (χ.χ.) *Ιστορίαι* (μτφ.) Βενιζέλος, Ε., (επ.) Κακλαμάνος, Δ., Αθήνα: Σμυρنيωτάκη, τ.1

Κραουνάκης, Σ. (2005) *Παραγωγικές πρακτικές και αντιλήψεις στην λίμνη Κερκίνη σε άμεση συνάρτηση με σημερινό ή μελλοντικό καθεστώς περιβαλλοντικής προστασίας*, Μεταπτυχιακή Διατριβή στην Περιβαλλοντική Πολιτική και Διαχείριση, Μυτιλήνη: Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Λαλένης, Κ. Μεταξάς, Θ. (2006) 'Ο Στρατηγικός Σχεδιασμός ως τύπος σχεδιασμού και ως εργαλείο αποτελεσματικής Αστικής Διαχείρισης', στο: *Αειχώρας: Κείμενα Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Ανάπτυξης*, (επ.) Κοκκώσης, Χ. Μπεριάτος, Η. Οικονόμου, Δ. Πετράκος, Γ. Γούσιος, Δ. Δέφνερ, Α. Ψυχάρης, Γ., 5(1), σελ. 4-37.

Λατινόπουλος, Π. (2010) *Τα Πρώτα Βήματα στην Έρευνα, Ένας χρηστικός οδηγός για νέους ερευνητές*, Αθήνα: Κριτική.

Λαζαρίδης, Δ. Κυπραίου, Ε. (1994/1997/2001), *Αμφίπολις*, Αθήνα: ΤΑΠΑ, Διεύθυνση Δημοσιευμάτων.

Λαζαρίδης, Δ. (1972) 'Αμφίπολις και Άργιλος', στο: Δοξιάδης, Κ.Α., *Αρχαίοι Ελληνικοί Οικισμοί*, Αθήνα: Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού, 13 (24).

Οικονόμου, Δ. (2009) *Σημειώσεις του μαθήματος Χωροταξική Πολιτική*, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας.

Πέτροβιτς, Ε. Ν. (1957) 'Αμφίπολις, Η Μακεδόνων Πρώτη' στο: *Σερραϊκά Χρονικά*, Αθήνα: Ιστορική και Λαογραφική Εταιρία Σερρών - Μελενίκου, σελ. 147 - 152, τ.2.

Σαπουνάκης, Α. (2012) 'Ταυτότητα των πόλεων, πολιτισμός και σχεδιασμός', 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο Marketing & Branding Τόπου Στρατηγικής Προβολής και Ταυτότητας, Πρακτικά Επιστημονικού Συνεδρίου, 30 Μαρτίου – 1 Απριλίου, Βόλος.

ΤΕΕ, (2010) *Κλιματολογικά Δεδομένα Ελληνικών Περιοχών*, Τ.Ο.Τ.Ε.Ε. 20701-3/2010, Αθήνα: ΥΠΕΚΑ.

ΤΑΠΑ, (2005) Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού, (επ.) Γιαννάκης, Ξ., *Ενιαίο Δίκτυο Αρχαιολογικών Χώρων Μακεδονίας*, Αθήνα: Πέργαμος Α.

Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων Α.Ε. , Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ., Υπουργείο Πολιτισμού (2004) *Η αισθητική των πόλεων και η πολιτική των παρεμβάσεων: συμβολή στην αναγέννηση του αστικού χώρου*, Πρακτικά Επιστημονικού Συνεδρίου Αθήνα 13-14 Οκτωβρίου 2003, Αθήνα: Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων Α.Ε.

Χρυσομαλλίδης, Μ. (2009) 'Μουσειακά Τοπία', έκθεση φωτογραφίας στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, 15 Μαΐου - 15 Ιουνίου 2009, Θεσσαλονίκη: Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης.

9η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, (1997) *Η ‘άγνωστη πόλη’*: Διαμορφώσεις 10 αρχαιολογικών χώρων στη Θεσσαλονίκη, (επ.) Αστρεϊνίδου, Π. και Λυμπέρι, Σ. Αθήνα: Untimely Books.

Javeau, C. (2000) *Η Έρευνα με Ερωτηματολόγιο, Το Εγχειρίδιο του Καλού Ερευνητή*, (μτφ.-επ.) Κ. Τζαννόνε - Τζωρτζή, Αθήνα: Γ. Δαρδανός.

Lefebvre, H. (1986) ‘Χώρος Αρχιτεκτονικός, Χώρος Αστικός’, στο: *Επί πόλεως, συλλογή κειμένων*, (μτφ.) Καλογήρου, Ν. Καλογήρου, Ν. Καυκούλα, Κ. Παπαμίχως, Ν. Τσουλούβης, Λ. Χαστάογλου, Β. και Χατζημιχάλης, Κ., (επ.) Γερολύμπου, Α., Θεσσαλονίκη: Σύγχρονα Θέματα, σελ. 23-30.

Vitruvius, (1998) *Δέκα Βιβλία*, (μτφ.-επ.) Ζερεφός, Σ. Χ. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Alexander, C. (1965) ‘A city is not a tree’, *Architectural Forum*, vol. 122, No 1, April, pp 58-62 (Part I), and vol. 122, No 2, May 1965, pp 58-62 (Part II).

Allaby, M. (1998) *A Dictionary of Ecology*, Oxford: OUP.

Ashworth, G.J. (1994) ‘From history to heritage—from heritage to identity. In search of concepts and models’, In: *Building a New Heritage. Tourism, Culture and Identity in the New Europe*, (eds) G.J.Ashworth and P.J.Larkham, London: Routledge, pp. 13-30.

Ashworth, G.J. (2007) *On townscapes, heritages and identities*, In: *Townscapes and Landscapes*, Position Paper, Netherlands: University of Groningen

Ashworth, G.J. (2012) *Using heritage: Let's begin by using the same language*, 26th Annual Congress of Association of European Schools of Planning (AESOP), 11-15th July, Ankara: METU, pp. 5221 – 5234.

Ashworth, G.J. Graham, B. Tunbridge, J.E. (2000) *A Geography of Heritage: Power, Culture and Economy*, London: Arnold.

Binney, M. Lowenthal, D. (1981) *Our past before us. Why do we save it*, London: Temple Smith.

Becherer, R. J. (1980) *Between Science and Sentiment: César Daly and the formulation of modern architectural theory*, Doctoral Thesis, New York: Cornell University.

Bellanca, C. (2009) 'Conservation, restauration, restauro: brief gleanings of architectural terminology', In: *Conserving the authentic: Essays in honor of Jukka Jokilehto*, (eds.) Stanley - Price, N. King, J., Rome: ICCROM, pp. 47 – 54.

Camus, A. (1955) *The myth of Sisyphus and other essays*, (trs.) O' Brien, J. New York: Knopf.

Castells, M. (2010) *The power of Identity*, Volume II, London: Wiley - Blackwell.

Creswell, J. W. (2003) *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches*, Thousands Oaks CA: Sage Publications, Inc.

De la Torre, M. MacLean, M.G. (1995) 'The Archaeological Heritage in the Mediterranean Region', In: M. *The Conservation of Archaeological Planning in Mediterranean Region*, (eds.) De la Torre, An International Conference Organized by The Getty Conservation Institute and J. Paul Getty Museum, 6 - 12 May, Los Angeles: The Getty Conservation Institute, pp. 5 - 14.

De la Torre, M. MacLean, M.G. Randall, M. Myers, D. (2005) *Heritage Values in Site Management: Four Case Studies*, (eds.) De la Torre, M. Los Angeles: Getty Publications.

Demas, M. (2000) 'Planning for Conservation and Management of Archeological Sites: A Values-Based Approach', In: *Management Planning for Archaeological Sites*, (eds.) Palumbo, G. Teutonico, J.M., An International Conference Organized by The Getty Conservation Institute and Loyola Marymount University, 19 - 22 May, Corinth, Greece, Los Angeles: The Getty Conservation Institute, pp.27-54.

Doumas, Ch. (1997) 'Management Considerations at a Mediterranean Site: Akrotiri, Thera', In: M. *The Conservation of Archaeological Planning in Mediterranean Region*, (eds.) De la Torre, An International Conference Organized by the Getty Conservation Institute and J. Paul Getty Museum, 6 – 12 May 1995, Los Angeles: The Getty Conservation Institute, pp. 27 – 40.

Duquesne, J. (1988) *Le regime des echanges des biens culturels dans l' Europe des Neuf*, Bruxelles: COMMISSION DES COMMUNAUTÉS EUROPÉENNES.

Ebbe, K. (2009) *Infrastructure and Heritage Conservation: Opportunities for Urban*

Revitalization and Economic Development, Directions in Urban Development, Cultural Heritage and Sustainable Tourism Thematic Group, Urban Development Unit, World Bank, February 2009, διαθέσιμο στο <http://siteresources.worldbank.org/INTURBANDEVELOPMENT/Resources/336387-1226422021646/Directions3.pdf> (τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 07-10-2012)

Elisabeth, B. R. (2001) *Landscape Design: A Cultural and Architectural History*, New York: Abrams.

Eurobarometer, (2011) *Survey on the attitudes of Europeans towards tourism*, Analytical report, Flash Eurobarometer 328, The Gallup Organization, 13 May 2011.

Florida, R. (2005) *Cities and the Creative Class*, New York: Routledge.

Fowler, P. J. (1992) *The Past in Contemporary Society: Then, Now*, London and New York: Routledge.

Graham, B. Howard, P. (2008) *The Ashgate Research Companion to Heritage and Identity*, Aldershot: Ashgate.

Hall, S. (1997) *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. London: Sage/Open University.

Hastaoglou - Martinidis, V. Kalogirou, N. Papamichos, N. (1993) *The revaluing of urban space: the Green Paper for European Cities and the Case of Greece*, Antipode vol. 25, issue 3, p.p. 240–252.

Howard, P. (2003) *Heritage: Management, Interpretation, Identity*, London, New York: Continuum.

Kavaratzis, M. (2008) *From city marketing to city branding: an interdisciplinary analysis with reference to Amsterdam, Budapest and Athens*, PhD Thesis, University of Groningen, διαθέσιμο στο: <http://dissertations.ub.rug.nl/faculties/rw/2008/m.kavaratzis/> (τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 20-09-2012).

Koutrakis, E.T. Kokkinakis, A.K. Eleftheriadis, A.E Argyropoulou, D.M. (2000) ‘Seasonal changes in distribution and abundance of the fish fauna in the two estuarine systems of Strymonikos Gulf (Macedonia, Greece)’, In: *Belgian Journal of Zoology (Supplement 1)*, 130: 41-48

Layton, R. Ucko, P. J. (1999) *The Archaeology and Anthropology of Landscape: Shaping your landscape*, London: Routledge.

Landry, C. (2006) *Ligeages of the creative city*, Research journal of the creative city, vol. 1, no 1, March 2006, p. 15-23.

Lynch, K. (1960) *The image of the city*, Cambridge: The MIT Press

Lynch, K. (1972) *What time is this place?*, Cambridge: MIT Press.

Lowenthal, D. (1985) *The past is a foreign country*, Cambridge: Cambridge University Press.

Lownethal, D. (1998) *The Heritage Crusade and the Spoils of History*, United Kingdom: Cambridge University Press.

Merriman, N. (1991) *Beyond the glass case*, Leicester: Leicester University Press.

Nash, C. (1999) 'Historical Geographies of Modernity', in: *Modern Historical Geographies*, (eds.) Graham, B. Nash, C., Harlow: Prentice Hall, pp. 13-40.

Norberg-Schultz, C. (1980) *Genius Loci: Towards a Phenomenology of Architecture*, New York: Electa/Rizzoli.

Pearson, M. Sullivan, S. (1995) *Looking after Heritage Places: The Basics of Heritage Planning for Managers, Landowners and Administrators*, Melbourne: Melbourne University Press.

Petzet, M. (2009) 'Genius Loci - The spirit of monuments and sites', In: *Conserving the authentic: Essays in honor of Jukka Jokilehto*, (eds.) Stanley - Price, N. King, J., Rome: ICCROM, pp. 47 - 54.

Pendlebury, J. (2009) *Conservation in the age of consensus*. London: Routledge.

Rinbeck, B. (2008) *Management Plans for World Heritage Sites: A practical guide*, Bonn: German Commission for UNESCO.

Rodwell, D. (2007) *Conservation and Sustainability in Historic Cities*, Oxford: Blackwell.

Sullivan, S. (1995) 'A Planning Model for the Management of Archeological Sites', In:

The Conservation of Archaeological Planning in Mediterranean Region, (eds.) De la Torre, An International Conference Organized by The Getty Conservation Institute and J. Paul Getty Museum, 6 - 12 May, Los Angeles: The Getty Conservation Institute, pp. 15 - 26.

Shapiro, G. (2003) *Archaeologies of vision: Foucault and Nietzsche on seeing and saying*, Chicago: The University of Chicago Press

UNESCO, (2002) *World heritage: archaeological sites and urban centers*, Paris, 1st edition

Willems, W. J. H. (1997) 'Archaeological Heritage Management in the Netherlands: Past, Present and Future'. In: *Archaeological Heritage Management in the Netherlands*, (eds.) Willems, W. J. H. Kars, H. Hallewas, D. P. Amersfoort: Van Gorcum, pp. 3–34.

Willems, W. J. H. (2009) 'Archaeological resource management and academic archaeology in Europe: some observations'. In: *Quale futuro per l' archeologia*, D'Agata, A.L. Alaura, S. (eds.), 4 - 5 December 2008, International Workshop in Rome, Rome: Gangemi, pp. 89-99.

Willems, W. J. H. (2010) 'Laws, Language, and Learning. Managing Archaeological Heritage Resources in Europe'. In: *Cultural Heritage Management. A Global perspective*, (eds) Messenger, P. M. Smith, G. S. University Press of Florida, pp. 212-229.

Young, G. (2008) *Reshaping Planning with Culture*, Aldershot: Ashgate.

ICOMOS, (1965) 'International Charter for the Conservation and Restoration of Monuments and Sites', *2nd International Congress of Architects and Technicians of Historic*, 31 March 1964, Venice. (adopted by ICOMOS in 1965), διαθέσιμο στο: http://www.icomos.org/charters/venice_e.pdf (τελευταία ημερομηνία ανάκτησης 07-10-2012)

UNESCO 2005. *Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention*. UNESCO World Heritage Centre. Paris: UNESCO.

ΑΛΛΑ

Ρόμφορ, Σ. *Time out. Η ελληνική αίσθηση του χρόνου*, Megaron Plus - Διαλέξεις, 16

Φεβρουαρίου 2012, Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, διαθέσιμο στο: <http://www.blod.gr/lectures/Pages/viewlecture.aspx?LectureID=325#.T0T7dqWjGos.wordpress> (τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 07-10-2012)

The Oxford English Dictionary (1970), Vol. 5, Oxford: Oxford University Press, p.242.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Δίκτυο Μετεωρολογικών Σταθμών της ΕΜΥ (διαθέσιμο στο: http://www.hnms.gr/hnms/greek/Paroxi/paroxi_meteorologika11 και στο <http://www.meteo.gr/Gmap.asp>), (τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 07-10-2012)

Maps of Carcassonne (2012), Maps of France, Road Map Carcassonne, διαθέσιμο στο: <http://www.map-france.com/Carcassonne-11000/road-map-Carcassonne.html> (τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 07-10-2012).

Medien Kunst Netz (2003), *Intermaps*, διαθέσιμο στο: <http://www.intermaps.zkm.de>, (τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 07-10-2012).

UNESCO (1997) *Ville fortifiée historique de Carcassonne*, La liste du Patrimoine mondial, διαθέσιμο στο: http://whc.unesco.org/fr/list/345/multiple=1&unique_number=393, (τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 07-10-2012).

ICOMOS (1997), *World Heritage List: Carcassonne No 345 rev*, διαθέσιμο στο: http://whc.unesco.org/archive/advisory_body_evaluation/345.pdf, (τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 07-10-2012).

National Research Institute of Cultural Heritage, διαθέσιμο στο: <http://www.nricp.go.kr/eng/> (τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 07-10-2012).

UNESCO, διαθέσιμο στο: <http://www.unesco.org>, (τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 07-10-2012)

ICOMOS, διαθέσιμο στο: <http://www.icomos.org>, (τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 07-10-2012)

ICCROM, διαθέσιμο στο: <http://www.iccrom.org>, (τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 07-10-2012)

Kobarid (2012), διαθέσιμο στο: <http://www.kobarid.si> (τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 07-10-2012)

Ταμείο Διαχείρισης Πιστώσεων για την Εκτέλεση Αρχαιολογικών Έργων, Τ.Δ.Π.Ε.Α.Ε. Υπουργείο Πολιτισμού (2012), Πέλλα, διαθέσιμο στο: <http://www.tdpeae.gr/index.php?ID=K2F2ja0CIJGQgsIv> (ημερομηνία τελευταίας ανάκτησης: 07-10-2012)

Ελληνική Στατιστική Αρχή (νυν ΕΛ.ΣΤΑΤ. πρώην Ε.Σ.Υ.Ε.) διαθέσιμο στο: statistics.gr (τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 07-10-2012)

Protecting Heritage Places, Australian Heritage Council Publications, διαθέσιμο στο: <http://www.environment.gov.au/heritage/ahc/publications/commission/books/protecting-places/resource.html> (τελευταία ημερομηνία ανάκτησης: 07-10-2012)

NOMΟΘΕΣΙΑ

Council of Europe, 1969. *Convention for the Protection of the Architectural Heritage of Europe (London Convention)*, London.

Council of Europe, 1975. *European Charter of the Architectural Heritage (The European Charter)*, Amsterdam.

Council of Europe, 1985. *Convention for the Protection of the Architectural Heritage of Europe (Granada Convention)*, Granada.

Council of Europe, 1992. *Convention for the Protection of the Architectural Heritage of Europe (Valetta Convention)*, Valetta.

ICOMOS, 1987. *The Charter for the conservation of Historic Towns and Urban Areas (The Washington Charter)*, adopted at the ICOMOS General Assembly, Washington.

ICOMOS-Australia, 1979. *The Australia ICOMOS Charter for Places of Cultural Significance (the Burra Charter)*, ICOMOS-Australia (revision, November 1999); First published, Australia.

ICOMOS, 1964. *International Charter for the Conservation and Restoration of Monuments and Sites (The Venice Charter)*, 1964. Adopted at the Second International Congress of Architects and Technicians of Historic Monuments, Venice.

ICOMOS, 2007, *Charter on the Interpretation and Presentation of Cultural Heritage Sites*, Quebec.

ICOMOS, International Committee on Historic Towns and Villages, 2011, *The Valletta Principles for the Safeguarding and Management of Historic Cities, Towns and Urban Areas*, Valetta.

UNESCO, 1956, *Recommendations for international conditions to be applied to archaeological excavations*, Records of the General Conference of New Delhi Resolutions, New Delhi.

UNESCO, 1972, *Convention concerning the protection of the world cultural and natural heritage*, General Conference of UNESCO, 16 November 1972, Paris.

UNESCO, 1994, *Nara Document on Authenticity*, UNESCO, ICCROM, ICCOMOS, Nara.

European Community, (now European Union), 1990, *Green Paper about Urban Environment*, European Commission, Brussels

N. 1127/1981, ΦΕΚ Α' 32/1981, *Περί κυρώσεως της εις Λονδίνον την 6ην Μαΐου 1969 υπογραφείσης Ευρωπαϊκής Συμβάσεως διά την προστασίαν της Αρχαιολογικής κληρονομίας, Αθήνα.*

N. 1126/1981, ΦΕΚ Α' 32/198,1 *Περί κυρώσεως της εις Παρισίους την 23ην Νοεμβρίου 1972 υπογραφείσης Διεθνούς Συμβάσεως διά την προστασίαν της Παγκοσμίου Πολιτιστικής και Φυσικής κληρονομίας, Αθήνα.*

N. 1103/80, ΦΕΚ Α' 297/1980, *Περί κυρώσεως της εις Παρισίους την 17ην Νοεμβρίου 1970 υπογραφείσης Διεθνούς Συμβάσεως αφορώσης εις τα ληπτέα μέτρα διά την απαγόρευσιν και παρεμπόδισιν της παρανόμου εισαγωγής, εξαγωγής και μεταβιβάσεως της κυριότητος των πολιτιστικών αγαθών, Αθήνα.*

N. 3378/2005, ΦΕΚ Α' 203/2005, *Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς (αναθεωρημένη), Αθήνα.*

N. 3028/2002, ΦΕΚ Α' 153/2002, *Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Αθήνα.*

Ν. 3658/2008, ΦΕΚ Α' 70/2008, *Μέτρα για την Προστασία των Πολιτιστικών Αγαθών και άλλες διατάξεις*, Αθήνα.

ΣΧΟΟΑΠ Αμφίπολης, ΦΕΚ Α.Α.Π. αρ. 349/2007, *Έγκριση του Σχεδίου Χωρικής Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης του Δήμου Αμφίπολης Νομού Σερρών*, 10-08-2007, Αθήνα.

Υ.Α. 0546/Μ. 5122/ΑΣ 1069 ΦΕΚ Α' 283/2006, *Ανακοίνωση για τη θέση σε ισχύ της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς (αναθεωρημένη)*, Αθήνα

Υ.Α. Δ17/2003 (Δ17α/115/9/ΦΝ275/2003), ΦΕΚ Β' 1154/2003, *Τροποποίηση διατάξεων του Έλληνικού Αντισεισμικού Κανονισμού ΕΑΚ-2000' λόγω αναθεώρησης του Χάρτη Σεισμικής Επικινδυνότητας*, Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. Αθήνα.

Ευρωπαϊκή Ένωση, Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα πολιτικής υδάτων από την: Κεντρική Υπηρεσία Υδάτων, (2000) *Εφαρμογή Άρθρου 5 για τα χαρακτηριστικά περιοχής λεκάνης απορροής ποταμού, επισκόπηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων και οικονομική ανάλυση της χρήσης ύδατος της Οδηγίας 2000/60/Ε*, Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ., Αθήνα.

Απόφαση Νομάρχη Σερρών 3707/1997, ΦΕΚ Δ' 1078/1997 *Τροποποιήσεις αποφάσεων Νομάρχη, με τις οποίες καθορίστηκαν τα όρια και οι όροι και οι περιορισμοί δόμησης διαφόρων οικισμών της Επαρχίας Βισαλτίας Ν. Σερρών*, σε εφαρμογή διατάξεων του Π.Δ. της 24.4.1985, Σέρρες.

Απόφαση Νομάρχη Σερρών 3710/1997, ΦΕΚ Δ' 1077/1997, *Τροποποιήσεις Αποφάσεων Νομάρχη, με τις οποίες καθορίστηκαν τα όρια και οι όροι και περιορισμοί δόμησης διαφόρων οικισμών της Επαρχίας Φυλλίδας Ν.Σερρών*, σε εφαρμογή διατάξεων του Π.Δ. της 24.4.1985, Σέρρες.

Απόφαση 7/2012 της Οικονομικής Επιτροπής της Δ. Αμφίπολης, *Πίστωση συνολικού ποσού 1.000,00 ευρώ σε βάρος του Κ.Α. εξόδων 00.6495 με τίτλο «Λοιπές δαπάνες γενικής φύσεως»*, Σέρρες.

Απόφαση Νομάρχη Σερρών 10028/1992, ΦΕΚ Δ' 651/1992, *Καθορισμός των ορίων του οικισμού Ν. Μεσολακκιάς Κοινότητας Μεσολακκιάς Ν. Σερρών και τον γενικών και*

ειδικών όρων και δόμησης στην περιοχή, Σέρρες.

Απόφαση Νομάρχη Σερρών 10029/1992, ΦΕΚ Δ' 651/1992, Έγκριση της επέκτασης ρυμοτομικού σχεδίου οικισμού Ν. Μεσολακκιάς, Κοινότητας Μεσολακκιάς Ν. Σερρών, Σέρρες.

Απόφαση Νομάρχη Σερρών 11506/1985, ΦΕΚ Δ' 582/1987, Κατηγοριοποίηση, καθορισμός ορίων και όρων δόμησης των οικισμών της Επαρχίας Βισαλτίας Ν. Σερρών, «ΑΝΘΗ», «ΘΕΡΜΑ», «ΝΕΑ ΚΕΡΔΥΛΛΙΑ», «ΦΛΑΜΠΟΥΡΟ», «ΚΕΦΑΛΟΧΩΡΙ», «ΣΗΣΑΜΙΑ», «ΔΑΦΝΗ», «ΟΡΕΣΚΙΑ», «ΣΙΤΟΧΩΡΙ», «ΝΙΚΟΚΛΕΙΑ», «ΤΡΑΓΙΛΟΣ», Σέρρες.

Π.Δ. 2/1981, ΦΕΚ Δ' 138/1981, Περί των ληπτέων υπόψιν στοιχείων και του τρόπου καθορισμού των όρων των προ 16.8.1923 υφισταμένων οικισμών των στερουμένων ρυμοτομικού σχεδίου, ως και καθορισμού των όρων και περιορισμών δομήσεως των οικοπέδων αυτών, Αθήνα.

Απόφαση Νομάρχη Σερρών 11411/1987, ΦΕΚ Δ' 349/1987, Κατηγοριοποίηση, καθορισμός ορίων και όρων δόμησης των οικισμών της Επαρχίας Φυλλίδας του Ν. Σερρών, «ΛΕΥΚΟΘΕΑ», «ΔΑΦΝΟΥΔΙ», «ΔΟΜΙΡΟΣ», «ΔΗΜΗΤΡΑ», «Ν. ΑΜΦΙΠΟΛΗ», «Ν. ΠΕΤΡΑ», «ΣΥΜΒΟΛΗ», «ΑΓΙΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ», «ΜΑΝΔΗΛΙ», Σέρρες.

ος ω

α

χω

π ρ

οι ν

ί υ ών

χω ος

ρ

α